

קובץ גליונות

פרשת נח

ממרנץ ורבנן גדולי ומאורי הדור

**בני העלייה לומדי 'שיח התורה' התכנסו בסוכתו של מרן הגר"ה זיע"א
לסיום חצי הש"ס בסדר הלימוד של 8 דפי גמרא בכל יום בשילוב שמחת המועד**

המועמד התקיים בראשות מרן ראשי הישיבה הגר"ה ד' פוברסקי שליט"א שנישא את המושא המרכזי במעלות המסיימים * את סיום המסכתות מחצי הש"ס במחזור השני ואמירת קדיש דרבנן קיים בנו של הרב זצ"ל הגאון הגדול רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א * דברי הערכה לבני העלייה לומדי 'שיח התורה' נשא הגאון הגדול רח"פ ברמן שליט"א מראשי ישיבת פוניבז', הגאון הגדול רב"ד דיסקין שליט"א מראשי ישיבת 'ארחות תורה', הדב"צ הגר"ז ברוורמן שליט"א ראש ישיבת 'דרך אמונה', הדב"צ הגר"ד אפשטיין שליט"א מראשי ישיבת 'תורה בתפארתה', ונכדו ומקורבו של מרן, הגאון רבי גדליה הונסברג שליט"א

לע"נ הרב ר' מרדכי ב"ר ישראל יחיאל ז"ל

אחינו כל בית ישראל
הנתונים בצרה ובשביה
העומדים בין כים ובין כיבשה
המקום ירחם עליהם ויוציאם
מצרה לרוחה ומאפלה
לאורה ומשעבוד לגאולה
השתא בעגלא ובזמן קריב

זמני השבת

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	5:26	6:37	7:17
בני ברק	5:41	6:39	7:14
קרית ספר	5:35	6:38	7:16
בית שמש	5:25	6:38	7:16
אופקים	5:35	6:40	7:16
חיפה	5:33	6:38	7:14

בחסות:

גילנות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על הפארק

03-900-9944

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדריים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

שהשמה במעונם

הר"ר אריה בובליל, אשדוד
להולדת הבת תחי'

הודעה חשובה

שבוע שעבר הופץ חינוך במוקדי ההפצה
"קובץ גליונות" "עת מלחמה"
עקב הביקוש הגדול רבים לא זכו לקבלו.
ניתן לקבל ע"י שליחת בקשה למייל
k.gilyonot@gmail.com

מבצע מיוחד להידוש המנוי

לקבלת ה"קובץ גליונות" מדי שבוע, ללא צורך בחיפוש אחר מטבע או מכשיר אשראי,
ללא צורך בתזכורת או חשש שכחה וגזל וכו'

למנוי עבור הקובץ הרגיל ניתן לשלם סך 220 ₪ בלבד
(ניתן לחלק לעד 10 תשלומים)

למנוי עבור הקובץ הגדול (A4) התשלום הוא בסך 550 ₪
(ניתן לחלק לעד 10 תשלומים)

וע"י כך הנך זכאי ללקיחת קובץ 1 מדי שבוע מאחד המוקדים ברחבי הארץ
(אין לקחת קבצים מחנויות המפיצות אלא אך ורק מהמוקדים בבתי הכנסת)

תקופת המנוי מפרשת בראשית תשפ"ד עד חג הסוכות תשפ"ה

מבצע מיוחד למצטרפים

כל המצטרף לאחד ממסלולי המנוי ישלח פרטיו במייל או בהודעה
דרך מכשירי האשראי ויצטרף להגרלה מיוחדת בה יזכו 10 זוכים בספר "דברי שי"ח" בשווי 45 ₪

בברכה מרובה

מערכת 'קובץ גליונות'

k.gilyonot@gmail.com | 053-3145900

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצו קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

לעילוי נשמת
ולרפואת הפצועים
מהטבח הנורא
ביום שמחת תורה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - חדש מר חשון

נישואין בחדש מרחשון

בשדי חמד (ח"י) מערכת ח"כ אות כ"ג כ' שהמנהג בירושל"ו וקושט"א יע"א שאין נושאין נושאין נשים בחדש חשון ע"ש הטעם, ומובא מרבנו זצ"ל שאמר בטעמם, משום שס"ל דהמבול ירד בחדש מרחשון, עי' בר"ה (י"ב א') למבול כר"א, ואולי עוד הטעם כמבואר (שם) משום לשון מר, ועי' בספר שמלה לצבי (ח"א סי' ד' אות ח') שמביא את השד"ח הנ"ל וכתב ובמדינות אלו לא שמעתי להקפיד בזה ועושין חופות גם בחשון. (ארחות רבינו ח"ה ועי' בס' ביד עיתותי). ולמעשה אמר רבינו זצ"ל שאין להקפיד בזה, וכן היה דעת מרן החז"א זצ"ל ואביו מרן הקה"י זצ"ל דאין להקפיד בדברים אלו, וכמש"כ בערוך השלחן אה"ע"ז (סי' ס"ד סעיף י"ג) דיותר טוב שלא להקפיד בכיו"ב כלל שנאמר תמים תהיה עם ה' אלוהיך, ובס' לקוטי חבר בן חיים (ח"ה דף ס"ג) מביא דאף מרן החתם סופר לא הקפיד בזה, וכן יש ללמוד מהא דנישואי החתם סופר בזיו"ש עם בתו של חמיו הגרעק"א נערכו ביום ה' מרחשון שנת תקע"ג כמובא בחוט המשולש (עמוד ע"א), אמנם יש מקילין טפי בזיווג שני עי' מש"כ בשד"ח (דברי חכמים סי' קי"ח ואוצה"פ ח"י"ז דף ס"ד), ומרן הקה"י זצוק"ל השיא את נכדותיו שגדלו, גם בחדש מרחשון, ואמר המנהג בירושלים הוא שלא נושאים בחודש מרחשון, אבל אנו לא מקפידים שלא לעשות נישואין במרחשון, (דרך שיחה ח"ב עמוד תע"ד ביד עיתותי עמוד מ').

והביא רבינו זצ"ל, מהגר"א (כתר ראש אות קי"ח) שאמר שאין להקפיד בדברים אלו, וזה פירוש הפסוק ביד עיתותי (תהלים ל"א ט"ז) שכל הזמנים שלי מסורים בידך (תורת חיים פ"ד ס"ב). ואמר רבינו זצ"ל, יש שמקפידים על תאריכים מסוימים בשנה כגון שמקפידים בירושלים על חודש חשון, אבל אנחנו, אין אנו מקפידים בזה, כמו שאומר הגר"א בידך כל עיתותי (מנחת תודה).

כתיבת החדש מר חשון

נשאל רבינו זצ"ל, המדפיס קונטרס בחודש זה האם יכתוב על השער חשון או מרחשון, והשיב, מר חשון. (שאלת רב ח"א פ"ד עמוד ל"ג ועי' בפת"ש אה"ע"ז סי' קכ"ו ס"ק י"ב מהג"ס), ולמעשה רבינו זצ"ל לא הקפיד בדבר ועי' באגרות וכתבים דרך אמונה (אגרת קנ"ב קנ"א קס"ה רע"ז ש"א) שכ' רק חשון. ועי' בס' ארחות רבינו (ח"ה עמוד מ"ו אות צ) שבכתובות נכדת הקה"י, שהיה מסדר חו"ק אצלה, הכתיב את מילוי הכתובה מילה במילה וכתבו חודש חשון ולא חודש מרחשון, ועי' רמ"א (אבה"ע סי' קכ"ו ס"ז) דכותבים בגט מרחשון, וכ"ה בנחלת שבעה (ס"ד) וע"ש בנחלת שבעה, ובפר"ח וערוה"ש, מה טעם נקרא חדש זה בלשון מר, וכ' דאפשר דהקה"י חשש מלשון מר דמשמע ענין מרירות, וכידוע שחשש מאד ממלים שמשמע מהם רע, ולכן נמנע מלכותבו, וגם בקול קורא ראיתי שכתב חשון ולא מרחשון, (עי' בקריינא דאגרתא אגרת ר"ז) ע"כ, (ארחות רבינו שם), אבל בנו רבינו זצ"ל כתב בכ"ד מרחשון עי' אגרות וכתבים דרך אמונה (מכתב רס"ד רע"א ר"צ ש"ה) ולא הקפיד בדבר, ובאמת דגם בקריינא דאגרתא בכ"ד (ח"א מכתב ס"ח רכ"ו רל"ה) כתב כן מרחשון.

מדברי רבינו זצ"ל במה להתעורר בעת הזאת

נשאל רבינו זצ"ל: העולם שואל דעת רבנו על המצב שהערים מתפרעים, ויש הרוגים רבים, מה מבקש ה' מעמנו בעת מלחמה כזאת, והשיב רבינו זצ"ל, המלחמה היא להזכיר לנו שאין טבע, ושהכל מהרבוש"ע, ולא כוחי ועוצם ידי.

ואמרו שגם מצב הפרנסה קשה מאד בא"י, ויש מחלות רבות בארץ ישראל. ואמר רבינו זצ"ל, זה בא כדי להודיענו שאנו תמיד

בידיו של הקב"ה, ולא כוחי ועוצם ידי, והוסיף, תמיד היה כך, רק שלא ידעו כל מה שקורה, היום על ידי התקשורת יודעים יותר, צריך לומר להם שהלומדים יתחזקו בלימוד התורה ויוסיפו אומץ בקביעות עיתים לתורה, והללו שאינם לומדים שיתחזקו בתפילה, יש כל כך הרבה אסונות והמצב הוא נורא, אלו חבלי משיח, חשבו שבארץ ישראל כבר הגיעו למקום הנכון ללא כל סכנה ופחד, והקב"ה רוצה לעורר אותנו שלא נהיה בטוחים, ונעשה תשובה, כל הנעשה הוא לעורר בתשובה להיטיב דרכיו, באיזה פרט עלינו לשוב בתשובה, כל א' צריך לדעת במה פרוץ, ובזה לתקן.

ותפקידנו הוא להתפלל, הענין הקשה הזה מחדד ומזכיר לנו כי האדם לא בטוח כלום במה שיש לו, ואינו יודע מה יהיה מחר, והוא תלוי ועומד תמיד ברצון ה' וזה מעורר את האדם, ה' ירחם, מיר זיינען כסדר ביד השי"ת, היינו, אנחנו כסדר ביד ה'.

ונשאל מה לומר לבני חו"ל, לחיזוק בעת מצב של מלחמה כאן בא"י, והשיב רבינו זצ"ל, שיתחזקו בתפילה, והוסיף, ואיזו תפילה הנה בגמ' ברכות (ל"ב ב') אמר ר' אלעזר גדולה תפילה יותר ממעשים טובים וכו' ואמרו גדולה תפלה יותר מן הקרבנות וכו' ולכאורה יש לשאול הרי לרוב פוסקים תפלה דרבנן, ואם זה כל כך גדול יותר מקרבנות, הרי בקרבנות יש כמה וכמה עשין, ולמה בתפלה אין מצוות עשה, אלא תפלה צריך שיתפלל כי הוא מרגיש שהוא מתפלל לה' אבל אם מתפלל כי נתחייב במצוה להתפלל כמו קרבן חסר בתפילה תפילה דארץ זאך דאוענען, היינו שמרגיש שהוא צריך להתפלל, ולא שהוא חובה עליו, זהו עיקר מהותה של תפילה ע"כ.

והובא שם דברי הרמב"ן בהשגות על ספר המצוות להרמב"ם (מצות עשה ה) ועיקר הכתוב ולעבדו בכל לבבכם מצות עשה שתהיה כל עבודתנו לאל ית' בכל לבבנו כלומר בכוונה רצויה שלימה לשמו ובאין הרהור רע, לא שנעשה המצות בלא כונה או על הספק אולי יש בהם תועלת. כענין ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך שהמצוה היא לאהוב את השם בכל לב ולב ונסתתכן באהבתו בנפשנו ובמוננו. ומה שדרשו בספרי (פ' עקב) ולעבדו זה התלמוד ד"א זו תפלה אסמכתא היא או לומר שמכלל העבודה שנלמוד תורה ושנתפלל אליו בעת הצרות ותהינה עינינו ולבנו אליו לבדו כענין עבדים אל יד אדוניהם.

ונשאל רבינו זצ"ל, אם מדבר בליל שב"ק בישיבה, האם לדבר בשבת על המצב, ומה לדבר, והשיב רבינו, אפשר לדבר בשב"ק, ואם אתה שואל מה הקב"ה מדבר אלינו באסונות אלו, האסון הזה בעקבתא דמשיחא מדבר לנו אמונה, ולבני התורה תאמר גם לגבי חיזוק בלימוד התורה, בהתמדת התורה. (כל משאלותיך).

חיוב תפילה בעת צרה

אמר לי רבינו זצ"ל דחיוב תפילה דאורייתא בעת צרה לדעת הרמב"ן (סה"מ מצוה ה), הוא חיוב פ"א בעת הצרה, ויוצא גם במה בנוסח שכבר תקנו חכמים בשמו"ע כגון בבקשת ראה נא בעינינו וכו"ב, ואמר דגם במבקש על מה שמצטער בצרת אחרים מקיים מצוה מה"ת להרמב"ן, כגון שיש לו חולה בתוך ביתו, ואביו מרן הקה"י זצ"ל אמר למבקשים את ברכתו: לכם יש חיוב דאורייתא של תפילה בעת צרה, ולי יש חיוב מדרבנן, וכן היה רגיל לעורר בני אדם להתפלל על צרתם, וכך אמר, כל תפילה שמתפללים כל יום אינה אלא מדרבנן, לרוב הפוסקים, אבל תפילה בעת צרה היא היא התפילה המחוייבת מדאורייתא, (תולדות יעקב עמוד קכ"א).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מרת מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"י:

המשכן משפחת קרליץ

פרשת לך לך - הגאון רבי מאיר קרליץ - (אח החזון איש), ובנו רבי שמריהו יוסף | פרשת וירא - הגאון רבי נחום מאיר קרליץ התנו של רבי שמריהו יוסף קרליץ
פרשת חיי שרה - הגאון רבי יצחק זונדל קרליץ הי"ד ב"ר שמריהו יוסף קרליץ | פרשת תולדות - הגאון רבי מאיר אלפא חתן ר"מ קרליץ
פרשת ויצא - הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ אביו של מרן החזון איש

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל

הוא יודע הכל!

רבי שלמה שמשון ב"ר מאיר קרליץ זצ"ל בן דודו של רבינו, שימש רוב שנותיו כדיין בבית הדין בפתח תקוה, והיה בקשר הדוק עם חמיו של רבינו, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וכמעט בכל שבוע היה עולה אליו לירושלים לדון איתו בדבר הלכה. רבינו העיד ששמע פעם מחמיו שהתבטא על דין תורה מסובך שהתנהל אז "בדין תורה מסובך זה, צריך את ר' שלמה שיפסוק, אם ר' שלמה לא יפסוק, אין מי שיפסוק בזה!" (עמודי שש, 238).

פעם בשבת אחרי הצהריים נזקק רבינו לעיין בדברי הס"ז שבשולחן ערוך, וחיפש ולא מצא, והתבטא באומרו 'ר' שלמה יבוא לבית הכנסת למעריב ונשאל אותו, כי הוא יודע הכל' (היה זה בשנותיו האחרונות של ר' שלמה שהתגורר סמוך לבית הכנסת לדרמן) ואכן אחרי התפילה רבינו ניגש ור' שלמה הגיד על אתר את מקומו של הס"ז (מבן רבינו ר"ש).

רבינו (משמאל) עם רבי שלמה שמשון קרליץ

כנראה הוא חס על זמנו...

ובכל השמחות שערך רבינו לילדיו וכן אצל נכדיו היה מקפיד ר' שלמה לכבדו והיה מגיע בתחילת השמחה, ובדרך כלל גם ממתין לבואו של הסבא הדגול הרב אלישיב, ולשוחח איתו בדברי תורה והלכה.

ר' שלמה היה שתקן מטבעו וכמעט שלא דיבר עם הסובבים איתו, כך נהג גם כשהיה יושב בשמחות. פעם הבחין ר' שלמה בהנהגתו של רבינו, שכשהוא מגיע לשמחת בר מצוה, מיד כשהוא מתיישב על יד חתן הבר מצוה, מבקש לשמוע את הדרשא. נענה ר' שלמה לאחד מבני משפחתו "רבי חיים כנראה חושש מביטול תורה, ולכן מיד כשמוע הוא מבקש לשמוע דברי תורה".

בשמחת הבר מצוה לרבי אליעזר שטינמן - שבט תשמ"ו

משמאל לימין: רבינו, חתן הבר מצוה, אביו רבי שרגא שטינמן, הסבא רבי אהרן ליב שטינמן, רבי שלמה שמשון קרליץ

הביקור של ה'חזון איש' בירושלים

רבינו היה רגיל לספר שאחת הפעמים הבודדות פעם הטריח עצמו מרן החזון איש לעלות לירושלים, היה לשמחת נישואיו של רבי שלמה, שהתקיימה ביום שישי (י"ד אדר ראשון תש"א) סמוך לשבת קודש, ואחרי כן גם ביקר אצל הכותל המערבי.

באותה שבת, התהלך החזון איש כשהוא חבוש בשטריימל, לכבוד מנהג המקום.

שתית כוס ז' ברכות אחרי צה"כ

סיפר רבינו: בשבת שבע ברכות של שמחת נישואי, סעודה שלישית נגמרה אחרי צאת הכוכבים, ומרן החזון איש שישב שם הורה שאין לשתות מהכוס, אלא להשאיר אותו עד לאחר מעריב והבדלה וכ"כ משנ"ב סימן רצ"ט ס"ק י"ד. אבל בשמחת השבת שבע ברכות של ר' שלמה קרליץ החזון איש השתתף, ושם היה מקרה דומה, וסיפרו שאמר שאפשר לשתות מהכוס, ויתכן שבשמחת נישואיו של ר' שלמה לא היה ממש צאת הכוכבים אלא בין השמשות ולכן הורה לשתות.

[והוסיף חתן רבינו הגר"ש שטינמן: בשמחת שבת השבע ברכות שנערכה לאחר נישואי, בחדר צדדי שבבית הכנסת 'לדרמן', בסעודה שלישית השתתפו רבינו ואביו מרן הסטייפלר, והסעודה הסתיימה בין השמשות, וזכורני שרבינו אמר לאביו שר' שלמה מעיד משמו של ר' שיע

(כך היה מכנה את מרן החזון איש בנוכחות אביו) שאפשר לשתות, ואכן בירכו על המזון (ושתו את הכוס)

בשמחת הבר מצוה לרבי יצחק שאול קניבסקי - אלול תשמ"א
מימין לשמאל: חתן הבר מצוה, רבי שלמה קרליץ, אחיו רבי חיים שאול קרליץ, רבי שלמה ברמן, רבינו

התאונה בערב שבת

סיפר רבינו שבצעירותו של רבי שלמה חזר פעם מירושלים ביום שישי לביתו שבבני ברק, ובאמצע הדרך אירע תאונת דרכים קשה ורבי שלמה נפצע והוצרך לשהות בבית החולים למספר שבועות.

כשיצא מבית החולים הוא נכנס לדודו בעל החזון איש, שאמר לו שלכאורה זכות התורה שלומד צריכה להגן עליו, אלא שמכל מקום אירע לו כך, כי היה צריך לצאת מוקדם יותר לביתו, וכיון שיצא מאוחר מידי סמוך לשבת נענש בזה. והוסיף רבינו שלאחר מכן כתב ר' שלמה מאמר תורני בחוברת שהופיעה על ידי אברכי הכולל (קובץ 'שימוש חכמים', קובץ ג' סימן י"ז עמוד פ"ז, ולאחר מכן בספרו דברי שלמה סימן ב') לחדש, שמה שאמרו ארבעה צריכים להודות וצריכים להביא קרבן תורה, אין זה חיוב גמור ואין עליו שום שעבוד, אלא זה כמו נדבה, ועין במנחות ע"ב' ושם פ' א' ושני לשונות ברש"י שם.

מימין לשמאל: ר"א דונר, רבינו, חמיו הגרי"ש אלישיב, ר' שלמה קרליץ

שיח אמונה

בפצותי שיח

דבר המערכת

עומדים אנו בתקופה קשה לעם ישראל, כאשר ביום שבת קודש-שמחת תורה, נהפך לאבל מחוליו, בהירצחם של למעלה מאלף מאחינו בית ישראל בידי בני עולה, ומנשאינו נשאו ראש, וכבר היה רגיל ושגור בפיו של הרב זיע"א, מאמר חז"ל 'אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל', ובודאי כאשר נעשתה כזאת בישראל הרי זה דורש מעמנו חשבון הנפש הדק היטב כל אחד לעצמו, ולב יודע מרת נפשו.

בכל המצבים מעין אלו, דעתו של הרב זצ"ל היתה ברורה כשמש בצהריים: ללמוד וללמוד וללמוד, 'תורה מגנא ומצלא' (סוטה כ"א א'), שהתורה בכוחה להגן מכל פגע רע, ואדרבה רק ההתחזקות בלימוד התורה והתמדתה, יביא את הישועה לעם ישראל, בודאי שגם מחלק התפילה לא היה הרב מרפה מלעורר כסדר, וישועת ה' כהרף עין.

בגליון זה הבאנו הרבה מדברי הרב בעתות מלחמה, הוראות והנהגות, עובדות ומעשי הוד, גם ממרנא החזו"א ובעל הקה"י זללה"ה, דברים נפלאים אשר הם בגדר צו השעה, כולל דברים נדירים שנשא הרב זצ"ל בעצמו באחד הזמנים.

חלק בלתי נפרד שאופף כל אדם שנחשף לידיעות המסעירות, הוא הדאגה והפחד, ועל כן הבאנו במדור מיוחד את דברי הרב הנוקבים בספרו 'ארחות ישר' ערך 'פחד ודאגה', שם בדברים קצרים בירר הרב היטב, את הצורך למגר כל פחד ודאגה, אם אינם באים כפחד על חטאים ודברים הטעונים תיקון.

יריעה נרחבת עם עובדות מפעימות נפרסת במדור 'שיח מלחמה', המאגד מכתבי, מאמרי והנהגות הרב זצ"ל בעיתות מלחמה, המלמדנו שקיעות בתורה, אמונה ובטחון, כח התורה להגן ולמושיע וזכות תורתו שהגנה על הדור, כשבתוך הדברים הובאה עדותו מפי הכתב של בנו הגרי"ש שליט"א המתארת את השקיעות בתורה שלא הבחין בין רעם הפצצה לרעם העננים, וכשראה טנק הדבר רק עורר אותו לדון בדיני והלכותיו. ואנו, גם אם אין אנו בקיאים בדיני טומאה וטהרה של טנק, וגם אם אנו יודעים להבחין בין קול של יירוט לבין רעם, עדיין נלמד מעט מדרכיו של הרב, על מיעוט העסק במצב לפרטיו, ובמקום זאת נעסוק בתורתנו - אומנתנו, והלואי ונזכה.

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשבביה, העומדים בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם, ויוציאם מצרה לרוחה, ומאפילה לאורה, ומשעבוד לגאולה, השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן.

שיח מלחמה

מכתבי מאמרי והנהגות הרב זצ"ל בעיתות מלחמה

דברים נדירים שאמר הרב זצ"ל בעת מלחמה

בשנת תשע"ו, היה מצב מתוח כאן בארץ הקודש, ובשיעור שמסר הרב זצ"ל ביארצייט של מרן החזו"א בחודש חשון, הוסיף באופן חריג, מילים בודדות על המצב, וכה היו דבריו: 'העצה היחידה להכניע ולהנצל מן הגויים הוא רק בכח עסק התורה כמש"כ בזה"ק בשלח (נ"ח א') לית מילה בעלמא דיתבר חליהון דעמין גויים בר בשעתא דישראל מתעסקין באורייתא דכל זמן דישראל מתעסקין באורייתא ימינא אתתקף ואתבר חילא ותוקפא דגויים, יה"ר שנזכה למוצאי שביעית בן דוד בא'.

העיר שמוקפת בדפי גמרא

ידוע ומפורסם מכתבו של הרב זצ"ל, שהתפרסם בשנת תשע"ג, וכה היה לשונו, בכתב יד קדשו: 'בעה"ד ד' כסלו תשע"ג, כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו

הרב זצ"ל בקריאת תהילים

המשך בעמוד 4

שיחת התלמידים

עדויות מהקודש פנימה, מבאי ביתו ותלמידיו של הרב זצוק"ל

מעשי רב, שביבים, פנינים ועובדות, שנמסרו לעלון 'שיח אמונה'

על ידי תלמידו של הרב זצוק"ל, הגאון רבי **שבת צבי רוזנבלט שליט"א**, רבה של העיר בני ברק

"לא זכינו לגעת בדרכיו"

כשעומדים להספיד את רבינו הקדוש זצ"ל תופס אותנו פחד, ונראה כחוצפה לעמוד ולהספיד את רבינו הקדוש שדרכו רחוקה מדרכינו, לא זכינו לגעת בדרכיו, ואין לנו

מושג בו, לא הניח מקרא משנה ברייתא גמרא, את הכל למד, ולא רק למד את כל התורה אלא גם ידע הכל, כמו שכתוב על ר"י בן זכאי [סוטה כח]. שלא הניח מקרא משנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה וכו'. אמנם חייבים ע"פ הלכה להספיד ולעורר את הציבור ללמוד מדרכיו הגדולים.

אם היו שואלים את רבינו זצ"ל מה להספיד אותו היה אומר -

הגרי"ש רוזנבלט בסוכת הרב זצ"ל

המשך בעמוד 2

שיחת התלמידים

לקחת ד' מינים מחדרו, והוא יושב ולומד שם, וכל הרעש וההמולה אינם נוגעים לו, לא נמצא שם בכלל, הוא נמצא עם התורה, רבע שעה חכימית

לידו כדי להתייעץ איתו ולא שם לב שאני שם, עד שאמרו לו. פעם באסיפה של רבנים נכנסו לחדר ורבינו המשיך ללמוד עד שיסיימו להתארגן, ולא שם לב לכל מה שמסביבו, אחרי רבע שעה התנער ושאל, מה רוצים כאן? אמרו לו את הענין ובקשו ממנו לסגור לו את הגמרא, רבינו ביקש! תנו לי לגמור עד המשנה! בכאלו תחנונים, כמו תינוק שלוקחים לו ממתק, עד המשנה! עד המשנה! קשה להעביר את ההרגשה שהרגשנו מהבקשה שלו תנו לי עד המשנה, כזו תאוה וצימאון לידיעת התורה. ולא רק צימאון לשינון ולימוד שטחי, אלא ללימוד עיוני עם עמקות, זהו תורה לשמה.

פעם הייתי בברית בלדרמן שתוכנה לאחרי מנחה, ורבינו התאחר בכשעה מלהיכנס לברית. אח"כ סיפר לי נאמן ביתו הרב ישעיה אפשטיין את סיבת העיכוב, וכך סיפר, אחרי מנחה אמרתי לרבינו שצריך ללכת לברית, אמר לי 'רק רגע, אני רוצה לעלות הביתה לעיין בירושלמי', ורק אחרי שעין בערך כשעה הלך לברית, ואפילו שידע שמחכים לו, הוא לא היה מסוגל ללכת לברית בלי לעיין

במה שנתעורר לו, זה נקרא לימוד מתוך עמל ויגיעה, וזהו צימאון לתורה. וידוע שכשלא הרגיש טוב, הביאו לו גמ', ומיד הרגיש יותר טוב.

כל מה שזכה זכה מכוח התורה

הברייתא אומרת באבות [ו, א] 'רבי מאיר אומר, כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו,

נקרא ריע, אהוב, אהוב את המקום, אהוב את הבריות, ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן.

ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה' המשנה הזו מתארת את רבינו ר' חיים זצ"ל, הכל היה אצלו, התנא

מאשר כל הנהגה והנהגה שהיה אצל רבינו, כל מה שזכה זכה מכוח התורה.

היה לו ספר שכתב בו פסקי הלכות מהחזו"א, והוא שמר עליו מכל משמר, היה נעול בארון והמפתח היה אצלו בכיס, זכיתי שכמה פעמים הראה לי הלכות משם, פעם הראה לי הלכה מיוחדת, ואמר לי, א"א לסמוך על זה למעשה, כי כתבתי את זה אחרי פטירת החזו"א, ולכן אני לא יכול לקחת אחריות על זה, בחייו

של החזו"א לא כתבתי כי לא חשבתי

שהחיים במחיצת החזו"א יגמרו פעם, כי חיינו עמו כ"כ בטבעיות, ואחרי הפטירה הרגשתי את החסר של החזו"א, ואז רשמתי את ההלכות שבספר. וכך אנחנו מרגישים עכשיו אחרי פטירת רבינו את החסר שלו, כשהיינו במחיצתו הרגשנו כאיש אל רעהו, והאמת שהוא היה מלאך.

דוגמא לצימאון שלו לתורה, כשנסעו לחו"ל להתפלל בקברי צדיקים, ורבינו שלח פתק עם בקשה, מה הוא כתב שם? שהוא מבקש שיתפללו

עליו 'לדעת את כל

התורה כולה', כמה שהוא כבר למד וכמה שהוא ידע הוא שאף ללמוד עוד, הוא חי את הלשמה וחי כל הזמן בשאיפות עם צימאון לדעת את התורה, תנו לי עד המשנה! והצימאון הזה הוא תורה לשמה, ולכן הוא זכה לכל מה שכתוב במשנה, זכה ל'כל העולם כולו כדאי הוא לו', כל העולם - מפרשים 'כל

הדורות הקודמים נבראו בשבילי',

נקרא ריע אהוב, אהוב את המקום, אהוב את הבריות.

הגרש"ז וזונבלט בשמחת חג בסוכת הרב זצ"ל

הרב זצ"ל בעשיית פרחובל קמיה הגרש"ז וזונבלט

ולא שייך לדרוש כן ממפעלים כי הם לא יכולים לבצע את זה. שאלתי אותו האם לוותר? והוא אמר, לא! והגם שבהתחלה יש קשיים אבל אח"כ זה ילך, ולא ויתר על שום דבר הלכתי, על שום הידור, וכך היה שהצלחנו בס"ד להכניס את ההידורים של רבינו זצ"ל.

עוד איתא במשנה 'ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה', כמה אנשים דברו איתו! מי לא? וכל אחד הרגיש אצלו כבן יחיד.

עוד כתוב במשנה [שם] 'ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק', רואים את זה בחיבורו העצום דרך אמונה, בעמקות ובהיקף של כל ביאור ההלכה, וכן

הרב זצוק"ל בביקור חולים בבית הגרש"צ והנבלט שליט"א

בשאר ספריו בהם ניגש לסוגיא בצורה בריאה ובהבנה ברורה.

והנה הגם שנחסרה עכשיו הרבה תורה לשמה בעולם, מ"מ אנחנו לא בדרגה של להיות שקועים בלימוד ולקבל אהבת התורה וצמאון לתורה מיד בדרגה שלו, וגם לא בדרגה של ללמוד עכשיו שבע דפים ליום, כי זה יהיה לימוד שטחי שיגרום לשכחת התורה, אלא השאיפה צריכה להיות, כמו שרבינו זצ"ל אמר לאותו אדם שפעם אמר לו שהפעולה שהרב עשה זה עזרה לזכות הרבים, ואמר לו רבינו, 'אני רוצה ללמוד תורה'. כך אנחנו צריכים לשאוף כל אחד לפי דרגתו שלא להיות עם הארץ, ולהוסיף לעלות בדרגות באהבת התורה, בלימוד התורה, ולהוסיף לימוד בעמל עם שקיעות בתורה ועם הלשמה של התורה, שזה לשם ידיעת התורה, וכן להתחזק ביראת שמים ודקדוק הלכה. גם צריכים להתחזק שלא ללמוד תורה לקיים מצוות ולהתפלל 'במלומדה' כדי לכפר על העונש של הפלא ופלא.

וכמו שבחינו רבינו דיבר רבות על ביאת משיח הוא יהיה מליץ יושר שכבר יבוא משיח במהרה, ובלע המוות לנצח.

ישר כח לספר 'אריד בשיח' ספר ההספדים על מרן שר התורה זללה"ה

"מה פתאום שיחכו לי"

'ומלבשתו ענוה'. הענווה שלו היתה שם דבר, שאלו את החזו"א האם הסיפורים על הענווה של רעק"א אמתת? אמר לא יודע, אבל לפי הגדלות של בתורה נראה שהסיפורים נכונים. וכך היה אצל רבינו זצ"ל, פעם שאלו אותו האם את 'ה' אלקיכם אמת' אפשר לשמוע רק בסוף ק"ש או גם באמצע ק"ש? והוא אמר, אני חושש שאפשר רק אחרי ק"ש ולא באמצע, ולכן אני אומר א-ל מלך נאמן, וגם ממחר כדי להספיק לסיים לפני

שהחזן אומר 'ה' אלקיכם אמת! אמרו

לו, הרי מחכים לרב בסוף ק"ש, אמר, מה פתאום שיחכו לי! אפילו לא חשב על אפשרות כזו שמחכים לו. הענווה קשורה לתורה, כמה שיש יותר תורה כך יש יותר ענווה.

עוד כתוב במשנה 'ומלבשתו יראה', היראה זה דקדוק הדין שלו על קלות כבחמורות, לדוגמא, הוא לא רצה להשתמש בגשר שבנו עבורו בצאתו מלדרמן כל זמן שלא היו שם שני פתחים, כי מצווה לצאת בפתח אחר מהפתח שנכנסו בו. בכל הנהגה שכתובה חיפש לנהוג את הלכתחילה ממש, וק"ו בחמורות, בברכת החודש מבקשים 'חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', ויש לשאול מה פשר הכפילו בבקשה ליראת שמים. ויש לפרש ש'אהבת' הולך גם על יראת שמים, וכאילו כתוב 'חיים שתהיה בנו אהבת יראת שמים', וזה היה רבינו זצ"ל שחיפש את דקדוק ההלכה שבכל דבר מתוך אהבת יראת שמים.

'אני רוצה ללמוד תורה'

שאלתי אותו שאלות מסוימות בכשרות, והוא אמר לעשות הידורים מיוחדים בשחיטה ובעוד דברים, ואנשי המקצוע אמרו שזה לא מעשי

חזון שיח

מתורת מרן החזו"א זללה"ה בענייני מלחמה

יכולת לצבור מותר ליחיד לצאת רק כשברי לו שלא יוכל להועיל ולהציל, ולמעשה אין אדם יודע שמא יוכל להציל, והא דאמרינן חייך קודמין נאמר רק בודאי סכנה, אבל בחשש סכנה אפי' בחשש גדול נאמר כל המקיים בעצמו כך כו' (ב"מ ל"ג א) והרבה תלוי בבטחון של כאו"א (ר"א וולף ז"ל, ומרן נשאל ע"ז בזמן המלחמה בא"י בשנת תש"ח אם ראוי לברוח לאמריקה, ועיי' במ"ב סי' תקע"ד סקי"ג ובשעה"צ שם).

קונטרס הזכרונות סימן מ"ו סעיף ד', ועיי' קריינא דאגרתא ח"א, מכתב ק"א

אמירת פרק צ"א - 'יושב בסתר' - בשעת מלחמה

בשעת ההפגזות בירושלים בשנת תש"ח, כתב החזו"א בתשובה לאחד שככל הנראה חשש, וכתב לו בזה"ל: תהא רגיל בשיר של פגעים, יעויין שבועות ט"ו, עכ"ל, והיינו, פרק צ"א בתהילים - 'יושב בסתר' - כמבואר ברש"י שם ד"ה ושיר, ע"ש.

קובץ אגרות ח"א, מכתב ר"ד

האם מותר ליחיד לצאת מן הארץ בשעת מלחמה

כתב הרב ברשימותיו בכת"ק:

יחיד המסוכן בא"י מותר לצאת לחו"ל וכן צבור המסוכנים, אבל כשאין

שיח מלחמה

אתה לא רואה פה טנקים וכו' ואיך לא תפחד, השיב לו זללה"ה כשאני רואה טנק אני מסתפק מה דינו לענין מזוזה ומה דינו לענין קבלת טומאה והתחיל למנות לו את צדדי הספק ע"פ הרמב"ם בסדר טהרה.

'אתה לא ראוי לשום דבר שבעולם רק לשבת וללמוד'

גם סיפר הגרי"ש שליט"א: 'כשהיה אאמו"ר בערך בן י"ג, היתה מלחמת העולם השניה וכמובן כל העולם כולו היו שרויים בפחד נורא לא ידעו מה ילד יום ואאמו"ר ואאזמו"ר והחזו"א וכל המשפחה היו פה בא"י בב"ב, ולאחד הדודים של המשפחה היה רדיו שיכלו להתעדכן מה המצב בעולם, והנה יום אחד אאזמו"ר מרן הקה"י זללה"ה שלח את אאמו"ר זצ"ל לילך אל הדוד ההוא ולשמוע מה נעשה בעולם, וכשחזר שאלו מה שמעת, השיב הנער הקדוש שמעתי שהגרמנים נלחמים עם הרוסים ואחד מהם מתחזק על חבירו ומנצחו, שאלו אביו מי מנצח את מי, השיב לו, את זה אני כבר לא יודע, ענה לו אביו ז"ל אני רואה שאתה לא ראוי לשום דבר שבעולם רק לשבת וללמוד'.

הרב שאל: 'האם זה היה בתוך העירוב או מחוץ לעירוב?'

מעשה נורא, סיפר הגרי"ב כהן שליט"א, מתלמידי הרב זצ"ל: 'מעשה שהיה בזמן המלחמה ההיא (המפרץ), באחת מלילי שבתות פגע טיל ברח' יונה ברמת גן (הרחוב הראשון בגבול ר"ג-ב"ב), וראו מביתי את האש שנעשתה מהפגיעה של הטיל, ואת האורות של המכבי אש והמשטרה, ואפ"ל שמעו את הרמקולים של כוחות ההצלה, והיה נראה קרוב מאד לביתי, ובשבת בבוקר התפללתי בגן בלדרמן, ואמרתי להרב שהלילה נפל טיל לא רחוק מביתי, וראו את האש ושמעו את הרמקולים, והיה נשמע ממני כאלו אמרתי שהטיל נפל בב"ב, הרב שאל: 'האם זה היה בתוך העירוב או מחוץ לעירוב?', השבתי שאיני יודע, אבל מדברי הרב יהיה ראייה שהעירוב העירוני כשר, והרי הרב ס"ל שאסור לטלטל בעירוב העירוני, אמר הרב: 'נו, הרי תוס' אומר שיש כמה פסולים בעירוב שהם מדרבנן, ונ"כ זה מציל מדאורייתא, לאחמ"כ הלכתי לראות, האם זה בתוך העירוב או מחוץ לעירוב, וראה זה פלא, ראיתי שהעירוב העירוני הוא באמצע רח' ר' יהודה הנשיא, בין אחד לפני לפני רח' יונה, שם עבר העירוב, ורח' יונה זה הרחוב הראשון מיד לאחר העירוב של ב"ב, והיה לפלא!'

'אגב, באותה העת סיפרו שאחר שנפל הטיל בא מפקד המשטרה למקום נפילת הטיל, והשאלה הראשונה ששאל את פיקודיו, היא: האם כאן זה בני ברק, שהיה חשוב לו מאד לשמוע שנפל טיל בב"ב, כיון שדברי הרב בקשר לב"ב התפרסם גם בקרב הציבור הרחוק, ורצה המפקד לתפוס את הרב שלא התקיימו דבריו, אבל לא עלתה בידו שלא נפל מדברי איש האלקים דבר'.

אם תלמידי חכמים יוצאים למלחמת מצוה, ותורה מגנא ומצלא

כתב הרב, זצ"ל: עין בדרך אמונה שכתבנו שנראה מדברי הרב שאין תלמידי חכמים יוצאין למלחמה והבאנו מגמרא דנדרים מפני מה נענש אברהם אבינו מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים להוליכין למלחמה, ושם אמרין 'וירק את חניכיו' שהוריקן בתורה, פרש הר"ן בפרוש ב' שהוריקן מן התורה ועשה בהן אנגריא, ובתנחומא מטות סימן ג' אלף למטה אלף למטה י"ב אלף חלוצי צבא וי"ב אלף לתפלה ובמדרש איתא (איני זוכר כעת מקומו) שדור כשהיה שולח למלחמה היה מושיב כנגדן ללמד תורה שבזכות התורה יצלו, ובמכות י' א' 'עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים' מי גלם לרגליו שעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים

ואין לערער אחריה, הרב ראה בכך הבטחה, שתמשיך להתממש, ופעם אף הסביר זאת כך: 'כמו שנאמר בנביא מלכים (ב' ו' י"ז) 'וַיִּתְּפַלֵּל אֱלִישֶׁעַ וַיֹּאמֶר ה' פֶּקֶח-נָא אֶת-עֵינָיו וַיִּרְאֶה וַיִּפְקַח ה' אֶת-עֵינָיו הַנֶּעֶר וַיֵּרָא וַהֲנֵה הָהָר מְלֵא סוּסִים וְרָקֵב אֵשׁ סָבִיבָת אֵלֵישֶׁעַ, כך הדבר הוא בבני ברק, אם היו רואים האנשים כמה דפי גמרא מקיפים את בני ברק, לא היו פוחדים אלא בוטחים בזכות התורה שיש לה'.

מעולם לא שאל מה המצב הבטחוני

כתב בנו של הרב זצ"ל, הגרי"ש שליט"א, בהספדו על הרב והודפס בהקדמת 'דעת נוטה', וזה לשונו: 'כשהיו מלחמות בעולם, הוא מעולם לא התעניין לשאול מה המצב הבטחוני פ"שכל העולם חיו בזכותו איך שהוא הרגיע ברוחקדשו שלא יקרה כלום בב"ב וכן על כל העולם הוא השיב תשובות קצרות, האם

הרב זצ"ל באמירת תהלים בביתו

ל ה כ נ ס

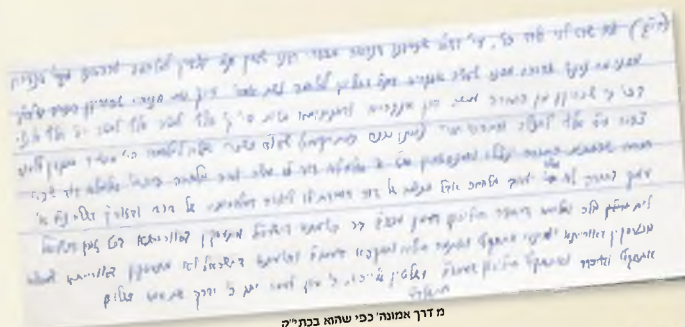
למקלטים וכו', והאם יש מה לדאוג וכו', אבל אליו בעצמו זה לא נגע כלל, אני הקטן הייתי צמוד אליו ומעולם הוא לא שאל אף אחד מה אומרים מה המצב הבטחוני, וכן היה כל ימיו'.

ברך 'שכוחו וגבורתו מלא עולם'

עוד סיפר הגרי"ש שליט"א: 'פעם בעת מלחמה נפלה פצצה בקרבת מקום וכמובן נשמע קול רעם גדול, ואאמו"ר זללה"ה בירך בשם ומלכות שכוח וגבורתו מלא עולם, כי לא עמד בראשו כלל שהוא עת מלחמה, ואע"פ שהוא כבר היה גדול הדור וכל היום הטרידוהו בשאלות על המלחמה'.

עסק בדין אם שנק חייב במזוזה ומקבל שומאה

עוד העיד הגרי"ש שליט"א: 'כשהוא היה בערך בן ארבעים היתה מלחמה קשה פה בא"י והרחובות היו שוממים מפחד האויב והיו מסתובבים טנקים ברחובות והוא ז"ל לא שינה מסדר יומו כלל, יום אחד פגש אותו ידידו הגאון האדיר ר' ראובן פיין זצ"ל ושאלו וכי

מ דרך אמונה כפי שהוא בכת"ק

ממעשי ההוד שסיפרה הרבנית ע"ה, על שעות המלחמה הקשות בשנת תש"ח

הרבנית ע"ה סיפרה כך: 'שבזמן מלחמת תש"ח הם גרו בשכונת מאה

הרב זצ"ל באמירת תהלים בביתו

שערים שהיתה קרובה לערבים, ונפלו שם כל הזמן פצצות (פגזים) יום אחד נפל פגז על הגג עשה חור בתקרה ונפל על מיטת אחותי התינוקות בת כמה חודשים (רבקה ע"ה) ונהרגה מיד.

ואחרי זה עברו לגור באופן זמני אצל הסבא ר' אריה לוי שהיה גר רחוק משם בשכונת 'משכנות', ושם נפלו פחות פגזים, וכיון שבזמן המלחמה היה מחסור במזון, היה קיצבה של לחם לכל משפחה לפי מספר הנפשות, ויכלו לקנות את הלחם רק בחנות הנמצאת באזור שרשום שהם גרים, והיו צריכים להביא את הלחם ממרחק

רב מרח' הנביאים שזה באזור שכונת מאה שערים שנפלו שם פצצות, עד לשכונת 'משכנות' שם התגורר ר' אריה לוי, והיה פחד ללכת ברחוב ולהתקרב לרח' הנביאים ששם נפלו כל הזמן פגזים.

והמשיכה הרבנית בסיפורה: ואני הייתי הבת הגדולה בבית, ולא הרשיתי לאף אחת לצאת לרחוב ולהסתכן, אלא רק אני הלכתי, והסבא ר'

אריה הלך עמי חלק מהדרך, וכל הדרך היה אומר פרק צ"א שבתהילים 'יושב בסתר עליון', ובאמצע הדרך נכנס לבית החולים 'ביקור חולים' כדי לראות מה קורה שם, ומה הוא יכול לעזור לחולים, וכן לבדוק מי נפטר כדי לדעת להתיר עגונות, ואני המשכתי בדרכי כדי להביא את הלחם הביתה, כך בתוך כדי עשיית חסד, כאשר מזמור התהילים שגור על פיהם, ניצלו מן ההפגזות.

עוד הוסיפה הרבנית ע"ה, וסיפרה על אביה, מרן הגריש"א זיע"א: 'אבא, גם במלחמה היה יושב ולומד כרגיל בבית הכנסת, אבל כשהייתי יוצאת לקנות לחם, דאג מאד, והי' יוצא מידי פעם לשאול אם 'שבע' (כך קרא לי) כבר חזרה בשלום?'

בתורה, ובסנהדרין מ"ט אלמלא דוד לא עשה יואב מלחמה פרש רש"י אלמלא דוד שהיה עוסק בתורה לא עשה יואב מלחמה, אבל זכותו של דוד עומדת לו ליואב במלחמותיו של דוד, ובזהו הקדוש בשלח נ"ח א' לית מלה בעלמא דיתבר חיליהון דעמין עכו"ם בר בשעתא דישראל מתעסקין באוריתא דכל זמן דישראל מתעסקין באוריתא ימינא אתתקף ואתבר חילא ותקפא דעכו"ם, ובשעתא דישראל לא מתעסקין באוריתא שמאלא אתתקף, ואתתקף חיליהון דעכו"ם ושלטין עליהו. ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

ביאור ההלכה, פי"ג מהלכות שמיטה ויובל הי"ג

רשימות מתלמידו של הרב, הגר"א מן שליט"א

ה' האזינו, ו' תשרי תשס"א. העולם שואל דעת הרב על המצב שהערבים מתפרעים ויש הרוגים? השיב הרב: 'ה' ירחם, מיר זיינען כסדר ביד ה' [אנחנו תמיד ביד ה']'.

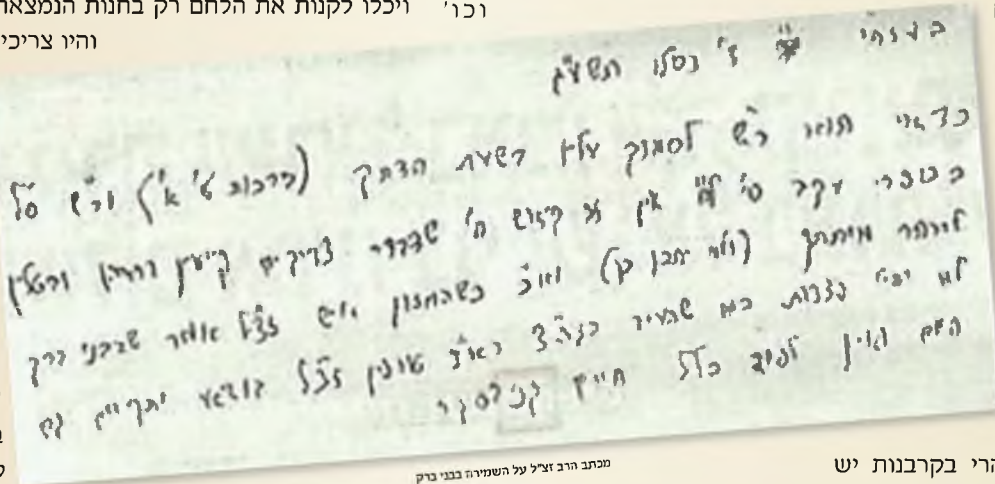
ג' נשא, ז' סיון תשס"א. העולם שואל כיצד צריך להיות המבט על המתרחש כיום בארץ ישראל שיש כל כך הרבה אסונות והמצב הוא נורא? השיב הרב: 'אלו בכלל תבלי משיח' ושוב שאלנו, מה לומר לציבור? והרב השיב: 'חשבו שבארץ ישראל כבר הגיעו למקום הנכון ללא כל סכנה ופחד, והקב"ה רוצה לעורר אותנו שלא נהיה בטוחים, ונעשה תשובה, כל הנעשה הוא לעורר בתשובה להיטיב דרכיו, ושוב שאלנו? באיזה פרט עלינו לשוב בתשובה? והשיב: 'צריך לדעת במה פרוץ ובזה לתקן'.

אדר א' תשס"ג. שאלתי מה לומר לאנשי ארה"ב לחיזוק בעת מצב של מלחמה כאן? והשיב: 'שיתחזקו בתפילה'. והוסיף הרב: 'ואיזו תפילה, הנה בגמ' ברכות

טו ב י ט ואמרו גדולה תפלה יותר מן הקרבנות ו לכאורה יש לשאול הרי לרוב פוסקים תפלה דרבנן, ואם זה כל כך גדול יותר מהקרבנות, הרי בקרבנות יש כמה וכמה עשין, ולמה בתפלה אין מצוות עשה? אלא תפלה צריך שיתפלל כי הוא מרגיש שהוא מתפלל לה', אבל אם מתפלל כי נתחייב במצוה להתפלל כמו קרבן - חסר בתפילה, תפילה דארף זאך דאוענען זהו עיקר מהותה של תפילה' ע"כ דברי הרב.

טבת תשס"ט. מה מבקש ה' מעמנו בעת מלחמה הזאת? הרב השיב: 'המלחמה היא להזכיר לנו שאין טבע ושהכל רבש"ע ולא כוחי ועוצם ידי ותפקידנו הוא להתפלל'

כל משאלותיך, פרשת בראשית, עמ' ט"ז ואילך

מכתב הרב זצ"ל על השמיטה בבני ברק

תהילים בשבת כשעת מלחמה

בשבת מלחמת יוה"כ שאלו את מו"ר (שליט"א) [זצוק"ל] אם לומר תהילים בצבור ואמר מו"ר שאפשר לומר ואמרו בליל שב"ק וכמדומה לי שגם בבוקר אמרו וכן בליל שמחת תורה במלחמה זו באתי עם מו"ר לביהמ"ד לדרמן ואמרו תהילים ושאלני מה אומרים ועניתי לו תהילים ושאלני איזה פרק והצטרף.

ארחות רבינו

בספ"ג דר"ה והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכי ידיו של משה עושות מלחמה כו' אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה כו' היו מתגברין "כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" (עם ששה התבות) בגימ' "כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה" (אז וגבר ישראל) ברכת פרץ, פרפראות, בשלח

מו"ר אמר אם מתפללים ולומדים שוב

לא צריכים לרדת למקלט

סיפר בני ש"ז, בעת האזעקה ביוה"כ מו"ר התפלל בביהכ"נ לדרמן אמרו למו"ר שיש אזעקה אמר שיתפללו טוב וירבו ללמוד ולא יקרה שום דבר ולא צריך ללכת למקלט.

כמה פרשים בענין אמירת תהלים של מו"ר

עם הצבור לאחר התפילה

התפללתי שחרית עם מו"ר ב"ב תשרי תשל"ד ולא הורה לומר תהילים אחר התפילה אמנם אמרו לי המתפללים שבמנחה ובמעריב אמר רח"ק ממעמקים ועוד תהילים לאחר התפילה וגם מו"ר השתתף ואמר למחרת התפללתי ערבית במנין של מו"ר ואמר לרח"ק שה' חזן לומר תהילים אחר התפילה ואמרו מזמור ק"ל קמ"ב ואח"כ אחינו בית ישראל וכו'.

שיח היראה

מתוך ספר "אורחות יושר" להרב זצוק"ל

וגורם לכל מיני מחלות רחמנא ליצלן, כמו שכתוב בסנהדרין (ק' ב') לא תיעול דו"א (דאגה) בלבך דגברי גבורין קטל דו"א.

פחד ודאגה ממלחמות וכדומה - בא ממיעוץ אמונה

וכל זה בא ממיעוץ אמונה שאם היה מאמין באמונה שלמה שהכל בא מהקב"ה ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה אם כן מה לו לפחד אם חס ושלוש נגזר עליו, אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', ואם לא נגזר אין לו מה להתיירא, ואנחנו תמיד כל רגע ביד ה', בין בזמן מלחמה ובין בזמן שלום, והרבה דרכים למקום, ואין לפחד רק מהקב"ה, ולפחד שמה יעבור על אחד מהעברות חס ושלוש או לא יקיים המצות, וחושן מזה אין לפחד כלום.

יש ענין של השתדלות, אך אין מקום לפחד ודאגה

ואע"ג דמצינו שצריך זהירות כמ"ש (בבא קמא ס' ב') דבר בעיר כנס רגליך רעב בעיר פזר רגליך זהו מדין השתדלות בכל דבר מה שאפשר אבל הפחדים והדאגות אין להם מקום, ובסנהדרין (ק' ב') אמרו כל ימי עני רעים זה שדעתו קצרה (פירש"י משים ללבו כו' ודאג על כל מה שעתידי לבא עליו) וטוב לב משתה תמיד זה שדעתו רחבה (פירש"י ואינו משים ללבו דאגה כ"כ), ואין לדאוג רק על התורה ומצות כנ"ל ההוא בד"ת כתיב, ויש להתפלל להקב"ה שיהא הכל טוב ולא יותר, ושבו חז"ל (תענית כ"ב א') לאנשים ששמחים תמיד ומשמחים אחרים ואמרו שהם בני עולם הבא.

ארחות יושר ערך פחד ודאגה

הפחד צריך להיות מחשאים

יש אנשים שמפחדים תמיד ומתייראים מכל מיני פורעניות כגון ממחלות וממלחמות ומאנשים רעים וכו' והם כל ימיהם בפחדים ורעדות ודאגות מכל מיני דברים שמא יהיה כך ושמא כך ויש שמרוב פחדים מתייראין לנסוע למקום אחר ויש שמתייראים לצאת מביתם רחמנא ליצלן, וזו הנהגה מאד לא טובה כמ"ש בברכות (ס' א') ההוא תלמידא דהוה אזיל בתריה דר' ישמעאל בר' יוסי בשוקא דציון חזייה דקא מפחד אמר ליה חטאה את דכתיב פחדו בציון חטאים, אמר ליה והכתיב אשרי אדם מפחד תמיד, ההוא בדברי תורה כתיב (פירש"י אשרי אדם מפחד תמיד שמא תשתכח ממנו שמתוך כך הוא מחזיר לשונותם תמיד), יהודא בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא אתנח אמר ליה יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה דכתיב כי פחד פחדתי ויאתני ואשר יגורתי יבא לי, והא כתיב אשרי אדם מפחד תמיד, ההוא בדברי תורה כתיב, ואמרו (זוהר הקדוש בראשית דף ר"ב) וכל מאן דאית חובין בידוי דחיל תדיר כמאן דאמר ופחדת לילה ויומם, ואמרו (שיר השירים רבה פ"ג ס' י"ד) עד שלא יחטא אדם נותנין לו אימה ויראה והבריות מתפחדין ממנו, כיון שהוא חוטא נותנין עליו אימה ויראה ומתפחד הוא מאחרים.

כל המקבל עליו עול תורה, מסירין ממנו כל מיני הרהורים ופחדים

ואמרו (אבות דרבי נתן רפ"ב) ר' חנינא סגן הכהנים אומר כל שאינו נותן דברי תורה על לבו נותנין לו הרהורי חרב הרהורי רעב הרהורי שטות הרהורי עול בשר ודם, וכל הנותן דברי תורה על לבו מבטלין ממנו הרהורי חרב הרהורי רעב הרהורי שטות הרהורי עול בשר ודם, וגם הדאגות מזיק לגוף

שיח יצחק

מדברי גאב"ד רמת אלחנן מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שליבן מפי גיסו הרב זצ"ל

חלילה תפרוץ דליקה וכל הממון שחשכתי במשך שנות חיי יישרף, ולא אוכל להתקיים בעולם, ולוותר על תפילת השבת וקריאת התורה זה לא שייך מבחינתי, ומשכך החלטתי לקחת עמי את הכסף לבית הכנסת, וכעת התעוררה השאלה, האם מותר להמשיך ליתן ליהודי לעלות לתורה בשבת או שמא אין ליתן לו עלייה?

תשובה. הצעתי את השאלה לפני גיסי מרן הגר"ח קניבסקי (שליט"א) [זצוק"ל] והשיב לי: 'אם הוא סבור שהכסף עבורו פיקוח נפש ודוחה איסור מוקצה יש לתת לו לעלות לתורה, וכמובן שאין בזה שום היתר לכתחילה, ודבר זה אסור, וכל ההיתר להעלותו לתורה, זהו בגלל שנחשב אנוס, ואינו עובר בשאט נפש. נערך מתוך חשיקי חמד נדרים ל"ז א', וע"ש עוד

תורה מגנא ומצלא

מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א סח בפני הרב זצ"ל ציטוט מספר בסערת אש על מרן הרב שך זצ"ל שבשנת תרע"ו היתה שריפה גדולה בסלוצק ורץ באישון ליל לכבות השריפה יחד עם התושבים, ועצרו בחור ושאלו קושיא על תוס', ונעצר להשיב לו, ודברו כמה דקות ע"ד התוס', ודן מרן שליט"א קמיה גיסו מרן הגר"ח קניבסקי, דהא הוי פיקוח נפש ממש, והשיבו הרב ד'לתורה מותר, דתורה מגנא ומצלא, וידע הרב שך שע"י התורה יהיה נס והצלה'.

קונטרס חמדת חיים, עניני סכנה ורפואה, אות קמ"ד

הגיע לבית הכנסת יחד עם כספו, האם יש לדונו כאנוס, משום שאצלו זה פיקוח נפש

שאלה. בימי המלחמה בשנת תשע"ד באחד היישובים שסבל מהרבה אזעקות, הבחינו המתפללים שאחד ממתפללי בית הכנסת הקבועים, החל להגיע לבית הכנסת כשבחיקו תיק שחור מעור בימי חול ובשבת קודש, המתפללים הסתקרו לשם מה נושא עמו את התיק השחור וכאשר העזו

לשאל אותו מה יש לך בתיק? האיש השיב בשתי מילים בלבד: 'פיקוח נפש', כולם חשבו שמניח שם גלויות נגד מיחושי לב או מכשיר החיאה וכדומה, אך אחד המתפללים הצליח להציץ בדרך כלשהי לתוככי התיק מבלי שבעליו ישים לב וגילה לתדהמתו שבתוך מונחים המון שטרות של דולרים, ויש לציין שיהודי זה מגיע עם התיק גם לשיעורי התורה בשבת וגם לאחר שהרב דרש על כך

ואמר באופן ברור שכסף הוא מוקצה גמור בשבת, ואסור לטלטלו, האיש ממשיך להגיע בשבת כשתיק הכסף בידו, מאוחר יותר החליט רב בית הכנסת לגשת ולשוחח עמו על העניין, והתברר שהוא נושא עמו בתיקו את כל כספו, מדובר בלא מעט כסף, האיש שדר לבדו בביתו הסביר: 'מסיבות שונות איני יכול להפקיד את הכסף בבנק, ובעת שכזו שנשלחים לעברנו טילים רבים אני ירא מאוד להניחו בביתי ללא שמירה קפדנית, שמא

ניתן להאזין לשאלות אקטואליות קצרות מתורת גאב"ד רמת אלחנן מפי גיסו הרב זצ"ל, בקו 04-3760582

לחידודי

במבחינים שערך הרב לבנו הגר"ש שליט"א, שאלו באחד מן המסכתות, את השאלה הבאה: **האם מותר לקחת למלחמה בני ישיבות?** התשובה נכתבה ע"י בנו מגמרא מפורשת.

הנמרא עליה השאלה מכוונת מופיעה בגליון זה

הנמרא עליה השאלה מכוונת מופיעה בגליון זה

ברכת מזל טוב

לידידנו עוז הנעלה והנפלא במידותיו התרומיות ידיד נאמן של מכוננו ומפעלנו אשר זכה לקרבתו של מרן זיע"א בחיי חיותו

הבה"ה בן ציון רוטנברג הי"ו

ולחודיו הנכבדים שליט"א

לרגל בואו בברית האידוסיין בשעטו"מ

עב"ג בת ידידנו הרב מרדכי קרויזר שליט"א

יברכם השי"ת ממקור הברכות

לזכות לבנות בית נאמן בישראל

על אדני התורה והיראה

זכות הרב זצוק"ל תעמוד לימינם כל הימים

כעתידת

מכון 'שיח אמונה'

ביום השנה להסתלקותו של מרן ה'חזון איש'

זיע"א, יתקיים שיעור לעילוי נשמתו,

ביום שני ט"ו חשון תענית בה"ב,

לאחר תפילת ותיקין, במנין שבבית הרב זצוק"ל,

ע"י הגר"י"ש קניבסקי שליט"א

כמנהג אביו הרב זצוק"ל

בני העלייה לומדי 'שיח התורה' התכנסו בסוכתו של הרב זצוק"ל לסיום חצי הש"ס בסדר הלימוד של 8 דפי גמרא בכל יום בשילוב שמחת המועד

מעמד נעלה של כבוד התורה, לרגל סיום לימוד חצי הש"ס במחזור השני,
במסלול "כדרכו - 8 דף ליום", במפעלי התורה
התורה" שנוסדו לעילוי

נ ש מ ת ו

ולמשך דרכו בקודש של רבינו
שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל זצ"ל קניבסקי,
התקיים ביום רביעי של חול המועד סוכות, בבית הרב זצ"ל, במעמד בנו

המעמד התקיים בראשות מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי
שליט"א שנשא את המשא המרכזי במעלת המסיימים

את סיום המסכתות מחצי הש"ס במחזור השני ואמירת קדיש
דרבנן קיים בנו של הרב זצ"ל הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי
שליט"א

דברי הערכה לבני העלייה לומדי 'שיח התורה' נשאו הגר"פ
ברמן שליט"א מראשי ישיבת פוניבז', הגר"ד דיסקין
שליט"א מראשי ישיבת 'ארחות תורה', חדב"נ הגר"ז ברוורמן
שליט"א ראש ישיבת 'דרך אמונה' וחדב"נ הגר"ד אפשטיין
שליט"א מראשי ישיבת 'תורה בתפארתה',

ודברי חיזוק במעלתם של בני העלייה שזכו לזכות בקנין
התורה של הרב זצוק"ל נשא נכדו ומקורבו של מרן, הגאון רבי
גדליה הוניסברג שליט"א

חיזוקים מיוחד ב'שיח התורה' לזמן המלחמה ללימוד הלכות
שבת מידי יום וכרצונו של הרב זצ"ל כפי שמעיד גיסו מרן
הגר"י זילברשטיין שליט"א, ולציבור הנשים לאמירת פרקי
תהילים

במעמד השתתפו בני העלייה מכל רחבי ארץ הקודש שזכו ללמוד ולסיים את המסכתות משלושת הסדרים הראשונים של הש"ס, וזכו להמשיך בדרכו של הרב זצוק"ל בלימוד חובות אלו. את סיום סדר נשים וחצי הש"ס ואמירת קדיש דרבנן קיים בנו של הרב זצ"ל הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א.

המעמד התקיים בראשות מרן ראש הישיבה הגרב"ד פוברסקי שליט"א שנשא את המשא המרכזי במעלת המסיימים, כשבנוסף נשאו משאות חיזוק ע"י הגרב"פ ברמן שליט"א מראשי ישיבת פוניבז', הגרב"ד דיסקין שליט"א מראשי ישיבת 'ארחות תורה', חדב"נ הגר"ז ברוורמן שליט"א ראש ישיבת 'דרך אמונה', וחדב"נ הגר"ד אפשטיין שליט"א מראשי ישיבת 'תורה בתפארתה', כשדברי חיזוק במעלתם של בני העלייה

שזכו לזכות בקנין התורה של הרב זצוק"ל נשא נכדו ומקורבו של הרב זצ"ל, הגאון רבי גדליה הוניסברג שליט"א.

דברי הערכה לבני העלייה לומדי 'שיח התורה' נשמעו מפי נכדו מקורבו

של הרב זצ"ל, הרה"ג רבי יעקב ישראל קניבסקי שליט"א, ובנוסף, בהוראת נשיא 'שיח התורה' הגרי"ש קניבסקי שליט"א, הוכרז על יסוד ופתיחת מסלול חדש ללימוד ומבחנים 'דקדוקי רש"י בעיון בדברי הרש"י

'שיח התורה'.

בסיום המעמד התברכו הלומדים על ידי הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א בברכה והצלחה ובברכת המועדות, ושיראו סייעתא דשמיא בעמלם להצליח לעמוד בדרך הלימוד הנשגבה הזו.

כהוקרה והערכה לרגל המועד ולכבוד סיום חצי הש"ס קבלו הלומדים והמסיימים, שי מיוחד מאת מכון 'שיח אמונה', כן התקיימה במקום חלוקת מילגות לזוכים בעשרות ההגרלות המתקיימות מידי שבוע על ידי 'שיח התורה'.

הדי הערכה והתפעלות נשמעים בעולם התורה לכבודה של תורה, בגודל מעלת בני העלייה, כשב'שיח התורה' קוראים לקהל חובשי בתי המדרשות, להצטרף לגיונו של מלך, במסלול 'בדרכו' ההולך לפני המחנה, או לכלל מסלולי הלימוד של 'שיח התורה'. ההצטרפות בטלפון 03-308-5000, או בעמדות 'נדרים פלוס'.

יצוין, כי שמות הזוכים ב-98 ההגרלות השבועיות, מתפרסמים מידי שבוע בטלמסר של 'שיח אמונה' ובעמדות 'נדרים פלוס' כשהזכיות מחולקות בבית הרב זצ"ל ובמוקדים מיוחדים ברחבי הארץ.

שמות הזוכים בהגרלות 'שיח התורה'

מתפרסמים מידי שבוע
בעמדות 'נדרים פלוס'

← ניתן לקבל את הזכיות בבית מרן זצוק"ל →

מהנעשה והמתחדש בעניני דיומא

לרגל מצב המלחמה והאסונות הקשים בארץ הקודש, חיוזוק והתעוררות רבה להצטרף למסלול ללימוד הלכות שבת במסגרת 'שיח התורה', המתקיים בהספק של עמוד ליום כדי לסיים בשנה אחת את כל הלכות שבת, וכפי שכתב במכתבו במיוחד, גיסו של הרב זצ"ל, מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א: "אבקש מאחי היקרים, שכל אחד ואחד ילמד בכל יום שתי הלכות מהלכות שבת הלכה למעשה". ובדברים שנשא במוצאי שמחת תורה, העיד מרן הגר"י שליט"א, בשם גיסו הרב זצ"ל על השמירה שזוכים לה בזכות השבת. כמו כן, לרגל מצב המלחמה והאסונות הקשים בארץ הקודש, חיוזוק מיוחד עבור ציבור הנשים, כשניתן להצטרף למסלול 'כהנהגתו' לאישור אמירת י' פרקי תהילים בכל יום, או לאישור תפילה של ג' התפילות, המזכים את המשתתפות בכניסה להגדרות המיוחדות. ההצטרפות למסלול ללימוד הלכות שבת, ולציבור הנשים לאמירת התהילים ולחיוזוק 'כהנהגתו' בטלפון 03-308-5000, או בעמדות 'נדרים כלום'.

החל מתחילת חומש בראשית, הוכרז ב'שיח התורה' על הוספת מסלולים לימוד חדשים במסגרת 'מתורתו' לימוד בתורת הרב זצוק"ל. כשהחל מהשבוע נפתחו מסלולי לימוד יומיים בספר 'שקל הקודש' בשתי מסלולים, וכן מסלולים יומיים בספר 'דעת נוטה' על חומש בראשית, להשיב טובה להרב זצ"ל בלימוד מספריו ותורתו. ההצטרפות למסלול החדשים, בטלפון 03-308-5000, או בעמדות 'נדרים כלום', בתוך מדור 'מתורתו'.

שמחה רבה בהיכלי התורה עם הופעתו בימים אלו של המהדורה החדשה והמתקנת 'ארחות לחיים להרא"ש' עם ביאור מרן זיע"א 'השם ארחותיו', וכן מהדורה חדשה של ספר 'דעת נוטה' חלק א', על הלכות השכמת הבוקר, לבישת הבגדים, הנהגת בית הכנסת, נשילת ידים, שחרית, קריאת שמע ותפלה. ניתן להשיג את הספרים בחנויות הספרים המובחרות, או בבית מרן זצוק"ל.

דבר בעתו מזה טוב

לאחר שאזל לאחרונה, הופיע מחדש הספר

דעת נוטה

בראשית - ג' חלקים

תשובות רבינו

מרן הגר"ח קניבסקי זצוקללה"ה

מחומש בראשית

נלקט מתוך עשרות אלפי תשובות
שהשיב בכתב ידו
ונופו על ידו בי"ג נפה

בתוספת מקורות וביאורים
בעריכת תלמידי חכמים מופלגים רבני 'שיח אמונה'
בראשות בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

להשיג בבית מרן זצוק"ל או בחנויות הספרים המובחרות
לכמויות < מכון שיח אמונה 00-777-30-03

מה נהדר

מראות הוד משולחנו של הרב זצוק"ל בימים אלו

הרב מאיר ידיד שליט"א רב קהילת דיל בארה"ב הגיע לבית הרב זצ"ל עם בני קהילתו כדי להתברך מבנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

בשיעור הירושלמי הנמסר לע"נ הרב זצ"ל מידי יום בצהריים בבית המדרש 'לדרמון' ע"י בנו הגר"ש שליט"א, זכו לסיים את מסכת עירובין מהירושלמי, ולפתוח בלימוד מסכת פסחים

בכתיבת אותיות לספר התורה שנכתב ע"י הרב משה פורר הי"ו מארה"ב

בקבלת ובדיקת לולבים קודם לחג הסוכות תשפ"ד

זכורת התורה בעלון

לעילוי נשמתו של

ידידנו הנעלה איש החסד שהיטיב עם כל רואיו

רבי עודד דוד גרואכר ז"ל

נלב"ע כ"ו אלול תשפ"ג

כוס תנחומים

למשכחה הרוממה ובפרט לידידנו הנעלה ורב הפעלים

איש אשר רוח בו, העומד לימין מכונינו

שזכה לקרבתו הגדולה של הרב זצ"ל

הרב ישעיהו יחיאל מאיר גרואכר הי"ו

שזכות התורה והחסד תעמוד לימינם

שלא יוסיפו לדאבה עוד

[illegible]

לרגל מצב המלחמה והאסונות הקשים בארץ הקודש, חיזוק והתעוררות רבה להצטרף למסלול ללימוד הלכות שבת במסגרת 'שיח התורה', המתקיים בהספק של עמוד ליום כדי לסיים בשנה אחת את כל הלכות שבת, וכפי שכתב במכתבו במיוחד, גיסו של מרן זצוק"ל, מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א: "אבקש מאחי היקרים, שכל אחד ואחד ילמד בכל יום שתי הלכות מהלכות שבת הלכה למעשה". וכדברים שנשא במוצאי שמחת תורה, העיד מרן הגר"י שליט"א, בשם גיסו מרן זצוק"ל על השמירה שזוכים לה בזכות השבת.

חיזוק מיוחד בעבור ציבור הנשים, להצטרף למסלול 'כהנהגתו' לאישור אמירת י' פרקי תהילים בכל יום, או לאישור תפילה של ג' התפילות, המזכים את המשתתפות בכניסה להגרלות המיוחדות.

[illegible]

חייגו למזקד "שיח התורה" 03-308-5000

הזכיות מחולקות בבית מדרן זצוק"ל
רחוב רשב"ם 23 בני ברק

<p>'כדרכו' לימוד כל התורה ב שנה אחת כפי שהג מרן זצוק"ל</p> <p>'בתורת' להגות בספריו ובתורתו של מרן זצוק"ל</p> <p>'שיח' ההלכה' ללימוד הלכות שבת בשנה אחת</p> <p>'ירושלמי' סדרי לימוד קבועים בשני מסלולים כולל סדר הלימוד המסור בשיעור לע"נ מרן זצוק"ל הנמסר ע"י בנו הגרי"ש שליט"א</p>	 <p>מכון לימודי ספרי וטכסמח"ס מרן הגרי"ה קיבוץ סקני זצוק"ל</p>	<p>'מסיימים' לזכרו' אלפי ש"ס שנלקחו ללימוד לע"נ מרן זצוק"ל בשנה זו</p> <p>'משינתית' ש"ס' בשנה' לסיים את הסדרים בשנה אחת</p> <p>'לעילוי' נשמתו' לימוד בכל יום ויום של פרקי משינות ואמירת ההילים</p> <p>'כהנהגותו' במיוחד לנשים, לקבל להתקפיד להתפלל שלוש תפילות ביום</p>
--	---	---

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

632

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • נח תשפ"ד

בזמני מלחמה ומצוקה בעבר, היה רבינו מורה דרך, מכוון ומדריך במה להתחזק. לעתים עורר לחיזוק התמדת התורה, ולעתים עורר יותר לחיזוק בדברים שבין אדם לחברו, ועוד עניינים, ודבר השם היה בפיו להורות הדרך ילכו בה. ועתה חסרנו זאת, ואיננו יודעים מה מן הראוי להביא בשעה זו. ואמנם, כיון שיש בזה זיכוי הרבים, נשתדל ללקט מדברים שאמר בעבר, רק בבחינת זכרו תורת משה עבדי, והננו בתפילה ובתקווה שיהיו לתועלת הרבים.

בחודש סיון תשע"ד, לאחר שנחטפו שלושה נערים הי"ד ועדיין לא נודע גורלם, מסר רבינו שיחת חיזוק בהיכל ישיבת 'בית מדרש עליון', ועורר להרבות בזכויות להצלתם, על ידי חיזוק לימוד התורה בזמני הרפיון:

הנה יש זמנים שיש בהם רפיון מתורה, כגון בסוף היום אחרי הלימוד, שיש שמבזים את הזמן בדברי בטלה, וכתוב בספרים שיש ארבעה זמני תשובה, ואחד מהם הוא בסוף היום לפני השינה, שצריך לישון מתוך הרהורי תשובה, לחפש דרכי ולחקור מה היה במשך כל היום, ובמה נכשל, האם נכשל בין אדם לחברו [וזה יכול להיות בהרבה פרטים] ובין אדם למקום, בביטול תורה, או בלשון הרע, ושאר דברים אסורים, זהו מה שצריכים לעשות לפני השינה, אבל יש כאלו שעוסקים לפני השינה בדברים בטלים, ובמקום לקיים 'מיעוט' שיחה – מרבים בשיחה בטלה.

וכן בסוף השבוע בערב שבת זהו זמן של תשובה, ויש כאלה שדווקא בזמן הזה מתרפים מלימוד תורה, וצריכים חיזוק מיוחד בימי ששי ושבת קודש [בפרט בחודשי הקיץ שהלילה קצר והיום ארוך, ויש הרבה זמן אחרי תפילת מנחה בערב שבת], ואמנם יש מתמידים שמנצלים את הזמן להתמדה בלימוד התורה, אך יש כאלו שלא, והזמן מתבזבז אצלם, וכן שבת שהוא יום של קדושה, וכתוב בספרים שאין לשער את הקדושה של התורה שלומדים בשבת, ואף על פי כן יש שמזלזלים בזה, וגם מוצאי שבת, זה המשך השבת, וצריכים לנצל את הזמן בעסק התורה.

וכן יש זמנים שנמצאים יחד בחדר האוכל, וראוי לנצל הזמן לשוחח בדברי תורה, כמו שאמרו (אבות ג, ג) שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משולחנו של מקום, וזכורני מימי בחרותי בישיבה שאפילו בדרך לחדר האוכל היו מדברים בלימוד, ובשעתו לא היו הרבה ברזים לנטילת ידיים, והיו מחכים בתור, ובאותו הזמן דיברו בלימוד, או שעיינו באיזה ספר, ואחד מבני הישיבה (הגרי"ח פרידלנדר זצ"ל) ניצל את זמן ההמתנה ללמוד בספר חיי אדם, וכן בשעת הסעודה היו מדברים בלימוד, וכבר אמרו באבות שם שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה וכו'.

והנה סדרי הלימוד שהישיבה מחייבת אינם כל כך הרבה, ויש עוד זמנים שאפשר להוסיף, וצריכים לדעת כי הלכות תלמוד תורה מחייבים לא רק את סדרי הישיבה, אלא כל אחד לפי כוחו, ואם יכול להוסיף עוד משהו לפי כוחו ואינו מוסיף זה חטא של ביטול תורה, וכבר אמרו חז"ל (סנהדרין צט, א) שמי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק עליו נאמר כי דבר השם בזה וגו', ומי שיכול יותר לעסוק בתורה ואינו עוסק כפי כוחו זהו חטא חמור מאד.

ובפרט בעת הזאת שיש מאחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, וצריכים זכויות להוציא אותם, כדאי להתחזק במיוחד בזמנים האלו, בימי ששי ושבת קודש, וגם בימות השבוע בזמנים שיש בהם רפיון, להתחזק בלימוד התורה, וזה יהיה לזכות אותם החטופים שהם בעלי ייסורים איומים, ובודאי אחרי הייסורים האלו הם נפש נקי וצדיק, שהייסורים ממרקים, והם צדיקים, אך צריכים עוד זכויות של הציבור להציל אותם, להוציאם ממצוקתם. הבה ננסה את כל החיזוקים האלו, שהם חיזוקים חשובים מאד, ונחשוב שזה יהיה לזכות החטופים, ובזכות זה נזכה להצלחה ולישועה.

גם בשיחה שמסר רבינו לאחר אסון מירון, ובעקבות אסונות נוספים והתקפות מבני ישמעאל באותה התקופה (סיון תשפ"א) חזר ועורר על הצורך להתחזק בפרט בזמני הרפיון, והוסיף דברים על חובת החיזוק בעת פורענות, כדלהלן:

ותבער בו ולא ישים על לב

הנה בזמן האחרון היו כמה אסונות, במירון בל"ג בעומר, ועכשיו בעזה, ומחלת הקורונה, שאמנם פה בארץ ברוך השם כעת עברה המחלה, אך בחוץ לארץ היא עדיין נמשכת, וגם מה שהיה ביום טוב בקרלין. אסונות ופורענויות רחמנא ליצלן.

ואמרו חז"ל (יבמות סג, א) אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, היינו כשיש פורענות 'בעולם', לא בארץ, לא בעם ישראל, אלא בגויים, וזהו בשביל ישראל, ולמדו כן ממה שנאמר (צפניה ג, ו-ז) הכרתי גוים נשמו פינותם החרבתי חוצותם וגו' אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר, היינו שהפורענות בעולם היא כדי ש'תיראי' – שיהיה יראת שמים, על ידי שיראו שיש דין ויש דין, וזהו בשביל ישראל.

אבל יש גם מקרים שהפורענות היא בישראל עצמם, ועל זה נאמר (ישעיה מב, כה) "ותלהטו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב",

היינו שבתחילה יש פורענות 'מסביב', ולא ידע – האדם משים עצמו כמי שאינו יודע, ואחר כך ותבער בו – בתוכנו גם כן יש פורענות רחמנא ליצלן, ועדיין לא שמים על לב להתבונן מה זה, וכך טבע האדם.

עיקר התביעה היא מבני התורה

אמנם מחובתנו הוא להתבונן! כמו שנאמר (איכה ג, מ) נחפשה דרכינו ונחקורה, על מי ומה התביעה, ומי מהציבור אשם, מי הם השוגגים ומי המזידים שעליהם התביעה גדולה יותר?

וידוע ממרן החזון איש זצ"ל (יו"ד סימן ב' ס"ק כח) כי סתם אלו שאינם בני תורה הם תינוקות שנשבו, מפני שלא למדו, ולא לימדו אותם, ומילדותם הם קיבלו חינוך אחר לגמרי, ואינם יודעים מה זה אמונה ומה זה 'שמע ישראל', יש כאלה שלא יודעים והם ממש תינוקות שנשבו, והם שוגגים ולא מזידים, ואמנם גם שוגג חייב חטאת וצריך

תיקון וכפרה, אבל בני תורה שעוסקים בתורה הרי הם יודעים מה חובתם בעולמם והתביעה מהם גדולה יותר.

ובשיבות יש סדר ללימוד המוסר, וכל ספרי המוסר נותנים הרבה אמונה וידיעות מה זה חטא ומה הם חובות הלבבות, איך הלב צריך להיות, והם דברים שאינם ממידת חסידות אלא 'חובות' הלבבות, חובות שהלב חייב בהם, מצוות התלויות בלב, שהתורה מחייבת שכן יהיה הלב, ויש הרבה מדרגות בזה, וכשעוסקים בזה מתקדמים.

ובדאי שאלו שעוסקים כל היום בתורה ובמוסר, הם היותר חייבים, כי הם יודעים ומבינים מה חובתם בעולמם, ועליהם התביעה יותר גדולה, והם צריכים את החיזוק.

לנצל הזמן ביום ששי ושבת

ויש לעורר בפרט על זמנים הצריכים חיזוק, כידוע שיש זמנים שיש בהם רפיון אצל חלק מהציבור, ואמנם בודאי יש כאלה שנוצלים את כל הזמן בשלמותו, אבל לא כל הציבור כך, וגם בציבור בני התורה שכל היום עוסקים בתורה סדר אי וסדר ב' וסדר שלישי, יש זמנים עם רפיון שהזמן לא מנוצל בהם, וצריכים חיזוק בזה.

ולמשל יום ששי, ערב שבת, זהו זמן ההכנה לשבת, וכיון שעוסקים בהכנות לשבת, יש שמזלזלים ומתרפים מלימוד תורה, ואמנם יש כאלה שאינם כן, ומיד לאחר מנחה גדולה כבר עושים את ההכנה לשבת, וכבר מתרחצים ומתלבשים בגדי שבת ויושבים ולומדים, אבל לא רבים עושים כן, ויש חלק מהציבור שערב שבת מתבזבז ולא מנוצל אצלם.

ואחר כך בליל שבת, צריכים שתהיה סעודת שבת, עם זמירות, אבל לאחר הסעודה יש זמן ללמוד, ובפרט בלילות החורף הארוכים.

ואחר כך גם ביום השבת יש סעודת שבת ועונג שבת, אבל יש שיעור לזה, ולאחר הסעודה יש זמן ללמוד, וזהו גם כן זמן שלא מנוצל, והם ימים כאלה שלא מנוצלים כראוי לעסק התורה.

ניצול הזמן בלילה לפני השינה

וגם בסדר שלישי בכל השבוע, צריך להיות שבגמר הסדר הולכים לישון, ואם לא אזי ממשיכים ללמוד, אבל לדבר דברים בטלים אחר כך? אמנם כן צריך 'מיעוט' שיחה כידוע מהגר"א, אבל מהו השיעור של מיעוט וכמה צריך? רק מיעוט! ולא יותר ממיעוט שיחה.

ויש כאלה שבאמת כשגמר הסדר קוראים קריאת שמע במקומם בבית המדרש ואחר כך מיד הולכים לישון [א"ה]. וכך נהג רבינו בעצמו כשלמד בישיבת לומז'ה, אך לא כולם עושים כן, וזה זמנים שאינם מנוצלים, שיש בהם ביטול תורה, ובוה צריכים חיזוק!

לימוד המוסר והתבוננות למעשה

ובפרט יש להתחזק בסדר המוסר, שהוא סדר שמחנך את האדם מה חובתו בעולמו, שכל ההנהגה תהיה על פי תורה, ואם לא מנצלים את סדר המוסר, ולא לומדים את המוסר כמו שצריך, אלא מזלזלים, ובאים יותר מאוחר, או אפילו אם לומדים אבל לא חושבים כיצד לקיים למעשה, וכמו שכתב באגרת הגר"א **שלא מספיק מה שלומדים דברי מוסר אלא צריכים גם אחר כך לחשוב מה איתי, האם כך אני מתנהג, וכיצד ההנהגה שלי**, מחשבות כאלה מה ההנהגה שלי – זהו דבר שלא רבים מקיימים, ועל ידי כך חסר בקיום חובות הלבבות.

וכבר דיברנו פעמים רבות כי אפילו בעלי משפחה אם לומדים בכל יום משהו בספרי מוסר זה משפיע על כל ההנהגה שבבית, להנהגה מאד נעימה וחיים מאושרים, על ידי שכל סדר היום מסודר לפי ספרי המוסר, ובוה החיים מאושרים, אשריך בעולם הזה! וכמו שאמרו באבות (ו, ד) כך היא דרכה של תורה – ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה.

דרכה של תורה במיעוט תענוג

ומהו דרכה של תורה? 'פת במלח תאכל', 'ומים במשורה תשתה', 'ועל הארץ תישן', 'וחיי צער תחיה', 'ובתורה אתה עמל', והיינו ארבעה מיני

קשיים גשמיים: באוכל, ובשתייה, ובשינה, ועוד צער חוץ מזה, וגם בתורה אתה עמל, שזהו לכאורה עוד קושי חמישי, אבל 'אשריך בעולם הזה', אלו הם החיים המאושרים ביותר, כפי שרואים במציאות.

ומבואר כי צריך דווקא מיעוט תענוג, כפי הצורך ולא יותר, והציבור לא יודעים מזה, אלא רוצים שיהיה עוד יותר תענוג ויותר תענוג, יותר טעים ועוד יותר טעים, ויש הרבה 'דרגות' בתענוגים, ובמשקאות, הרבה דברים שגם אינם בריאים, ומחפשים את התענוג למרות שגם אינו בריא, אבל צריך להיות 'מיעוט תענוג', וזהו אחד מהמ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, וכך היא דרכה של תורה! ובאופן זה, שבתורה אתה עמל עם מיעוט תענוג, אזי אשריך בעולם הזה.

כל ישראל ערבים זה בזה

יש הרבה דברים הצריכים חיזוק, והחיזוק של בני התורה מוכה את כל הציבור, שכל ישראל ערבים זה בזה (סנהדרין כז, ב) וגם כולם מזכים זה את זה כמו שאמרו חז"ל (ויקרא רבה ל, יב) בארבעה מינים שבלולב יבואו אלו ויכפרו על אלו, וכל הציבור זוכים בשביל בעלי המדרגה. ובעזרת השם הלואי שכל אחד ואחד מאיתנו יוכל להיות בעל מדרגה כמו שצריך, כפי שמבארים המסילות ישרים והחובות הלבבות, זה שייך! ובסייעתא דשמיא נזכה להצלחה בכל מה שצריך.

בענייני השעה

כאשר בתקופה זו נמצאים חלק מהילדים עם ההורים בבית, נביא בזה מדברי רבינו זללה"ה בתקופת מחלת הקורונה, שהיה מעורר רבות על הצורך להשרות אווירה נעימה בבית.

בימים אלו שהילדים נמצאים בבית, יש צורך לעזור שתהיה אווירה רגועה בבית, ואפילו אלו שלומדים גם כן צריכים לעזור בזה, ואין זה ביטול תורה, כי זה לצורך, צרכי הבית.

וזו תורה שיש עמה חסד (עיין סוכה מט), לעסוק בתורה כמה שאפשר אבל עם חסד, ולא לומר 'אין לי אלא תורה' (עיין יבמות קט) כי התורה מחייבת גם עוד דברים.

ויש להשרות בבית אווירה טובה, שגם הילדים והאשה ירגישו טוב, והתורה מחייבת את זה!

~ ~ ~

התורה מחייבת לעזור בבית ולשמח את בני הבית, וכשעושה זאת הוא עוסק במצוה, ואינו מסכן, אלא עוסק במצוה, שעוזר בבית ומשמח את הבית, והוא עושה חסד וטובות לאנשים, וכיון שהוא עוסק במצוה צריך לשמוח!

ואמנם נכון שהמצב כעת הוא סימן שיש חטאים, אבל בזה שנמצא עם בני ביתו ומשמח אותם הרי הוא עוסק במצוה וצריך לשמוח בזה, ואולי זה גופא התיקון של החטא, מה שהוא עושה את מה שצריך בשמחה, עם שמחה של מצוה.

~ ~ ~

שאלה: הורים שואלים כמה זמן הם צריכים להקדיש לילדים בתקופה הזו ולשחק איתם, האם חייבים ככל שידרש הזמן אפילו שמפסידים בזה מהלימוד או מהעסק שלהם?

רבינו: כן, בודאי, זה חינוך.

שאלה: מה אפשר לומר לחזק את ההורים שנמצאים עם הילדים בבית תקופה ארוכה, ומרגישים שכבר אין להם מספיק סבלנות לילדים?

רבינו: שיבינו שצריך סבלנות, הרי זו טובתם של הילדים!

~ ~ ~

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת **מלכה בולק** ע"ה
בת ר' **אברהם וייטש** זצ"ל
נלב"ע ח' חשון תשפ"ב - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת **יהודית יטל יפה** ע"ה
בת הר"ר **אברהם דב הכהן** זצ"ל
נלב"ע י' חשון תשע"ח - תנצב"ה

לעילוי נשמת המשגיח הגאון הצדיק
רבי **יהודה יעקב גוטרמן** זצ"ל
בן רבי **חיים אלעזר** זצ"ל
נלב"ע ח' חשון תשפ"א - תנצב"ה

מנחת דבר פרשת נח

מרבנו מרן גאון ישראל רבי דוב לנדו שליט"א

ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל (ר' כ"א)

יל"ע מהו אוכל אשר יאכל מה בא ללמדנו, וכי יש אוכל שאינו נאכל, ובחולין דרשינן אכה"ג מתיבתא אשר יאכל בענין אחר, ש"מ דאינו מיותר, ולא עמדו המפרשים בזה, ואולי המכוון בזה שיהי' אוכל שהוא מוכן לאכילה ולא צריך בישול או כבישה וכיו"ב שאפשר לאוכלו מיד.

מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה (ז' ב')

יל"ע אם הכניס נח פרד לתיבה אם אסור כלאים לקרבן דבן נח, דא"כ מה תועלת להכניס פרד שאינו יולד, וכלאי בהמה טהורה י"ל דהכניס. ואדני השדה הוא מין צמח שטורף וא"כ הוי בכלל צמחים שהכניס לתיבה. ולרבי יוסי דסבר דמטמא באהל ענין בפנ"ע הוא.

ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה (ח' ה')

צריך ביאור למה כתב אשר עשה הרי נח עשה את כל התיבה ולא רק את החלון, ושמא יש לומר דנח לא נצטוו לעשות חלון ויכל לעשות צהר דהעיקר שיהי' אור בתיבה והוא בחר לעשות חלון ולכן כתוב חלון התבה אשר עשה.

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה (ח' י"א)

כתב רש"י (והוא מעירובין י"ח) דאמרה היונה יהיו מזונותי מרורין כזית של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם. וכתב הש"ך (יו"ד סי' צ"ו סק"כ) בתירוצו א' דזית חריף פחות מלימוניש. ובתירוצו ב' כתב דזית חשיב חריף כצנן כמו דאמרינן בעירובין דאמרה יונה יהיה מזונותי מרורין כזית וכו' ע"כ. וצ"ב מה הראי' דחריף כצנן.

וי"ל דהמרירות והמתקנות זית ודבש במאמר היונה הם הפלגות לב' צדדים ואם יש מר במאכלים יותר מזית אין השתוות בין המרירות המבוקשת כנגד המתקנות שאינה רצוי, וע"כ דאין הזית מר פחות מהצנן.

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה (ח' י"א)

לכאור' יש להבין מה משמיענו הכתוב שהי' זה לפנות ערב, וי"ל דהרי הביאה את העלה זית לרמז לו שמוטב יהיו מזונותי מרורים כזית ולא ע"י אדם, ולכן באה לפנות ערב לרמז שגם טרחה כל היום עד הערב בשביל העלה זית ומוטב לה לטרוח ולא להיות ניזונת מנח.

יום ולילה לא ישבותו (ח' כ"ב)

מהאי קרא ילפינן בסנהדרין נ"ח ב' דאסור לגוי לשבות כישראל, ואם שבת חייב מיתה, ולכן צריך לגוי לעשות בשבת מלאכה גמורה כי היכי דלא להוי גוי ששבת. ויל"ד בכמה ממלאכות שבת אי סגי דעביד להו בכדי דלא להוי גוי ששבת.

הנה מצינו פלוגתא בשבת פ"ז ב' אי איפקוד אתחומין במרה או לא נצטוו עד מתן תורה, ולכאור' טעמא דמ"ד דלא נצטוו משום דהוצאה מלאכה גרועה היא ומבואר בתוס' שבת צ"ו ב' דבעי קרא מיוחד לאסור הוצאה דכתיב ויכלא העם מהביא וגו' ולכן ס"ל להאי מ"ד דכיון דעדיין לא גלי קרא מסתברא דרק מלאכות חשובות נאסרו אבל הוצאה שהיא מלאכה גרועה לא נצטוו, ולפי"ז יתכן דמלאכת הוצאה דגריעא לא סגי לגוי לעשותה כי היכי דלא להוי גוי ששבת. (ולפי"ז קשה על תי' האחרונים היאך שמר אברהם אבינו ע"ה שבת והא גוי ששבת חייב מיתה, ומתרגים דיצא בציצית לרה"ר ולהאמור ל"ש תי' זה. ועי' עוד מש"כ לקמן בפר' תולדות).

מלאכת הבערה למ"ד ללאו יצאת, נמי יל"ד דלא סגי ל' לגוי אם יעשה בשבת הבערה כיון דאין בזה עשה דשבתה לשי' הרשב"א וא"כ לא סגי בזה, וכמש"כ המנ"ח שלהי מצוה כ"ד דלא מהני לגוי שיצא חוץ לתחום עפמש"כ הרשב"א יבמות ו' ב' דליכא במחמר עשה דשבתה, ע"ש. וה"נ בהבערה דליכא עשה לא סגי בזה.

עי' בדעביד מלאכה ע"י גרמא [דבישראל לא תעשו כתיב, ושבתה עלה קאי, ומשא"כ בבן נח, ועי']. ועי' אי עביד בשבת כעין הא דרמב"ן ויקרא פרק כ"ג פ' כ"ד ונראה לי דנצטוינו מה"ת להיות לנו מנוחה אפי' מדברים שאינם מלאכה שלא יטרח כל היום וכו' ע"ש ויל"ע בכ"ז לשי' הרמב"ם בפ"י מה' מלכים ה"ט דס"ל דיסוד איסור גוי ששבת שכל חידוש דת אסור ואם עשה אפי' יום מימות החול כשבת חייב מיתה, וא"כ אי"ז כגדרי מלאכות שבת דוקא.

יל"ד אי סגי ל' לבן נח שלא יהא בכלל גוי ששבת שיעשה מלאכה ע"י קטן (ויל"ע מג"ח סוף מצוה כ"ד, ודו"ק) וא"כ איכא נפ"מ בזה. [ומיהו לא מתפרש דקרא אתי לזה רק נפ"מ בעלמא]. ולשי' האמרי בינה דאייתי באח"ע ח"ג פ"א גם כשאינו בנו. (מיהו באח"ע פליג בזה). ונמצא לפי"ז דבגוי שיעשה מלאכה ע"י גוי קטן נפיק מכלל גוי ששבת ובישראל שיעשה ע"י לא יעבור איסור. וא"כ ספק גוי ספק ישראל שדן במנ"ח מוסך השבת דף נ"ב ע"ב (טור ב') לענין מה יעשה בשבת יוכל

לקיים שניהם ע"י גוי קטן. דע"צ דהוא ישראל שרי (ומדין אמירה לעכו"ם שבות י"ל, ועוד י"ל בזה ספיקא דרבנן לקולא. ועי'), וע"צ דהוא גוי הא נפיק בזה מכלל עכו"ם ששבת להנ"ל. מיהו לכאור' אין נראה דיהני לגוי למיפק מכלל גוי ששבת ע"י אמירה לגוי קטן ואף כשהוא בנו שיעשה מלאכה.

יעוי' במנ"ח מצוה כ"ד שדן אי סגי לי' לצאת חוץ לתחום דלא להוי גוי ששבת, וצריך לאוקמי להאי ספיקא אי מהני לי' לצאת ולהוציא חפץ של ישראל עימו חוץ לתחום, דאילו גוי עצמו לא קני שביתה ומותר לישראל אחר להוציא חוץ לתחום של הגוי וא"כ לא יהני לי' שיצא חוץ לתחום דכל שלישאל שרי לאו מלאכה מיקרי, אלא צ"ל שמוציא חפצי ישראל שקנו שביתה כרגלי בעליהן.

כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב וגו' (ט' ג')

כתב רש"י (מסנהדרין ק"ט) שלא הרשיתי לאדם הראשון בשר אלא ירק עשב ולכם כירק עשב שהפקרתי לאדם הראשון נתתי לכם את כל.

ויל"ד באיסורי אדם הראשון שלא הותר לו להרוג בהמה אם ה' אסור לו להרוג מין אדם הנברא ע"י ספר יצירה, יעוי' חזו"א יו"ד סי' קט"ז דקורב דאין לו זכויות אדם.

שופך דם האדם באדם דמו ישפך (ט' ו')

בסנהדרין נ"ט א' למדו מהאי קרא דבן נח חייב על הריגת עובר דדרשו איזהו אדם שהוא באדם הוי אומר זה עובר שבמעיו אמו.

ובתוס' ד"ה ליכא מידעם אמרו במ"ש שקודם שהוציא עובר ראשו אם הוא מסכן את אמו מותר להורגו. היינו לישראל אבל לבן נח אסור. ושאלו אם מותר לישראלית המסתכנת מעוברת לילך לרופא בכרי שיפיל לה שהוא אסור לעשות כן גם עבור ישראל. (ועי' בתוס' הרא"ש שם דברים מחודשים).

והנה אף שאסור לנכרי לעשות כן שלא הותר לבן נח לעבור על ז' מצוות להצלת אחרים, הרי לישראל אין כאן כי אם לפני עיור. ומותר לעבור על לפני עיור להציל את הנפש. וראיה לזה ממש"כ הראשונים גבי קאקי ודמונקי שהתירו להכשיל את הנכרים בע"ז עי' רי"ף ומלחמות סנהדרין (י"ח מדפיה"ר) ופ' הרמב"ן שהוא לפני עיור בעלמא ובעה"מ פירש שהוא אביזרייהו ומ"מ על הנאת עצמן לא נאמר. ומ"מ לא חשו לכך שמכשילים את הנכרי בדבר שאין בו היתר. ואף אם תאמר שמותר לנכרי לעבור על מצוותיו להציל את ישראל היינו משום מי איכא מידי כו' ובע"ז שגם ישראל עצמו אסור בכך ודאי שגם לב"נ הוא אסור. ולמדנו שגם באופן זה דנים את הלפנ"ע כלאו בעלמא.

ויש דוגמא לזה גם בישראל [שלא תחלק מצד ערבות], בפתחי תשובה יו"ד סי' ש"ע בשם חת"ס שמותר להכשיל רופא כהן להטמא למת לכבוד הכריות אף באופן שלו אין את ההיתר. ודיברנו בזה בענין סכנת אבר שהתיר הש"ך יו"ד קכ"ז סק"ג לעבור על לאו. ומ"מ יש איסורין שאינם נדחין כמבואר באו"ח סי' שכ"ח ובפמ"ג שאיסור שבת חמיר. שיהא מותר להכשיל מומר לחלל שבת כיון שאין על המכשיל אלא לפני עיור שהוא לאו גרידא.

שופך דם האדם באדם דמו ישפך (ט' ו')

בתרגום איתא דישוד דמא דאנשא בסעדין על מימר דינא דמה יתשד, וקשה למה צריך סעדין והרי בן נח נהרג בעד אחד. והודאת בעל דין נמי לא הורגים בן נח כמו ישראל שאינו נהרג בהודאת עצמו, וכמש"כ הרמב"ם סוף פי"ח מסנהדרין וסיים הרמב"ם שגזירת הכתוב הוא והיינו דעל פי שנים עדים זהו הגזירת הכתוב.

ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם (י"א ד')

בגמרא ע"ז נ"ג ב' איתא דבית נמרוד הרי הוא בית ע"ז שהניחוה עובדי' ומותרת, ופ' רש"י דבית נמרוד היינו המגדל שבנו דור הפלגה לעבודת כוכבים ונמרוד ה' מלך עליהם.

והנה אף דבעת מתן תורה לא ה' בית זה נעבד [ועי' גם לענין אשרות דמעיקרא] מ"מ לא אמרינן דמש"ה לא ליחול עלי' איסורא דעבודה זרה בעת שנתחדש ונאמר הדין בזה במתן תורה דעבודה זרה אסורה, והיינו משום דלא מעשה העבודה לעבודה זרה אסור, אלא מעשה העבודה משוי לי' שם עבודה זרה ואסורה לעולם. [ויל"ד בגדרי אם אסור דבר שאינו שלו], ומיהו יתכן דאינו מוכרח. ועי' לענין שינוי והיינו שנשתנית לפני מתן תורה, ועי' בחליפי עבודה זרה מלפני מתן תורה.

פרפראות לחכמה

חידה לפרשת נח - אדם ישתה מים ויתחייב עליהם כרת (לא ביה"כ)?

תשובה לחידה לפרשת בראשית - אכילה שתחייב תפילה? תשובה - מי שלא אמר את חוננתנו, וטעם קודם שהבדיל צריך לחזור ולהתפלל ולהבדיל בתפילה, אע"פ שאם לא טעם אינו חוזר, שו"ע או"ח רצ"ד ס"א.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א

פרשת נח תשפ"ד

דרך ארץ והכרת הטוב

הוא אמיתי, עדיין היתה לנח טענה כלפיה. ונקדים מה שביארנו את הגמ' במחלוקת ר"א ורבנן גבי תנורו של עכנאי (ב"מ נט:), מחלוקת שהוכרעה על ידי רבי יהושע: "עמד רבי יהושע על רגליו ואמר 'לא בשמים היא'. מאי 'לא בשמים היא' – אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מזה סיני, אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה 'אחרי רבים להטות'". וכבר עמדו רבותינו על הפלא הגדול שיש במעשה זה, וכי רבי אליעזר הגדול לא ידע שכתוב בתורה 'אחרי רבים להטות'? מדוע התעקש להביא ראיות ומופתים שיקבעו הלכה כמותו? על תמיהה זו עמדו בירושלמי (מו"ק גא, ותרצו: "לא הקפיד אלא על די ששרפו טהרותיו בפניו", וביאר הקרבן העדה: "לא הקפיד ר"א אלא ע"י שטהרותיו שטיהר וכו' שרפו בפניו, והשב ר"א שמעשיהם שלא לשם שמים רק להכעיסו, שהיה להם לחוש לכבודו שהוא זקן ולשרפו שלא בפניו, לכך לא חשש למנינם").

כשאותם תנאים גדולי עולם שרפו את טהרותיו של רבי אליעזר, בודאי שעצם השריפה היתה כדין שהרי ההלכה כמותם, וודאי שכוונתם היתה לשם שמים להעמיד את הדת על תילה שלא תרבה מחלוקת בישראל, אך אעפ"כ היתה לר"א טענה כלפיהם מדוע עשו זאת בפניו, שהרי זהו חסרון בדרך ארץ. וכיון שעשו זאת, סבר רבי אליעזר שאין כוונתם לשם שמים, וממילא אין הם ראויים לפסוק הלכה בענין זה ואין ההלכה כמותם אף שהם רבים. וכיון שהחליט שאין הם ראויים להיות דיינים בענין זה, לכן המשיך להחזיק בדעתו אף שמחמת זה היה בנדוי כל חייו.

על דרך זה יש לבאר גם את טענתו של נח ליונה. אכן, המסר שלה נכון ואמיתי, ובאמת צריך היה העולם כולו לשמוע מסר זה שמוטב לאכול מורוות מידי הקב"ה ולא מעדנים מידי בשר ודם. אך גם אם יש חשיבות גדולה להעביר מסר זה, עדיין יש חסרון גדול בכך שהיא רומזת רמז זה לנח, שזן וכלכל אותה במשך שנה שלימה. לא אליו צריך רמז זה להיות מופנה. המסר היחיד שצריכה היתה לרמוז לנח היה הכרת הטוב עצומה על כל מה שקיבלה ממנו, ולא לימוד מוסר על כך ש'מוטב מר מזה ולא מתוק מתחת ידי'.

נגמ' עירובין (יח ע"ב): "אמר רבי אלעזר אמרה יונה לפני הקב"ה: רבונו של עולם, יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם", וכתב המהרש"א: "ורמז זה בעלה זית ע"פ מ"ש התוס' שהעלה היא מר ולא הפרי, כדכתיב 'עלה זית', לרמוז שיסתפק האדם במועט משל הקב"ה ולא ילך אחר הפרי והמותר משל בשר ודם, כמ"ש חז"ל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות".

דברי המהרש"א מבוארים ברמב"ם (פ"י ממתנות עניים הי"ח): "לעולם ידחוק אדם עצמו ויתגלגל בצער ואל יצטרך לבריות ואל ישליך עצמו על הצבור. וכן צונו החכמים ואמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות וכו' ובכך צונו חכמים, גדולי החכמים היו מהם חוטבי עצים וכו' ולא שאלו מן הצבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם... וכל מי שצריך ליטול וציער ודחק את השעה והיה חיי צער כדי שלא יטריח על הצבור אינו מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו ועל כל כיוצא בזה נאמר ברוך הגבר אשר יבטח בה".

אך במדרש יש תוספת על הדברים. "ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה". מהיכן הביאה אותו וכו' רב ביבי אמר נפתחו לה שערי גן עדן והביאה אותו. א"ר אבהו אילו מגן עדן הביאה אותו, לא היתה מביאה דבר מעולה או קנמון או פלסמן? אלא רמז רמזה לו, אמרה לו לנח מוטב מר מזה ולא מתוק מתחת ידיך" (ב"ר לגו).

דברי היונה היו מסר שנועד לכלל הבריות שהיו אז בעולם. לאחר שבמשך שנה שלימה התפרנסו כל הבריות שבעולם מידיה של נח בתיבה, היה צריך ללמד את כל הבריות שמצב זה, של פרנסה ע"י אחרים, אינו מצב טבעי. המצב הטבעי והנדרש מכל אחד הוא להתפרנס אם ורק מידי הקב"ה. עדיף לו לאדם לדחוק עצמו ואף לאכול מרורים ובלבד שיהא זה מידי הקב"ה, מאשר לאכול מעדנים מידי בשר ודם.

בהשקפה ראשונה נראה מדברי המדרש שיש כאן ויכוח בין היונה לנח. נח טען שלא היתה צריכה היונה לשבור את עלה הזית, והיונה טענה לו שעדיף היה לעשות זאת כיון ש'מוטב מר מזה ולא מתוק מתחת ידיך', ומפשטות דברי המדרש משמע שהכריעו למסקנה כטענת היונה. אך באמת נראה שאף אם נכונה טענתה ואף אם היסוד שאמרה

כי מידך הכל ומשלך נתנו לך

הבית, ובאמצעותו יעשה לו מבוקשו ממנו מעצמו, יש בו מודעת קונו כי כן עשה ה'". וכדברים אלו בביאור הגמ' בעירובין כתב גם המהרש"א שם: "עיין פרש"י (דכתב: "המתפתה בין – שמפייסין אותו על דבר, ומתרצה כשטוב לבו ביין). והוא דחוק. ונראה לפרש לפי שמדרך איש שיחטא לחבירו הרי הוא מדרך ארץ לפייסו במשתה וביינו. וקאמר דאם חבירו אינו מודקדק בכך להתפייס ביין של מי שחטא כנגדו בדבר אחד, אבל הוא מתפתה ומתפייס מחבירו שחטא כנגדו ביין של עצמו, הרי זה יש בו מודעת קונו, שנאמר 'וירח ה' וגו' לא אוסיף לקלל וגו'', שרצה הקב"ה להתפייס בקרבן בשלו, כדכתיב 'אם ארעב וגו' כי לי תבל ומלואה'. ופ"י זה מודקדק קצת שאמר 'ביינו' בוי"ו ולא קאמר 'ביין', וכבר כתבנו בזה בגיטין פ' הניזקין, עכ"ל. ויעו"ש בגיטין (דף נה ע"ב) לגבי מעשה דבר קמצא, שביאר שם המהרש"א שלא היתה בבעל הסעודה מודעת קונו, להתפייס עם יריבו במשתה של עצמו.

וכבר הבאתי כמה פעמים את דברי הגמ' בסוטה (דף מ' ע"א) שיסוד ענין מודים דרבנן הוא שאנו מודים "על שאנו מודים לך", ופרש"י "על שאנו מודים לך – על שנתת בלבנו להיות דבוקים בך ומודים לך".

בפרשת נח (בראשית ח', כ') נאמר "ויבן נח מזבח לה' וגו' ויעל עולות במזבח. וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה". הקרבנות שהקריב נח היו בודאי קרבנות תודה שהקריב נח בתור הודאה לקב"ה, הן מצד היותו בכלל יורדי הים, הן מצד שנחשב כיוצא מבית האסורים, והן מצד שהיה נחשב לחולה שנתרפא, והביא קרבנות אלו בתור עולות, כיון שלבני נח לא הותר להביא אלא עולות. בזכות קרבנות אלו זכו נח ובניו אחריו לברית שכרת עמם הקב"ה, לבל יכרת עוד כל בשר.

בביאור הדבר כתב האור החיים: "כוונת ההודעה לומר שהגם שקרבן שהקריב נח מנכסיו הם נכסי שמים אשר ברא ה' בעולמו, אף על פי כן נתרצה בהם ובאמצעות הקרבנות נדב להטיב ונשבע שלא יכרת עוד כל בשר מבלי שאלת דבר ממנו, אלא כביכול מעצמו נתרצה כאילו מה שקיבל הוא של המקריב ואינו שלו. ועפ"י דרך זה היה מפרש מו"ר אדוני זקני זצ"ל מאמר אחד (עירובין סה א') וז"ל 'כל המתפתה בינו יש בו מודעת קונו שנאמר וירח ה' את ריח הניחוח', פירש הוא ז"ל: כל המתפתה מיין שלו כי יגיש אליו אורח כוס של יין מיינו של בעל

ביאור ענין זה הוא משום שכל ענין הודאה הוא הכרת טובה, והוא מיסודי האמונה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות לג: ומגילה כה:) שהודאה היא כעין קבלת מלכות שמים, ולכן השוו את האומר 'מודים מודים' לאומר 'שמע שמע' שמשותקין אותו משום שמהו כשתי רשויות, כי ההודאה של מודים היא כעין קבלת מלכות שמים שבשמע ישראל. לכן הגדירו לנו חז"ל עד כמה צריך האדם להודות לקב"ה לא רק על עצם הטובות והנפלאות שבכל עת שעושה עמו, אלא גם על עצם האפשרות להודות לקב"ה על טובותיו. זהו הביאור במה שאנו אומרים במודים דרבנן "מודים אנחנו לך וכו' על שאנחנו מודים לך", שאנו מודים לקב"ה על כך שנתן בלבנו להיות מודים לו. בינה זאת. מעתה נראה לומר, שיסוד ענין זה של הודאה על ההודאה, נכלל בדברי חז"ל שהבאנו – 'כל המתפתה בינו יש בו מדעת קונו'. וכפי שהבאנו מהמהרש"א והאר"י החיים, שאמנם כשאדם בא להודות למי שעשה לו טובה, מן הראוי שההודאה תיעשה בינו של מקבל הטובה ולא בינו של נותן הטובה, אך אצל הקב"ה הרי לא שייך דבר זה, כיון שאי אפשר

לשלם לקב"ה על טובותיו ונסיו שבכל יום ע"י יינו של מקבל הטובה, שהרי כל הבריאיה כולה היא קנין הבורא כל עולמים, ואף עקימת פינו ומבטא שפתינו שלו הוא, "כי ממש הכל ומידך נתנו לך". הדבר היחיד שיכול האדם לתת לקב"ה משלו הוא דבקות בו ית', וכדברי רש"י בסוטה (דף מ' ע"א) שאנו מודים לקב"ה 'על שנתת בלבנו להיות דבוקים בך ומודים לך'. על זה אמרו חז"ל שהקב"ה 'מתפתה בינו', 'יינו' הוא ההודאה לקב"ה ע"י שימוש בכלים של הקב"ה עצמו, ו'מתפתה' ענינו דביקות. 'מתפתה בינו' היינו שהקב"ה מאפשר לאדם להידבק אליו באמצעות ההודאה, וזו היא מהותה של ההודאה – דבקות בבורא ית'. דביקות זו היא עצמה שזכרנו ונורא שזוכה לו האדם, ועל זה עצמו צריך האדם שוב להודות לקב"ה, על עצם הדבקות המונחת בהודאה, ולכשהאדם מודה על כך שזוכה הוא ליתר דבקות וממילא גדל חיובו להודות גם על כך, וכך הלואה עד לאין קץ. ואמרו על זה חז"ל ש'כל המתפתה בינו', כלומר כל מי שמתקרב לחיבורו אעפ"י שהבירו לא שילם לו כלום מעצמו, יש בו מדעת קונו.

מתוך דברי רבינו שליט"א בעק' מצב המלחמה בארה"ק

המצב שלנו בארה"ק הוא נורא ואיום, מחוץ תשכל הרב ומהדרים אימה, המצב מחריד כל לב, דם אחינו בית ישראל נשפך כמים ל"ע, אנשים נשים וטף רח"ל, ומהם נתונים בצרה ובשביה, ואף אחד לא יודע מה יהיה הלאה. הקב"ה מראה לכולם עין בעין, שאין לנו על מי לסמוך, אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים.

לפני חמישים שנה פרצה מלחמה בעיצומו של יום הכיפורים, שזהו יום הקירבה הגדולה להקב"ה, והשנה החלה מלחמה ביום שמחת תורה שנאמר על יום זה "קשה עלי פרידתכם".

ודבר ראשון אנחנו צריכים מחויבים להתאמץ להתחזק בעמל ושקידת התורה מתוך טהרת המחשבה, שזו היא הערובה היחידה לשמור ולהסיר מעלינו כל צר ואויב. מו"ח רבינו הגדול זיע"א בכל עת שהיו מתרגשות צרות על עמ"י היה אומר להוסיף תורה, להתחזק בתורה. התורה היא זאת ששומרת עלינו, אין לנו שיוך רק התורה הזאת.

ובזמן הזה כל אחד מחויב לעזוב הכל, לא להתעסק בהרשות ובסיפורים, זה לא מוסיף כלום וזה רק מסיח את הדעת ואת הלב מן העיקר. והעיקר הוא שהבנים יוסיפו בתורה, בהתמדה, כל חיזוק נוסף זה דבר גדול לאין שיעור. והבנות תתחזקנה ביראת ה', בצניעות ובעבודת המידות, ועל ידי כך נזכה שהקב"ה יסיר חרון אפו מעמו ומנחלתו.

התפקיד שלנו בזמן הזה הוא להתעורר, לשים אל לבנו, ולעלות ולהתעלות בתורה ביראת ה' ובבין אדם לחיבורו שהיא מן החמורות. יש מנהיג לבירה והוא מראה לנו שעם כל הנשק ועם כל הטכנולוגיות שמתפארים בהם, אין לנו על מי ועל מה לסמוך אלא על אבינו שבשמים. והוא תובע מאתנו בעת הזו להתעורר ולתקן דרכנו ונזכה לגאולה וישועה.

(נכתב על ידי אחד השומעים בתרגום ללח"ק)

מכתב רבינו שליט"א עש"ק בראשית במענה לשאלת גדולי ראשי הישיבות בארה"ב

מאיר צבי ברגמן

ישיבת רשב"י

זכרון מאיר, בני ברק

בס"ד, עש"ק לסדר בראשית ברא, וברש"י וכו' וברצונו נתנה לנו תשפ"ד

לכבוד ידידי הרה"ג רבי שלמה גוטסמאן שליט"א

שלום וכטו"ס

בענין מה ששאלת מכבוד ראשי הישיבות והרבנים שליט"א שבגולה, אודות בני הישיבות תושבי חו"ל הלומדים בהיכלי התורה בארה"ק.

נראה, דכיון שאין ידוע את אשר לפנינו ה"י, א"כ בני הישיבות השוהים עדיין בחו"ל, ימתינו מספר שבועות ואל יבואו לארה"ק עד שיתבהרו פני הדברים. וכוודאי שחובה עליהם לקבוע לעצמם בהקפדה, שמירת סדרי לימוד, תפילה ומוסר, קבועים וסדורים, בכל מקומות מושבותיהם.

ובני הישיבות שכבר שוהים בארה"ק ישארו במקומות תלמודם הישיבות הקדושות. ויוסיפו אומץ וחיזוק גדול בשקידת התורה, ובהקפדה יתירה על סדרי הלימוד, התפילה והמוסר, ואין צ"ל שלא יסתובבו בחוצות חלילה וחס, וזכות התורה הקדושה תגן בעדם ובעדנו ותורה מגנא ומצלל.

ונזכה בקרוב לשמוע ולהתבשר בבשורות טובות ישועות ונחמות, ושהקב"ה יסיר חרון אפו מעמו ומנחלתו.

המצפה לרחמי השי"ת על עמו ונחלתו

אשר יצא

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור

רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת נח תשפ"ד

חייב תקיעות בעת צרה

(עפ"י תשובות והנהגות ח"ג סי' קנ"ז וח"ד סי' קכ"ז)

ימים או שבועות או חדשים, אי נימא שיש חיוב בכל יום ויום לזעוק ולהריע בשופרות, ולא שמענו דבר זה.

ובפשוטו נראה דכשם שמצאנו (תענית פ"ב) בבצורת גשמים, דבית דין גזרו על הציבור כפי האפשר להם, ולפעמים שני חמישי ושני, ולפעמים בזמנים מסויימים, גם כאן כשהצרה בתוקף אזי מחייבין ב"ד לתקן זמן צעקה ולהריע ולצום.

החיוב חל מכח תקנת בית דין

[ה] וביותר נראה דיסוד חיוב זה חל מכח תקנת בית דין, כי באמת לא שמענו שכל יחיד ויחיד מדקדק לשמוע התקיעות בעת צרה כמו בראש השנה שזהו חובת יחיד, וע"כ נראה שזהו חובת ציבור, ובית דין הם שקובעים החיוב על הציבור. [ועפ"י] יש לדון שבוה"ז שאין לנו סמוכין, אין לנו דין בית דין, וממילא לא חל החיוב כלל, שבת דין הם שלוחי הציבור, ורק הם קובעים שחל חיוב תקיעה]. ולכן הכל תלוי בבית דין כפי שקבעו את זמן החיוב, והבית דין מכריעים לפי המצב אם לתקוע כל יום ויום או רק פעם אחת בהתאספות כולם, שהחיוב חל על הציבור ולא כל

יחיד ויחיד קובע לעצמו.

ובזה יתבאר טעם הדבר שחיוב תקיעות חל רק בארץ ישראל [וכמו שהוכיח ב"נתיב חיים" מקרא דכתיב "וכי תבואו מלחמה בארצכם"], ומפני שאין ישראל נקראים בתואר "ציבור" אלא בארץ ישראל וכמבואר בהוריות (ו א) ולכן רק בארץ ישראל יש חיוב.

אם יש חיוב תקיעות לנשים בעת צרה

[ו] ועפ"י נראה דבנשים אין חיוב תקיעה בעת צרה, דהנה באמת לא נתבאר אם נשים חייבות לשמוע קול שופר בעת צרה, ולכאורה היה ראוי לחייבם שהרי לא הוי מ"ע שהזמן גרמא, אבל נראה דכיון שהחיוב הוא בציבור דוקא, ונשים לאו בחיובי ציבור כמבואר בזבחים (עא א), ע"כ אין בנשים חיוב להצטרף לציבור, (ופרשת זכור שנהגו הנשים לשמוע, התם קיבלו עליהו להחמיר כאלו חייבין, אבל מדינא אינן חייבות כיון דהחיוב רק בציבור, ומה"ט השמיט המ"ב חיוב פרשת זכור לנשים).

בארץ ישראל יש לתקוע בשופר בעת צרה

[א] מ"ע מן התורה לתקוע בשופר בעת צרה, וכמוש"כ הרמב"ם (פ"א מהלכ' תעניות ה"א) וז"ל "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות, כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו".

והמג"א בסי' תקע"ו תמה למה לא נהגו בזה, והניחו בצ"ע. ועכ"פ מבואר בדבריו דאין המנהג לתקוע. ואולם נראה דאין המנהג אלא בחוץ לארץ ולא בארץ ישראל, דכבר כתב 'בנתיב חיים' דטעם המנהג בחו"ל הוא לפי דבקרא כתיב כי תבואו במלחמה בארצכם והרעותם בחצוצרות, ואין לנו אלא בארצכם אבל לא בחו"ל, [וכן בימי המלחמה העולמית לא תקענו בשופרות כיון שהצרה לא היה בארץ ישראל]. וא"כ בארץ ישראל שכבר נהגו ביישוב הישן לתקוע בעת צרה, [שמתאספים להתפלל, ולפני אמירת י"ג מדות תוקעים תשר"ת, ולאחמ"כ אומרים י"ג מידות], אין שום יסוד לבטל המ"ע עכ"פ כשיש גזירה על רוב ישראל (ע"י משנ"ב תקע"ו סק"א) ומצוה להריע בשופר.

מצוות צריכות כוונה

[ב] ומסתברא שאם תוקעין בעת צרה לקיים המ"ע, הלוא קי"ל מצוות צריכות כוונה וע"כ ראוי לכוין בתקיעות שמקיים בזה מצות אלוקינו ית"ש שציוה לתקוע בעת צרה, וגם לכוין להוציאם במצוה זו.

חיוב תקיעות בעת צרה רק יחד עם תפילה

[ג] והנה מלשון הרמב"ם שכתב "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות", שהחיוב תקיעה הוא דווקא יחד עם תפילה, שייסודו להתעורר לתשובה, ולא דמי לחיוב שופר דראש השנה דאינו תלוי בתפילה. ולפי זה נראה פשוט דכאשר מתאספים בארץ ישראל להתפלל בעת צרה ולא תוקעין, מבטלין מ"ע זו.

אם החיוב לתקוע כל יום

[ד] ומיהו לא נתבאר כמה זמן החיוב להריע, ואם הצרה נמשכת כמה

מדינות נמחקו, אימפריות נקלעו למערבולת, מיליוני אנשים נעקרו מביתם, צבאות הושמדו, אמנם הנאצים לא כבשו את האי הבריטי, אך גם עליה עברה כוס התרעלה, כאשר מטוסי הלופטוואפה המטירו אש ופצצות וזרעו יום יום הרס וחורבן בעיר במה שנודע כ'בלאי' על לונדון, שגבה את חייהם של רבבות בני אדם. קהילה יהודית שלימה של הרב דסלר זצ"ל נמחקה באחת מאותם ההפצצות, ונערכה אז לווייה המונית של מאה וחמישים הרוגים שנהרגו יחד.

וסיפר רבינו כי בתחילת המלחמה, אף שעדיין לא ידעו מהמצב הנורא שרבבות יהודים מושלכים לתאי הגזים ה"ה", התכנסו כולם בבתי כנסיות והתפללו לקב"ה בבכיות ובדמעות ללא שיעור, וכן בכל פעם ששמעו על יהודי צעיר שנפטר ממחלה וכיוצא"ב, היו כולם רועשים בתפילה לקב"ה.

בית הדין הלונדוני נחרב, ועוד אלפי יהודים נהרגו. אווירת חירום שלטה בעיר, והיה קיים חשש ממשי שהנאצים יצליחו לכבוש את לונדון, אבל בישיבה הסדרים המשיכו כרגיל וכאילו אין מלחמה בחוץ. במשך המלחמה אף הצטרפו לישיבה נערים ובחורים פליטי אירופה, חלק מהנערים הוריהם נשארו באירופה המזרחית, ללא שמץ של הידיעה על הקורה עימם, ורק חיו עם שמועות שזרמו כל הזמן שנעשה בהם טבח ע"י הנאצים ימ"ש. ועל גבי הנערים בני הישיבה עמד הרב שניידר ועודדם ודירבנם והמריצם להגות אך ורק בתורה הקדושה, ולהתחזק במצוות ומעשים טובים, שרק בזכות המשך הלימוד בהתמדה יזכו לינצל מהמוות שארב להם בכל יום ובכל עת, וכך בשעה שהעולם געש ורעש, ועשרות מיליונים נרצחו במלחמה עקובה מדם, ובלונדון היו הפצצות כבדות, בישיבת תורת אמת למדו כרגיל, ורבינו למד בהתמדתו ובשקדנותו האדירה בלא להתפעל כלל מרוחות המלחמה שנשבו מבית ומחוץ.

בשנות המלחמה היו כל תושבי העיר לונדון יורדים בכל לילה לתחנות הרכבת התחתית של העיר שהיו מתחת לאדמה, והיו מחסה רעוע מההפצצות האיתנות של הנאצים, אמנם רבינו שליט"א בזמן שהותו בישיבה, לא היה יורד למקלטים בזמן ההפצצות, והיה נשאר ביחידות יחד עם רבו הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל בהיכל הישיבה, וסמך על הקב"ה באמונה וביטחון בבורא עולם שלא יארע לו שום נזק על ידי התמדתו בלימוד התורה.

אכן בזמן ששהה רבינו בבית הוריו בלונדון, היה נכנס בשעת ההפצצות לאחד מחדרי הבית שהיה חדר מוגן יותר, ושם היה יושב ולומד בהתמדה בספר מנחת חינוך שעות על גבי שעות, ושהה שם בחדר אחד יחד עם הגאון הרב ראקוב זצ"ל (אביו של הג"ר בצלאל ראקוב זצ"ל אב"ד גייטסהד). בשעה שהבחין הרב ראקוב זצ"ל ברבינו לומד במקלט מנחת חינוך דף אחר דף, גער ברבינו באומרו שצריך ללמוד גמרא. למעשה העיד רבינו כי לימוד זה נשמר בזיכרוננו לשנים רבות.

(לקט הדרכות ותשובות שנאמרו השבוע לשואלים על המצב בארץ הקודש)

אם נחשבים כמתים על קידוש השם

שאמרו חז"ל 'אם גבירה לוקה, שפחה לא כל שכן'.

בן אר"י אם ישוב לארץ

ה' נשאל רבינו מן אר"י שנסע לחו"ל לבני משפחתו לחג הסוכות, ושואל אם לחזור לארץ הקודש לאור המצב, או להמתין עד יעבור זעם, והשיב רבינו שהדעת נותנת לחזור לארץ (ולבן חו"ל ששאל השבוע אם יכול לבוא לארץ, השיב רבינו שימתין עוד שבוע לראות להיכן פני הדברים).

אם לעשות דרכון לחו"ל

ו' נשאל רבינו מתושב ארץ הקודש שיש לכמה מילדיו דרכון אירופאי, האם לעשות כעת דרכונים גם לשאר בניו ובנותיו כדי שבמידת הצורך יוכל לברוח לחו"ל, והשיב רבינו שאם הוא חושש ורוצה לעשות יעשה, אבל בעז"ה לא יצטרך לזה.

במה להתחזק

ז' בימים אלו נשאל רבינו מהרבה רבנים בארץ ובגולה כמה להתחזק בעיקר לאור המצב, והשיב רבינו להתחזק בלימוד התורה, וביאר שיש בזה תועלת כפולה, ראשית שהלא הקב"ה מעורר אותנו לשוב בתשובה, והתשובה בלימוד התורה הוא התשובה המעולה ביותר שהלא תלמוד תורה כנגד כולם, ושנית שכל תוספת בלימוד התורה הרי זה הוספה בשמירה ובהגנה הנצרכת כ"כ ליושבי ארה"ק.

חיזוק לאשת ת"ח מופלג

ח' נשאל רבינו עבור אשת ת"ח מופלג במה להתחזק, והשיב להתחזק בחלקן של הנשים בלימוד התורה הק', וכדאיתא במסכת ברכות (דף יז ע"א) "נשים במה זכין, באקרוי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנוי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן".

א' נשאל רבינו אם אותם מחללי שבת שנרצחו במסיבה נוראה ליד הגבול תוך כדי חילול שבת ויו"ט וכו', נחשבים כמי שמתו על קידוש השם. והשיב שישנם מדריגות שונות בזה, ויש להם מעלה שזכו למות על עצם היותם יהודים, והביא רבינו שכן מפורש ברמ"א (יו"ד סי' ש"מ סעי' ה', ועיי"ש בש"ך דמיתתו הוי כפרה) שאע"פ שמומר אין מתאבלים עליו, מ"מ מי שמת על ידי נכרים מתאבלים עליו.

עבודות הזיהוי בשבת קודש

ב' לפני שב"ק פורסם על ידי ה'רבנות' שמותר למתעסקים בזיהוי הנפטרים להמשיך במלאכתם בשבת קודש, [ובעוה"ר התירו שם לעשות את השבת לחול וגם לגזור תכריכים וכיוצא בדברים שאין להם שייכות לזיהוי נפטרים], ונשאל רבינו דעתו מהמתעסקים בזה, והשיב שבאופן כללי יש לאסור, ורק פעולות מסוימות שידוע שיש בהם תועלת ברורה לדרכי חיפוש הנעדרים, יש להתיר בייעוץ עם מורה הוראה מובהק.

תהלים בשב"ק

ג' נשאל רבינו בערש"ק על ידי כמה בתי מדרשות ובתי כנסיות, אם להמשיך לומר תהלים בציבור על המצב גם בשבת קודש, והשיב רבינו להמשיך לומר תהלים גם בשבת אך להיזהר לא לבכות בתהלים.

שליחות לבני חו"ל

ד' בן חו"ל הגיע להיפרד מרבינו לפני נסיעתו לארה"ב, ואמר לו רבינו: "תהיה שליח שלי לבקש מאחב"י בארה"ב שלא ישכחו אותנו, שיתפללו עלינו בכל עת, ויידעו נאמנה כי מצבם תלוי במצב יהודי ארץ ישראל, וכמו

דברי התעוררות לאור המצב הקשה מרבנינו המשגיח הגאון רבי דן סגל שליט"א

הדברים הוא שאל אותנו, במה אתם בוטחים? וכי אתה לא רואה שגם פה אנחנו נמצאים בגטו? אנחנו מוקפים מיליוני ערבים מכל הצדדים, וזהו גם גלוי שאנחנו חיים כאן! אם לא יתקיים הכתוב: 'לא הניח לאיש לעשקם ויוכח עליהם מלכים' (דברי הימים א טז, כא), הם יכולים לנצח אותנו בקלות רבה, אפילו בלי יריה אחת! סיים האדמו"ר ואמר: בשלמא אני, אני 'מאמין', ואני יודע שהקב"ה הוא כל יכול, והנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, אבל במה אתה בוטח?!

כתיב 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', וכי סלקא דעתך שיש תנומה כלפי מעלה, והלא הלעג הכי גדול לעובדי הבעל היה כשאלוהו הנביא אמר להם לקרוא בקול לאלוהיהם אולי ישן הוא, וכמו שנאמר: 'ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול וכו' אולי ישן הוא ויקץ'. וכשטעו מלאכי השרת באדם הראשון וחשבוהו לאלוה, הפיל עליו הקב"ה תרדמה, וידעו שהוא אדם (בראשית רבה ח, י). אלא מבארים שהכוונה להנהגה של 'שומר ישראל', שלעולם לא פוסקת ההנהגה של 'שומר ישראל' אף לא לרגע קט, שאם לא כן, ח"ו על כל שונאי ישראל, הלא עומדים עלינו לכלותינו.

הדבר הראשון שהקב"ה מעורר אותנו כעת אחרי הימים הקדושים, הוא על היסוד של כל הימים האלה - מלך! לדעת שהקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ולהתחזק ולהתעצם באמונה בו יתברך, וביותר בהשגחת פרטית. ומלבד ההתבוננות השכלית, הרי זה צריך לבוא לידי ביטוי בכך שנתחזק ונתעצם בדברים ובמעשים שהם מזכים אותנו לשמירה עלינו.

ולכן ההתחלה היא 'בראשית' - ברא אלוקים, לדעת ולהבין ולהשכיל שהקב"ה הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וזהו גם 'ראשית חכמה' - יראת השם. וכעת אתם רואים שהקב"ה שבר ורוצץ את משענת הקנה הרצון, והוא ניפץ את ה'כוחי ועוצם ידי', וזה לא בא כדי ללמד את אלה שהם לא משלומי אמוני ישראל, אלא ללמד אותנו! כמו שכתוב אצל יונה הנביא שהוא אמר 'כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה', וכבר שאל מרן הרב מבריסק זצ"ל, וכי לא היו שם גויים עובדי עבודה זרה שגם להם זה מגיע, אם כן מדוע אומר יונה הנביא 'בשלי הסער הגדול הזה'? אלא, ביאר הרב מבריסק, המאמין האמיתי מבין ויודע שדווקא 'בשלי הסער הגדול הזה', כי אם מראים לנו 'שיעור' כזה באמונה, הרי לא כמו שהמושכל ראשון שזה כדי להראות לאלו שלא מאמינים, ודאי שהם צריכים ללמוד אמונה, אבל 'השם צדיק יבחן', ואין 'לנו' על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, ודאי שכולם צריכים

מנהגנו בתחילת הזמן לקיים את דברי התנא (ברכות נד, א): 'הנכנס לכרך מתפלל שנים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו וכו', ונותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד, ולדידן, הנכנס ל'זמן', נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד. תמיד אמרנו את זה, אבל אולי לא אמרנו את זה במשמעות המלאה לחוש באמת את ההודאה הגדולה על שעבר, ולהיות צועקים על העתיד, אבל היום אנחנו מבינים את הדברים במשמעות אחרת, שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הציל אותנו, ואילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה כהמון גליו, אין אנחנו מספיקים להודות. ולכן עכשיו ה'מודה על שעבר' הוא בבחינת מודה על ההווה, לא רק על שעבר, וממילא ה'צועק על העתיד' הוא הרבה יותר גדול, שהקב"ה יקיים בנו ובכל ישראל 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', ושיהיה 'עין ה' אל יראיו, למיחלים לחסדו', ומי הם 'יראיו'? אלו ה'מיחלים לחסדו' ותולים עצמם אך ורק בו יתברך, ולא בשום דבר אחר.

והאלוקים עשה שיראו מלפניו' (קהלת ג, יד), הקב"ה ברא את הבריאה באופן שיביא יראת אלוקים. ולא רק הבריאה בעצמה מעוררת ליראת אלוקים בבחינת 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', אלא גם מירון החיים וההנהגה של הקב"ה בעולם מעוררת ומביאה ליראת אלוקים, ואם אנחנו רואים את מה שעובר כעת על כלל ישראל, הרי זה צועק 'ראו! מי ברא אלה?' כשם שהקב"ה ברא את כל הבריאה העצומה, שמים וארץ, דומם צומח חי ומדבר, כך הוא גם 'עשה ועושה ויעשה לכל המעשים', ועלינו לראות בכל מה שקורה כאן את יד השם, שתכליתו 'שיראו מלפניו'. כי כנראה שהזקקנו ל'שיעור' הזה ביראת שמים, לעורר וללמד אותנו, לפקוח לנו את העינים שנראה שהוא 'עשה ועושה ויעשה לכל המעשים', ועלינו מוטל כעת גם להודות לקב"ה על שעבר, וגם להיות צועקים על העתיד.

מורנו המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה נבהל מאוד מדברים שאירעו 'פתאום', והוא היה אומר בהתפעלות 'פתאום! פתאום!'. כי כשקורה דבר מבלי הכנה והמשך לדבר אחר, אז כנראה שהיה צורך לזעזע, ולכן זה יצא מגדר הרגיל.

וכשקרה דבר כזה, מלבד כל הדברים, הרי זה בא לעורר ולחזק את האמונה בהשגחה פרטית, 'אשור לא יושיענו, על סוס לא נרכב', ולא לייחס כמלא הנימה לשום דבר אחר, ולדעת שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, לא רק שאיננו שמים את עיקר מבטחנו בדברים אחרים, אלא אפילו רק 'להשען', בגדר משענת קלה, גם כן 'אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים'. האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל נפגש עם אחד ממנהיגי הציונים, ובתוך

להשען על אבינו שבשמים, אבל למי מדברים בעיקר? 'לנו', ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים. והוא ה' בראשית' כמו שבא חבקוק והעמידם על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה', 'יחיה' הפירוש הוא שכל החיים צריכים להיות על פי האמונה, וכדי שהיראה תהיה קיימת בכל המצבים, צריך שהיא תהיה 'יראת ה' טהורה - עומדת לעד'.

ומי יודע, שמא גם בלב שלנו היה איזה הרגשה, ואולי רק כחוט השערה, שהיינו רגועים וסמכנו על כל מיני דברים אחרים שאני לא רוצה לפרט, והקב"ה הראה לנו כעת באופן ברור שאין משהו אחר שאתה יכול לסמוך עליו, אלא רק הקב"ה הוא 'עשה ועושה ויעשה לכל המעשים'. ואם ח"ו האמונה לא בתוקפה, אנו נזקקים 'לשיעורים' באמונה, בהשגחה פרטית, לחזק בקרבנו את העשה ועושה ויעשה לכל המעשים. וגם כעת היצר הרע ממשיך בנסיונות שלו, וכפי ששמעתי ששולחים לכאן כלי מלחמה מכל העולם, וכל זה כדי שיהיה עוד ניסיון באמונה, אוי ואבוי אם לרגע קט זה מרגיע מישהו, אין זה אלא לניסיון, ועלינו להתחזק ודעת ש'אשור לא יושענו', ותמיד 'אנו לי-ה ועינינו לי-ה', וח"ו שלא נהיה בכלל 'והלכתם עמי בקרי' לחשוב שהיה כאן איזה 'מקרה' מסיבה כזו או אחרת, אלא לייחס את הכל לקב"ה, ולב יודע מרת נפשו, כל אחד יודע במה הוא צריך להתחזק בענין הזה של להשען רק על אבינו שבשמים.

וההתעצמות באמונה צריכה לבוא לידי ביטוי גם בהתחזקות בתפילה, שתהיה התפלה מתוך ההרגשה הברורה שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים.

ואם אנחנו נתחזק באמונה, הרי זה מחזק את השמירה וההארת פנים אלינו, וכמו שנאמר 'השם צלך על ידי ימינך', ומבארים, שההנהגה של הקב"ה היא כמו 'צל', כמו שהצל מראה את מה שמראים לו, כך גם הקב"ה הוא כביכול 'צלך', וכמה שאנו נשענים וסומכים רק עליו, ופונים אליו יתברך בתפלה, כך גם יהיה 'עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה'.

עוד צריך להתחזק בלימוד התורה, וכל אחד צריך לשים לנגד עיניו את דברי חז"ל (קידושין מ, ב): 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו זכאי וחציו חייב וכו', עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות', ואם להיפך ח"ו, אז הכריע לצד השני. ותמיד צריך 'לחיות' עם זה ולדעת את המציאות הזאת, שהכל תלוי בי ויבשלי הסער הגדול הזה, ואם אני מתחזק ונוהר, אני מכריע את כל העולם כולו לכף זכות! ולכן אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות ט, ה) 'אם ראית דור שנתייאשו ידיהם מן התורה עמוד והתחזק ואתה מקבל שכר כולם', כי ההתחזקות הזו מחזקת את כולם, ולכן הוא נוטל שכר כולם. ומי הם אלה

שעליהם נאמר היום 'עמוד והתחזק'? זה נאמר אלינו, שומרי התורה והמצוות, לומדי התורה הק', תלמידי החכמים ויראי השם, ועלינו להתחזק ולרומם את כולם, ולהיות כל מחשבותינו בלימוד התורה הק', עוד קושיא ועוד תירוץ, ולא ח"ו להיגרר אחרי סקרנות, ידיעות, שבין כה לא נשאר מזה כלום. המצב כעת הוא כזה ש'לא תוכל להתעלם', וצריך הרבה רחמים וסיעתא דשמיא, וכל אחד מאיתנו צריך להרגיש שהוא לא אדם פרטי, ואנחנו אלה שרבים תלויים בנו.

עוד צריך להתחזק, להיזהר ולהישמר מעבירות, כיון שצריך סיעתא דשמיא ושמירה מיוחדת, צריך להיות ראויים לכך, ובעיקר במה שנוגע לקדושת ישראל, כדי שנהיה ראויים לקרבת אלוקים ול'מתהלך בקרב מחניך להצילך', וכבר עורר על כך הרבה מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שלא נאמר 'ושב מאחרריך' על עבודה זרה או על שאר עבירות חמורות, אלא על 'ולא יראה בך ערות דבר - ושב מאחרריך', וכמה פשוט שצריך להתחזק בזה, וזה נוגע לכל אחד במצב שלו, יש מצב של בחורים, יש מצב של אברכים, יש מצב שלנו, יש מצב של בתינו, הכל צריך להיות 'ולא יראה בך'! כדי שלא נפסיד את הקרבת אלוקים.

דרכו של היצר הרע שהוא מקעקע מיניה וביה, והוא מסיח את הדעת לחדשות שבדבר, אבל הבא ליטהר מסייעים לו. אנחנו יודעים ובטוחים כמו שידעו כל הדורות ש'ותחזינה עינינו בשובך לציון', אבל מה הם ביקשו? שיהיה 'ברחמים', ותחזינה עינינו בשובך לציון - ברחמים.

חסד עושה עמנו השי"ת שלא 'נופל' עלינו המצב בבת אחת באופן שלא מספיקים בכלל לחשוב כלום, אלא זה בא ב'הקדמות' ו'שיעורים' ועלינו להיות 'חכם הרואה את הנולד', ולהבין שלא קרה פה איזה 'מקרה' ח"ו, אלא מתחיל פה משהו חדש, הנהגה חדשה, מצב אחר, וצריך לראות להתחזק, ואיש את רעהו יעזורו, בדעה ובהשקפה, בלימוד התורה הק', בתפילה, בקדושה ובמעשים טובים בין אדם לחבירו.

וכיון ש'רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו', אם אנחנו מיחלים לחסדו עד כדי כך שגם המעשים שאנחנו עושים הם על דרך זה, ודאי שיכמרו רחמי שמים עלינו, ונזכה כולנו עם כל כלל ישראל לשמירה עליונה, להנהגה של 'לא ינום ולא ישן שומר ישראל', ונזכה להצלחה והצלחה הן מה שנוגע לכלל ישראל, והן מה שנוגע לבני ישיבה בפרט, שיהיה סיעתא דשמיא בלימוד התורה הקדושה ובעבודתו יתברך, ונזכה כולנו במהרה לשמוע שופרו של משיח בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

שיעור מרן הגאון רבי אשר דייט שליט"א

הלכות מלחמה

להרעיבה ולהצמיאה, ויש אף לאפשר לכל הרוצה להמלט ולברוח מן העיר, אך אם לא יבחרו בשלום אלא במלחמה, יש להשמידם, ומותר אף להרעיבם ולהצמיאם ולהמיתה מות תחלואים, ונראה שבשלב זה מותר אף לתקיפה בארבעת רוחותיה.

וא"כ בנידון דידן שהאויב האכזרי לא רק תקף את ישראל ונלחם בו אלא חטף רבים לשבי, פשוט שמותר להקיפו מכל צד למנוע מן האויב לברוח, ולהוציא ולהבריח את אחינו הנתונים בצרה ובשביה, ולהכניס כלי נשק, ומותר אף להרעיבו ולהמיתו מיתת תחלואים, וכל זה ברור ופשוט.

ובכל עיקר ההלכה שעשיית מצור על ערי האויב צריך להשאיר מקום לברוח ולהימלט הקשה הרמב"ן (מצוה ה' משכחת הרב במצ"ע) למה השמיט הרמב"ם מצוה זו ממנין מצוות העשה.

והיטב אשר כתב בזה במגילת אסתר שלדעת הרמב"ם אין זה אלא אחד מדיני המלחמה ופרטי מצות המלחמה ולא מצוה בפני עצמה, ומשום"כ לא מנה הרמב"ם הלכה זו בהדי פרטי המצוה בריש הלכות מלכים ומלחמות במשנה תורה.

ובאמת כך מסתבר, דכבר כתבתי במק"א דאין בכלל מנין המצוות אלא ציונים מפורשים, ולא מה שלמדנו מדברי התורה במה שלא בא בדרך ציון, והרי הלכה זו לא למדנו אלא מפי השמועה במה שכתוב (במדבר ל"א ז') "ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה", וכיון שלא באו הדברים בדרך ציון אין זה מצוה עשה אלא הלכה מסויימת.

ומ"נ נראה דגם הלכה זו כהא שאסור להרעיבם, לא נאמרה אלא כשצרים על עיר לפני שנלחמים עמה, אבל אם סירבו להשלים עם ישראל, וק"ו אם התחילו להלחם בנו מותר לסגור עליהם מכל צד כדי להשמידם, כמבואר.

ב. הפלגה ומצור ג' ימים קודם השבת

איתא בגמ' שבת (י"ט ע"א):

"ת"ר, אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת, במה דברים אמורים לדבר הרשות אבל לדבר מצוה שפיר דמי, ופוסק עמו על מנת לשבות ואינו שובת דברי רבי, רשב"ג אומר אינו צריך. ומצור לצידון אפילו בע"ש מותר. ת"ר אין צריך על עיירות של נכרים פחות מג' ימים קודם לשבת, ואם התחילו אין מפסיקין, וכן היה שמאי אומר, 'עד דתה', אפילו בשבת".

ויש לעיין אם שתי הלכות אלו, דין הפלגה בספינה, ודין המצור על עיירות האויב, יסודן אחד. וג' דרכים נאמרו בראשונים בסוגיא זו, ונבאר:

א. שיטת הרי"ף (שם ז' ע"ב מדפי הרי"ף) והרמב"ם (הלכות שבת פ"ל ה"ג) דמשום עונג שבת נגענו בזה, וטעם אחד לשתי הלכות אלו, דדרך המפליגים בים הגדול שבימים הראשונים יפלו למשכב ולצער,

בשמחת תורה תשפ"ד כאשר המוני בית ישראל שמחים בשמחת התורה שמחה עילאה, פגעה בנו מדת הדין ואויבינו בנפש פלשו לארץ קדשינו, וטבחו ורצחו באכזריות נוראה ויותר מאלף איש אנשים נשים וטף נרצחו ונשחטו והומתו במיתות משונות ע"י רוצחים שפלים, גוי עז פנים אשר לא ישא פני זקן ונער לא יחון ה"ד. ושביר על שבר הושברנו כאשר מאות נחטפו מבתיהם ונשבו בידי האויב. ועם ישראל קם כארי וכלביא התנשא להשיב מלחמה השערה, ורבבות אלפי ישראל הרבו בתורה, בתפילה, בתשובה ובצדקה להעביר את רוע הגזירה.

וכעת נדון בשאלות בהלכות מלחמה.

א. האם מותר להרעיב עיר של האויב שצרים עליה

הנה במסגרת מלחמה זו, צבא ישראל הטיל מצור על כל שטח האויב בעזה ומנע מהם חשמל, מזון ומים, ונשאלתי האם מותר לנהוג כן, והלא כתיב בפרשת שופטים (דברים כ' י'): "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום".

ובספרי (שם פיסקא קצ"ט) אמרו:

"להלחם עליה, ולא להרעיבה ולא להצמיאה ולא להמיתה מיתת תחלואים".

הרי דכאשר צרים על עיר של אויב אסור להרעיבה ולהצמיאה ולגרום לה מחלה, ויתירה מזו כתב הרמב"ם (הל' מלכים פ"ו ה"ז) דאסור לתקוף את העיר מארבעת רוחותיה אלא יש להשאיר רוח אחד פתוחה ולאפשר לכל מי שרוצה למלט את נפשו לצאת.

ואשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון.

אכן אמת הדבר שכך כתוב בספרי, אך לכאורה יש סתירה בדברי הספרי, דהלא כתב רש"י (שם פסוק י"ב):

"וצרת עליה - אף להרעיבה ולהצמיאה ולהמיתה מיתת תחלואים".

ואף הלכה זו מקורה בספרי (שם פיסקא ר').

ואם אכן יש בזה סתירה בדברי הספרי, יש ללמוד מדברי רש"י שהתעלם מדברי הספרי בפסוק י' שאסור להרעיבה ולהצמיאה ולא הביא אלא את הכתוב בספרי בפסוק י"ב להיתרא שכך נקטינן להלכה דמותר אף להרעיבה ולהצמיאה ולהמיתה מיתת תחלואים.

אך באמת נראה שאין בזה סתירה כלל, והדברים מפורשים בפשטותם לפי הסדר בכתובים, דהנה כך כתוב בתורה (שם פסוק י' - י"ב):

"כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום. והיה אם שלום תענך ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך. ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה".

הרי שתחילה צריך לקרוא ליושבי העיר לשלום, ובשלב הזה כאשר עדיין לא נלחמים באויב אלא צרים עליו קוראים לו לשלום אסור

לעילוי נשמת

ת.נ.צ.ב.ה.

מרת מלכה מזהלה בת הדר' מורדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

הרה"ח ר' משה בן משה'ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

הונצח ע"י בנם ידידנו עוז הדר' דוד הגר הי"ו לז"ס אנג'לס

ונראה דדברי הרמב"ם בהלכות אלו מושתתים על דברי הירושלמי בשבת (פ"א ה"ח, י"ג ע"א):

"אין מקיפין על עיר של עכו"ם פחות מג' ימים קודם לשבת, הדא תימר במלחמת הרשות אבל במלחמת חובה אפילו בשבת, שכן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת, דכתיב "כה תעשה ששת ימים", וכתיב "וביום השביעי תסובו את העיר שבע פעמים", וכתיב 'עד רדתה' אפילו בשבת."

הרי לן בדברי הירושלמי שלמדו מיהושע בן נון שכבש את יריחו בשבת וכדברי הרמב"ם ומדרשה זו ד"עד רדתה". אך במה שחילקו בירושלמי בין מלחמת הרשות למלחמת מצוה, בזה פסק הרמב"ם כדברי הבבלי שלא חילקו בכך, ודו"ק בזה.

ובגוף הלכה זו דאם התחילו אין מפסיקין ומה שדרשו "עד רדתה" שמותר לעשות מלחמה בשבת, דקדקתי שנחלקו בענין זה שני אבות העולם הריב"ש והרדב"ז.

דנהה כתב הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"ח ה"א):

"חלוצי צבא כשיכנסו בגבול העכו"ם ויכבשו וישבו מהן, מותר להם לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר. וכיוצא בו אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים, וכן שותה יין נסך, מפי השמועה למדו 'ובתים מלאים כל טוב' ערפי חזירין וכיוצא בהן".

ותמה שם הרדב"ז, דאם רעבים הם ואין להם מה שיאכלו הוי פקו"נ, ומה הרבותא שהותר להם לאכול מאכלות אסורות. וכתב ליישב:

"ונ"ל ליישב דברי רבינו, דלעולם במלחמת שאר העמים איירי, ולא איירי שהם מסוכנים אצל הרעב, אלא שאינם צריכים לטרוח לבקש מאכל היתר, כיון שנכנסו לגבול העמים אם ילכו לבקש מאכל היתר יקומו עליהם העמים. ודמאי להא דאמרין 'צרין על עיירות של העמים ואפילו בשבת', אבל קודם שיכנסו לגבול הרי הם ככל אדם".

ונראה ביאור דבריו, דבתורת המלחמה נתחדשה הלכה דחוששין לכל חשש פקו"נ אף הרחוק ביותר, ואף שבדרך הטבע אין כאן סכנה מיידית דאין הם בסכנת רעב, מ"מ התירה להם תורה מאכלות אסורות משום החשש שאם יטרחו לחפש אוכל יקומו עליהם אויבים. ובדרך זו פירש הרדב"ז אף הא דמותר לעשות מלחמה בשבת אם התחילו, ואף אם נראה לפי דרך הטבע דיש בידנו לגבור על האויב אף אם יפסיקו את המלחמה בשבת, מ"מ התורה התירה להילחם בשבת אם התחילו, מחשש רחוק שהאויב יחליף כח ויקום עלינו להרגנו.

אך בשו"ת הריב"ש (סימן ק"א) כתב:

"וההיא דאין צרין... אבל יש בה היתר אחד מיוחד, שאם התחילו אין מפסיקין ומחללין את השבת לכל צרכי המצור ואפילו שלא מפני הסכנה, כמו שבא הקבלה 'עד רדתה ואפילו בשבת'".

הרי לן לשיטתו דההיתר לחלל את השבת שלא מפני הסכנה הוא, אלא הלכה למשה מסיני שמחללין את השבת לכל צרכי המצור.

וכך כתב השפת אמת בשבת (שם) בשם שיירי כנה"ג (או"ח סי' רמ"ט אות א'):

"ונראה דודאי לא מיירי בדאיכא סכנה דא"כ למה לי קרא, וע"כ צ"ל דמיירי היכי שידנו תקיפה אלא שע"י ההפסק בשבת יתבטל הכיבוש ואתי קרא לומר דכיבוש דוחה שבת".

והנה במנחת אשר שבת (סימן פ"ז) וכן במנחת"א שמות (סימן נ') דנתי בדברי המגיד משנה בהלכות שבת (פ"ב ה"ד) דחולה שיש בו סכנה עושין לו כל צרכיו אפילו דברים שאין במניעתן סכנה. והבאתי שם שרבים מן האחרונים הבינו דהותרה שבת אצל חולה שיש בו סכנה וכמו שמצינו במק"א: "כיון שהותרה הותרה".

וכתבתי את הנלענ"ד, דאין כונת הדברים דהותרה שבת אף

וכמו"כ דרך אנשי המלחמה לצאת מבוהלים ודחופים בתחילת ימי מצור ומלחמה, ומשום הכי אמרו שאין מפליגין בספינה ואין צרין על עיירות של נכרים פחות מג' ימים לפני השבת, כדי שתתיישב דעתם והרגשתם לפני השבת.

וז"ל הרמב"ם שם:

"אין צרין על עיירות של עובדי כוכבים ומזלות פחות משלשה ימים קודם השבת, כדי שתתיישב דעת אנשי המלחמה עליהן ולא יהיו מבוהלים וטרודים בשבת. אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת, כדי שתתיישב דעתו עליו קודם השבת ולא יצטער יותר מדאי".

ב. בעל המאור (שם ז' ע"א מדפי הרי"ף) מסכמת לדעתם דשתי הלכות אלו ענין אחד הם, אך מטעם אחר ומשום קדושת השבת נגעו בהן, דאסור לאדם להיראות כמתנה לחלל את השבת, ואף שכאשר יצטרכו לחלל את השבת יעשו כן בהיתר משום פקוח נפש, ולכן אם יפליג בספינה או יטילו מצור על העיר פחות מג' ימים לפני השבת, הרי הוא נראה כמתנה לכתחילה לחלל את השבת, וחכמים אסרו לעשות כן.

וז"ל המאור:

"ולי נראה טעם אחר בין בזו בין במה שאמרו אין צרין על עיירות של נכרים, דכולהו מקום סכנה הוא, וכל שלשה ימים קודם לשבת קמי שבתא מקרי ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין דבר שעומד בפני פקוח נפש. והוא הדין להפריש במדברות וכל מקום סכנה שאדם עתיד לחלל בו את השבת".

ג. המאירי (שם י"ט ע"א) הביא בהא דאין מפליגין את כל השיטות וגם את שיטת הרי"ף והרמב"ם, ואת הא דאין צרין על עיירות של נכרים הוא פירש משום חילול שבת. ונראה דס"ל דשאני הא דאין מפליגין דאין ודאות שיצטרך לחלל את השבת, ומשום כך לא מסתבר שאסור משום חילול שבת, מהטלת מצור על העיר שודאי יצטרכו לחלל שבת.

ובשיטת הרי"ף והרמב"ם נראה לכאורה דלא ס"ל כלל דיש איסור בנראה כמתנה לחלל את השבת. אך אפשר שמודים הם שיש להימנע מיצירת מצב בו יצטרכו לחלל את השבת משום פקו"נ [וכדברי הבעה"מ בשבת (פרק ר"א דמילה) בתינוק דאשתפוך חמיה, ואכמ"ל], אלא דשאני הפלגה בספינה שאין זה ודאי שיצטרכו לחלל שבת, ושאני מצור ומלחמה שהם צורך העם והכרחו, ואכמ"ל.

ג. לצורך מה הותר לחלל את השבת במלחמה

והנה צ"ב בדברי שמאי הזקן שלמד מקרא ד"עד רדתה" דאפילו בשבת, דממ"נ - אם מיירי בפקוח נפש למה לי קרא והלא פקו"נ דוחה שבת בכל מקום, ואם אין פקו"נ למה מותר לחלל את השבת. ולכאורה היה נראה לומר, דבאמת מסבירא ידענו דמלחמה דוחה שבת משום פקו"נ, ולא הביאו מן הפסוק אלא רמז וסמך בעלמא. אך בדברי הרמב"ם מוכח דאין זה סמך בעלמא, דנהה בשתי מקומות כתב הרמב"ם הלכה זו, בהלכות שבת (פ"ב הלכה כ"ה) כתב:

"צרין על עיירות העובדי כוכבים ומזלות שלשה ימים קודם לשבת, ועושין עמהם מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת עד שכובשין אותה ואע"פ שהיא מלחמת הרשות. מפי השמועה למדו 'עד רדתה' ואפילו בשבת, ואין צרין לומר במלחמת מצוה. ולא כבש יהושע את יריחו אלא בשבת".

ובהלכות מלכים (פ"ו הלכה י"א) כתב:

"צרין על עיירות של עכו"ם שלשה ימים קודם השבת, ועושין עמהם מלחמה בכל יום ויום ואפילו בשבת, שנאמר 'עד רדתה' אפילו בשבת, בין מלחמת מצוה בין מלחמת רשות".

הרי לן מדבריו שמדובר בדרשה גמורה או דהוי הלכה למשה מסיני, ושוב צ"ב במה מיירי ומאי קמ"ל.

שאינ בו סכנה, אלא דבכל צרכי החולה **חיישינן לסכנה**, דלעולם יש לחשוש לגבי חולה שיש בו סכנה בכל צער ועוגמת נפש העלולים להטות אותו לסכנה, ו"יתובי דעתא" מתירה חילול שבת, ע"ש מה שהארכת בזה.

ונמצא לדברינו כי כעין שני דרכי הבנה שיש בדברי המ"מ לגבי חולה שיש בו סכנה, אם התחדש שמוות לחלל עליו את השבת אף במה שאין בו מן הסכנה, או דנקטינן דכל דבר בכלל הסכנה הוא, כך נחלקו הריב"ש והרדב"ז בתורת המלחמה בביאור מה שאמרו "עד רדתה ואפילו בשבת", האם הותרה השבת אף במה שאין בו סכנה כהבנת הריב"ש, או שמא כל צרכי המלחמה בכלל פקו"נ הם הבנת הרדב"ז, ודו"ק.

ובכל עיקר שיטת הרמב"ם דלא הותר להם מאכלות אסורות אלא אם רעבו ואין להם מה לאכול, חולק עליו הרמב"ן בפר' ואתחנן (דברים ו' י'): וכתב: "ואין זה נכון, שלא בשביל פקוח נפש או רעבון בלבד הותר בשעת מלחמה, אלא לאחר שכבשו הערים הגדולות והטובות וישבו בהן התיר להם שלל אויביהם".

הרי לן לשיטתו דזה גדר הותרה ולא משום פיקוח נפש, וכשיטת הריב"ש והשפת אמת לגבי חילול שבת במלחמה, אך מדברי הרמב"ן אין ללמוד הלכות שבת מהלכות מאכלות אסורות ולא בחדא מחתא מחתינן להו.

ועוד כתב הרמב"ן שם דלא ניתנה הלכה זו אלא בכיבוש ארץ ישראל ולא בשאר חלוצי צבא, ע"ש.

ד. כיבוש יריחו

אמנם נתקשיתי בדברי הירושלמי במסכת מועד קטן (פ"ב ה"ד, י' ע"ב):

"ריב"ל שאל לרשב"ל, מהו ליקח בתים מן העכו"ם, א"ל אימת רבי שאל בשבת ותני בשבת מותר. כיצד הוא עושה, מראה לו כיסין של דינרין והעכו"ם חותם ומעלה לארכי"ם, שכן מצאנו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת, דכתיב 'כה תעשה ששת ימים' וכתב 'וביום השביעי תסובו את העיר שבע פעמים', וכתב 'עד רדתה' אפילו בשבת".

הרי שכאן פירשו את כיבוש יריחו בשבת משום מצוות יישוב ארץ ישראל ולמדו ממנו דהתירו אמירה לנכרי כדי לקנות בית מן הנכרים בארץ ישראל, ולעומת זאת בדברי הירושלמי בשבת הנ"ל מבואר דהוכיחו מכיבוש יריחו דבמלחמת מצוה מותר לפתוח אף בשבת. ואין לומר דהיינו משום יישוב הארץ, דהלא כתב הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"ה ה"א) דאף הצלת ישראל מיד אויב מלחמת מצוה היא, ואף

שאינ לזה ענין לישוב ארץ ישראל.

אך ביותר תמוה מה שהביאו שם במועד קטן מקרא ד"עד רדתה" אפילו בשבת לגבי קנין בית מעכו"ם בארץ ישראל, והלא פסוק זה מדבר במלחמת הרשות, וע"כ דלא מיירי בכיבוש ארץ ישראל.

ומשום גודל התימה לכאורה צ"ל דאגב גררא דנקטו הא דיריחו נקטו נמי הא ד"עד רדתה" אף שאינו ענין לכאן, וכיצא בדבר מצינו הרבה בדברי הירושלמי.

והנה מבואר בירושלמי דלמדו מכיבוש יריחו בשבת דבמלחמת מצוה פותחין אפילו בשבת. וברמב"ם מבואר דלמדו מזה דאם התחילו אינם מפסיקים. אמנם בספר אמונות ודעות לרס"ג (מאמר שלישי פרק ט') כתב דאין לתמוה מכיבוש יריחו איך הותר להם חילול שבת, דלא היה שם אלא תקיעת שופר והקפת העיר שאין בהם מלאכה דאורייתא, ע"ש.

ולא הבנתי את דבריו, הלא החרימו את כל יושבי העיר ושרפוה באש כמבואר בספר יהושע (פרק ו' פסוקים כ"א, כ"ד). ולכאורה צריך לומר דנקט הרס"ג דיום השביעי לכיבוש יריחו שבו החרימו ושרפו באש, לא חל בשבת אלא אחד מששת ימי ההקפה היה בשבת.

אך בירושלמי שם מבואר שיום השביעי שבו נפלו החומות ונכבשה העיר הוא שהיה בשבת, וכ"ה במדרש רבה (פרשת נשא פרשה י"ד ס"א) ובתנחומא (שם סימן ל"א).

אמנם במד"ר (פרשת מסעי פרשה כ"ג ס"ו) איתא כנ"ל דיום השביעי חל בשבת, אבל היה זה דבר חידוש, דו"ל:

"בשבת נכבשה חומת העיר, דבר זה עשה יהושע מדעתו והסכים הקב"ה על ידו, אמר יהושע השבת קודש כו' וכל מה שכבשנו יהיה קודש, יבא הקודש וידחה את הקודש".

ולפי זה אין ללמוד מכאן הלכה לדורות, ואין זה אלא חידוש שהתחדש במלחמת יהושע שבו הקדישו לה' את שלל המלחמה.

ועיין עוד ברד"ק (יהושע פרק ו' פסוק י"א):

"כך קיבלו חז"ל כי ביום ז' שנלכדה יריחו יום שבת היה, ואע"פ שהרגו ושרפו בשבת, מי שצוה על השבת צוה לחלל את השבת בכבישת יריחו וכן בשאר עיירות שהיו ישראל צרים עליהם, ואמרו בקבלה עד רדתה אפילו בשבת וכמו שצוה ג"כ להעלות עולות בשבת".

ומשמע מדבריו שבמלחמת יהושע הותרה שבת כמו קרבנות צבור שהותרו בשבת, ודבריו הם בית אב לדברי הריב"ש והשפ"א, ודו"ק בכל זה כי קצרתי.

• דברי אגדה •

דברי חיזוק בימי הזעם שהיו תשרי תשפ"ד

[נאמר באסרו חג תשפ"ד]

אנשים רוצים להתחזק, רוצים לדעת במה צריך להתחזק, מה יש לי לומר?

א. קודם כל צריכים להתחזק באמונה ובטחון, קשה, קשה לראות, קשה לשמוע, כתב רבינו הרמב"ן בהקדמה לפירושו על ספר איוב: "ויש דבר מכאיב הלבבות ומדאיב המחשבות, ממנו לבדו נמשכו רבים בכל הדורות לכפירה גמורה, והוא הראות בעולם משפט מעוקל, וצדיק ורע לו רשע וטוב לו, כי יאמרו מדוע דרך פלוני ופלוני צלחה, ולמה פלוני ופלוני שיראו צדיקים אבדו". ומשמע מדבריו שענין זה יותר ממה שהוא מדאיב המחשבות הוא מכאיב הלבבות. אנחנו לא מבינים דרכיו של הקב"ה ואנחנו צריכים להתחזק באמונה ובטחון.

אחי ורעי, האהובי והיקרים, עבר יום אחד, והיום הזה שמחת תורה תשפ"ד, היום הזה שהמוני בית ישראל דבקים בהקב"ה ושמחים בשמחת התורה, שרים ורוקדים, מכרכרים ומפזזים באהבת הא-ל ודוקא ביום הנשגב הזה מדת הדין פגעה בנו, והלב מתפלץ, מאות רבות של משפחות שבורות ורצוצות ומיוסרות, מאות רבות של יהודים יקרים, אבות ובנים, אחים ואחיות, שלא יחזרו הביתה עוד, יום שייזכר כיום מר ונמהר, ואנחנו חייבים להרגיש בצערם, הרמב"ם כותב פ"ג מהל' תשובה ה"א "הפורש מדרכי צבור ואף על פי שלא עבר עבירות אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצות בכללן ולא נכנס בצורתן ולא מתענה בתעניתן ... אין לו חלק לעולם הבא". ואיך אפשר שלא להרגיש את הכאב העצום ואת הצער הנורא.

אנחנו מאמינים בכח התורה, ולכן צריכים לחזור לשיבות, לחזור לכבוש ספסלי דבי מדרשא.

במגילה דף ג' ע"א אמרו חז"ל שבימי מלחמת יהושע הופיע שר צבא ה' לפני יהושע והוכיחו על פניו. "אמר לו אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה אמר לו על איזה מהן באת אמר לו על עתה באתי, מיד וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק אמר רבי יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה".

ולכאורה יפלא, והלא שעת מלחמה היתה זו, ותשושים היו מן המלחמה, ועוד דהלא מלחמת מצוה היתה זו והעוסק במצוה פטור מן המצוה, (כמבואר בסוטה מ"ב) וא"כ מה התרעומת על יהושע בן נון שחילי ישראל לא עסקו בתורה בלילה.

ונראה בזה, דהנה מצינו בדברי חז"ל שעמידת ישראל במלחמה בזכות התורה היא, דכן אמרו חז"ל "מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלם שהיו עוסקים בתורה" (מכות דף י' ע"א). וכן אמרו בתנא דבי אליהו רבא פ"י "אשרי מי שמתחדש ד"ת על פיו וכל מי שמתחדש דברי תורה על פיו דומה כמי שמשמיעין אותו מן השמים ואומר לו כך אמר הקב"ה בני בנה לי בית המדרש ששכר גדול שיש לי באוצרי שלך היא ובשבילך אני מציל את ישראל שנאמר אח"כ יבחר אלקים חדשים אז לחם שערים מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל מכאן אמרו ארבעים אלפים מישראל שנתקבצו יחד ויצאו למלחמה ויש ביניהם זוג אחד תלמידי חכמים דומה להם כאילו אחזו מגן ותריס וחרב פיפיות בידם לכך נאמר מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל".

(וכע"ז בבעל הטורים דברים א' ג' "אם יהיה ת"ח אחד בין ארבעים אלף לא צריך לא רמח ולא מגן כי ת"ח מגן עליהם מאויביהם" ע"ש).

הרי לן דתלמוד תורה ועמלה, הן המה סגולה בדוקה לנצחון במלחמה ולמפלת האויב.

והנה בתורת המלחמה ידוע, שדרכי המאבק שנים הם, כח תוקף, וכח מגן, אנשי החיל מלומדי המלחמה עליהם להגן על העם היושב בעיר ובכפר, מאידך עליהם לתקוף את האויב במחנות ובמבצרים להכניעו ולשבור את כחו, המגן והרומח שנים הם, מגן להגן על הלוחם, ורומח לתקוף את האויב.

וכנגד שני אלה סגולת התורה אף היא כפולה, וכדברי הכתוב "מגן אם יראה, ורומח בארבעים אלף בישראל". המקשן והתרצן, זה שמקשה תוקף וזה שמתרץ מגן, הן הם המגן והרומח במלחמתה של תורה ורק ע"י שניהם ד"ת מתחדשים ומתלבנים. וזה שמצינו (ב"מ פ"ה) שביכה רבי יוחנן את ריש לקיש שהיה מקשה "כ"ד קושייתא והוי מפריקנא כ"ד פירוקא וממילא רווחא שמעתתא" כך היא דרכה של תורה רק ע"י פלפולא דאורייתא הקושיות והתירוצים תיובתא ופירוקא, המגן והרומח, מתחדשים דברי תורה.

המגן והרומח כרוכים יחד מן השמים, והצלחת שניהם בתורה תליא, באותן הזוגות של תלמידי חכמים המקשים ומתריצים תיובתא ופירוקא וממילא רווחא שמעתתא, ובאלה שדברי תורה מתחדשים על ידם, תלוי נצחון מלחמות ישראל.

אני רוצה גם לשלוח ברכה מן המקום הזה, לכל אנשי כוחות הבטחון, על כל ענפיהם, שכולם יחזרו הביתה לשלום לחיק משפחותיהם, וכמו כן אנשי הצלה שגם הם מחרפים את נפשם, ויש מהם מאנשי הצלה ומכבי אש שנהרגו ונפצעו, אנחנו מתפללים בשביל כולם, גם כוחות הבטחון וכל הנלווה עליהם, שהקב"ה ישמור ויגן ויציל.

שהקב"ה יתן מפלה לכל אויבי ישראל, עוצו עצה ותופר, דברו דבר ולא יקום כי עמנו קל, שהקב"ה ירחם עלינו וישלח משיח צדקנו במהרה בימינו אמן. [נכתב ע"י אחד השומעים]

בברכות דף ז' ע"א דרשו את הפסוק שאמר משה רבינו להקב"ה "הודעני נא את דרכיך", משה רבינו ביקש לידע צדיק ורע לו רשע וטוב לו, ונחלקו שם רבי מאיר ורבי יוסי אם נענה משה אם לא, ולפי רבי מאיר גם משה רבינו לא זכה להבין את התעלומה של צדיק ורע לו.

מכאבם הלבבות ומדאיב המחשבות, אבל צריכים לדעת שהקב"ה תמיד עמנו ותמיד אוהב אותנו, אהבה שכלל אין בידנו להבינה ולפרשה.

אני בן לניצולי שואה, גם אבי מורי וגם אמי מורתי ע"ה איבדו כמעט את כל המשפחות שלהם, הורים, סבים וסבתות, רוב אחים ואחיות, והם התחזקו, ואני תלמיד של מו"ר הגה"ק הדברי יציב מצאנז קלויזנבורג זצוק"ל ושמעתי ממנו פעם בשיחה אישית, הלא הוא איבד את אשתו ושיכל את אחד עשר ילדיו ונשאר כערער בערבה, והוא אמר לי "מעולם לא הרהרתי אחר מידותיו של הקב"ה". זאת מדרגה נשגבה, הוא היה אומר [גם את זה שמעתי ממנו הרבה פעמים], כשקוראים קריאת שמע "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", אדם מכסה את עיניו, לפי פשטות הדברים, איך שמוסבר בשו"ע (סימן ס"א סעיף ה') כדי שלא יסתכל בדברים אחרים שמפריעים לו לכוין, אבל לכאורה אי משום הא היה מספיק שיעצום את עיניו, המעשה שהוא נוטל את ידו ושם אותו על עיניו יש בה משהו מעבר לכך, אנחנו רוצים להראות בזה משהו.

אמר מו"ר הקדוש, לפעמים אנו זוכים למדת הרחמים, שם הוי"ה הינו השם של מדת הרחמים, אבל לפעמים מדת הדין פוגעת בנו, אלקים זה השם של מדת הדין, אדם מכסה את עיניו בידו, ובזה הוא מכריז, לא חשוב לנו מה אנו רואים, מכסים את העינים, מאמינים ומשתדלים להרגיש - "ה' אלוהינו ה' אחד", גם הוי"ה - מדת הרחמים, וגם אלוהינו - מדת הדין, ה' אחד - הכל רחמים. זה התפקיד שלנו וזה הנסיון שלנו, להתחזק באמונה ובטחון, כל הכאב, הכאב הבלתי נסבל, להרגיש בלבנו שה' אוהב אותנו. לעתיד לבא נבין, נבין יותר, כל מה שעבר עלינו בגלות.

ב. בזמן מלחמה צריכים אחדות, וזה בנפשנו, מצינו בויקרא רבה (פרשת אמור פרשה כ"ו סימן ב'):

"רבי יוסי ממלחיא ורבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמרו מצינו תינוקות בימי דוד עד שלא טעמו טעם חטא היו יודעין לדרוש את התורה מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור... יוצאין למלחמה ונופלין אלא ע"י שהיו בהם דלטורין [בעלי לשון הרע] היו נופלין... אבל דורו של אחאב כלן עובדי עבודת כוכבים היו וע"י שלא היו בהן דילטורין היו יוצאין למלחמה ונוצחין".

בזמירות לסעודה שלישית אנו אומרים: "שהשלום שלו ישים עלינו ברכה ושלום משמאל ומימין על ישראל שלום, הרחמן הוא יברך את עמו בשלום", צריכים לשים את כל המחלוקות בצד, להתאחד, לחזק זה את זה, "איש את רעהו יעזורו ולאחי יאמר חזק".

ג. להרבות בתפילה, בפרט באמירת תהילים, אצלנו בבית הכנסת אומרים ג' פרקי תהלים אחרי כל תפילה פסוק בפסוק, אין סגולה יותר גדולה מאשר אמירת תהילים, לכל דבר, ובפרט כאשר צריך לעורר רחמי שמים.

ד. להתחזק בתלמוד תורה, לא יתכן שכאשר יש בחורים צעירים יוצאים לקרב ועלולים ליהרג, שאחרים יתבטלו, אנחנו צריכים ללחום את מלחמתה של תורה, כדי לתת כח אלה שנלחמים בחרב, "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלם, מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלם שהיו עוסקים בתורה" (מכות דף י' ע"א).

כל בחור שיושב ולומד בימים אלה בהתמדה, בשקידה, בעיון, בשמחה נותן כח לאלה שעומדים בקרב, שניהם ביחד, ובזכות תלמוד תורה בני ישראל עומדים במלחמה.

מערכי תורה

נח

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

תבת נח - בית ה'

הנה יש ללמוד דההצלה ע"י התיבה לא הייתה הצלה של מציאות גשמית ע"י בנין עצים כפשוטו, כי הרי באמת כל היקום כולו נמחה במבול, וכבר האריך הרמב"ן (ח', י"א) דגם העצים נמחו, והביא דברי המדרש שתמה מהיכן היה עלה זית ליונה אחרי שגם העצים נמחו. ועיין בפירוש הרמב"ן (ו', י"ט) מה שכתב לבאר איך החזיקה התיבה כל הבעלי חיים שרבות הן וגדולות מאוד, ובעל כרחך שהיה זה בדרך נס שהחזיק מועט את המרובה, ומה שנצטוו לעשות התיבה גדולה, הוא בשביל שיראו אותה בני דורו ויתמהו בה ויעשו תשובה, ועוד כדי למעט הנס, כי כן הדרך בכל הנסים שבתורה או בגביאים עיי"ש כל דבריו. וכן איתא בגמ' בזבחים דף קט"ז דמהיכן ידע נח מין טהור ומין טמא, אלא כל שהתיבה קולטתו טהור וכל שאין התיבה קולטתו טמא, הרי מבואר דהקליטה בתיבה הייתה בדרך נס, ולא כל הרוצה ליכנס יכול ליכנס, אלא רק מי שהוא ראוי להכנס ולהנצל הוא דנקלט לתוכה.

ובזה יש לבאר לשון הכתוב עשה לך, והרי להלן נאמר ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך וגו' בניך אתך, ומהו שהדגיש הכתוב שהעשיה תהיה לך. ולפי המבואר יש לומר דנאמר בזה שהתבה נעשית בשבילו, ורק הוא שיכול ליכנס ולהקלט בה ולהנצל על ידה, אבל אנשים אחרים אין בנין התיבה מועיל כי לא יוכלו להקלט בתוכה ולא תועיל להם התיבה.

ונראה לומר עוד, דהתיבה לא הייתה בנין עצים בעלמא, אלא היה זה בגדר 'בית ה', והדבר מפורש בדברי המדרש (כ"ו, ב') שדרשו הכתוב בתהלים 'שתולים בבית ה', זה נח ששתלו הקב"ה בתיבה', הרי להדיא דהתיבה הייתה בית ה', ונח שניצל על ידה הוא משום דחשוב שתול בבית ה'. [ואמנם הוא ענין מחודש שהרי היו בתיבה גם מינים טמאים]. וכן מבואר בדברי המדרש (ל"א, י') על הפסוק 'וזה אשר תעשה אותה', דבאמות האלו עתיד למדוד בנין הבית. ובפשוטו לא נתבאר השייכות של התיבה לבית המקדש. אכן לפי המבואר דהתיבה הייתה 'בית השם' הרי שהתיבה והבית ענין אחד הם, ולכן שייך מידת האמה של התיבה למידת האמה של הבית.

והנה בבעל הטורים על הכתוב (ו', ט"ז) 'ושלשים תעשה' כתב ב' במסורת, הכא, ואידך שלשים יסעו, רמז למ"ד שהדגלים נסעו כתיבה מרובעת, ד"א שבזכות הדגלים נצולו. ומבואר דהתיבה שייכת לענין הדגלים. והביאור הוא על פי דברינו שהתיבה הייתה בגדר 'בית השם', ולכן נרמז בזה הדגלים שענינם היה 'סביב למשכן יחנו'. ובזה הק' איתא שבעת שרצה נח ליכנס לתיבה אמר לו הקב"ה שכיון שהוא בעל התיבה ויכנס נח אח"כ. ומבואר דהקב"ה נקרא בעל התיבה. ולפי המבואר כיון שהוא בית השם' הרי שהקב"ה הוא בעל התיבה.

ובזה י"ל טעם דלכן עוג מלך הבשן אע"פ שנגזר שינצל מן המבול, לא הוכנס לתוך התיבה, משום שנאמר לא יבא בך ערל וטמא, ועל כן אינו ראוי להיות בתיבה שהיא בית ה'.

בניית התיבה - התראה בבני דורו

מסדר הכתובים בציווי עשיית התיבה מבואר דמקודם נאמר לנח הציווי לבנות את התיבה, עם כל פרטיה ושיעורה, ורק אח"כ אמר הקב"ה לנח שהוא מביא את המבול, ושיבא אל התיבה בשביל לינצל מן המבול, וצריך ביאור דכיון דכל התיבה באה בשביל הצלת נח מן המבול, אם כן היה ראוי לכתוב מתחילה את גזירת המבול, ואח"כ לצוותו על בניית התיבה, במטרה שתהא לו דרך להינצל מהמבול, והרי קודם שנאמר לו גזירת המבול, למה יש לצוותו על בנין התיבה כלל.

עוד צריך ביאור דהנה כתוב עשה לך תיבת עצי גופר, וכתב רש"י, למה ממין זה, ע"ש גפרית שנגזר עליהם להמחות בו. וצ"ב שהתיבה נקראת ע"ש הגפרית שבה גידונו ונענשו אותן אלו שלא נכנסו לתיבה, ואיזה שייכות יש לעונש ולאופן הענישה אל התיבה, והלא התיבה תכליתה היא להצלת נח, ומה התיבה שייכת להעונש, ולמה נקרא שמה על שם אופן הענישה. אכן הביאור בזה נראה, דהנה רש"י בפסוק י"ד הביא דברי חז"ל, הרבה ריוח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו. ומבואר דעיקר תכלית התיבה לא הייתה בשביל הצלת נח, דלהצלה הרבה ריוח והצלה לפניו, ולא היה צריך להטריחו בבנין התיבה, ועיקר תכלית בנין התיבה, היה בשביל להתרות ולהזהיר את בני דורו ולעוררם לשוב בתשובה.

מעתה יש לבאר למה נאמר הציווי על בנין התיבה עוד קודם שנאמר עצם גזירת המבול, דכיון דעיקר בנין התיבה לא בא בשביל הצלת נח מהמבול, אלא בשביל לגרום להם לשוב בתשובה ולהנצל מכליון, ותכלית התיבה היה בעצם בניינה, בלא שתשמש להצלה, על כן נאמר הציווי על בנין התיבה כדבר בפני עצמו, ולא בתורת היכי תימצא של הצלה, וגם נאמר מיד אחר שכתוב קץ כל בשר בא לפני, שבוה נאמר עצם הגזירה שהקב"ה עתיד להענישם ולהביא עליהם פורענות, בלא שנתפרש מהו העונש, אלא רק נאמר שהם רשעים ועתיד להביא עליהם פורענות, ומיד נאמר לו לבנות תיבה, דזהו באמת עיקר תכלית בנין התיבה, לעוררם לשוב בתשובה.

ובזה גם מבואר היטב למה נקרא שמה על שם הפורענות, דכיון דתכלית בנייתה הוא בשביל להתרות ולהזהיר מפני העונש והפורענות העתידה לבא עליהם, על כן גם היא נקראת על שם הפורענות, והעונש ואופני הענישה שייכים הם להתיבה, דהתיבה נבנתה להתרות ולהזהיר מפני אותן העונשים.

'מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מפגעי עלמא נטיר לעילא ונטיר לתתא'

משא פתיחת הזמן בהיכל הישיבה

ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, ויקראו אל אלוקים בחזקה וישוּבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם מי יודע ישוב ונחם האלוקים ושב מחרון אפו ולא נאבד. קשה לומר, אבל כל אחד יודע נגעי לבבו, להשתדל לתקן, מה שידוע לו במיוחד, ועל כולנה 'כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחניך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך', שום מכשירים, שום טלפונים, מכל המינים ומכל הסוגים, בלי שום הוראת היתר, מה עלינו לעשות בשעה זו.

לכלל ישראל יש שני כוחות, כח התורה וכח התפילה, הסוד הזה נמסר מיצחק אבינו ליעקב אבינו, כמו שאמר לו 'הקול קול יעקב והידים ידי עשוי', ודרשו חז"ל 'כל זמן שקולו של יעקב נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין ידי עשוי שולטות', הרי שע"י התורה, ורק על ידה, אין ידי עשוי שולטות, זה אנו יכולים לעשות, וזה אנו חייבים לעשות. גלות ישמעאל שאנו שרויים כעת בתוכה כלולה בגלות עשוי, כמו שאומרים בסליחות 'כלה שעיר וחזתנו, וכך כתוב ברבי חיים ויטאל.

כתוב בפסוק בפרשת דברים 'רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה', ההר הזה הוא הר שעיר ההר של עשוי, ועל זה הכתוב אומר פנו לכם צפונה, כתוב 'א"ר יהודה בר שלום אמרו לו ישראל רבש"ע אביו מברכו ועל חרבך תחיה ואתה מסכים עמו ואומר לנו הצפינו עצמכם מפניו, ולהיכן נברח, אמר להן אם ראיכם שמדווג לכם ברחו לתורה וכו', כתוב כאן במדרש מבואר שהדרך להינצל מעשיו וזה כולל גם את ישמעאל כמו שביארנו, זה ע"י בריחה ממנו, ולהיכן נברח מפניו, הבריחה היא לתורה, הרי שיש בכח התורה לקלוט את הבורחים לתוכה מפני עשוי, יש בתורה כדי להצפין בתוכה את עמלי התורה. במדרש כתוב להיכן לברוח, אבל איך בורחים לתורה, מה הפירוש לברוח לתורה, הכוונה היא לעסק התורה ולעמל בתורה, זה נקרא לברוח לתורה, באופן כזה מוצפנים בתוך התורה ואין עשוי יכול לשלוט ולהרע לכלל ישראל.

כתוב שרביקה אמרה ליעקב קום ברח לך אל לבן אחי חרנה, והנה למעשה יעקב הלך קודם י"ד שנה לשם ועבר, וצריך ביאור שהרי היה לו מצות כיבוד אם ללכת ללבן, אמנם הביאור הוא דעיקר כוונת רביקה היה שינצל מעשיו, וכמבואר בבית הלוי שעיקר הציצוי של רביקה היה שיכרח ממקומו, ובכן, כשנמצאים בבית המדרש של שם ועבר מתקיים רצון אמו, כי שם לעשיו אין שליטה, אצל שם ועבר יעקב מוצפן ומוגן ומוסתר מפניו, לשם עשוי לא מגיע, ולכן מתקיים בזה 'ברח לך מפני עשוי' בשלימות.

כתוב בנביא בישעיה 'לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם', הנביא אומר להסתגר בחדריך, מה הם חדרים, אומר רש"י 'תשובה זו השיבהו לנביא, לך עמי בא בחדריך בבתי כנסיות ובבתי מדרשות', הגה מבואר כאן מה שכתוב במדרש שהדרך להינצל מהצרות הוא ע"י כניסה לחדרים של תורה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, בתורה יש בחינה של 'חדרים' שאפשר לסגור את דלתותם ולהיות מוצפן בתוכם עד יעבור זעם. מבואר שמלבד זכות התורה שזה הזכות הגדולה ביותר, וכמו שכתוב בגמ' בסוטה שתורה מגנא ומצלא, עוד יש בזה בחינת 'חדר', שהוא מוקף מחיצות מכל צדדיו, ושם הוא מוגן ומוסתר וצפון.

בנפש החיים מביא דברי התנא דבי אליהו 'הביאני המלך חדריו, כשם שיש לו להקב"ה חדרים בתורתו, כך יש להן לתלמידי חכמים לכל אחד ואחד חדרים חדרים בתורתו, ואם ראתי שיסורין שממשמשין ובאין עליך, רץ לדברי תורה ומיד היסורין בורחין ממך, שנאמר לך עמי בא בחדריך, לכך נאמר הביאני המלך חדריו', להקב"ה יש חדרים חדרים, וכל תלמיד חכם וכל עמל בתורה יש לו חדרים חדרים המיוחדים לו, שהם החדרים של הקב"ה, ולשם צריך לברוח וכשבורחים לשם מיד יסורין בורחין ממנו, והביאור הוא שבחדרי תורה יש את אור התורה, אור התורה הוא אור ה' יתברך הגנוז בתורה כמו שכתוב בזהר הק' שהביא בנפש החיים, ואור ה' יתברך הוא אור חיים, כי באור פניך נתת לנו ה"א תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלוש, שם יש את האור של הקב"ה, שם כולו חיים, שם יש את התורה שנקראת חיים, מרבה תורה מרבה חיים, מלבד מה שהקב"ה נתן לנו את התורה, הוא נתן לנו גם הבחינה והענין של חדרים תורה, ועל זה אמר הכתוב הביאני המלך חדריו, ואלו החדרי חדרים שיש לכל עמל בתורה, החדרי חדרים זה עוד קושיא ועוד תירוצי ועוד סברא ושיטות הראשונים ודברי האחרונים, והחדשים שהיא בעצמו מחדש

מסברא, לשם ניתן לברוח, ועל זה אמר הכתוב לך עמי בא בחדריך. כתוב בזהר הקדוש 'כמה חביבין אינן מילין דאורייתא, כמה חביבין אינן דמשתדלי באורייתא קמי קודשא בריך הוא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מפגעי עלמא, נטיר הוא לעילא, נטיר הוא לתתא, ולא עוד אלא דכפיית לכל פגיעי דעלמא ואחית לון לעומקי דתהומא רבא', כתוב כאן שמי שמשתדל בתורה, הוא נטיר לעילא, נטיר לתתא, והוא לא דחיל מפגעי עלמא. כתוב בגמרא בב"ב 'רבנן לא צריכי נטירותא דכתיב אף חובב עמים כל קדושי בידך', אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע אפילו בשעה שאתה מחבב עמים, כל קדושי יהיו בידך, אומר רש"י, כל קדושי של ישראל בידך הן לשמרן, ברמב"ם בהלכות שכתוב על זה הגדרה הלכה למעשה וז"ל 'כל הדברים שצריכין לשמירת העיר לוקחין מכל אנשי העיר וכו', חוץ מתלמידי חכמים, שאין ת"ח צריכין שמירה שהתורה שומרתן'. למה תלמידי חכמים לא צריכים שמירה, כי התורה משמרתן, וזה הלכה למעשה שפטורים מדמי שמירת העיר. הרי לנו טיפה מן הים בדברי

חז"ל עד כמה מי שלומד תורה הוא מוגן ומוצפן. אבל זה צריך להיות בגדר של 'וסגור דלתך בעדך', לא לתת דריסת רגל לשום דברים לא טובים, דברים בטלים לתוך החדריך, צריך להיות חדר של תורה, שכולו תורה, כולו קדושת התורה, כולו אור ה' יתברך. לא רק שהלומד תורה עצמו שמור וצפון, אלא הוא גם מועיל לאחריו, לכל ארץ ישראל, כמו שכתוב בגמ' בסנהדרין שהאומר מאי אהנו לן רבנן הוא מגלה פנים בתורה, דכתיב אם לא בריית יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת', אומר רש"י שמהנין לעולם ומקיימין אותו, והוא אומר דלא מהני מיד', אמר רב נחמן בר יצחק, מהכא נמי שמע מינה, שנאמר ונשאתי לכל המקום בעבורם', אומר רש"י שמעינן שהצדיקים מהני לאחרים. לכן אנו שזוכים בחסדי שמים להיות מיושבי ביהמ"ד ושקועים בעמלה של תורה, ולכל אחד מהיושבים יש חדרים בתורתו, כל חד לפי דרגתו, עוד סוגיא עוד תוס' עוד עמקות, הסברות שהוא אומר כל זה הוא בניית החדרים בתורתו, וכשעוסק ועמל בתורה הוא נכנס לחדרים, וזהו השמירה היותר מעולה, נטיר הוא לעילא, נטיר הוא לתתא, לו ולכל יושבי הארץ, ומהנה לכל העולם. נברח ונצפין את עצמנו בחדרי תורה, נתחיל את הזמן בסיעתא דשמיא בהצלחה, נסיח דעת מהמון ים לגליו, נשקיע עצמנו בעומק הבנת הסוגיות, בשיטות הראשונים ובדברי האחרונים, לישא וליתן במלחמתה של תורה, ובזה נזכה להיות נטיר לעילא נטיר לתתא ולנשאתי לכל המקום בעבורם', להשפיע אור וברכה בכל העולמות, כמבואר כל זה בארוכה בנפש החיים, ועל ידי זה יהיה ישועה וברכה לכל הכלל ישראל. איר,

כל אחד חייב להצטער על כל נפש מישראל שנאבד, ולישא בעול עם הציבור, ק"ו בן בנו של ק"ו על כל כך הרבה רבים רח"ל מאחזי בני ישראל שנהרגו באכזריות נוראה, ועל כל האלפים שנפצעו רח"ל ומתגייסין ביסורים נוראים, לא להתנהג במידת אכזריות, אני תמה על קהות החרשים איך נפש יהודי יכול לקבל

שמעונו אלו על מאות ואלפים הרוגים ופצועים ושבויים בשויון נפש, איך זה יכול להיות, ליבי ליבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם. כתוב בגמ' בתענית בזמן שהציבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עליך נפשי, אלא יצער אדם עם הציבור, שכן מצינו במשה רבנו שציער עצמו עם הציבור, שנאמר וידי משה כבדים ויקחו אבן וישמו תחתיו וגו', וכי לא היה לו למשה כר או כסת לישב, אלא אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער, אף אני אהיה עמהם בצער, וכל המצער עצמו עם הציבור, וזכה ורואה בנחמת ציבור, ושמא יאמר אדם מי מעיד בי, אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו. כתוב במהרש"א מלשון הסוגיא משמע שיעזר אדם עם אחרים גם כשהוא אינו בצרה זו. צריך להתפלל בכל כח, אין כוונתי להאריך במשך זמן התפלה, אלא שהתפילה תהיה תפילה אמיתית, לשפוך שיח ותחנונים מעומק הלב שיהיה שמירה והצלה על כל יושבי ארץ הקודש ועל אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה, ועל חולי עמך בית ישראל.

דברי חיזוק והתעוררות בעקבות המצב בחובת השעה

ותשובה וצדקה...

ובואו נראה מה אנחנו יכולים לעשות:
יש חתם סופר מבהיל: כתוב 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה'. מה הקשר בין צדקה לתשובה? ...
אכן, כתוב 'וחטאיך בצדקה פרוק' שדניאל אמר לנבוכדנצר, וכ"כ 'בחסד ואמת יכופר עוון'. אך שמעתי מהג"ר יצחק שריבר שאמר בשם זקינו החתם סופר: בכל חטא יש שני דברים, יש את עצם החטא שהוא דבר נורא, ויש עוד דבר, שהוא יותר חמור... אתה הופך אבר רחמן למלך אכזר... תארו לכם שמחייבים אבא אוהב לשחוט את בנו... זה חמור עד מאד...
הרי עד היום עומדת זכותו של אברהם אבינו בעקידת יצחק, זכות זו מלווה אותנו עד היום כי זה הייתה התגברות עילאית מעל הטבע! אתה לוקח את הקב"ה, אבינו אב הרחמן, ואתה נותן לו מצב שהוא צריך להתנהג ככה עם הבנים שלו... על דברים כאלו אין מחילה ולא עוזר תשובה... על עצם החטא עוזר תשובה, אבל על זה לא, ולכן מגיע מיתה. ורק צדקה תציל ממות. ולכן צדקה חייבת ללכת ביחד עם התשובה! ...
והנה לראות אב רחמן, אחרי הסליחה, אחרי המחילה, אחרי הימים נוראים, אחרי הושענא רבא, אחרי הסרת מחיצות הברזל... שמחת תורה... כזה טבח נוראי, מי יכול לתאר...

אנחנו התפללנו 'ובכן תן פחדך על כל מעשיך' - זה הולך על היהודים, 'ואימתך על כל מה שבראת' - זה אומות העולם. בינתיים התקיים בנו החלק הראשון 'ובכן תן פחדך', כעת - אנחנו מחכים להמשך התפילה ואימתך על כל מה שבראת, על הגוים...

השבת תובעת את שלה...

קיבלנו ממרן ראש הישיבה זיע"א, שלהגיד על מה באים צרות - רק גדולי ישראל יכולים לומר, והוסיף הרה"י, שהאחרון שעוד היה אומר זה היה החפץ חיים זצ"ל. אחרי החפץ חיים גם גדולי הדור לא אמרו למה באים צרות, אמנם עוררו על כל מיני דברים, אך להגיד על מה זה בא - כבר לא אמרו... ולב יודע מרת נפשו... כך אמר לי מרן הרה"י.

אבל בואו נראה דברים שהם כבר אמרו, יש דברים שצועקים...
הדבר הראשון - מפורסם וידוע, שהערוך לנר כותב בספרו 'מנחת עני' (בפרשת האזינו) שבמשך ההיסטוריה, הרבה פעמים שקרו דברים מאד טובים ומיוחדים לעמ"י היה זה כאשר ראש השנה חל בשבת. וכן הרבה טרגדיות נוראות שקרו לעמ"י היו כאשר ר"ה היה בשבת.

והביא משל למה הדבר דומה, לשני אנשים שחטאו למלך ונתחייבו הריגה מהמלכות. אשת הראשון באה אל המלך בבכיה ובתחנונים ואמרה, נכון... בעלי חטא... אבל המלך תרחם עלי! אם תהרגו אותו אני אשאר אלמנה, ואני לא אוכל להסתדר... יש לי הרבה ילדים, בלי הבעל אני לא אוכל להסתדר בחיים, אני נאמנת למלך... והמלך חנן אותו, הוא היה מלך טוב. הדברים הגיעו לאוזני השני, והוא מיהר לצוות על אשתו, תהיי כמו האשה ההיא, תלכי גם את אל המלך... היא הלכה. ואז המלך אמר שיבצעו בשני את הגור דין באופן מידי. שאלו אותו מה ההבדל? ואמר פשוט... בראשונה באמת ראיתי שמדובר בבעל טוב שדואג לאשתו, ובאמת היא מסכנה, אז ריחמתי עליה. אבל אצל השניה, הבנתי שהיא באה כי בעלה שלח אותה, אך היא לכשעצמה הייתה מאד שמחה שהמלך יבצע את הגור דין הזה, כי היא סובלת ממנו, אז עשיתי כרצונה האמיתי...

אותו הדבר, כאשר יש שופר בראש השנה - הוא זה שמגן עלינו, הוא הסניגור שלנו. אך כאשר ראש השנה חל בשבת ואין שופר שיגן, אז השבת צריכה להגן ולהיות ה'מליץ יושר' שלנו, וכתוב בחז"ל שהשבת היא בת זוג של עמ"י, כי באה שבת לקב"ה ואמרה, ליום ראשון יש את יום שני, לשלישי יש את רביעי, לחמישי יש את שישי, מי יהיה בשבילי?... אמר לה עם ישראל הם יהיו הבת זוג שלך!

אז אנחנו מביאים את הבת זוג שלנו שתתחנן עלינו. אז אם השבת מצהירה - עם ישראל שומר אותי, מכבד אותי, יהיה לי קשה בלי הבן זוג שלי... אז באמת באים על עמ"י כל הגזירות הטובות. אך אם חס ושלוש הדברים הפוכים --- אז באים הטרגדיות רח"ל.

אנחנו לא צריכים לדבר על הרחוקים מתומ"צ, ה' ירחם עליהם, זה לא השטח שלנו בכלל...

בשלי הרעה הזאת...

מספרים שמיד אחרי השואה, פעם אחת דיבר הג"ר אייזיק שר זצ"ל בהיכל התלמוד, ובאמצע התפרץ שמה אחד האנשים והתחיל לצעוק עליו, אתה עוד מאמין שיש אלוקים?!... אם יש אלוקים - איך יתכן שהוא ראה את השואה ושתק? ...

אמר לו ר' אייזיק, אתה נראה אדם נאור... זה לא מתאים להיכנס לתוך השיחה, תחכה אחרי השיחה, אז אני אענה לך.

אמר אותו אדם, אין לך מה לענות אז אתה מתחמק ממני... אם יש לך מה לענות תגיד עכשיו! ר' אייזיק ראה שאין ברירה, אז הוא אמר לו, **השאלה היא לא נכונה, הקב"ה לא 'ראה את השואה ושתק, הוא פשוט עשה את זה'!**

ואנחנו שואלים עכשיו את השאלה, על מה עשה ה' לנו?... בוודאי אנו מאמינים שהוא עשה לנו, אבל על מה? ...

ובדרך כלל יש הרבה דרכים להשיב ולגולל האשמה על אלו הרחוקים משמירת תו"מ... אבל ידוע שהרב מבריסק היה אומר שבספינה עם יונה הנביא היו שם כל עובדי עבודה זרה, וכששאלו את יונה למה יש סערה, הוא אמר - בשלי הרעה הזאת!!!

כל אחד צריך לדעת - ובן תורה יודע כי בשלי הרעה הזאת! ואנחנו נחפש דרכינו ונחקרה.

הגמ' בגיטין (נז, א) מספרת באגדות החורבן, על העיר טור מלכא, שהייתה זו עיר גדולה, ולפי התיאורים של חז"ל זה היה יותר מניו יורק!... שלשה ימים הרגו בצד אחד, והיה עוד שמחה וצהלה בצד השני, ולא ידעו אלו מאלו כלל... הם היו מנותקים...

וכעין החיזיון הזה זה מה שקרה פה... יהודים רקדו ושמחו בשמחת תורה מאושרים ושמחים, בו בזמן שבדרום טבח ורצחו באכזריות נוראה, כמו שרק פראי אדם בני ישמעאל יודעים...

נהפך לאבל מחולינו...

הגר"א אומר 'אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות'. אתה בחרתנו ביציאת מצרים, אהבת אותנו - במתן תורה, ורצית בנו - בחג סוכות, שהיו ענני כבוד שהקב"ה הקיפנו, זה 'רצית בנו'. בחיי אדם כתוב למה כתוב "סוכות" מלא?... זכר לענני כבוד ולסוכות שהיו במלחמת סיחון ועוג.

שואל החתם סופר מה הקשר בין הדברים? ומסביר - בעצם הנס של המן והבאר היה הרבה יותר גדול, ובפרט הבאר שמהמים שלה התרפאו, אם כן למה לא עושים זכר למן ולבאר?... התיורץ - כי זה היה פיקוח נפש! אם הקב"ה לוקח אותנו במדבר שממה ולא רוצה שנמות שם, הוא 'חייב' לדאוג לנו לאוכל ומים, אבל ענני כבוד?...! בשביל מה?... אם בשביל להציל מן השמש אפשר לעשות סוכה כמו שהיה אצל סיחון ועוג! **אלא ענני כבוד זה 'ורצית בנו'! זו חיבה יתירה שהקב"ה אהב אותנו.**

ובאר"י הקדוש כתוב **"שמאלו תחת לראשי"** - זה הימים הנוראים, **"וימינו תחבקני"** - זה סוכות... וידוע שיד מתקפלת לשלשה פרקים, שניים גדולים והשלישי - כף היד, קטן. וזה רומז לצורה של סוכה שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח... זה 'וימינו תחבקני'.

והדברים האלו מגיעים אחרי הכפרת עוון, הימינו תחבקני, חבוקה ודבוקה בך, אנחנו אומרים בסוף ההושענות - 'ותסיר את מחיצות הברזל המבדילות בינינו וביניך'...

מגיעים לשיא - - - ומשם יוצאים למתן תורה, 'יום חתונתו ויום שמחת לבו' - אומרים חז"ל (תענית כו, ב) זה מתן תורה, מגיעים לשמחת תורה, זה הימים הגדולים של יום חתונתו ויום שמחת לבו... ואם באותו הזמן הקב"ה נותן לנו אפר תחת פאר - - - מצד אחד יש חתונה ומצד שני - אבל גדול ליהודים - - - זה אומר 'דרשני'...

על גשמים שיוורדים בסוכות כתוב במשנה (סוכה ב, ט), משלו משל למה הדבר דומה, לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו - רבו - קיתון על פניו. כ"ז בעבד לרבו, אבל פה הרי זה 'יום חתונתו', זה הימים הכי יפים... אם באמצע החתונה הבעל שופך על הכלה קיתון של מים... הקב"ה רוצה מאיתנו משהו, הוא רוצה לזעזע אותנו...

אבל אנחנו יודעים שבזמן האחרון העסיק את בית המשפט העליון שני דברים: קודם כל - תחבורה ציבורית בשבת, שרצו להפעיל את הרכבת בת"א, וכן רצו לבטל את המחיצות בין הגברים לנשים בהקפות וכדומה. זה שני הדברים שרצו לפרוץ אותם, והשבת תובעת את שלה...

שוב, אני לא מדבר עליהם, אבל אנחנו יודעים שרבי ישראל סלנטר אומר שאם בן תורה מיקל פעם בהלכות שבת באיזה דבר שהוא שוגג או דרבנן, אז זה גורם שהסטודנט בפריז כבר ממיר את דתו...

הרב שך היה תמיד אומר, למה יום כיפורים הוא קודש קדשים גם אצל החילונים? ... בזמן של הרב שך החילוני הכי גמור לא אכל ביום כיפור. חוץ מכמה בודדים 'להכעיסניקים', ולמה? כי אצלנו - הבני תורה זה יותר חמור, אז זה אצלם זה כבר אחרת... פעם לא היה כזה דבר, כשאנחנו היינו ילדים, לאכול ביום כיפור! מאן דבר שמיא. הרשע הגדול רעד ופחד מזה. אנחנו יודעים שכל הטרגדיות האחרונות מרמזות על השבת. האסון עם הילדים של משפחת פאלי היה בערב שבת כשהילדים כבר לבושים בגדי שבת, הרעידת אדמה במרוקו שאלפים נהרגו שם - הייתה בשבת. וכעת שמחת תורה היה בשבת... השבת תובעת את שלה...

וכשאנו מדברים להתחזק בימי ש"ק ואנחנו לא מדברים רק על לא לחלל שבת, ואכן הגר"י זילברשטיין שליט"א יצא בקריאה ללמוד כל יום שני הלכות בהלכות שבת. פעם מרן רה"י זיע"א אמר לי איך תיתכן מציאות של חילול שבת בלי לעבור שום סעיף שכתוב בשלחן ערוך ובמשנה ברורה בהלכות שבת. אמר רה"י, אחד כזה ששבת אצלו זה רק לישון ולאכול גרעינים ולקרוא עיתונים - אין לך חילול שבת גדול מזה! זה קדושת השבת!... שבת באה, הבת זוג באה אלינו, תתייחס אליה! אתה קורה לה 'בואי כלה, בואי כלה', והיא באה אליך - ואין לך זמן אליה!...

שבת - קודם כל מכינים אותה, מרן רה"י זיע"א כבר אמר שחצי שעה קודם כבר פורשים ממלאכה, אח"כ שרים בשולחן שבת... אומרים דברי תורה... לומדים... שבת היא קודש קדשים! ויש תביעה עליו. הערוך לנר אומר לנו שהשבת תובעת, כל אחד יעשה חשבון נפש עם עצמו ואת הבדק בית שלו... דבר כ"כ פשוט. כשהיו מדברים עם מרן רה"י זיע"א על גזירות, הוא תמיד היה מעורר על השבת, כי שבת היא מקור הברכה... ועורר על חשיבות הלימוד בימי שישי ושבת.

פעם הייתי אצל מרן רה"י בבית ובא אליו יהודי עם סיפור נורא... הוא משקיע המון כספים שהוא קיבל מיהודים דתיים בשדות כותנה באפריקה, היו לו שדות כותנה ששוות מיליונים!!! והוא היה אמור להרוויח ע"ז בלי סוף, אבל בבת אחת הגיע ארבה ותוך דקות ספורות כילה הכל ולא נשאר כלום! הוא הפסיד, כל המשקיעים אצלו הפסידו, ואותו יהודי לא מצא את נפשו מרוב צער.

שאל אותו הראש ישיבה דבר אחד, מה עם שבת? אמר לו היהודי, אנחנו בוודאי שומרים שבת, ואף התריתי בכל העובדים שישמרו שבת ולא יעשו שום דבר בשבת. היה רק מנהל עבודה אחד שצפצף עלי והזמין את הקונים הפוטנציאליים בשבת, זה היה הזמן הכי נח בשבילם, ומיד אחרי זה הגיע הארבה. אמר רה"י - זה התשובה, "כי היא מקור הברכה", צריך לפייס את השבת.

בואו, זו עבודה פשוטה וקלה, עלינו לפייס את השבת.

דרך אגב, מספרים, שהיו לערבים רשימה של למעלה מעשרים מושבים וקיבוצים להגיע אליהם בשמחת תורה ולטבוח בהם. **שנים מתוך הרשימה היו ישובים דתיים שומרי שבת, וכשהם הגיעו אל שני הישובים הללו הם נעצרו בסמוך לגדר שנסגרה לכבוד ש"ק שלא יוכלו להכנס ברכב, ונסו לפרוץ ולא הצליחו וחזרו חזרה, וכך המושבים הללו נצלו ממוות בטוח.** ואפשר לראות את זה בתמונות שלהם שהם באים עד הגדר של שני הקיבוצים הדתיים וחוזרים בחזרה... שבת... שבת... כי היא מקור הברכה.

הכלים הטמאים - ושב מאחריך...

דבר שני, ידוע מה שהחפץ חיים כותב לעורר על הצניעות. שהוא גם הדבר השני שכאמור בית המשפט העליון נדרש כביכול לדבר. (אנחנו לא רוצים לדבר על מה שהיה בתל אביב על הדברים האלו, מלחמת קודש) הח"ח אמר על הדברים האלו כתוב "ושב מאחריך", זו עצת בלעם. וצריך לנהוג בצניעות כקודש קדשים! כל הכלים הטמאים שמכשילים בדברים האלו ועוד דברים - גורמים ל"ושב מאחריך".

אם אמרנו בהושענות ותסיר את מחיצות הברזל, הכלים האלו הם עושים את המחיצה, ואף אם הקב"ה הסיר את המחיצות - זה עושה אותם בחזרה. וראינו שהקב"ה מראה לנו מה שזה גורם.

מרן הרב שך זצ"ל היה מביא שכתוב בחז"ל שבעוון עריות אנדרלמוסיה באה לעולם. לא כתוב מוות ולא חרב, אנדרלמוסיה, הכוונה בלבול! וזה

מה שקרה כאן בלבול גדול שאף אחד לא מבין אותו. אנדרלמוסיה... אלו דברים פשוטים שנוגעים אלינו.

סיפר לי גיסי הרה"ג ר' אברהם צבי טויב שליט"א, מי שזוכר כאשר סאדם חוסיין שלח טילים היה פעם בליל שבת שנפל טיל ברחוב יונה ברמת גן על גבול בני ברק. וכולם דברו שהתקיים פה "והפליתי בין עמי ובין מצרים"... גיסי אמר את זה למרן הרב שך בשמחה רבה, עוד אפילו לפני התפילה בבוקר... מוירדיג... איזה מופת קרה פה... ומרן הרב שך כאב לשמוע, וא"ל גם אתה מדבר ככה?!... ככה מדבר בן תורה?!... למה הקב"ה שלח לידינו את הטיל הזה בשבת?... למה הוא הפריע לנו את מנוחת השבת?... כי השבת מזולזלת אצלנו! כי לא לומדים טוב בשבת! והקב"ה רוצה שנתחזק בשבת.

כל מה שאנחנו רואים שקרה שמה, זה כי הקב"ה תובע מאיתנו. שבת תובעת, קדושת השבת וקדושת ישראל.

היצה"ר מנצל 'היסח הדעת'

אמנם היה בעוכרינו דברי הרע של הכוחי ועוצם ידי כאשר הם בטחו בעצמם ודיברו בצורה גבוהה גבוהה, אז הקב"ה מראה לנו.

ודרך אגב, המשגיח ר' יחזקאל לינשטיין זצ"ל דיבר פעם בפוניבז', והביא את החובות הלבבות, שהיה גיבור שחזר מן המלחמה עטור ניצחון, ואמר לו חכם אחד חזרת מן המלחמה הקטנה, ועדיין לא חזרת מן המלחמה הגדולה... אמר לו - ואיזה היא?... אמר לו מלחמת היצר וחיליו.

שאל ר' יחזקאל אתם יודעים מה זה המלחמה הקטנה?... הייתם פעם במלחמה?... נתאר לעצמנו כיום, חייל שנמצא בשדה הקרב - שמה, והוא רועד על חייו כי בכל רגע יכול לבוא מחבל עם סכין ולרצחו נפש, הפראי אדם הללו יכולים לצוץ מכל כיוון אפשרי, צריך עשר עיניים להסתכל על כל הכיוונים.

ונתאר כעת מה זה המלחמה הגדולה.

ונתבונן בעצמינו, כל המלחמה הזו איך היא הגיעה?... מהיסח הדעת. מרגעים של היסח הדעת, הם היו בטוחים בעצמם והייתה אדישות למצב, הערבים נכנסו לפה כמו בני מלכים... אף אחד לא עמד עליהם בדרכם... היצר הרע מנצל רגעים של הסחת הדעת, והיצר הרע יודע כל רגע של 'היסח דעת' שלנו... והוא מגיע שמה. זו המלחמה הגדולה. איזה פחד איפה שהוא רוצה להפיל אותנו.

וגם לאלו שנמצאים במקומם, הפחד מהמלחמה - מי יודע לאן זה יוביל! א"כ מה העצה להנצל!...

אמר מרן הרה"י, "והבוטח בה' חסד יסובבנו", עם אמונה וביטחון אתה מוקף עם חסד... יסובבנו זה סביבך לגמרי. איזה צד שאתה לא נמצא חסד מקיף אותך. ובמדרש כתוב אפילו רשע והוא בוטח, חסד יסובבנו. זה רגעים להתחזק באמונה וביטחון. כנגד דברי הרבה שממשיכים של דל גאה, **אנחנו יודעים שיש לנו רק בורא עולם והכל בידיים שלו, והוא עושה את הכל והוא זה שיכול לעזור לנו ואלינו אנחנו פונים, דבר פשוט מאד.**

נולגבי המלחמה הגדולה כבר הורונו רבותינו עפ"י המ"ב ריש או"ח שפירש **בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין, היינו ספרי יראה ומוסר,** ומי מכיר את היצה"ר יותר מבוראו והקדים רפואה למכה - ומי פתח לצאת למלחמה הגדולה מבלי לקחת את כלי הזיין שלה).

והנה אחז"ל בריש ע"ז (ב, ב) כאשר יבואו אומות העולם ליטול שכר ויאמרו הרבה שווקים תקנו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה גשרים, הרבה כרכים, הרבה מלחמות, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה, (ע"י בחי' מרן ר"י הלוי עה"ת ריש בראשית שפי' ענין זה באופן נפלא). ועל כולם עונה להם הקב"ה שכיוונו לצורך עצמם ולא מגיע להם שכר, ועל המלחמות הוא עונה ומלחמות אני עשיתי שנא' ה' איש מלחמה, והרי הכל מיד ה', הרי מלחמות יש הנהגה והשגחה מיוחדת שכולה 'אני עשיתי' ופשוט שככל שהאדם יותר יבטח בה' כן יהיה חסד ה' עליו למלטו מכל רעה.

שומרי העיר הם לומדי התורה!

כעת נדע: מה באמת מוטל עלינו וכיצד נרגע ונרגיע? אמרו גדולי ישראל ויש בזה הרבה דברי חז"ל, נביא חז"ל אחד שאמר אז בזמן סאדם חוסיין, אומר המדרש בפתחתא לאיכה רבתי (אות ב'), אמר רבי אבא בר כהנא, לא עמדו פילוסופין לאומות העולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגדרי. אמרו להן - יכולין אנו להזדווג לאומה זו?... אמרו להם [בלעם ואבנימוס] לכו וחזרו על בתי כנסיות שלהם אם התינוקות מצפצפיך בקולן - אי אתם יכולים להם, ואם לאו - אתם יכולים להם, שכן הבטיחם אביהם ואמר להם הקול קול יעקב והידיים ידי עשו. כל זמן שקולו של יעקב מצפצף בבתי כנסיות ובבתי מדרשות - אין הידיים ידי עשו, וכל זמן שאין קולו מצפצף בבתי כנסיות ובתי מדרשות - הידיים ידי עשו וכו'.

וקודם לכן הוא מביא; רבי שלח את ר' אסי ור' אמי שייצאו ויתקנו את

העוירות של ארץ ישראל, לראות מה הם צריכים תיקון בדברי תורה ומצוות, והוה עליו לקרייתא ואמרין להון - איתו לך "נטורי קרתא" - הביאו אלינו את שומרי העיר, והוה מיתון להון ריש מטרותא וסנטרא [היו מביאים להם את ראש הממונה על שמירת העיר, ושומר שדות העיר]. אמרו להם ר' אמי ור' אסי אלן נטורי קרתא? ... אלן חרובי קרתא? - וכי אלו הם שומרי העיר? ... אין אלו אלא מחריבי העיר! שסומכים על כוחי ועוצם ידי. שאלו אותם, ומאן אינון נטורי קרתא? ... אמרו להון אלו סופרים ומשנים שהם הוגים ומשנים ומשמרין את התורה ביום ובלילה, על שם שנאמר והגית בו יומם ולילה, וכן הוא אומר אם ה' לא יבנה בית וגו' שוא שקד שומר.

יש הרבה מקומות בחז"ל שכתבו שהקב"ה אומר אם ישראל יושבים ולומדים את התורה אני מגן עליהם ואני לוחם את המלחמה שלהם. הג"ר אליעזר שמחה וסרמן בנו של הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל שאל, כתוב "ויחל נח איש האדמה" (בראשית ט, כ), למה נקרא שמו איש האדמה משום ויטע כרם, שאל הרב וסרמן, נתאר לעצמנו יהודי שהיה גר בורשא עיר הבירה, ואח"כ הוא חזר לורשא אחרי השואה וראה את כל ורשא מפוררת, הכל חרב ושומם שרופה באש, הוא חייב להירגע... ומה מרגיע? תנו שכר לאובד ויין למרי נפש, אי"כ נח שראה את כל העולם בחורבנו אחרי המבול הוא רוצה להירגע, אז מה התביעה עליו בכך ששתה יין? ... אומר ר' אליעזר שמחה, **כשרואים שהעולם חרב - לא חושבים על עצמינו, חושבים רק איך בונים. כעת זה לא הזמן לחפש איך להרגיע את עצמי, כעת צריך לבנות.**

כשכולם באו מהשואה וחפשו איך להירגע - היה את הרב מפוניבז' שלא חשב רגע על עצמו, הוא סבל יותר מאחרים... אבל הוא חשב איך כעת בונים תורה, ועיקר התורה בארץ ישראל של הדור האחרון - באה דרכו! ... כשבן אדם היום מתחיל לקרוא עיתון ולדעת מה נעשה בעולם, בעיני זה נראה כמו שיש תאונות דרכים ברחוב, והנהג והנוסעים מתבוססים בדמם, והעוברים ושבבים ברחוב יש שרצים לקרוא לאמבולנס, לראות אולי מה אפשר לעזור ולסייע בגופם, ובא אחד ושואל - מה היה? ... מה בדיוק קרה? ... ומתחיל לתעד... רוצה זה כעת הזמן להסתקן? ... לך להציל... **איך יכול אדם כעת להסתקן ולהתעניין מה קרה ומה קורה כשיכול באותו זמן ללמוד ולהציל נפשות בלי סוף - ומרבה תורה מרבה חיים.**

מה שמגן עלינו היום זה רק כח של תורה!
היו אצל מרן הרה"ק רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, ודיברו על כל מיני שאלות אם להתחיל את הזמן וישיבות או לא, אמר להם - כל זה מתאים לדון בימים כתיקונם, אבל היום זה פיקוח נפש שלנו. כאשר אמבולנס נוסע עם חולה שיש לו התקפת לב, הוא יכול לעצור באור אדום! ... אמנם באופן נורמלי לא נוסעים באור אדום, אבל יש פה התקפת לב אתה רוצה שהוא ימות? ... **היום אי אפשר לעשות חשבונות כאלה וחשבונות כאלה, היום התורה זה הפיקוח נפש שלנו! זה המקיים את כל עמ"י - ורק זה. אדם שכעת מפקיר את הלימוד - - - ה' ירחם.**

בבית מדרש מנהלים את המלחמה

הגמ' אומרת במכות (ד, א), "ועומדות היו רגלינו בשערי ירושלים", מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה בזכות שערי ירושלים, שהיו עוסקים בתורה. בפשטות לומדים שהכוונה היא שזכות של תורה מגינה על הלוחמים. אבל כבר כתוב בחז"ל ונפסק להלכה שהרואה אבן שישב עליה משה במלחמה עם עמלק - הוא מברך עליה שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה. וקשה, הרי המלחמה לא הייתה שמה, המלחמה הייתה למטה, ומשה היה בראש הגבעה... אלא התשובה היא שהמלחמה כן הייתה שמה... בזמן שידי משה כלפי מעלה - וכלל ישראל פונים לאביהם שבשמים - זה הייתה המלחמה! מה שניצחו עם עמלק זה היה רק ההשלכות... **הבית המדרש זה המלחמה!**

רבי אליהו לופיאן במלחמת סיני אמר - כתוב בחז"ל בתחילת מגילה (ג, א) שהמלאך שר צבא ה' בא אל יהושע וחרבו שלופה בידו, ושאלו יהושע אמר בטלנו תמיד של בין הערבים, והיום ביטלנו תורה, על מה באת - אמר לו עתה באתי! על דברי תורה. מיד וילך יהושע בעומקה של הלכה.

שאל ר' אליה לופיאן, אם הוא בא לעורר על ביטול תורה הוא צריך להיראות כמו ראש ישיבה או משגיח גדול שמעורר על ביטול תורה, למה המלאך בא בדמות שר צבא שזה יותר נראה שהוא מעורר על מלחמה? ... אמר ר' אליה - זה טעות. הוא לא בא לעורר על ביטול תורה, הוא אומר להם אני לא יכול לנהל את המלחמה, כי אתם מנהלים את המלחמה! **אם אתם לא לומדים זה לא יעזור לי שום דבר! כי הבית מדרש מנהל את המלחמה.**

הג"ר יצחק שאול בן מרן שה"ת ר' חיים קנייבסקי זצ"ל עורר לראות מה שכתב אביו בדרך אמונה בסוף הלכות שמיטה ויובל על הרמב"ם (יג, ג).

יבזוה"ק פ' בשלח (נח, א): לית מילה דעלמא דאיתבר חיליהון של הגוים חוץ משעתא דבני ישראל מתעסקין באורייתא, דכל זמן דישראל מתעסקין באורייתא, ימינא אתתקף [מתחזק] ואיתבר חילא ותוקפא דעכו"ם, אבל בשעתא דאין ישראל מתעסקין באורייתא, שמאלא אתתקף, ואתתקף חיליהון דעכו"ם, ושלטין עלויה'.

[זה דרך אגב גם רומז למלחמה הרוחנית של השמאל, וגם למלחמה של הגוים], **הכל תלוי בבית מדרש.**

כתוב בספר הזכויות (ח"א פ"ב) לאחי המהר"ל מפראג, (מובא בתוך ס' החיים), שעיקר הניצחון של ישראל זה רק ע"י תורה. והוא מביא דבר מעניין, **גמר"א זה ראשי תיבות של כל המלאכים גבריאל מיכאל רפאל אוריאל. מימיני מיכאל, משמאלי גבריאל, מלפני אוריאל, מאחרי רפאל, איך? ... כשאתה יושב ולומד דף גמרא!**

החת"ם סופר (בפרשת וזאת הברכה) כותב "אין כאל ישורון רוכב שמים בעזרד", אם נשים לב - כל המלאכים יש בהם שם שמים, גבריאל מיכאל רפאל אוריאל, ואף עם ישראל יש בהם שם שמים, ישראל. אבל יש הבדל בין המלאכים לישראל, כל המלאכים מקבלים את הכח שלהם משם שמים, ואם תוציא להם את השם שמים - אין להם כח. אבל אצל ישראל זה בדיוק להיפך, כתוב עליהם **תנו עוז לאלוקים!** וזה רומז הפסוק, אין כ"אל" ישורון, הקל של ישורון הוא אחרת... הוא זה שרוכב שמים בעזרד, הוא נותן את הכח לקב"ה...! מבהיל... כל מה שיש הכל בא מהבית מדרש. [ומה שגם בישמעאל יש בסוף ש"ש, וכבר כתב בפדר"א (פלי"א) שהוא מלשון ישמע - א-ל, דהיינו שע"י שעם ישראל יתפלל ויבקש, ה' ישמע וישבר זרוע הרשע שלו].

צריך להשקיע...

פעם אחת אנחנו מעיזים בסליחות ופונים אל התורה, "תורה הקדושה התחנני בבקשה". אומר על זה החפץ חיים, התורה באה אל הקב"ה ומבקשת עלינו. אומר לה הקב"ה לתורה, את התחננת אל היהודי כל השנה שהוא ילמד אותך, הוא שמע לך? ... אם הוא שמע לך כל הזמן - את צודקת את יכולה להמליץ עליו והוא יוכה. אבל אם כשאת ביקשת ממנו הוא שיחק ולא שמע לך - אין לך כעת כח לבקש בשבילו.

אם אנחנו רוצים שהתורה הקדושה תמליץ עלינו - אנחנו צריכים להשקיע בה. זה דבר פשוט מאד.

פעם אמר לנו מרן הרה"ק, כשאני רוצה לקנות דבר פשוט בחנות - אני משלם כמה שקלים, ואם אני רוצה לקנות יחידת דיוור, משלמים כמה מאות אלפים, אבל אם רוצים לקנות דירת פאר של חמש חדרים... גם אצל הקב"ה, אם אתה רוצה לקנות דבר גדול - תשלם לו הרבה, תעשה מאמץ יתר! אף אחד לא יכול לדעת מה יצא מהמלחמה הזו... מדובר פה על מאות הרוגים... אומרים שלא מספרים את המספרים האמיתיים כדי שלא להפחיד יותר מיד, כך אומרים אלו שיודעים. אבל מספיק מה שאומרים...

צריכים קצת מאמץ, קצת מסירות. כ"א יודע מה הוא צריך. אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש... אין לי דבר אחר ולא מעניין אותי משהו אחר... אותה אבקש... זהו. לא חדשות - לא נחושים - לא פטפוטים רק... תורה.

כח התפילה!

כעת נעבור לחלק השני: מרן שה"ת ר' חיים קנייבסקי זצ"ל היה כל פעם בזמנים כאלו מעורר על תפילה. ידוע שאצל רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בשיבת מיר התפללו כל יום על הרה"ק הג"ר נחום פרצוביץ זצ"ל, שהיה חולה.

פעם הגיע בין הזמנים, אמר לו מישו, כיון שזה תפילה קבועה כ"כ הרבה זמן, מתייחסים לזה קצת בקרירות, אולי נפסיק בבין הזמנים, ואח"כ נתחדש ביתר שאת ויתר עוז בזמן הבא. אמר לו ר' חיים שמואלביץ - העולם הוא סופר מרקט גדול... אפשר לקנות את כל מה שרוצים, והתשלום זה התפילות, וכמה שיש יותר תפילות ככה אתה מקבל יותר.

עם עוד תפילה אחת - משה רבינו כבר היה זוכה להיכנס לארץ ישראל, ואשה אחת מנשי הנביאים צעקה אל אלישע - כמנין צעק"ה... אמר ר' חיים שמואלביץ - אני חושש שאולי בדיוק התפילה הזו חסרה... **כל תפילה, כל תפילה משפיעה.**

ואיך מתפללים?

יש דבר נורא שקראנו כעת בראש השנה, חנה באה אל עלי והוא אמר לה עד מתי תשתכרין, ואמרה לו אשה קשת רוח אנוכי, אז הוא אמר לה יתן ה' את שאלתך. אומר רש"י - בישרה שנתקבלה תפילתה. אם אנחנו היינו שומעים כזה דבר היינו רוקדים ברחובות... אבל חנה ממשיכה, אם נא מצאתי חן בעיניך, ואומר רש"י - לבקש עלי רחמים. היא לא הפסיקה... ואכן אחרי זה היא הייתה צריכה את התוספת הזו... כששמואל נולד

והורה הלכה עלי רצה להרוג אותו כדין מורה הלכה בפני רבו, אמרה לו חנה - אל הנער הזה התפללתי... זו התפילה הנוספת... כל תפילה, כל תפילה, כל תפילה... (הארה זו שמעתי מהגר"ש אלשטיין שליט"א, חתנו של מורינו הרה"י הגרצ"י שליט"א).

אלא שאמר מרן רה"י זיע"א, הקב"ה מעריך את התפילות שלך כמו שאתה מעריך אותם. אם אתה יכול לבוא פעם מאוחר ופעם מוקדם, אתה מזלזל בזה, אם פעם אתה עייף - אתה ישן, אתה מפטפט בבית כנסת ומזלזל בו - אז מה אתה רוצה... מה שאתה לא מאמין בזה, למה שהקב"ה יקבל את זה יותר ממך...

אמר לי הרה"י אם נתפלל ונשקיע באמת - הקב"ה ישמע לזה.

דרך אגב הרה"י מאד לא אהב שמדברים בגנות י'הדור שלנו' וכדומה. הוא אמר להיפך, זה דור עם הרבה זכויות. נכון, ברחוב יש רחוב, אבל בני תורה עומדים על המשמר בקדושה ובטהרה. רוב העולם של בני תורה עומד בניסיונות רבים מבית ומחוץ, ולא צריך לפרט... זה דור זכאי. אם רק היינו מנצלים את כח התפילה היינו יכולים לפעול ולעצור המון המון.

סיפר הגר"י מאיר שפירא (אביו של הגר"י משה זצ"ל) שהוא היה התלמיד האחרון שנשארו בחיים מתלמידי ר' יוסף לייב בלך מטלו זצ"ל. בטלו היה יותר שלטון של השכל ופחות להביע רגשות. אך היה פעם שהטלו התרגש... הוא אמר, כתוב שיהודה אומר לאביו "אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לאבי כל הימים". אומר רש"י - חי ולא מת. והקשה, מילא להביא את בנימין בכל מחיר - נחא, יהודה הוא גור אריה. אבל איך הוא יכול להתחייב שבנימין ישאר חי, אולי יגיע זמנו ומלאך המוות יקח אותו! **אלא אמר ר' יוסף לייב ברגש ובקול, יהודה אמר - אבא, מה אתה חושב, אני סתם גיבור?! אני בן תורה! אני יודע להילחם גם עם מלאך המוות!!!**

[וכידוע מהגר"ח מואלזין בספרו 'רוח חיים' על המשנה באבות מרבה תורה מרבה חיים, הסיפור מאדונינו הטי"ו].

תפילה של כל אחד ואחד...

הדבר היחיד שיכול לעצור זה תורה ותפילה. אין דבר אחר בעולם.

ויש לי סיפור מאד מעניין, הייתי בהלוויה של הגר"י בצלאל אדלשטיין זצ"ל, וסיפר לי הגר"י ישעיה גריינימן (ר"י כפר גנים) שאמא שלו היא נכדה של משפחת ברורמן, הסבא היה ר' ברוך ברורמן, והסבתא הייתה מספרת שבחברון היה סלבדוקר אחד - בעל שיעור קומה מרשים ודרשן, וכל הילדים שלו הם זרע ברך ה' אחד אחרי השני. ואשתו מה היא הייתה?... יש מושג "פוייער"... (איכר) והיא הייתה אשת כפר על כל המשתמע מכך... והיא כל הזמן רצתה לדעת למה הוא לקח כזו אשה?... והיא לא שאלה ישירות - בשביל לא לפגוע בה... פעם היא נמשכה איתה לשיחה, ושאלה כבדרך אגב מי היה השדכן שלכם?... אמרה לה - הקדוש ברוך הוא!

ושאלה בסקרנות - איך הקב"ה ניהל את השידוך?... אמרה, אספר לך, אני הייתי בכפר, בכלל לא ידעתי מה זה בחור ישיבה. הייתה לי בת דודה שהתחתנה בחברון, אז באתי מהכפר לחברון, ונשארת פה לשבע ברכות וראיתי את הבחורים של סלבדוקר בחברון, איזה יראת שמים... מידות טובות... טהרה... אני יצאתי מדעתי, הבת דודה שלי עשתה שבע ברכות, ואני במשך שבעה ימים בכיתי ללא הרף - רבונו של עולם כזה אני רוצה! כזה בעל וכאלו בנים!

אני מוכנה בשביל זה להקריב את כל החיים שלי. וכך בכיתי שבוע שלם בלי הרף. ביום השביעי כבר הייתי צריכה לחזור הביתה, מה אני עושה?... החלטתי לכתוב מכתב לקב"ה והוא יעשה מה שהוא רוצה. כתבתי לו אני זה וזה, רוצה בחור ישיבה ומוכנה להקריב את כל החיים

שלי בשביל זה. וזרקתי את זה כלפי מעלה, לשמים. לבעלי, באותו זמן הציעו שידוך עם משפחה מאד עשירה, והיו לו הרבה ספקות, מצד אחד פרנסה בכבוד, מצד שני - רק מעניים יוצא תורה, מהם יוצא ממון לא תורה... ותוך כדי שהוא עומד ומהרהר, נפל לידו הפתק שאני כתבתי, והוא החליט שזה משמים, קם ועשה את השידוך.

זה הכח של תפילה, ויש לי מלאי שלם של סיפורים על כח של תפילה, ושל כל יהודי! אפשר להגיע עם זה רחוק... חבל שלא לנצל את זה. בואו נתפלל על האמת, נתפלל שיתגלה כבוד ה'.

לדעת על מה להתפלל...

אני רוצה להגיד לכם, צריך לדעת על מה להתפלל: שמעתי בשם הגר"י שיע פינק או הגר"מ בלוי, פעם היה בחור שאמר שהוא רוצה לעזוב את הישיבה וללכת לעבוד. שאלו אותו למה? אמר להם עברתי היום ליד חנות ירקות וראיתי אברך חשוב שרצה לקנות וכשהוא שמע את המחיר הוא אמר למוכר - זה מאד יקר... אמר לו המוכר יש למטה סוג ב' וסוג ג' שם זה יותר בזול... אמר הבחור אם ככה זה אברך, למה שאני יאכל סוג ב' וג'?... עדיף ללכת לעבוד ולקבל סוג א'!

ואז הם אמרו לו, **יותר טוב שאתה תהיה סוג א' והעגבניות שלך יהיו סוג ב' וג', מאשר שהעגבניות יהיו סוג א' ואתה תהיה סוג ב' וג'...** אנחנו צריכים לדעת על מה להשקיע את התפילות שלנו, לא על העגבניות שיהיו סוג א' ולא על דברים כאלו. **צריך להתפלל שיתרבה כבוד שמים.**

וודאי שצערן של ישראל שהוא צער השכינה... עמו אנכי בצרה... ושכינה מה היא אומרת... קלני מראשי קלני מזרועי. וכ"ש כשיש כ"כ הרבה צער של שכול ויסורים, וחז"ל אמרו שהשבוי גרוע מכולם, וכ"כ הרבה נפשות שביות בידיים הטמאות. וע"ז פלגי מים ירדו עינינו. אך שלא יחלחל בלבינו לרגע שוב דברי הרהב של ראשי המדינה, להחזיר את כבודם האבוד ולנקום את הנקמה. ובכלל הרי אפילו בנצחון מלא, הלא... שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו - והקב"ה מצילנו מידם.

בואו ננצל את השעה כאשר הזעקה מקירות הלב וממעמקי 'ממעמקים קראת' ה', ל..ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, ושם נעבדך ביראה כימי עולם.

היום דיברתי עם אשה אלמנה. הייתי בטוח שאלמנה לבדה בזמן מלחמה היא פוחדת. יש לה בנים בשיבות. והיא אמרה לי, מה פתאום לפחד?... אנחנו אבלים על הצרות שקורות בעולם, אבל אתה לא רואה שזה כבר לקראת המשיח?... זה כבר הימים האחרונים... להיפך, יבא משיח, בעלי יחזור לחיים, אני כבר מחכה לזה!...

אף אחד לא יודע אם זה משיח או לא משיח, אבל זה ברור שזה חבלי משיח, אנחנו מתקרבים לקראת הסוף. **נבקש מהקב"ה, גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה, והופע והינשא עלינו לעיני כל חיי... כעת כל ניצחון, גם אם יהיה, צריך להתפלל שהם לא יהרגו את הבני ערובה, זה הכל דם יהודי. כל טיפת דם של יהודי...**

ר' יחזקאל סרנט אמר, כתוב ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיון, מה זה?... דם פסח ודם מילה. דם פסח זה קרבן, ודם מילה - כמה זה?... טיפה! אבל אצל הקב"ה מרוב אהבתו אותנו זה כבר מתבוססת בדמיון! כאילו יש פה איזו שלולית ענקית והבן אדם מתבוסס בתוכו... זה דם אחד... וכאן זה כל כך הרבה דמים... כי דם עבדיו יקום... ונקם ישיב לצרו.

נבקש שהקב"ה ירחם עלינו כבר, וישיב את שכינתו לציון, ונוכה בקרוב ללכת יחד לקראת משיח צדקנו, ולתחיית המתים, אמן.

לע"נ

הגאון רבי **צלאל אדלשטיין** זצוק"ל

בן רבינו מרן רה"י **הגר"ג** זצוק"ל

נלב"ע ט"ז תשרי תשפ"ד

נתצב"ה

נא ללמוד ולהתפלל לרפואת

האשה הצדקנית

מרת **יונה בת מרים** תחי'

בתוך שאר חולי ישראל

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר וכן שיעור דף היומי ועוד, בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות בחיפוש יש להקיש ארחות חיים או קוד מוסד 1000729

כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיגו לטלפון 037630585 שלוחה 2071 או במספר פלא' 053-415-3025

כל מי שיכול לעשות הוראת קבע אפילו של כ5 ש"ח תבוא עליו ברכה, וכל המוסיף... ניתן לקבל את הגליון במייל: 4166058@gmail.com

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א
שנאמרו בישיה"ק

שיחה מיוחדת שנמסרה עקב המצב השורר בארצינו

א-ל אמונה ואין עול:

כאשר מתחילים לדבר על האסונות הנוראים שפקדו אותנו בימים האחרונים, ראשית יש להקדים את הפסוק שאומרת התורה הקדושה (דברים ל"ב, ד'): "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, א-ל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא". ולכאורה הפסוק תמוה, מה החידוש שהקב"ה הוא 'צדיק וישר' ואין בדרכיו עול... הרי הקב"ה הוא תכלית הטוב, וכל אחד מצווה להאמין באמונה שלמה שהוא הא-ל הנאמן שומר הברית והחסד. איזו הוה אמינא יש לחשוב חלילה וחס אחרת.

אלא ידוע מה שפירשו רבותינו, שהחידוש הוא על 'כל' דרכיו של הקב"ה, כי כל דרכיו משפט, ואין דבר אחד שלא נלקח בחשבון. במשפט של בשר ודם לא דנים אלא את האדם עצמו - אם הוא עושה עוול גוזרים את דינו לרע, ואם עושה טוב נגזר דינו לטוב. אבל במשפט של מעלה לא מתייחסים רק לאדם עצמו אלא לכל הסובבים אותו. גם אם הוא מצד עצמו חייב בדין, לא משלמים לו עד שבודקים את כל התוצאות שייצאו לכל מי שיגרם על ידי זה צער, בין הקרובים ובין הרחוקים. יכול להיות אדם שכבר מזמן נגזר דינו למיתה, אבל מכיון שיש אנשים אחרים שתגרם להם איזו שהיא עגמת נפש בעקיפין - מעכבים את הדין ולא פוסקים עליו כלום.

בימים אלו אנו נמצאים במצב של צרה שפקדה את כל כלל ישראל, ואנו מאמינים בני מאמינים 'כי כל דרכיו משפט - צדיק וישר הוא'. גזירה כזו, בהיקף רחב כל כך, לא נגזרה רק על אותם אלפים שנפגעו באופן ישיר, אלא על כל הכלל כאחד. אחרת הקב"ה לא היה גוזר כזו גזירה. הוא מראש מקדם חישוב כל צער ואפילו קטן שיגרם לכל אחד ואחד מעמו ישראל, ורק אחרי כן הוא הוציא את הגזירה אל הפועל. אם כן מלבד ההשתתפות הגדולה בצער של כל המשפחות והאנשים שנפגעו, שאין לך איש שבשם אדם יכונה שנפשו לא מתמלאת ברחמים, עלינו להבין שהגזירה נגזרה גם עלינו - על כל מי שנגרם לו איזה צער בכל מישור שהוא ואפילו קטן, ידוע ובלתי ידוע, אם בענינים הנוגעים אל הגוף ואם בענינים הנוגעים אל הנשמה.

כל הקיום לצד בני ישמעאל הוא נס:

אחרי ההקדמה הזו אנחנו יכולים לגשת לגופו של ענין, כיצד התרחשה כזו צרה איומה, שבאו בני ישמעאל וטבחו ועינו בלי רחם מאות ואלפים מאחינו בני ישראל. על זה קודם כל צריכים לדעת שהשאלה היא הפוכה, כיצד לא קרה כזה דבר עד היום... אין ספק שכל מציאותנו כאן בארץ הקודש היא מציאות ניסית שאין לה שום הסבר הגיוני. לפני שאנחנו שואלים שאלות על הימים האחרונים, אנחנו צריכים לשאול שאלות על כל השנים הקודמות ולהבין אלו חסדים עצומים עושה איתנו הקב"ה.

הרי במה אנחנו קיימים, בערבים פראי אדם משפלי המין האנושי, שכל חייהם על חרבם, ואין בתוכם שום רחמים. ידוע מה שאמר מרן החפץ חיים זצ"ל (א.ה. מובא בספר 'נאות דשא') שעל ישמעאל נאמר בלשון עתיד, 'והוא יהיה פרא אדם', ובזה נאמרה הבטחה שמאז ועד עולם הוא יהיה פרא אדם, שום דבר לא יצליח לשנות אותו. הוא יוכל להיות רופא - אבל פרא אדם, עורך דין - אבל פרא אדם... כמה שהוא ילמד וכמה שהוא ינסה להשתנות, הוא ישאר פרא אדם. ולשון הפסוק היא לא שהוא יהיה 'אדם פרא', אלא שהוא יהיה 'פרא אדם', וכמו שידוע לומר (וכן שמעתי בצעירותי ממז"ר הגר"ש איינשטיין זצ"ל) ששם העצם של ישמעאל הוא 'פרא', ורק התואר הוא 'אדם'...

זכורות לי המילים באידיש שזעק בזמנו מרן הגרא"מ שך זצ"ל: 'אנו מוקפים במאות מליונים של ישמעאלים צמאי דם שעומדים עלינו לכלותנו מכל כיוון אפשרי. מספיק שהם יכנסו עם מקלות כדי לכסות את כל ארץ הקודש'... ובאמת כל אחד ישאל את עצמו: מה מפריע לכל ערבי מן השורה לעלות לאוטובוס ולאבד את עצמו לדעת, רח"ל? מה הפריע לערבים לעשות את מה שהם עשו לאחרונה כבר שנים רבות קודם? אין להם שום מעצור, ואין ולא היתה שום סיבה טבעית למה הם לא יבואו ח"ו ויאבדו אלפי נפשות. הדבר

היחיד שמגן עלינו הוא לא הרבה הדמיוני של אחינו התועים ולא שום כח אנושי. רק נס אלוהי מאת אבינו אב הרחמן ששומר עלינו בכל רגע ורגע. כל מה שאנחנו חיים פה - הכל זה נס!

אבל עם כל הנס הבלתי מובן הזה, עדיין יש כאלו שבאים ושואלים את עצמם: מה קרה כאן? רק לפני כמה שנים שפכה המדינה מליארדים להקים את הגדר שאמורה להגן על יושבי הארץ, ועליה היתה כל גאווה. הם אמרו שמדובר בגדר משוכללת שאפילו חתול לא יכול לעבור אותה, והנה תוך זמן קצר עוברים בתוכה כמויות של צעירים, יחפים ונבערים, שאין להם ולו כלי תחבורה ראוי לשמנו... איך דבר כזה יתכן? כמובן שאנחנו לא דנים כאן מי אשם ומי לא, גם לפי דעתם, אבל עדיין אנחנו יכולים להסכים שבאמת בדרך הטבע היה מדובר בגבול רציני שלא כל אחד יכול להתקרב אליו... איך ברגע אחד הכל מתמוטט? אמנם עד עכשיו חיינו בנס - אבל איך מתרחש הנס גם לצד השני?

שורש כל התאווה - פריקת העול:

אומרת הגמרא בברכות (נ"ט, א'): "אמר רבי אלכסנדר אמר רבי יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב, שנאמר (קהלת ג', י"ד) והאלוקים עשה שיראו מלפניו". ומה יש דוקא ברעמים, כתב שם המהרש"א: "משום דהרעם הוא דבר המחריד ביותר ואין ידוע בו תועלת לעולם, משום הכי קאמר דלא נבראו אלא לפשט עקמומית שבלב".

נמצא שכל בריאת הרעם היתה למטרה אחת - 'לפשט עקמומית שבלב'. אין עוד מטרה אחרת. ולכן הרעמים הם דבר מחריד ביותר, הכל כדי לזעזע את האדם. אך שני דברים עדיין צריכים הסבר: ראשית, שאם כי הרעם הוא דבר מזעזע ומפחיד, אבל איך הוא מצליח 'לפשט עקמומית שבלב' ולהחזיר ללב יראת שמים, שעליה מביאים את הפסוק 'והאלוקים עשה שיראו מלפניו'. ושנית - מהי אותה 'עקמומית שבלב' שמכניע הרעם.

ופשוט, שה'עקמומית שבלב' שעליה מדובר כאן היא עול החשבונות הרבים שביקשו בני אדם. הרי אלוהים עשה את האדם ישר, ומעצם טבעו הוא אמור לעבוד את הקב"ה. כל מה שחסרה לו יראת שמים והוא רחוק מעבודתו ית' - הכל בגלל החשבונות הרבים שמעקמים אותו ולא נותנים לו להיות כפי טבעו. על זה בא תפקיד הרעמים להרחיק את החשבונות ולהחזיר את האדם למצבו המקורי. אלא שכאן נותרה עדיין השאלה הקודמת, מה גדול כל כך בכח הרעמים ליצור דין סילוק ולהעמיד בלב את היראה.

והביאור בכל זה נראה על פי יסוד אחד שכבר נתבאר בארוכה במקומות אחרים. מדובר כאן בדבר אחד בלבד, שהוא היצר הגדול מכולם שחוסם את האדם. והיצר הזה הוא 'פריקת עול'. בלי אותו יצר, האדם היה מוכן מזמן להשתעבד תחת כל עול שישלמו עליו, להתגבר על היצר הרע ולעשות כל מה שהוא צריך לעשות. הרי בשכל הוא כבר מבין טוב מה מוטל עליו, ומה מפריע לו לעשות את האמת? מפריע לו רק יצר אחד שמסיט אותו מהכל: פריקת העול. הרצון הזה להיות בן חורין, משוחרר, שיכול לעשות מה שהוא רוצה ואף אחד לא יגיד לו מה לעשות.

המסילת ישרים כותב (פרק י"א) שאמלי הכבוד "כבר היה האדם מתרצה לאכול מה שיוכל, ללבוש מה שיכסהו, ולשכון בבית שתסתירהו מן הפגעים, והיתה פרנסתו קלה עליו ולא היה צריך להתייגע להעשיר כלל". ולכאורה מה הקשר בין הכבוד לבין האוכל? בין כבוד לבית יפה? האדם אוכל בגלל שהאוכל ערב לו, ובוחר את הבית לפי היופי שנראה לו... למה כל זה קשור לכבוד?

אלא שגם התאוה של פריקת עול היא סוג של כבוד - שהאדם רוצה להרגיש בעלים על עצמו. הוא צריך לבחור בשביל עצמו מה לאכול, מה ללבוש ואיפה לגור, והוא לא סתם אסופי מן השוק, שלוקח מכל הבא ליד... הוא המחליט והוא הבוחר. מהתאוה הזו מגיע שורש התאוה של 'כבוד', ומהתאוה הזו משתלשלות כל התאוות האחרות. עד כדי כך, שאם לא היה דחוף לאדם להרגיש בעלים - לא היה אכפת לו לאכול לחם צר ולגור בחורבה. לא היתה

אין עוד מלבדו:

זכינו בחסדי שמים לעבור את כל הימים הנוראים. עברנו את אלול, המלכנו את הקב"ה בראש השנה, המסכנו בעשרת ימים תשובה, ביום כיפור ובסוכות, ואז הגענו לשיא השיאים - שמיני עצרת ושמונת תורה. בזמן הזה של השיא, בפסגת העבודה של קרבת ה', פתחנו את ארון הקודש והתחלנו כולנו עם אותה שאגה: "אתה הראת לדעת, כי ה' הוא האלוהים, אין עוד מלבדו!"

את אותה שאגה ששאגנו בא הקב"ה להראות לנו בעיצומו של יום: 'כי ה' הוא האלוהים - אין עוד מלבדו!' אף אחד לא יכול לדאוג לעצמו. לאף אחד אין כח ולאף אחד אין בעלות. יש רק ה' אחד, שהוא הבעלים על הכל, ואין שום רצון חוץ ממנו. "ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלוהים עמדי, אני אמת ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל". הוא עשנו - ולא אנחנו, ולכן רק לו אנחנו. אנחנו שייכים אליו, ואיזה 'חשבון' יכול לגרום לנו לרצות משהו אחר? אנחנו בטלים ומבוטלים, בכפיפת קומה ובחלישות חיל, וכל היציבות שיש לנו היא מציאות ניסית עלינוה של ה' אלוהים עמך. מתי אנחנו יכולים להרגיש 'בעלים' כדי להחליט לעצמנו מה לעשות? איזה כח יש לנו בשביל שנרגיש קובעים, אדונים ואחראים בעצמנו על משהו?

כל הרעמים' ששמענו בשבוע האחרון, כולם המשיך לאותה שאגה של 'אין עוד מלבדו'. לא רק שאין כוחי ועוצם ידי, אלא יש רק שיתוק מוחלט שמנוגד לכל הגיון אנושי... אין גדר, אין מערכת, ואין שום כח שיכול לעשות משהו. הנס של עכשיו בא להוכיח על כל הניסים למפרע, עד כמה הכל עד עכשיו היה נס... אנחנו לא עושים כלום, וממילא אין לנו כח להחליט בשביל עצמנו כלום. יש לנו רק אדון אחד שנותן לנו הכל ועליו אנחנו יכולים להשען - אין עוד מלבדו! כשמרגישים את התחושה הזו הכל כבר בטל ומבוטל. אין חשבונות רבים ואין בקשות של בני האדם, כולם חוזרים למצב הטבעי של 'אלוהים עשה את האדם ישר'.

אין אדם שומע לי ומפסיד:

הלימוד הגדול מכל זה הוא המשפט הפשוט שאמרנו לנו חז"ל (דברים רבה פרשת ראה): 'אין אדם שומע לי ומפסיד'. האדם חושב שהוא מנהל את המערכת, ולכן הוא מנסה לסדר לעצמו את כל התוכניות. הוא כל הזמן מחפש מה יתן לו יותר שליטה על החיים ויותר אחיזה במוציאות. אבל ברגע שהאדם חי את האמת, שהוא כלום, ויש רק אדון אחד מלמעלה שמסדר לו את החיים - הוא לא צריך להתאמץ ולא להשקיע בשום דבר. כי הוא לא דואג לעצמו, יש כבר מישהו שדואג לו, ואף דבר אחר לא יוכל לעזור לו.

מביאים בשם הגר"א שאת מה שהרשע משיג אחרי יגיעות רבות, הצדיק משיג בנקל... ואכן זו האמת. מי שחי על פי רצון הקב"ה - החשבון היחיד שיש לו הוא מה הקב"ה רוצה ממנו, וכל השאר מסתדר מאליו. הקב"ה באמת כבר דואג לו ומוכיח לו שהוא לא צריך להיות בעלים על עצמו... אך לעומת זאת מן הצד השני, ככל שהאדם מנסה להוכיח להפך, שהוא כן בעלים וכן קובע, הוא רק מסתבך יותר וצריך יותר יגיעות... כי הוא לא הבעלים, אין דבר ששייך אליו, והוא לא זה שמכריע מה יהיה איתו.

כל אדם יודע שהדבר הראשון ביחסי עובד ומעביד הוא לחיות בשלום עם בעל הבית... אם העובד מנסה להראות כל הזמן מה הוא רוצה ומה ההחלטות שהוא חושב ליישם, הוא לא משפר את היחסים אלא עושה את ההפך הגמור... הדרך היחידה להצליח היא לדעת להתכופף ולקבל את ההחלטות של מי שאתה כפוף אליו. לא צריך לזה שום הסברים... הבעיה של הדג היא, שכאשר הדייג תופס אותו ברשת, הוא מנסה להחליץ, וכך מסתבך עוד יותר בתוך החוטים ופוצע את עצמו. מי ביקש ממך לזוז? תשב בשקט ולא תסתבך... אבל זו הבעיה של האדם: "כדגים שנאחזים במצודה רעה... כהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום" (קהלת ט', י"ב). האדם נלכד ברשת, אבל רוצה להוכיח שהוא שולט על המצב... רק הוא יודע ורק הוא קובע ואף אחד לא יחליט בשבילו איך הוא יחיה. כך הוא ממשיך בלי להפסיק להפגין את השירירים, ורק מסבך את עצמו עוד יותר...

מלבד מה שהיכולת הזו להתכופף פורקת מהאדם את החשבונות הרבים ומחזירה אותו לאמת המקורית, היא גם נותנת לו את החיים המאושרים באמת. נכון, אתה רוצה להרגיש שולט, אבל דע לך שהכל דמיון אחד גדול. אתה לא מנהל את המערכת, ואתה לא קובע שום דבר. אתה לא צריך לדאוג לאף אחד ואף אחד לא צריך לדאוג לך. האחריות - לא בתחום השיפוט שלך, והחיים שלך לא מסורים בידך. יש בורא עולם, שאין עוד מלבדו, והוא דואג לך בדיוק למה שאתה צריך. לך נשאר רק לעשות את רצונו, וכל השאר יסתדר מאליו. אין לך מה לדאוג משום דבר, ואתה לא אמור לפחד מתחושת שיתוק... הרי בלאו הכי הכל נמצא בידיים שלו, ומה אכפת לך שלקחו ממך את המושכות... כל מה שאתה צריך הוא להמשיך לשמוע ולשאוג את אותה שאגה: 'כי ה' הוא האלוהים - אין עוד מלבדו!'

לו שום חשיבות לתאווה גשמית וזה לא היה מדבר אליו. נכון שכולם שקועים בתאוות, אבל למה גם הוא צריך להיות שקוע?... כל הסיבה שהוא משקיע, כי הוא רוצה להרגיש שהוא זה שמשקיע. יש לו זכאות, זה מגיע לו, וגם הוא ראוי למה שאחרים ראויים אליו. בלי אותה 'זכאות' - הכל היה נעלם...

ניקח לדוגמה את הישמעאלים בעצמם: זכור לי אחרי מלחמת ששת הימים, שהסתובבנו בירושלים ולא האמנו איך הערבים נראים. בריות בזויות, נבערות מדעת, לבושות בבליי סחבות ונגררות על חמורים. והנה אחרי המלחמה, כשהמדינה נאלצה לקחת אותם תחת חסותה, לא עברו כמה שנים ופתאום הם התחילו להראות כמו בני אדם... הם קיבלו תקציבים, נבנו להם בתי ספר, ובסוף התחילו לקבל איזו צורה של תרבותיות. חלקם אפילו ממלאים תפקידים של משמעות. איזו סיבה יש להם לבוא ולהלחם באותה מדינה שבנתה אותם? בלי המדינה - הם היו ממשיכים להראות כמו שערבים נראים, והמדינה לכאורה נותנת להם הכל... מה כל כך מופרע להם?

אבל זה מה שמפריע להם - הרצון להיות בן חורין. הם לא מסוגלים להשתעבד תחת מישהו שיהיה מעליהם. הם מוכנים לאבד את הכל כולל הכל, ובלבד שיהיו בני חורין. שאף אחד לא יתן להם חוקים ולא יקבע להם מה לעשות.

את המסר הזה אנחנו צריכים לקחת אלינו: הדבר היחיד שמפריע לנו לעשות את הטוב, הוא היצר המתועה של פריקת העול. כל אחד יודע וכל אחד מבין, אבל ה'חשבונות הרבים' מגיעים בעקבות היצר שאומר לאדם לעשות הפוך ממה שאומרים לו. הוא רוצה להיות חופשי שאף אחד לא מפריע לו, והוא כל הזמן מחפש דברים משל עצמו, דברים שהוא ורק הוא רוצה לעשות, ולא משנה מה יאמרו לו... אם האדם יעצור לרגע אחד וינסה לקלוט את האמת, שיש רק כאן יצר דמיוני, והמציאות היא הפוכה - שום דבר עוד לא יפריע בידו.

הרעש מפשט את העקמומית:

ובדיוק על היצר הזה מגיעים הרעמים. לרעש יש תכונה מיוחדת - שהוא מסוגל לשתק את האדם. בשעה שהאריה מגיע לטרוף את הטרף הוא לא צריך לעשות הרבה: הוא פשוט שואג, כמו שארי יודע לשאוג, והחיה מיד נעצרת משותקת על המקום, עד שהאריה מגיע אליה. למה היא לא בורחת? אדרבה, השאגה אמורה לגרום לה להמלט כל עוד נפשה בה?

אבל הכח של הרעש הוא, שהאדם מרגיש פתאום שיש משהו שיותר 'גדול' ממנו. תמיד הוא מנסה להרגיש את היציבות - שהוא שולט במצב והוא מחליט מה קורה עם עצמו. הוא צריך לדעת כל דבר ולהרגיש מוגן מכל דבר. כשלפתע נשמע קול רעש, הרעש מערער את היציבות של האדם והתגובה הטבעית היא 'שיתוק'. לא מדובר רק על שיתוק פיזי, אלא על שיתוק אמיתי של תחושת חדלון. למה הוא משתתק? מה עוצר אותו? השיתוק הוא תגובה לכל השינוי שפוקד את האדם. תמיד הוא מרגיש בעלים על המצב, שיכול לעשות את הכל, ופתאום מתרחש משהו שעוצר אותו - עכשיו אתה כלום. אתה לא יכול לעשות שום דבר, יש כאן כוחות אחרים שעושים את מה שהם רוצים.

לכן 'רעש' מבטא את ה'חרדה' - 'היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו', ולכן הרעמים, שהם 'דבר המחריד ביותר', גורמים זעזוע של שיתוק. אפילו כשהאדם מקבל מחלה הוא מנסה לשלוט במצב - הוא הולך לרופאים, לוקח תרופות, ועושה כל מה שהוא יכול. אין אדם שמשאיר את עצמו מאחורה בלי להרגיש שהוא הבעלים על מה שקורה עם עצמו. אם יש לו קושי בפרנסה, הוא מתייעץ עם אנשים, מנסה כיוונים חדשים, וכך זה בכל קושי וקושי. האדם לא נותן לקרקע להשמיט תחת רגליו, ולא משנה מה יעבור עליו, תמיד הוא ירגיש שהוא מנהל את המערכת. הכל עד שמגיע זעזוע של 'רעש' - כאשר יש קול שמתגבר מעליו, פתאום הוא מרגיש ריק, מבוטל, שאין לו עוד כח לדאוג לעצמו. הוא קופא על מקומו ואפילו לא מנסה לברוח. לא רק הפה משתתק, אלא כל החושים משתתקים, זהו, אני לא שולט, אין לי את הכח להיות אחראי על עצמי.

בדיוק בשביל ההרגשה הזו מגיעים הרעמים, ובדיוק בגלל ההרגשה הזו הם מביאים 'ליראת שמים'. הרי כל הסיבה שהאדם מקבל 'עקמומית' ומכניס לראש המון חשבונות רבים, הכל בגלל היצר של פריקת העול - אני מחליט בשביל עצמי מה לעשות. היצר הזה מוביל אותו לכל מיני כיוונים הפוכים מהאמת המקורית - שהאלוהים עשה את האדם ישר, והאדם הוא בסך הכל עבד שצריך לשרת את אדונו. או אז בא הרעם ומבטל את כל ה'בעלות' של האדם. הוא נותן לאדם את השיתוק, את החרדה של החדלון, ומוכיח לו שהוא כלום. הוא לא בעלים, הוא לא אחראי, ואין מה שנותן לו שליטה בעולם, מלבד מי שכוחו וגבורתו מלא עולם.

נדיה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכיו"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי זינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת נח

אבינו שבשמים, ועל ידי שנתפלל נזכה בקרוב לראות בישועת ה',
וכמו שכתוב "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראו באמת".

תשובה של גוי אינו דומה לתשובה של יהודי

רש"י בסוף פרשת בראשית (ו' - ג') מביא שהסיבה שהקב"ה הביא מבול לאחר מאה ועשרים שנה כדי לחכות לדור הזה שיחזרו בתשובה, ואם הם עדיין לא יחזרו בתשובה יבוא עליהם המבול, ומבואר מזה ששייך תשובה בגויים.

וכן מצינו בתרח, שכתב רש"י בפרשת לך לך (ט"ו - ט"ו) שהוא עשה תשובה, וכן בפרשת חיי שרה (כ"ה ט') אצל ישמעאל כתב רש"י שישמעאל עשה תשובה.

והנה במדרש תנחומא בפרשת האזינו כתוב על התשובה - 'יכול לכל [דהיינו שגם לגויים יהיה אפשרות של תשובה] תלמוד לומר אליך ולא לאומה מעכ"ס', ומבואר שאין תשובה מועילה לגויים.

אכן יש לחלק, דקודם מתן תורה מועיל תשובה גם לגויים, ומש"כ לאחר מתן תורה שאין מועיל תשובה אלא לעם ישראל.

אלא דיש לדחות תירוץ זה, שהרי מצינו באנשי גינוה שעשו תשובה וה' קיבל את תשובתם, וזה היה לאחר מתן תורה, ואיך זה מסתדר עם דברי המדרש תנחומא הנ"ל.

ושמעתי מידידי הרב יוסף שטרן שליט"א, שיש ב' עניני תשובה, א. תשובה שעוקרת למפרע את החטא, ב. תשובה מגנת על הפורענות מכאן ולהבא, ודברי המדרש תנחומא ששייך תשובה רק אצל עם ישראל נאמרו על תשובה שעוקרת את החטא למפרע שכבר אין שום תביעה על החטא, וזה שייך דוקא בעם ישראל, שהקב"ה עשה עמם חסד והביא להם את התשובה הזאת [וכמו שכתוב ברבנו יונה

בתחילת ספר שערי תשובה 'מן הטובות אשר היטיב השם יתברך עם בראיון'], אבל תשובה שמועלת להגן על היסורים שייך גם אצל הגויים, ולכן באנשי גינוה התקבלה התשובה שלהם שהם לא נענשו כאן בעוה"ז.

ויש להוסיף על זה, שהנה רש"י בסוף הפרשה כתב על הפסוק 'וימת תרח בחרן', שבאמת הוא מת לאחר מכן אלא שרשעים אף בחייהם קרוים מתים, והרמב"ן שם הקשה על רש"י שהרי כתוב שתרע עשה תשובה וא"כ הוא היה צדיק, ומתרח הרמב"ן שצריך לומר שתרע עשה תשובה בשעת מיתתו ולכן כל ימיו הוא היה עדיין רשע.

ולכאורה יש להקשות שהרי ידוע שתשובה עוקרת את החטא למפרע, וכיון שלבסוף תרח עשה תשובה נמצא שהוא היה צדיק, ומדוע נקרא רשע.

אכן להנ"ל מיושב היטב, שאצל הגויים אע"פ שמועיל תשובה, היינו רק מכאן ולהבא להגן עליהם מן הפורענות, אבל למפרע הם עדיין נקראים רשעים והם יתבעו על זה בשמים, ולכן הוא נקרא רשע.

אברהם אבינו למד תורה בדרגה של אחר מעמד הר סיני

"מכל הבהמה הטהורה תקח לך..." (ז' - ב').

כתב רש"י בד"ה הטהורה, העתידה להיות טהורה לישראל, למדנו שלמד נח תורה.

כתוב במדרש בתחילת פרשת חיי שרה על אברהם אבינו, 'אב לא למדו ורב לא היה לו, ומהיכן למד את התורה, אלא זימן לו הקדוש ברוך הוא שתי כליותיו כמין שני רבנים והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה'.

והיינו שאברהם אבינו מעצמו למד את התורה כי לא היה מי שילמד אותו, והנה אם נח למד את התורה וידע אותה הרי הוא לימד את זה לבניו והיה יכול אברהם אבינו ללמוד את התורה מנח וצאצאיו, ומדוע כתוב שלא היה לו רב.

'קרוב השם לכל קוראיו'

"אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדירתיו את האלקים הנהלך נח" (ו' - ט').

כתב רש"י בד"ה בדורותיו, יש מרביתנו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם.

יש דקדוק גדול בדברי רש"י, שבדורשים אותו לשבח מזכיר רש"י שכל שכן אם היה בדור צדיקים, ואילו בדורשים אותו לגנאי רש"י מזכיר אם היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם, ומדוע כאן רש"י מזכיר את הצדיקים וכאן רש"י מזכיר את אברהם אבינו.

ושמעתי בשם ידידי הגאון הגדול רבי אשר וייס שליט"א בעל המנחת אשר, שרש"י בא לרמז שהיתה תביעה על נח מדוע הוא לא התפלל על בני דורו כמו שאברהם אבינו התפלל על אנשי סדום כפי שמסופר בפרשת וירא, שאפילו שנה היה צדיק גמור היה עליו להתפלל על בני דורו, וזה התביעה עליו.

וכן מבואר בהפסרה, שכתוב (ישעיהו נ"ד - ט') "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח עוד על הארץ", והיינו שהמבול נקרא על שם נח, וביארו המפרשים בשם הוזהר הקדוש (פרשת נח דף ס"ז ע"ב) שכיון שהוא לא ביקש רחמים על בני דורו לכך נקרא המבול על שמו [וזה לשונו: כיון דאמר ליה דישתזיב הוא ובניו לא בעא רחמין על עלמא ואתאבדו, ובגין כך אקרון מי המבול על שמיה כמה דאמר כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח].

וכמו שמצינו שעל הכהן גדול להתפלל על בני דורו, כיון שהוא לא ביקש ויש רוצחים בשוגג יש עליו תביעה, כך על נח היתה תביעה שלא התפלל על בני דורו שיחזרו בתשובה.

וזה לימוד לכל אחד ואחד שעליו להתפלל על כל עם ישראל, ושלא יאמר מה תועיל התפילה שלי, ח"ו, אלא אין תפילה ששבה ריקם, וכל תפילה מועלת ומתקבלת.

ושמעתי מעשה מופלא שאירע, בהורים שהיה להם בן מאוד מוכשר אבל לא היו הנהגותיו בהתאם, וכך הוא עבר משיבה לשיבה, וההורים ניסו לדבר עמו שוב ושוב שישנה דרכיו אך זה לא הועיל, וההורים לא התייאשו והתפללו מכל הלב להצלחת בנם, וגם במצבים קשים הם פנו אל הקב"ה שירחם על הבן שלהם ויהפוך את לבו לדרך הנכונה, עד שהגיע לגיל השידוכים, ובאותו ישיבה שהוא למד היה בחור נוסף עם אותו שם כמו של אותו הבחור, אלא שהבחור השני היה בחור מוכתר בכל מידה נכונה מבחירי הישיבה ממש, ויום אחד ראש ישיבה מארצות הברית התקשר לברר עליו בישיבה בו הוא למד, והיות שהיה לשתי בחורים בישיבה שם פרטי זהה ראש הישיבה חשב שמאמריקה מבררים על הבחור הטוב, ולכן שיבח אותו מאוד, ולאחר כמה שבועות התברר שהבחור הראשון [שלא היה מתנהג כראוי] הוא זה שהתארס עם הבת של ראש הישיבה מארה"ב, בהתחלה ראש ישיבה בארץ היה מאוד לחוץ שיצאה תקלה כל כך גדולה תחת ידו, אבל ה' חשב לטובה, כשאותו בחור ראה איזה שידוך חשוב הוא קיבל, הוא מיד תפס את עצמו ביתר שאת וביתר עוז, ושינה את התנהגותו והתחיל ללמוד ולהתנהג כפי מה שמצפים ממנו, וכיון שהוא היה מוכשר גדול, הוא הספיק עד החתונה ללמוד בשקידה כמה מסכתות, והיום הוא אחד ממרביצי תורה החשובים באמריקה. ומי יודע אם הסיבה לכל מה שאירע זה בא על ידי התפילות של ההורים שלא התייאשו ובטחו רק בה' והתפללו עליו, וזכו בזכות זה לראות בישועת ה'.

ובמצב הקשה שאנו שרויים בארצנו הקדושה, צריך להתעורר כל הזמן ולהתחזק בענין התפילה, לדעת שאין לנו על מי להישען אלא על

ושמעתי מידי הגאון רבי יגאל רוזן שליט"א ראש ישיבת אור ישראל תירוצ נפלא, שיש שתי בחינות בקבלת התורה, שמצינו שקודם מתן תורה הקב"ה סיבב אצל אומות העולם לשאול אותם אם הם מוכנים לקבל את התורה, והנה גם אם הם היו מקבלים זה לא היה באותה בחינה כלל כמו שעם ישראל קיבלו, שאומות העולם היו מקבלים רק את דני התורה והיינו שהתורה היתה נשארת בשמים והם היו צריכים לקיים את דני התורה, ומשא"כ כשעם ישראל קיבל את התורה אז התורה ירדה לארץ, וכמו שאומרים 'אשר נתן לנו את תורתו' שהקב"ה הביא לנו את התורה שתהיה שלנו, כי לאחר מתן תורה התורה 'לא בשמים היא', וההלכה כמו שפוסקים למטה, וכל דיני התורה וסדרי העולם נקבעים על פי חכמי התורה, וכמו בקביעת החודש שכתוב שהמצב של גוף האדם נקבע על פי קביעת בית דין את החודשים ולומדים כן מהפסוק 'לקל גומר עלי' [ירושלמי בנדרים פרק ו' ה"ח], ומשום הכי מבואר בחז"ל שכל יהודי שלומד תורה, התורה נהיית חלק ממנו, ותורה דיליה הוא, שגוף עצמו נהיה חפצא של התורה, אכן כל זה רק בעם ישראל לאחר שקיבלו את התורה, אבל קודם מתן תורה זה לא היה, ולכן נח אע"פ שלמד תורה זה היה בבחינה שלמד את דיני התורה לקיימם, ואברהם אבינו רצה ללמוד תורה כמו עם ישראל לאחר מתן תורה, ואת זה הוא לא היה יכול ללמוד מהתורה שנח למד, ולכן הוא מעצמו למד תורה 'זימן לו הקדוש ברוך הוא שתי כליותיו כמין שני רבנים והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה'.

ועלינו להתחזק בזה, לדעת שכל לימוד תורה משפיע על הלב האדם, והופך אותו לחפצא של תורה, ואצל גדולי ישראל ראינו בחוש איך שהקדושה והטהרה היתה נסוכה על פניהם, שעל ידי רוב העמל בתורה הקדושה זוכים לכל המעלות והעליונות.

סיבת המתנה למבול לעוד שבעה ימים

"כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה" (ז' - ד').

כתב רש"י, אלו שבעת ימי אבול של מתושלח הצדיק שחס הקדוש ברוך הוא על כבודו ועכב את הפורענות.

כתוב באילת השחר שלפ"ז נמצא שמשום כבודו של מתושלח נתעכבה הפורענות, ורבבות אנשים חיו שבוע נוסף אע"פ שהמשיכו לחטוא.

וכתב עוד שבמדרש (ל"ב - י') כתוב טעם אחר, שהקב"ה תלה להם ז' ימי אבילות של מתושלח הצדיק כדי שיעשו תשובה ולא עשו. ויש ללמוד מזה כמה הקב"ה מחכה לתשובה, שאפילו שכבר עברו מאה עשרים שנה, הקב"ה חיכה ברוב רחמיו עוד שבוע שאולי הם יעשו תשובה בשבוע הזה.

ומביא עוד שבגמ' סנהדרין (דף ק"ח ע"ב) מובא טעם אחר, שכתוב שם 'אלו ז' ימי אבילות ללמדך שהספדן של צדיקים מעכבין את הפורענות לבוא'.

והיינו שזה היה שכר לדור המבול על כך שהספידו את מתושלח שלא יבוא עליהם המבול רק עוד שבוע.

פירוט הקרבנות שנח הביא לאחר המבול

"מכל בהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו" (ז' - ב').

כותב השפתי חכמים כאן בדעת רש"י שבאו שבעה בהמות טהורות ג' זכרים וג' נקבות וא' בלי זוג. אמנם הרמב"ן כתב שבאו ז' זוגות איש ואשתו אל התיבה, וס"ה היה ארבע עשרה בהמות טהורות, וכן הביא השפתי חכמים מהמדרש.

ויש לשאול, לדעת הרמב"ן שהיה ארבע עשרה בהמות, מדוע היה נצרך כל הרבה, והרי לקיים המין היה מספיק בזוג אחד וכמו שהיה מן הבהמות הטמאות, וא"כ נמצא שהשאר היו קרבנות, ומדוע היה נצרך ג' זוגות לקרבנות.

ושמעתי בשם ידידי הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, שהבעל הטורים בפרשת בלק (כ"ג - א') כתב שהסיבה שבלעם אמר לבלק שיבינה מזבח ויקריב עליו שבעה פרים ושבעה אילים, כי כך היה מנהג של הגויים להקריב שבעה שבעה כנגד שבעה מצוות שנצטוו בני נח. והנה הרמב"ם (פ"ט ממלכים) כתב שאדם הראשון נצטוו על ששה מצוות ולאחר שנח יצא מן התיבה הוא נצטוו במצוה השביעית שהוא אבר מן החי, וכמו שכתוב "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו", ונמצא שקודם שנצטוו נח במצוה השביעית היה לו רק ששה מצוות,

וא"כ א"ש שהקריב ששה זוגות קרבנות, כנגד ששה מצוות שנצטוו בהם, וכמו שכתב הבעל הטורים שהיה מנהגם להקריב קרבנות כנגד המצוות שלהם.

זמן בריאת הקשת

"את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני וביני הארץ" (ט' - ג'). יש להקשות שהרי במשנה באבות (פרק ה' משנה ו') כתוב שעשרה דברים נבראו בבריאת העולם בערב שבת בין השמשות, ואחד מהם היא הקשת שנבראה ג"כ בערב שבת בין השמשות, וכאן בפסוק כתוב שהקב"ה חידש את הקשת לאחר המבול.

ובפשוטו י"ל שמה שכתוב שנברא בערב שבת, היינו שזה היה בכח, וסיבת הקשת היה בערב שבת בין השמשות, אבל בפועל הקב"ה הביא זאת לאחר המבול.

וכמו כן צריך לפרש במה שכתוב שם, שהמין ופי האתון נבראו בערב שבת של בריאת העולם אע"פ שזה נראה לאחר זמן, משום שסיבת הקיום שלהם היה בבריאת העולם בערב שבת בבין השמשות, ובפועל הם באו לאחר זמן.

ועוד י"ל שעד המבול ענין הקשת היה ענין טבעי, שכשיש גשם ושמש נהיה קשת ולא היה בה שום אות וסימן, ולאחר המבול הקב"ה חידש שזה יהיה לאות וסימן, וזה תלוי בזה.

והאבן עזרא (ט' - י"ד) כתב שהקשת באה על ידי שהקב"ה חיזק את אור השמש, וא"כ י"ל שאע"פ שכבר היה את ענין הקשת, אך זה לא היה נראה כי השמש לא היתה מספיק חזקה, ולאחר המבול הקב"ה חיזק את אור השמש ולכן היא נראית.

ועוד י"ל ע"פ מש"כ בספר יערות דבש (ח"א דרוש י"ב) בשם הזוהר הקדוש שיש שני מיני קשת, א. קשת טבעי שיש בו כמה גוונים, ב. קשת שיש בו רק מראה תכלת וזה קשת שהקב"ה אמר לנח שיהיה להזכרת הברית, [כי תכלת מלשון כליה רח"ל, ועל ידי זכירת הברית הקב"ה מציל את עם ישראל, וזה הקשת שלא נראתה בימיו של רשב"י יעו"י"ש], וא"כ י"ל שהקשת שנבראה בבריאת העולם היינו הקשת הטבעית שיש בה כמה גוונים, אבל לאחר המבול נתחדשה הקשת שהיא רק תכלת.

אכן לפי דברי היערות דבש צ"ע, איך אנחנו מברכים 'זוכר הברית' על הקשת שאנו רואים שיש בה כמה גוונים, וקשת שהיא רק תכלת כלל לא נראית.

שכר על כל פעולה הכי קטנה

"ויקח שם ויפת את השמלה..." (ט' - כ"ג).

כתב רש"י בד"ה ויקח שם ויפת, אין כתיב כאן ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה לבניו כו'.

יש להתעורר מכאן כמה עצום הוא אפילו התאמצות נוספת במעשה המצוה, שאפילו ששניהם עשו את אותה מצוה, מכל מקום כיון ששם התאמץ יותר הוא קיבל שכר ניצחי עד סוף כל הדורות למצות ציצית, ואצל הקב"ה הכל גלוי כל עוד חיזוק או כוונה או מאמץ יותר, על הכל יש שכר ניצחי.

ומרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל באילת השחר כתב כאן שיש ללמוד מכאן איך על ידי מעשה טוב אחד שעושים, ואפילו רק תוספת התאמצות וכדו', זה מזכה לשכר ניצחי לכל הדורות, והביא מהספר שם גדולים שכותב שם שהמהר"ם מרוטנבורג נגלה בחלום לעשיר שפדאו מהבית האסורים, ושאל אותו מה השכר שהוא רוצה האם שיבטיח לו להיות עשיר הוא וזרעו עד סוף כל הדורות, או אם ירצה למות תיכף ויזכה לעולם הבא, והעשיר בחר לזכות מיד לעוה"ב, ואכן מיד מת. אותו עשיר בא לאחר מיתתו בחלום לאחד מן האנשים ואמר לו שהוא יושב בעוה"ב במחיצת המהר"ם מרוטנבורג. וזה נורא למתבונן שזכה לכך על ידי מעשה אחד שעשה. [ומבאר שם באילת השחר שהסיבה שהיה נצרך שימות מיד, כיון שסבר המהר"ם מרוטנבורג שכעת יש לאותו עשיר את הזכות להיות במחיצתו, אבל אם הוא ימשיך לחיות, הוא עלול חלילה לקלקל את הזכות וכבר לא יוכל להבטיח לו. וכענין דברי רש"י בפרשת בראשית ה' - כ"ד גבי חנוך].

יהי רצון שנזכה בקרוב לישועת ה' כהרף עין, ונשמע בשורות טובות וישועות ונחמות, אמן כן יהי רצון.

לעילוי נשמת ראש ישיבת פוניב'.

מרן הגאון הגדול רבי ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל
נלב"ע י' סיון תשפ"ג
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת ראש ישיבת מיר בירושלים

הגאון רבי נתן צבי ב"ר אליהו מאיר פינקל צ"ל
נלב"ע י"א מרחשון תשע"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת אשת ראש ישיבת תפארת יעקב ואור התלמוד הגאון רבי עזריאל יפה שליט"א

האשה הצדקנית הרבנית יהודית יטל יפה ע"ה

בת הגאון רבי אברהם דב הכהן כהן זצוק"ל מייסד ומנהל סמינר לבנות בנייתסעהר

נלב"ע י' מרחשון תשע"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

הלכה למעשה

תשובות מורינו ראש בית ההוראה
במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

זמן הגאולה - אימתי

שאלה כתב כ"ק האדמו"ר מבוקוואסק זצוק"ל בפולין לפני כ-110 שנה בספרו 'אור למאיר' דברים על הפסוק בפרשת בא "ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם", מהם משתמע כי הגאולה העתידה תתרחש בשנת תשפ"ד. האם אין זה דורש מצידנו להתכונן למצב של גאולה?

תשובה דע לך כי בשנת תרצ"ט ות"ש היו הרבה רמזים שהיא שנת גאולה ופקידה ובעו"ה יצא מה שיצא ופירשו הגדולים שבאותו הדור כי יתכן שבאמת היתה צריכה להיות פקידה, אך כשלא זוכים לכך אזי ר"ל הצרות מתגברות. וה' ירחמנו ולהתפלל כפי שהורה הגר"ד לגדו שליט"א להתפלל שלא יהיה יותר קשה. וכבר אחז"ל תיפח רוחן של מחשבי קיצין. והרמב"ם (הלכות מלכים) כתב ששום תועלת אין לעסוק בעניינים אלו.

ומה שכתב הגאון הנ"ל "מצאתי בדבריו שאז יאיר אור הלכנה כאור החמה", אין לי עסק בנסתרות. כשאני מבקש על כך בקידוש לבנה אני מכוון שיהיה טוב אך איני יודע למה ירמזון הדברים.

בוודאי צודקים דבריו שמצידנו עלינו להתכונן למצב של גאולה, עכ"פ מהבחינה של תיקון המעשים. זאת ועוד בוודאי שהקב"ה מוביל לקראת משהו ופשיטא שדבר זה דורש הכנה ותשובה ותיקון המעשים.

אך זאת איננו יודעים לקראת מה מובילנו הקב"ה. רק נביא או בעל רוח"ק יכול לומר לקראת מה מובילנו, והאם תקופתנו היא חבלי משיח או לא. האם זו מלחמת גוג ומגוג או לא. שמעתי ממו"ר מרן המשגיח זצוקללה"ה "האמונה שלנו היא: שיכול להיות שהמשיח יבוא עכשיו, ויכול להיות שיבוא רק עוד מאה שנה". וכך גם קיבלתי ממו"ר מרן הגר"ש אלישיב.

בברכה שנזכה להיות ממחכי קץ ישועתו באמת ותחייתה עינינו בשוכך לציון ברחמים.

ותן טל ומטר - ישראל בחו"ל

שאלה בן ארץ ישראל השוהה בחו"ל בזמן שאומרים כאן 'ותן טל ומטר' ושם עדיין אומרים 'ותן ברכה', כיצד ינהג למעשה בתפילתו שם.

תשובה אם דעתו להישאר שם עד ימות החמה, דינו כבן חו"ל לעניין זה וישאל רק משישים יום לאחר תקופת תשרי, אך אם שוהה שם לתקופה קצרה ובדעתו לשוב ארצה, יבקש בשמע קולנו 'ותן טל ומטר' ובברך עלינו יאמר 'ותן ברכה'.

מלחמות אני עשיתי על חובתנו ותפקידנו בימים קשים אלו

אלא לצורך ישראל שיעסקו בתורה.
איך יתכן?

במושכל ראשון ניתן לחשוב שהצדק עם טענת הגויים. הלא כל בר דעת נוכח לראות שאכן המלחמה מעוררת התעוררות גדולה לישראל. הקדימו תחילת הזמן, מוסיפים בלימוד התורה, עושים חסד, מתאחדים ועוזבים את הפוליטיקה. אם ביום כיפור הפריעו אחים תועים לתפילה, היום רבים מבקשים להתפלל.

כאן כבר משיב הקב"ה תשובה חריפה לאומות העולם: שקרנים! וכי אתם עשיתם את המלחמות? "מלחמות אני עשיתי".

השלווה בחיי האמונה

ויש לבאר: וכי רק מלחמות "אני עשיתי"? הלא את כל הדברים הקב"ה עושה. כפי שאנו אומרים ב"ג עיקרים 'אני מאמין' שהבורא יתברך הוא לבדו עשה, עושה ויעשה לכל המעשים'. ומכוחו, הגשמים והכרכים, ומאי שנה מלחמות? ועוד קשה, מדוע לא אמר גם על המלחמות אותה תשובה: כל מה שעשיתם, לא עשיתם אלא לצורך עצמם.

חיפשתי ולא מצאתי מי שמעיר על כך. ויש לנו כלל: אם אין מי ששואל את הקושיא, מעיקרא ליתא.

והביאור: בברכת יוצר אנו מפרטים ששה דברים "כי הוא לבדו פועל גבורות, עושה חדשות, בעל מלחמות זורע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות".

מדוע מפרטים ששת הדברים הללו בדווקא? שמעתי ממו"ר המשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל לבאר כי בדברים שבהם נראה לכאורה שהאדם מעורב בהם, כגון רפואה או מלחמה, אדם חושב 'נכון, בוודאי הכל בורא עולם, אבל במלחמה או רפואה הרי רואים מעורבות של בני אדם, מנתח מומחה, מפקדים ולוחמים בשטח, יש שותפות אנושית בזה. לכן מדגישים אנחנו במיוחד על

לעתיד לבוא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו.

מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים ומבקשים שכרם.

אומר להם הקב"ה במאי עסקתם.

אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה.

אומר להם הקב"ה: כל מה שעשיתם, לצורך עצמכם עשיתם. תקנתם גשרים, ליטול מהם מכס. כרכים, לעשות בהם אנגריא [לתפוס אנשים לעבודת המלך], מלחמות אני עשיתי שנאמר (שמות טו-ז) "ה' איש מלחמה" (ע"פ הגמ' עבודה זרה ב).

נשאלת השאלה: וכי לעתיד לבוא, בעולם שכולו אמת, אומות העולם ינסו לשקר לא-ל אמת 'הכל לא עשינו אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה'? ברי שעשו הכל כדי לבטל את ישראל מהתורה. וגם הקב"ה אינו אומר להם שקרנים.

מבאר הגר"ז מבריסק: אומות העולם טוענות, הרי אתה הקב"ה מכוון כל מה שקורה בעולם שיהיה לטוב האמיתי, למען ישראל שיעסקו בתורה. אם כן, הגשרים, המרחצאות, הכרכים והמלחמות - הכל היה מכוון 'בשביל ישראל שיעסקו בתורה'.

אלא שאומר להם הקב"ה: נכון אני הובלתי שיהיה מוכן טובה לישראל, שיעסקו בתורה, אך אתם לא כיוונתם לכך אלא לצורך עצמכם עשיתם כמבואר (ראש השנה ד, א) שאצל גוי אין שכר למצוה הנעשית שלא לשמה. דווקא בישראל הנותן צדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, אך לא אצל גוי.

והנה הם מזכירים גם מלחמות. "הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא לצורך ישראל". רצונם לומר: המלחמות הרבות שעשינו, משמע כולל גם מה שלחמנו בעם ישראל, הכל לא עשינו

הלכה למעשה

»»»

ולא יאמר "ותן טל ומטר לבני ארץ ישראל" אלא יאמר בשמע קולנו כנוסח הרגיל "ותן טל ומטר", ואמנם אם הזכיר זאת בדרך עלינו, אינו חוזר.

ואין לחלק בין אם טס לחו"ל קודם ז' בחשוון או לאחר מכן, שדינו שווה בין אם יצא מהארץ לאחר שהתחיל להזכיר בארץ לבין אם טס קודם ז' חשוון שלא התחיל להזכיר כלל.

ואם מציעים לו להיות שליח ציבור בשהותו בחו"ל, אין מניעה לגשת אף שמוזכר אחרת מהם. אכן כשמתפלל בלחש ישאל ותן טל ומטר בשמע קולנו ובחזרת הש"ץ יגיד "ותן ברכה".

ברכת 'הגומל' לניצולי הטבח

שאלה מי מניצולי הטבח הנורא חייב לברך הגומל, ומה דינם של קטנים ונערים שבוודאי ניצלו.

תשובה חסדי ה' כי לא תמנו שבתוך הצער והיגון באובדן הנורא, רבים ניצלו. ולצד חובת הכרת הטוב לקב"ה, יש לזכור כללים ברורים לחיוב ברכת 'הגומל', ויזהר מלברך סתם, וחלילה ייכשל בברכה לבטלה, וככל הלכות ברכות אף בזה נאמר ספק ברכות להקל.

חובת ברכת הגומל - רק על מי שהיה בתוך הסכנה ממש וניצול הימנה! ואף מי שהיה באותו מקום ממש רגע אחד קודם, אין לו לברך, שהרי לא היה בסכנה, אלא ניצול מלהיכנס לסכנה.

קטן מתחת לגיל בר מצוה - אינו מברך, מפני שאינו חייב במצוות, ולא יכול לברך הגומל "לחייבים". וראוי לבן (או לאביו) לקבל קבלה טובה להתחזק בה כהוראה על הנס.

נער בגילאי 13-20 - יש דעות (הובא בפני מגדים אשל אברהם ריש) שעד גיל עשרים שלא נענש בענשי שמים, לא יברך, אך מאחר ולא ברור המנהג בזה יברכו מגיל י"ג עד כ', ורק כשיש צידוק לפטור יוסיפו דעה זו ולא יברך (שקדני מין הגר"ש אלישיב - ברכות תל"ט-נ).

שדרשו שכולם ייצאו להילחם ברומאים, ולכן שרפו את כל אוצרות התבואה והעצים כדי שיהיה מחסור וכולם ייצאו להילחם, ומחמת זה נהיה הרעב הנורא עד שכולם נפלו בחרב וברעב כמבואר במסכת גיטין שם. והנה, בכלל ישראל היו מאשימים את הבריונים שמחמתם נפלו כולם ברעב ובחרב. והבריונים האשימו בחורבן את החכמים שלא הורו לצאת להילחם ברומאים.

תינוק זה גדל בין ויכוח עצום ונורא שבין המפלגות. אלו מאשימים את אלו. וכששאלו ריב"ח מי נתן למשיסה יעקב ישראל לבוויזים, היה יכול להשיב את ההאשמות בהן משתמשת המפלגה שמשתייך אליה. אך הוא לא התבלבל וזכר היטב: הכל תלוי במעשינו. הלא זו ה' חטאנו לו ולא אבו בדרכי הלך.

להשריש את אמונה

אך זה עוד לא הכל. חו"ל מודגישים שתינוק זה שבבית האסורים היה "יפה עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים". ההדגשה בזה שלפני חתונה אדם מטפח את עצמו ומסתכל כיצד הוא נראה, האם שערותיו מסודרות, משא"כ בשבי, דרך השבויים והחטופים לדאוג דאגה רבה, הייאוש מכרסם בהם, לא אכפת להם כיצד הם נראים. אך ריב"ח ראה שתינוק זה לא אבדה תקוותו הואיל וידע שכל השבי אינו מן הרומאים אלא מה' זו חטאנו לו, וממילא אני נתון בידיו ולא במאסר הרומאים.

קשה להפנים את זה. לחיות עם זה בכל הלב. הדאגה לחטופים מכרסמת את הלב, האבל עם המשפחות השכולות נורא ואיום, אך צריך לעבוד על כך, להשריש את האמונה הזאת בתוך הלב פנימה.

יש ווארט על הפסוק בתהילים 'האמנתי כי אדבר'. בזכות מה האמנתי? 'כי אדבר' - ע"י שאני מדבר על כך. הדרך להפנים ולחיות את האמונה, בדיבור הרבה על אמת זאת עם בני המשפחה ובני החבורה. הדיבורים מופנמים וחוזרים ללב ועל ידי כן נזכה לראות בישועת ה' במהרה בימינו 'הנה אלוקינו זה נגילה ונשמחה בישועתו'.

• עיקרי דברי החיזוק שנאמרו בתפילת רבים בליל ש"ק בראשית בראשות מורינו הרב שליט"א.

הדברים הללו 'הוא לבדו'. שלא יהיו בלבולים. לכן כשבאים אומות העולם ומספרים 'מלחמות הרבה עשינו', הקב"ה משתיקם: 'אל תשקרו! אתם לא עשיתם. מלחמות אני עשיתי'!

אתם רק בובות של הקב"ה, כמו בתיאטרון בובות כאשר נדמה שהבובה עושה כל מיני פעולות, אך כל בעל שכל מבין שהבובה לא עושה כלום, היא מחוברת בחוטים לאדם שמסתתר ומושך בחוטים והוא מפילה והוא מעמידה. כך הן המלחמות. אומות העולם הן הבובות והבורא עולם מושך בחוטים, בדיוק כמו ששלח לפני שנים ספורות את הנגיף, כך שלח אותם. הקב"ה מודגיש זאת ביותר, שלא יהיו בלבולים. ומה שהם יענשו, זאת מחמת כוונתם הרעה ועל שהוסיפו לרעה כמו שמבאר הרמב"ן (פרשת וירא) מדוע "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי".

מי שחי כך, רגוע יותר. זה משנה את כל החיים. חו"ל מספרים (ניסין נח, א) "ת"ר מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לדרך גדול שברומי אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים. הלך ועמד על פתח בית האסורים אמר: ה' מי נתן לבוויזים. ענה אותו תינוק ואמר: הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכי הלך ולא שמעו בתורתו אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל העבודה שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו אמרו לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה ולא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל ומנו רבי ישמעאל בן אלישע".

זהו רבי ישמעאל בן אלישע שאמר במסכת ברכות (י) «שהקב"ה ביקש אותו ישמעאל בני ברכני. ותוספות מוסיפים אע"פ שאין פודין את השבויים יותר על כדי דמיהן שאני הבא משום דמפלג בחכמה הוה. רבים שואלים ממה התפעל ריב"ח ומה ראה בו חכמה יתירה, הרי זה פסוק מפורש בהפטרה של שבת בראשית וכל נער שנעשה בר מצוה באותה שבת יכול לסיים פסוק זה (ישעיהו מב, ו-י): "אני ה' קראתיך בצדק ואחזק בידך ואצדקך ואמתנה לך ברית עם לאור גוים... לפקח עינים עזרות להוציא ממוסגר אסיר מבית קלא ישיבי חשך".

ומבארים שבכלל ישראל היו באותה תקופה הבריונים

מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

להנצחה בעלון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

והיתה לה' המלוכה

בתוך כל הכאוס והמלחמה, הרצון לנקום והחשש מאויבים, אי אפשר לשכוח שהכל חלק מתוך תמונת מצב כוללת שתכליתה מלכות ה' בעולם. גם אם ימותו מאה אלף מחבלים, אם עדיין לא זרח אור ה', מה הועלנו?

באותו יום שאנחנו רקדנו ואמרנו לתורה, 'הדרך עלן', באותו יום שרו של ישמעאל עמד וצווח, 'אנחנו בן תרצח'.

שרו של ישמעאל

עמי הארצות יפרשו את אשר אירע לנו כ'בשל מודיעיני', לא היינו ערוכים ולא היינו מוכנים, השר הזה עוד יתפטר ורעהו ייקנס, אילו היו בודקים ואילו היו משנים, כי אז היה אחרת.

ואותם יושבי אהל של מקנה, ימשיכו וישמחו עם הכרזה אמריקאית ועם ספינות גדולות וחיל גנים אשר יבואו לך, ישערו מי יפחד ומי יחשוש, איזו מכה צריך לתת ומהיכן יש לתקוף. מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהן.

ולעומתם יושבי אהל של תורה יבינו שהסיפור שלנו אינו עם מחבלי חמאס או דומיהם, כי אם סיפור עמוק יותר מול שרי אומות העולם, שרו של ישמעאל עומד ומכוון את נכדיו כך או אחרת, וכל האסטרטגיה משתנה בהתאם - - -

מושיעים בחר שיעיר

שמעתי מרבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך מרדכי אורחי, ה' ירפאהו ויחזקהו, כי הפרטים על שואת יהודי אירופה, הגיעו לירושלים רק בסוף שנת תש"ב, וגם הם למקומעין. הבחורים בישיבה, כמו בני היישוב הישן, קהילות האשכנזים והספרדים, הבינו שמהו נורא קורה והקיפו את ראש ישיבת חברון, הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, ביקשו לדעת מה מוטל עליהם בשעה קשה זו לבית ישראל ומה ה' אלוקיך שואל מעמך.

העת הזו, ערב ראש השנה תש"ג. רבי יחזקאל סרנא השיב בתיאור של בן ישיבה הלכוד בשעה זו ממש בעליית גג וורשאית ומחרכי העץ רואה את רכבי הגרמנים מקיפים את הרחוב, שומע את הלמות המגפיים הנאצים נוקשים על לוחות העץ - וכשרבי יחזקאל תיאר זאת, נשמעו הלמות המגפיים גם ברחוב הישיבה בירושלים.

עם ישראל, מראשית הווייתו מורגל בעתות צרה ורדיפה. מעת שנאבק איש עמנו, כבר ידעה אומתנו שיהיה המאבק הזה עד עלות השחר.

הרגש היהודי למשמע הבשורות, הוא כקוץ מכאיב בבשר החי, כסילון ממאיר בלבב דווי. האמנם ביום שמחת תורה, ביום אשר חבוקה ודבוקה כך, ביום שהשמחה בכלה כלולה באה לידי ביטוי רוח וגוף, דווקא אז מגיע חרון אף והסתר פנים שכזה.

עלובה כלה שנקנסת ונענשת בביזוי שכזה, ביום חתונה. עלובה כלה שנתפזרה סעודתה כדומן על פני השדה, עלי לבי דווי.

וזרח משעיר למו

וביום הזה, יום אשר קראנו בו את דברי משה ביומו האחרון, הגיעו גלמי אומות העולם ופיטמו למעשה את דברי רועה ישראל: 'ה' מסיני בא וזרח משעיר למו'. לפני שניתנה תורה לישראל, הגיע הבורא לבני שעיר והציע להם את התורה. לבני ישמעאל הציע את התורה, לבני חם וכוש, פוט וכנען.

הם מסרבים, לא יכולים לקבל את דיני התורה. היא אומרת 'לא תרצח', והם לא מסוגלים, ההוויה שלהם זו רציחה. אינם יכולים לעמוד בזה (ע"ז ג: ועוד)

האויבים שקמו עלינו לכלותינו, בין אם הם בני עמלק ובין אם הם בני אדום או בני פלשת, מזרעו של חם או מזרעו של פוט - גם לאחר שסנחריב כלכל את האומות, נותרו הטבעים והאופי ביניהם - ובאופיים אינם מסוגלים לקבל את הדרישה הכל כך בסיסית, לא לגנוב ולא לרצוח.

ובדיוק ביום שמחת תורה, יום אשר בא לתוקף הכי הדוק של חביקת ישראל בתורה הקדושה, יום אשר קיבלו על עצמם את כל כללותיה ופרטותיה, דקדוקיה וקוצותיה, הגיעו אומות העולם והסבירו איך הם מאסו בתורה, איך הם קידשו את הרצח.

כבר חושב על הקמורת שתעלה במשכן שילה ובבתי המקדש,
כבר חושב על כהנים בדוכנם.

ואנחנו? מפריעים לנו האזעקות ושיבוש השגרה. חסר עוף
טרי בחנות ולא בטוח שבחנוכה הקרוב יתאפשר לטום לטיוול
בכרתים.

יהודי בעל דעה, רוצה שיבוא לציון גואל וישראל ישבו על
אדמתם כדי שתהיה לה' המלוכה, שם התכלית של החיים
הנצחיים, לא אלף מחבלים הרוגים או מאה אלף.

ומהמקום הזה אנו יודעים, כי עתיד לבוא גל גדול של
יהודים המתעניינים בתורה ובייעודי הנביאים, רוצים להכיר
את ריבונם ולקבל על עצמם עול תורה ומצוות בדקדוק. בשביל
הגל הזה צריך להכין תשתית ייעודית לקלוט את אותם צמאים,
להכין מעבשיו מערכי קליטה שיספק להם מענה בכל הרבדים,
כי הייתה לה' המלוכה.

יאמר נא ישראל

ובעוד שיח עמי הארצות ידון בשאלה מה יקרה ביום
שאחרי, מי ישלוט ומי ייקח אחריות, האם כדאי לכבוש את
עזה או לחלק אותה לרצועות קטנות, להפציץ רק מהאוויר או
להיכנס קרקעית, לסגור להם את זרם המים, או מספיק לנתק
את החשמל, אלה וכאלה שיחת הילדים המשובענים כי בהבל
פיהם ימוטו ממלכות ומשלו רוננים -

כי אז אנחנו נדון בשאלה מה הרווחנו מאותה גיבנת
שהוסרה מעלינו, האמנם ישראל נגאלים והיתה לה' המלוכה,
אך משיח נכנס לתמונה?

הן הן מילותיו הטהורות של רבי ישראל נג' ארזה בפיוטו
'יאמר נא ישראל', בחרוז מרובע.

פָּבוֹד תֵּן אֶל תְּמָה. פֶּבֶשׁ שׁוֹפְכֵי דָמָה. פֶּלֶם פֶּרֶב חֲמָה. פִּי
גִרְשׁוֹנֵי הַיּוֹם.

לְבִשׁ עֵז הַתְּאֵזֶר. לְמָה לִּי תִתְאָכֶזֶר. לָחֵם עוֹבֵד אֶל זֶר. לְפָנֶיךָ
הַיּוֹם.

ולואי ולואי, כי קינתו היוקדת, ממקום מנוחתו בעיר עזה,
שם כיהן כרב העיר, תעלה לשמי מרומים ותלמד סגוריה על
בית ישראל, על עם תועה ותוהה, ופתאום יבוא אל היכלו האדון
אותו אתם מבקשים.

מה שואל הנער האסור בעליית הגג - הקיש ראש ישיבת
חברון באצבעו על הסטנדר - מה מבקש ומה מתחנן בכל לבו,
'ריבוננו של עולם, ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו'!

לא אסביר את האימרה הזו, כי אם אספר במקומה עובדה
אחרת, גם היא מאותה תקופה. מעת ששוחררו מחנות המוות
באשוויץ, בחודש אייר תש"ה, עמד הרבי מקלויזנבורג וראה
את המנקים של בעלות הברית, באים לשחרר אותם לחירות.

האסירים החלוצים רטטו באושר, ורק הרבי עומד ומביט.
כשראה את החייל הכושי עומד על המגן הראשון ומריע
לשחרור, פרץ בכבי נורא שפירק את גופו המיוסר לחתיכות.
לימים יגיד, כי כל ימי התרעלה לא בכה כמו באותו מעמד.

'רבי', שאלוהו, 'על מה בכית', והוא השיב. 'אני חשבתי
שאחרי כל השנים האלה, והיתה לה' המלוכה. הגיע ה' לשפוט
את הר שעייר, הנה זה עומד אחר כותלנו. חבי כמעט רגע עד
יעבור זעם.

'והועם עבר. חיכיתי לראות את המושיעים העולים בהר
ציון והיתה לה' המלוכה, והנה מגיע גוי כושי לשחרר אותנו, זה
לא מלוכת ה' שחיכינו לה כל כך!' היהודי לא מתפלל שהנאצים
יילכו ויכנעו, זה רק היכי תימצא להגיע ליעד הנכסף - והיתה
לה' המלוכה.

כי אם הנאצים הובסו והושמדו, אבל מלכות ה' עדיין לא
התנוססה וזרחת בעולם, עוד לא הגענו לתכלית!

ובא לציון גואל

באותו שיח של עמי הארצות תשמע אנשים המייחלים
שימותו 'כל המחבלים', מילא. באבוד רשעים רינה.

והחיזבאללה? בטח, 'שכל החיזבאללה ימותו'. והאיראנים?
'כן, כן, גם הם ימותו'.

ואחר כך מה, נחזור לריב על משרות וקדנציות ועל תפקידים
ותקציבים והקצאות וירושות ומרפסות משותפות?

כשיעקב נדרף ומבקשים את נפשו, הוא מתפלל על בגדי
כהונה ועל לחם הפנים (שמ"ד י, ד), הוא לא חושב על ההצלח
של היום, הוא חושב על הבניין הענק לדורות, המחשבה שלו
היא הכי פנורמית ועמוקה שיכולה להיות, מעודו רדוף ושסוי,

לעילוי נשמת
האשה הכבודה והצנועה
מרת שרה סרח שם טוב ע"ה
מעלותיה ומידותיה הטובות נודעות
לכל מכירה
ולהצלחת בנה
ה"ה יוסי שם טוב ומשפחתו הי"ו
נהריה

אחינו כל בית ישראל
הנתונים בצרה ובשביה
העומדים בין בים ובין ביבשה
המקום ירחם עליהם
ויצאם מצרה לרוחה
ומאפלה לאורה ומשעבוד לאפלה
השתא בעלל ובזמן קריב

לעילוי נשמת
מרן הג"ר יהודה צדקה זצוקללה"ה
ראש ישיבת פורת יוסף
יום היא"צ ב מרחשון

פרשת נח

מעריב החיזוק

מאת הרב שמעון פרג שליט"א

יבואר כל כוחה של
תורת א"י וקדושתה

עמ"י נמצא בעיצומו של מלחמה ואין אף אחד יודע מה יולד יום, ובודאי כשאנו פותחים בפרשת בראשית את דברי רש"י שהביא את דברי ר"י לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה והטעם שפתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו, שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם הם יאמרו להם כל הארץ של הקב"ה הוא בראה, ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצותו נתנה להם וכו' והדברים צ"ע הרי מו"מ בין ישראל לאומות העולם למי שייך א"י זה ויכוח של חו"מ ומה עוזר שהתורה פותחת בחומש בראשית ובודאי שאנו קוראים את פרשת בראשית חואים שא"י כל כוחה זה כח התורה וכח קדושתה, שהתורה פותחת בבראשית וכתב רש"י שבשביל התורה שנקראת ראשית אע"פ שהתורה פותחת בשמים וארץ מ"מ ביום הראשון לא נבראו אלא ללמד שכל העולם ובפרט א"י נברא בשביל לחבר את הארץ לשמים ומש"ה פותחת התורה בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ. ובודאי שהקב"ה ברא את האדם והפקיד בידו את העוה"ז וגם את העוה"ב, זה בתנאי שישמור את התורה כמו שכתב האוה"ח על הפסוק לעבדה ולשמרה, לעבוד את הקב"ה ולשמור את המצוות, וכשאדם הראשון אכל מעץ הדעת גורש מגן עדן וזה מרומז בתורה בפרשת ויכולו, שהקב"ה התנה עם שמ"י וארץ שהכל תלוי בקבלת התורה ושמירתה כמבואר בגמ' שבת, וזה מרומז בפסוק בהבראם שעיקר הכח של הבריאה תלוי באות ה' שיש בו פתח לחזור בתשובה כמבואר ברש"י, ובודאי כשמתבוננים בעמ"י בזמן יציאת מצרים וארבעים שנה שהלכו במדבר ונכנסו לא"י לא היה שם בן ישראל שקבע מושבו בחו"ל אלא לכל יהודי היה חלק בא"י ומצד שני לא היה שום עכו"ם גר בא"י רק בחו"ל, וכל מה שעם ישראל מפוזר ומפורד בין העמים זה מחמת העונות כמו שמתפללים בג' רגלים במוסף ומפני חטאנו גלינו מארצנו ולכן כשיש ויכוח של

יבואר עוד בכח א"י

יבואר עוד שמחמת
החטאים בסוף פרשת
בראשית

**בתחילת פרשת נח לא
נשאר רק אדם אחד
מכל היקום**

**יבואר בפסוקים שכל
הקצף של המבול קשור
לחמס שחמס היינו
חטופין כמבואר
באונקלוס וכו'**

**יבואר עוד בגודל
בקשת רחמים בזמן
מלחמה:**

למי שייך א"י אין זה ויכוח של נדל"ן אלא זה ויכוח מה זה א"י.
ופרשת בראשית מוכיחה לכל העולם שאף שנברא אדם
הראשון בכל התיקון השלם שקבל את העוה"ז והעוה"ב מ"מ
ע"י החטא גורש מגן עדן, וכשמסיימים חומש בראשית
ומתחילים פרשת נח רואים שלא נשאר שום אדם מכל הבריאה
הראשונה של נעשה אדם אלא נח ובניו מחמת שנח איש צדיק
וכו' וזה בודאי מחזק אותנו לראות את מה שקורה בשבוע
האחרון שהתחיל בש"ק ובש"ת ביום הכי קדוש של כל השנה ,
שמצד היום זה הגמר של הימים הנוראים ורואים שכל מה
שקורה היום היה אז, כמו שמבואר בפסוקים ויאמר אלוקים אל
נח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם ובתרגום
אונקלוס ובתרגום יונתן כתבו בסגנון אחד הרי איתמלאת ארעא
חטופין מן עובדיהון בישיא, ויעוין באוה"ח הקדוש שבחמס יש
את כל העבירות החמורות, ובזה רואים שכמה שהקב"ה שומר
על עמו ישראל מ"מ צריך ליזהר מאד ליפול במקום של חמאס
שזה הביא את המבול וזה גורם אנדרלמסיא בעולם, עמ"י
נמצא בעיצומה של מלחמה ואין אף אחד יודע איך זה יגמר
ובודאי שצריך לזכור את גודל התביעה של נח שלא ביקש
רחמים על בני דורו כמבואר בזוהר בדף ס"ז שהיה תביעה על
נח שלא התפלל על בני דורו ולא למד ממשה רבנו שבחטא
העגל שהקב"ה אומר למשה ועתה הניחה לי ואעשה אותך לגוי
גדול אמר משה רבנו לקב"ה איך אני אעזוב את עמ"י ואילו נח
שלא התפלל על בני דורו נקרא המבול על שמו כמו שכתוב מי
נח זאת לי וזה החיוב על כל יהודי ויהודי שרואה את המלחמה
הגדולה שגובה מחירי דם קשים מעמ"י ואינו מבחין בין צדיק
לרשע כידוע מה שכתוב בחז"ל כיון שניתן רשות למשחית אינו
מבחין בין צדיק לרשע וע"כ צריך לתפוס אומנות משה רבנו
שע"י ריבוי התפילות מנע את כליון עמ"י ולא ח"ו להגיע להיפך
והקב"ה יעזור לנו לחזור בתשובה שלמה ע"י ריבוי תשובה
ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה. ובודאי שאדם מתבונן
שכל הדברים כתוב בספר תהילים בפרק (נ"ז ז) רומה על
השמים אלהים משום דרשת הכינו לפעמי כפף נפשי בסבת
חמס לשנאת חנם כרו לפני שיחה דע"ז נגרם שנאת חנם ויעוין
בזוהר בסבת חמס ושנאת חנם וזה מה שצריך האדם להתחזק
לחיות תחת גפנו ולנצל את נוכל לזכות להינצל מהמלחמה
וחבלי משיח נוראין ונזכה לשבתי בבית ה' כל ימי חיי וכו'

**לזכות ידידינו הרב יונתן חיים בן מלכה הי"ו שכל העלונים הם בזכותו ע"י ידידו משה בן
שרה ומשפחתו**

פרשת נח תשפ"ד

מישפטי התורה

הליכות חיים

בס"ד

מקח טעות בקניית יין עתיק במיוחד

שאלה

באחד ממרתפי יקבי הברון שבארץ ישראל, נמצאה לאחרונה חבית קטנה אטומה מכל צדדיה, המכילה חמישה ליטר יין עתיק מלפני מאה שנה. הנהלת היקב החליטה למוכרה במכירה פומבית, והיא אכן נמכרה תמורת חצי מליון ש"ח. "הזוכה המאושר" לקח בידיו את החבית, הרימה בשמחה אל-על, אולם עקב אחיזתו בחזקה בחבית הישנה, היא לא החזיקה מעמד, ונוצר בה סדק שדרכו נשפך היין וניתז ממנו לכל עבר. חלק מהנוכחים מיהרו לטעום מהיין שנשפך על הכסאות, אך מיד התברר להם שהיין היה חמוץ ולא היה ניתן כלל לשתותו.

כעת טוען קונה היין, שהוא פטור מלשלם את הכסף שהתחייב תמורת החבית, מאחר והתברר שהיין היה חמוץ. וכמו כן טוען הקונה, שהוא החזיק את חבית היין כראוי, ולכן הוא פטור מלשלם עבורה.

ואילו הנהלת היקב טוענת, שהוא אשם בכך שהרימה אל-על. כי לולא זאת, החבית היתה נשארת בידו שלימה. כמו כן, מאחר ויין זה לא נועד לשתיה אלא לשמירה כחפץ עתיק בעל ערך היסטורי, לכן מבחינתם הם סיפקו לו מה שהבטיחו, והוא גרם במעשיו לנזק. עם מי הצדק?

תשובה

א. הקונה בקבוק או חבית יין וכשפתח אותם נמצא שהיין חמוץ, אם ברור הדבר שהחמצת היין נעשתה אצל המוכר - נחשב הדבר כמזל במקח, ולכן המקח בטל.

ב. ביחס לקונה יין ישן מלפני מאה שנה, אם שכיח הדבר שהיין יחמיץ למרות היותו בתוך בקבוק או חבית אטומה, נחלקו הפוסקים בנידון דומה, האם למרות זאת המקח בטל והמוכר הפסיד, או מכיון שהיה על הקונה להעלות על דעתו, שישנו סיכוי סביר שהיין החמיץ, לפיכך אם לא התנה מראש, שבמקרה שימצא שהיין חמוץ יחשב הדבר כמקח טעות - המקח קיים. כי אנו אומרים, שהקונה הסכים לקנותו, ולקח על עצמו סיכון זה.

לפיכך, בנידון זה כשהקונה לא התנה מראש, מכיון שהדבר תלוי במחלוקת הפוסקים, אם הקונה שילם עבורו את כל התשלום או חלק ממנו - פטור המוכר מלהחזיר לו מה ששילם. ואם לא שילם עבורו - פטור הקונה מלשלם למוכר מה שהתחייב לשלם עבורו, למרות שלקח את בקבוק היין או החבית לרשותו.

ג. אם רק במקרים נדירים קורה שיין ישן במיוחד מלפני מאה שנה וכדומה מחמיץ, למרות שהוא נמצא בתוך חבית אטומה כראוי, במקרה זה לא היה צריך הקונה להתנות בעת הקניה שום תנאי נוסף. לפיכך אם לבסוף נמצא שהיין החמיץ עוד בבית המוכר - המקח בטל ולכן אפילו אם שילם עבורו - חייב המוכר להחזיר לו את כספו.

ד. לאור האמור בנידון השאלה דנן טענות הנהלת היקב - אין בהן ממש. משום שמותר היה לקונה להרים גבוה את חבית היין, ואין בכך שום שינוי מהתנהגות כל אדם עם רכשו.

ואפילו אם פשע בגלל הלחץ החריג שהפעיל על החבית ושמחמתו נוצר בה סדק, אם כן לכל היותר ניתן לחייבו לשלם עבור עלות חבית עץ ריקה, אולם אין נידון זה משנה ביחס לביטול המקח שנעשה - כי סוכם שהוא קונה יין עתיק, ולא חמוץ עתיק.

כמו כן, כשאדם קונה יין עתיק, למרות שיש בקניה זו גם מרכיב של קניית חפץ עתיק שהרבה אנשים יכניסוהו לכספת שבביתם כחפץ "יודאיקה", אולם ודאי שצריך שיהיה שמו עליו, כלומר, שלא רק יקראו לו יין אלא שכך גם יהיה בפועל, וממילא יוכלו גם לשתותו אם ירצו בכך. ומאחר ובנידון דנן התברר ששמו האמיתי הוא - "חומץ ישן", ולא "יין ישן", לפיכך נחשב הדבר כחפץ שונה ממה שהתחייב המוכר למוכרו, ולכן המקח מבחינה זו - בטל.

ה. לאור האמור, מסקנת הדברים בנידון דנן הינה - אם הקונה עדיין לא שילם עבור קנייתו, ואפילו אם נתן הסכמתו שיחייבוהו באמצעות כרטיס האשראי שברשותו, אך עדיין לא נגבה הכסף ממנו - פטור הקונה מלשלם עבור קניית חבית היין העתיק, וממילא הוא רשאי לבטל את החיוב שנתן לגבות זאת מחשבוננו.

אולם אם כבר שילם עבור חבית היין את כל המחיר או חלק ממנו, וכעת הוא תובע מהמוכר שיחזיר לו את הכסף ששילם, תלוי הדבר במה שכתבנו לעיל בסעיפים ב-ג. כלומר, אם לא שכיח שיין מלפני מאה שנה ששמור בחבית אטומה יחמיץ - חייב המוכר להחזיר לו את כספו. אולם אם שכיח הדבר, לכן מכיון שגם הקונה פשע בכך שלא התנה מראש, שבמידה וימצא שהיין החמיץ המקח יתבטל - לא ניתן לחייב את המוכר להחזיר לו מה שקיבל מהקונה.

אולם אם קיים מנהג ידוע באותו מקום שגם באופן זה חייב המוכר להחזיר לקונה מה ששילם לו, אם כן במקרה זה מחמת המנהג, יצטרך המוכר להחזיר לקונה את כספו.

מקורות

1. כתבו הרי"ף בב"מ פ' הוזהב (ל:) והרא"ש שם (ס"ו טו) שאם אדם מוכר אוכל, חפץ או כל דבר אחר לחבירו, ולאחר זמן התגלה שהיה בדבר שנמכר מום, וידוע בוודאות שמום זה היה קיים כבר אצל

המוכר - המקח בטל, משום שזה נחשב מקח טעות, ולפיכך בכל זמן שיוודע לקונה מהמום - רשאי הוא לבטל את המקח. וכך גם פסקו רב האי גאון, והרמב"ם (פ' טו ממכירה הל' ג), הטור, והשו"ע (חור"מ סי' רלב, ג).

והנה, הובא בטושו"ע חו"מ שם (סעיפים יא-יב) שהוא הדין לגבי מוכר פרה לחבירו, ושחטה הקונה כדי לאוכלה ונמצא שהיתה טריפה, וידוע לנו בודאות שהדבר המטריף היה בבהמה עוד כשהיתה בבית המוכר - המקח בטל, למרות שגם המוכר אנוס שהרי לא ידע מקימה.

מחלוקת הפוסקים, כשנמצא מום נסתר בדבר ששכיח להיות

אמנם אם הבהמה הוטרפה מחמת סירכתא שהיתה בריאתה, שזה דבר שכיח ומצוי שישנו בבהמות, במקרה זה נחלקו רבותינו הראשונים כדלהלן: לדעת הרמב"ן שהובא שם בטור, הר"ן בחולין (יד. ד"ה הוגלה), וסתימת לשון הרמב"ם (פ' טו ממכירה הל' ו) והכרעת הב"י בפירושו על הטור שם, ובשו"ע שם - גם באופן זה המקח בטל, משום שנחשב הדבר כאילו ביקש מהמוכר שימכור לו בהמה שתהיה ראויה לאכילה, ואת זה הוא לא קיבל. ואין שום ראיה שמחל הקונה שאם ימצא בה מום מחמת סיכרות בריאות הוא מוכן לקיים את המקח.

אולם לדעת רבינו אפרים, בעל העיטור, והרא"ש שהובאו שם בטור, ושהובאו כדעה השניה בשו"ע שם, מכיון שמום זה שכיח שימצא בבהמות והיה לו לקונה להעלות על דעתו שעלול להמצא מום כזה - לכן היה לו להתנות עם המוכר, שאם אכן ימצא מום כזה יתבטל המקח. לפיכך אם לא התנה הלווקח תנאי כזה, אנו אומרים שודאי הסכים לקנותה גם באופן זה. כלומר, שמחל מראש למוכר על מום זה אם ימצא בבהמה, ולכן המקח קיים.

הגדר של יין ונמצא חומץ

והנה, מוכח מהגמ' ב"ב (צו. ואילך), ומהטושו"ע חו"מ (סי' רל) שאדם המוכר יין לחבירו ונמצא שהיין החמיץ עוד בבית המוכר - נחשב הדבר כמום במקח, ולכן המקח בטל. משום שיין וחומץ הינם שני מינים שונים, אע"פ שהחומץ נוצר כתוצאה מהיין שהתקלקל, למרות זאת נחשב הדבר שהקונה לא קיבל את המוצר שביקש, ולכן המקח בטל.

לפיכך גם בנידון השאלה דנן, ודאי שמלבד חשיבותה של חבית היין כערך הסטורי ועתיק לאספני עתיקות, אולם היא הרי נמכרה כחבית יין עתיק ולא כחבית חומץ עתיק, כך שמלבד העובדה המהותית שעבור חבית חומץ עתיק היו משלמים סכום קטן בלבד, וסיבה זו מספיקה כדי לקבוע שיש כאן אונאה של מאות אחוזים במחיר החבית שנקנתה, ושמחיתה בלבד ניתן לבטל את המקח, כמבואר בשו"ע חו"מ (סי' רכז, ב). אלא בנוסף לכך מאחר ושם החפץ הנקנה הינו שונה, והוא גם בעל שימושים שונים, דהרי יין ניתן לשתותו והרי לשם כך הוא נוצר, ואילו חומץ אינו ראוי לשתותו, לפיכך ודאי שהמוכר מכר לקונה דבר אחר ממה שהיה אמור למכור לו, ולכן המקח בטל.

2. והנה מבואר בשו"ע חו"מ (סי' רלב, ג) שמקורו מלשון הרמב"ם (פ' טו ממכירה הל' ו-ח), שאם אדם מכר לחבירו חפץ שהיה בו מום, ועשה בו הקונה מום נוסף לפני שנודע לו מקיום המום הראשון, ומחמת פעולה זו הופחת ערך החפץ כעת בסכום ממוני נוסף, אם הפעולה שעשה הקונה מקובלת לעשותה ולא היה בה כל שינוי מההשתמשות הסבירה של אדם בחפצו - פטור הקונה מלשלם עבור הנזק הנוסף שנעשה מחמתו. אולם אם הוא עשה פעולת מזיק משונה בחפץ שקנאו, במקרה זה למרות שהמקח בטל, יצטרך הקונה לשלם למוכר עבור הפסדו הממוני מחמת המום הנוסף שעשה בו הקונה שלא כדין, וע"ש דוגמאות לדין זה.

לאור האמור בנידון דנן, הרמת חבית בת חמישה ליטר למעלה כאשר מחזיקים היטב בחבית הנ"ל, אינה נחשבת כלל לפעולה משונה המוגדרת כאדם המזיק לחבית. לפיכך אפילו אם היה לחבית מצד עצמה או לחומץ שבתוכה ערך ממוני מסויים, וכעת לאחר שבירתה אבדה ממנה שוויות זו, בכל זאת - פטור הקונה מלשלם למוכר עבור הפסדו. משום שכאמור - הקונה לא עשה כל פעולה משונה בהחזקת החבית הנ"ל, ואפילו חבית ישנה אם היא נראית במצב תקין, אינה צריכה להישבר כשמרימים אותה אל-על ואוחזים בה היטב.

אולם אם הוא לחץ על החבית יותר מהמקובל, הוא חייב לשלם עבור חבית עתיקה בלבד [אם יש לכך שוויות ממוניות], אולם אין הדבר גורע מביטול המקח שנעשה על קניית יין ולא קניית חומץ. 3. נוסף עוד ביאור למה שאמור בתשובה בסעיף ה', שתשלום באמצעות כרטיס אשראי מהותו - אישור של בעל החשבון לחברת האשראי שמסכים שהם ישלמו את חובו לאדם מסויים, ויגבו זאת אח"כ מחשבונו שבבנק. כלומר, הקונה עשה אותם כשלוחים שלו לשלם עבורו בכפוף להסכם שביניהם. לפיכך כל זמן שהשליחה [שהיא בנידון דנן - חברת האשראי] עדיין לא עשתה את שליחותה, כלומר, שעדיין לא שילמה כסף למוכר - ודאי שרשאי המשלח לבטל את שליחותה ולומר לה: 'אל תעשי מה שאמרתי לך לעשות'.

מסרים ורעיונות בפרשת השבוע

מעלת הנצחית של התפילה

כתוב במסכת עדויות (ב, ע) שמשפטם של אנשי דור המבול היה שנים עשר חודש, וכן כתב רש"י בפ' נח (ת, יד) וע"ש. ולכאורה הטעם הוא, כמבואר שם במשנה, שמשפטם של הרשעים בגיהנום הינו שנים עשר חודש, ומאחר ואנשי דור המבול נקראו רשעים כמבואר במשנה במסכת סנהדרין (קצ, קח). לפיכך הם נידונו ע"י המבול והמסתעף מכך במשך י"ב חודש.

אלא שהקשה על כך בחידושי החתם סופר בתחילת פ' נח, שהרי מיתתם הייתה בתוך זמן קצר, ע"י המים שהיו חמים במיוחד, שעלו מהתהום וגם ירדו משמים. ואם כן מה משנה להם, וכיצד מתווסף

להם עונש נוסף, אם לאחר מיתתם מי המבול ימשיכו לרדת בארץ, כשהם לא נמצאים שם? ועוד קשה שהרי מבואר במשנה בסנהדרין שמיד לאחר מיתתם, הם נענשים בשמים לעולמי עד - ולעולם לא יצאו מהעונש הזה.

המבול היה י"ב חודש - לכפר על חטאו של נח

לפיכך כתב שם החת"ס, שמטרת הי"ב חודש של המבול היתה - כעונש לנח שהיה סגור וכלוא בתיבה, מבלי יכולת לצאת משם במשך הזמן הזה, ויצטער מחמת כך צער רב בשהייתו שם. וכפי שפירט בהרחבה שם בן נח לאליעזר עבד אברהם, את הצער הרב שהיה להם בתיבה עם החיות במשך כל שעות היום והלילה, כמבואר בגמ' בסנהדרין (קק:). והביא החת"ס לכך ראיה, מהמבואר במדרש רבה פ' נח (לא, ט) על הפסוק "קנים תעשה את התיבה" שאמר ר' יצחק: מה הקן הזה מטהר את המצורע כשחטא, אף תיבתך - מטהרתך. כלומר, ע"י שתשהה בתיבה - תטהר ויתכפר לך חטאך, וכן פירש שם העץ יוסף וע"ש.

ולכאורה ניתן להבין ראיה נוספת לחת"ס מהגמ' בסנהדרין (קק:). וז"ל: תנא דבי רבי ישמעאל, אף על נח נחתם גזר הדין - אלא שמצא חן בעיני ה'. וכלשון הפסוקים האחרונים בסוף פ' בראשית (ו, 1-3) "כי נחמתי כי עשיתים [אלא] - ונח מצא חן בעיני ה' " ע"כ, וכך גם כתוב שם במדרש רבה וע"ש. הרי שלמרות גדלותו הנשגבה של נח, שהקב"ה העיד עליו שהיה צדיק תמים, ואת האלוקים התהלך נח וכו', אבל על ע"פ דקדוקי חשבונות שמים עם הצדיקים הגדולים, עדיין נמצא איזה שהוא חטא מזערי בנח, שמחמתו היה צריך למות בזמן המבול, אולם בגלל שהוא מצא חן בעיני ה' - לכן ניצל ממותו. אבל כתחליף לכך, קיבל נח עונש, להיות בתוך תיבה סגורה י"ב חודש, עם ייסורים וצער גדול במיוחד כפי שהיה לו שם, כדי לכפר על חטאו. ולכן המבול היה בדווקא י"ב חודש, וכמשפט הרשעים בגיהנום שהינו במשך שנים עשר חודש גם בשעות היום, וגם בשעות הלילה.

הסבר החתם סופר לחטא נח

והנה אף על פי שאיננו יודעים מה היה חטאו של נח שעליו הוצרך לכפר, אבל ננסה להבין זאת לאור דברי חז"ל, ועל פי זה אולי נבין כיצד עלינו לנהוג. ותחילה נציין מה שכתב החת"ס לבאר חטאו של נח. שהרי חז"ל אמרו במד"ר (ל, ה. וכן הובא בדעת זקנים מבעלי התוס') על הפסוק "ואלה תולדות נח, נח איש צדיק" וכו' שהוזכר פעמיים השם נח ללמדנו, שנח היה טוב גם לשמים, וגם לבריות. וטוען החת"ס, שלאחר ששמע נח מהקב"ה שאנשי דורו הינם רשעים, ונגזר עליהם למות במבול אם לא יעשו תשובה, לא היה עליו להמשיך להיות טוב עםם. שהרי מעתה היה צריך להתנהג עמם כפי שדוד המלך אמר "משנאך - ה' אשנא, לאויבים היו לי". ולדעתו זוהי הסיבה שמחמתה נענש נח להיות בתיבה י"ב חודש.

הסבר נוסף, בגלל שנח לא התפלל לה' שלא ירד מבול

אמרו חז"ל, שהמבול נקרא על שם נח כמו שנאמר בישעיהו (נב, 10) "כי מי נח זאת לי, אשר נשבעתי מעבור - מי נח" וכו'. והסיבה

לכך, בגלל שנח לא התפלל לה' שיציל את אנשי דורו מהמבול, כמו שהתפלל אברהם אבינו לה' שיציל את אנשי סדום ועמורה ממיתה [ככתוב בפ' וירא (כג, יח)]. ולכאורה מהראוי להבין - הרי לנח היו סיבות טובות ומוצדקות שלא להתפלל להצלתם, שהרי מבואר בגמ' בסנהדרין (קק:). ובמד"ר פ' נח, שבמשך מאה ועשרים שנה, מהיום ששתל את העצים עבור התיבה עד שהתיבה נבנתה, נח הוכיח את אנשי דורו שיחזרו בתשובה, ואמר להם שהקב"ה יביא עליהם מבול וכו'. והם ברשעותם עוד צחקו עליו והמשיכו במעשי הרשע שלהם ביתר שאת למרות תוכחתו.

ואם כן יתכן, שזוהי הסיבה שמחמתה לא התפלל נח עבורם שינצלו. כי אם למרות שהוכיחם מאה ועשרים שנה, למרות זאת הם לא חזרו בתשובה - ודאי שכלפם התפילה לא תעזור. או שבגלל רשעותם הגדולה - הם לא ראויים שיתפללו עבורם שינצלו מהעונש שמגיע להם. ודלא כאנשי סדום ועמורה, שמעולם לא הוכיחו אותם על מעשיהם הרעים, ולכן חשב אברהם שעבורם תפילתו תעזור להצילם.

כמו כן היות ונח היה נביא ה', יתכן שראה ברוח קודשו, שאפילו אצל אנשי סדום למרות שלא הוכיחו אותם לשוב בתשובה, בכל זאת תפילת אברהם לא הועילה למנוע מהם את העונש. אם כן כל שכן שתפילתו לא תועיל להציל את אנשי דור המבול מהעונש, שלמרות שהוזהרו במשך שנים רבות, לא רצו לחזור בתשובה. וצריך ביאור למה באו בטענות על נח על כך שלא התפלל שלא ירד מבול?

ביאור עומק טענת חז"ל לנח למה לא התפלל?

אלא שאפילו שעל פי הסברה ישנה הצדקה למה נח לא התפלל עבורם להצילם, למרות זאת עדיין עומדת במקומה כלפיו טענת הקב"ה שנאמרה ברוח הקודש לחז"ל - למה לא התפללת עבורם? ונבאר זאת בס"ד.

רצון הקב"ה הוא - שיתפללו אליו בכל עת, ובפרט כשישנה צרה שלא תבוא. והנה אין חובת התפילה לה' קשורה בכלל לתוצאות שיהיו מחמת התפילה. כי אפילו אם נניח שיבוא נביא ויאמר למתפלל שתפילתו לא תעזור - עדיין חלה עליו חובת התפילה, כי זהו חיוב עצמי, ועיין ברמב"ם בתחילת הלכות תפילה ובמפרשיו. והנה מלבד החיוב שיש על כל אדם להתפלל עבור צרכיו, רצון הבורא ית"ש שאדם ירגיש גם את צער הזולת ויתפלל לה' גם עבור חבריו, ועבור כל יהודי, וכל שכן עבור ציבור יהודי בכל מקום שנמצא. כי לאחר מתן תורה והכניסה לארץ ישראל, נעשה כל עם ישראל כיחידה אחת, שכולם ערבים אחד על מעשהו של השני. וכל פעולה שעושה יהודי - בכוחה להשפיע על שאר עם ישראל לטוב או למוטב.

אמנם למדנו מקריעת ים סוף שהקב"ה מנע מהמלאכים מלשיר לו שיר ושבח על טביעתם של המצרים בים סוף, למרות שהיו גויים ורשעים גדולים וטענתו היתה - מעשה ידי טובעים בים - ואתם אומרים שירה? ורק בני ישראל שסבלו מהם קשות והמצרים רדפו אחריהם להורגם, להם היה מותר לשיר ולהודות לה' שהצילם

ממות לחיים. על כל פנים לפני שנוצר עם ישראל, מכיון שאנשי העולם היו הגויים משבעים האומות - לפיכך רצון הקב"ה היה שנה יתפלל להצילים שלא יאבדו מעשה ידי הקב"ה. ולימדונו חז"ל, שאפילו על אנשים כמותם [כמו אנשי סדום ועמורה] שיבח הקב"ה את אברהם אבינו שהתפלל להצילים כמבואר בתהילים (מח), "אהבת צדק" כלומר, אהבת לצדק את בריותי, "ותשנא רשע", ומאנת לחייבם - לכן משחך אלוקים שמן ששון מחבריק, וזכית לנבואה ישירה מאת הקב"ה, כמבואר במד"ד פ' וירא (מח, ח) וע"ש.

מעלת התפילה - שלעולם אינה הולכת ריקם

כמו כן לימדונו חז"ל - שלעולם אין תפילה לה' שלא תועיל - ואף תפילה איננה אובדת. אלא שלפעמים נענים מיד, ולפעמים רק כעבור זמן שיכול גם להמשך חודשים ואפילו שנים רבות. וכן לפעמים נראה שהתפילה לא הועילה למטרה שהתפללו עבורה כגון, שמתפללים עבור חולה שיבריא, ולבסוף כעבור זמן קצר הוא הגיע לעולם האמת. אולם למעשה גם תפילה זו - לא אבדה ואינה שבה ריקם. אלא היא קיימת ושמורה בבית גנזיו של הקב"ה בשמים. ולפעמים היא מועילה לאותו הנפטר להקל על עונשו בעולם האמת. ולפעמים קורה שבמשך השנים מגיע עונש למתפלל או לאחד ממשפחתו או לאחד ממשפחת אותו החולה, ואז הקב"ה לוקח את התפילה הזו ששמורה אצלו, ובאמצעותה הוא מציל או מרפא את החולה הנ"ל, אע"פ שהמתפלל לא יודע מכך, ולמרות שבשעת הצלת קרובו, אותו מתפלל כבר נמצא בעולם האמת. אולם היות והתפילה הנ"ל נשמרה בפקדון אצל הבורא ית"ש - היא הועילה כעת ליוצאי חלציו של המתפלל, והכל נעשה על פי שיקולי הקב"ה בלבד.

לפיכך מובן למה נשארת בעינה טענת הקב"ה על נח לפי דרגתו - למה לא התפללת על אנשי דורך שלא ימותו במבול. כי אפילו אם בגלל היותך נביא ה' ידעת בודאות שתפילתך לא תציל אותם מגזירת המבול, אולם אין ידיעה זו קשורה כלל לחובתך להתפלל לה' גם עבור הצלת הרשעים - כי זהו רצון הבורא ית"ש שתעשה, וכמו שהתפלל אברהם אבינו על אנשי סדום, ושבחו הקב"ה על כך.

הוכחה שתפילת אברהם על סדום הועילה

כמו כן למעשה גם תפילת אברהם להצלת אנשי סדום הועילה לבסוף מאד. שאע"פ שביחס להצלת כל אנשי סדום ממיתה - היא לא הועילה. אולם בזכות תפילה זו - ניצלו לוט ושתי בנותיו הצדקניות ככתוב בפ' וירא (יט, כט) "ויהי בשחת אלוקים את ערי הככר - ויזכור אלוקים את אברהם, וישלח את לוט" וכו'. ומהצלה זו נולדו לאחר מאות שנים: רות המואביה, ונעמה העמונית,

שמזרעם יצאו מלכי יהודה הצדיקים כמו: דוד, שלמה, רחבעם, חזקיהו ועוד. וגם מלך המשיח שיבוא במהרה לגאולו יצא מהם. הרי מוכח מה שהתבאר לעיל - שתמיד תפילה מועילה, אע"פ שלא תמיד נושעים מהמטרה שעבורה התפללו.

אפשרויות למה היתה מועילה תפילת נח להצלת דורו

לאור האמור כלולה בטענה על נח לפי דרגתו ורום מעלתו, שאולי אם היית מתפלל להצלת דור המבול, אז אע"פ שכלפי הרוב המוחלט שבהם תפילתך לא היתה מועילה, אבל אולי מחמתך היו ניצולים אנשים בודדים, שאע"פ שלא היו צדיקים, אבל מכיון שלא הרשיעו כל כך כמו שאר אנשי דורם, אולי בזכות תפילתך היו ניצולים ונכנסים גם כן לתיבה. כשם שלוט שלא היה צדיק גדול, ניצול בזכות תפילת אברהם על אנשי סדום.

כמו כן אולי תפילתך היתה מועילה לבסוף - עבורך. שבזכות תפילתך עבורם - הקב"ה היה מציל אותך כשיצאת מהתיבה לאחר המבול - מהתקלה שקרתה לך מחמת היין, שהונצחה בתורה הקדושה לדורות עולם. והרי בגלל מעשה זה - ירדת מגדולתך הגדולה שנקראת לפני כן "צדיק תמים", ולאחר מכן נכתבת בתורה - כאיש האדמה.

ההוראה המעשית שעלינו ללמוד מכוחה של התפילה

לאור האמור עלינו ללמוד מכך - שאסור לנו להתיימש בשום אופן מלהמשיך ולהתפלל לקב"ה עבור כל דבר שקשור אלינו, למשפחתנו, ולכלל ישראל. ולמרות שאנחנו לכאורה אנשים פשוטים ואיננו יודעים להתפלל כראוי וכו'. ואע"פ שהתפללנו פעמים רבות במשך השנים עבור ישועה מסוימת, ועדיין לא נושענו בדבר הזה, עלינו להפנים שהתפילות - ודאי שלא אבדו, והם יועילו לנו או כעבור זמן שניוושע או שהן אכן כבר הועילו לנו לדברים אחרים שעליהם לא ביקשנו. דהיינו שהקב"ה לקח את התפילות הללו והושיע בעזרתן אותנו או אחד מבני משפחתנו בדברים אחרים, או שהם יועילו לנו בעולם האמת.

ואפילו אם לפעמים התפילה שלנו אינה באה מעומק הלב, והתפללנו בחוסר ריכוז או עם טעויות בהגיית המילים וכדומה, גם על תפילות אלו אמרו חז"ל במדרש על הפסוק "ודיגלו עלי אהבה" אל תקרי - דיגלו, אלא - ודלוגו. דהיינו גם תפילה שאינה נאמרה כראוי, הינה בגדר - עלי אהבה. ויעזור לנו הקב"ה שישמע ויענה לכל תפילותינו ובקשתינו לפניו ברצון ובמהרה. ובאופן הטוב ביותר, שגם אנו נראה בעינינו את הטוב שבדבר.

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

גליון מס' 379
חשוון תשפ"ד

שמחנה חייב בעירוב, וז"ל, וכל זה בשעת שלום, אבל בשעה שהיו ישראל יוצאין למלחמה, אפילו מלחמת הרשות, פטורין מעירובי חצרות, ואפילו בחזרתן מן המלחמה, [וכתב המאמר מרדכי מדוע השר'ע השמיט, משום שהוא דבר שאינו שכית, ולצערינו כאן בארץ הדבר שכית]. לפ"ז נראה שהם פטורים מעירוב חצרות, ואין המומרים אוסרים עליהם.

אמנם החזו"א (או"ח ליקוטים סי' ו' סק"א) כתב שיתכן שהקולא הזו רק אם יצאו למלחמה ע"פ מלך וסנהדרין, אבל גי'ס העומד על עיר ובני העיר יוצאים להדפם ולהציל, אף שמלחמתן מלחמת מצוה, אינן בכלל פטור מחנה, אלא אם יש בהם משום הצלה, עכ"ל. לפי דברי החזו"א אין את הקולא בכל יוצאי מלחמה שיש כיום, ומ"מ אלו שנמצאים במצב של הצלה פטורים, וצ"ב כונתו, האם משום פיקוח נפש או עוד היתר אחר. ולמעשה כיון שהמשנ"ב מתיר, והחזו"א מסתפק, ההוראה היא שפטורים. ומ"מ אמרנו לו שאם יכול בקלות לזכות את הפת, עדיף שיזכה בלי לעשות שכירות, שעכ"פ יתכן שיעיל לערב עם בני הקבוצה [כגון אם הם מסורתיים, ולחזו"א אם הם תינוקות שנשבו, ועוד ואכמ"ל].

האם אין ענין לעשות עירוב, ומי נקרא לזהם

אך עדיין יש להסתפק אם היוצאים למלחמה פטורים היינו שלא תקנו להם, ואין ענין לעשות עירוב, או שהקלו עליהם שמותרים לסטלט בלי לעשות עירוב, אבל אם הם מערבים יש להם מצות שבת. וכן יש לדון בדיון שפטורים מנט"י לאכילה, האם כשנוטלים למרות שהם במלחמה אינם מברכים וצונו ענט"י. ובפשטות מברכים גם לשיטות שונות אינן מברכות על מצות עשה שהז"ג, כי כאן הם מחויבים במצוה רק פטורים מלחזור אחריה, ולא הטריוויוזיות אותם, אבל המצוה קיימת. ולפ"ז גם בעירוב, כשיכול לעשות מצוה לעשות.

עוד יש לדון במצב של המגויסים בזמנינו, מי נקרא במלחמה בזמנינו. דהנה מי שנמצא בפיקוד העורף, לכאורה אין לו דין יוצא למלחמה, שהרי הוא במקום מיושב, במחסני ציד וכדומה, ולמרות שזה בגלל המלחמה ולצורך הלוחמים לא עליו נאמר פטור במחנה. אבל מי שנמצא בבסיס שקרוב לגבול שממנו יוצאים ללחימה רק שמתחלפים במשמרות, מסתבר שיש לו דין מחנה. וכן חיילים שמשותכים כעת בישובים בדרום הסמוכים לעזה לצורך יציאה לפלישה קרקעית כשיגיע הזמן, גם הם נחשבים כבר עכשיו מחנה של מלחמה. ויש להסתפק במי שנמצא בשמירת גבול שאינו בקו החזית, במקום שאינו עומד להילחם אלא מחשש שמא יבוא אויב, כגון מי ששומר בפתח העיר והמושב מחשש למחבלים ה", ואמנם המלחמה אינה קרובה אך בזמנינו שהמלחמה אינה רק בקו החזית, ע"כ יש צורך לעמוד מוכן בגדר שנקרא צורך פיקוח נפש לשמור שם, אך מ"מ אינו חלק מהמלחמה. ואף בחזית עצמה יש לדון במי שנמצא בעמדת תצפית ובעמדת שמירה, שבדרך כלל אינו לוחם בעצמו, האם גם זה נקרא מחנה מלחמה, או שזה בגדר שומר העיר של כל השנה. ויש לחלק בין המקרים. ועיון.

תהום שבת להייל שניצב בעמדת שמירה והוזר לבסיס בשבת

שאלה נוספת שהגיעה בענין תחום שבת, לחיילים שצריכים להיות 12 שעות במשמרת בעמדת השמירה בגבול, ואח"כ 12 שעות חוזרים לבסיס לנוח ולהתחדש, והמרחק בין הבסיס לעמדה גדול שאין גם צד להניח עירוב תחומין, ומותר להם לנסוע לעמדה לצורך פיקוח נפש, וכן לגבי חזרה מבואר בגמ' (עירובין דף מה.) שהתירו לחזור בכלי זיין, [וכידוע צ"ע אם התירו רק מלאכה דרבנן או גם דאורייתא. וי"ל שאינו דומה לכאן ואכמ"ל]. אבל השאלה האם כשחוזר ומותר להסתובב סתם סביב לאוהל ולבסיס, כיון שהגיע בשבת מחוץ לתחום.

והנה השאלה נחלקת לשני אופנים, לגבי מקום עמדת השמירה שהגיע בשביל פיקוח נפש, בזה מקבל אלפיים אמה לכל רוח כדן היוצא להציל (כבגמ' שם). ולגבי הבסיס תלוי היכן היה בכניסת השבת, שאם היה בבסיס, הרי קנה שם שבתו, ואף שיצא בשבת וחזר נשאר לו התחום, כיון שעשה בהיתר. אבל אם בכניסת שבת היה בעמדה וכעת חזר לבסיס

שאלות קשות בהלכות עירוב הצרות במלחמה

בימים אלו שיש מלחמה בארץ ישראל, מוקד העירוב מקבל שאלות על עירוב גם מהיוצאים למלחמה, שנמצאים בהרבה צורות על פני השדה, ומתאמצים לקיים את השבת עד כמה שניתן בתנאי מלחמה. חלק מהשאלות הן פיקוח נפש, וחלק מהשאלות רק מקרים מיוחדים עקב המצב והדינים ברורים, אבל יש שאלות קשות שקשה להכריע מה נחשב פיקוח נפש, כגון האם לקחת אוכל וכוס קפה להסתובב ליד העמדה שאין סביבה עירוב, כדי שלא ישתעמם וירדו במשמרתו, או להקפיד לשנות בתוך ד' אמות ואחד השואלים אמר שמהמקום שהשתיה נמצאת בתוך החדר אינו רואה את המרחב של הכביש שעליו הוא צריך לעקוב, ולכן אינו יכול להתעכב בתוך החדר לאכול ולשתות, האם מותר לו להוציא אוכל מחוץ לעמדת השמירה. ואולי תלוי מה רמת הסכנה באותו מקום. ועוד כהנה וכהנה, שהש"ת יזכנו בקרוב לגאולה השלימה.

לאחר כתיבת הדברים הבאנו שאלה זו בין מגוון שאלות להגאון רבי מנדל לובין שליט"א, ואמר שאכן יש היתר בזה, שמצינו בהולכים לעדות לקידוש החדש שמחללין עליה את השבת, ואם היתה דרך רחוקה לזקחין בידם מזונות (ראש השנה דף כב.), ומשמע שלא רק באופן שלא יהיה להם כח ללכת בלי לאכול, אלא אחרי שיש היתר פיקוח נפש לעיקר המעשה, התיירו לו דברים שסייעו לו, אפילו שאינו בגדר אי אפשר. וכן התיירו הפוסקים לרופא מנתח לאכול ביום כיפור, כדי שיעשה עבודתו יותר טוב. ולפ"ז יש מקרים שבאמת יתירו לחייל להוציא אוכל למקום שמירתו אפילו שיכול להתאפק, אך ברור שלא כל שומר ולא כל אכילה נכללים בזה. ועיון בזה.

האם הבור של העמדה נחשב רשות היחיד

מתוך השאלות שיש להן תשובות, רק שהמציאות מביאה לשימת לב להלכות שאין רגילות. אחד שאל שהם נמצאים במקום שומם, ועשו להם בור לשהות בתוכו, וצורת הבור שיש לו הר זקוף משלש צדדים לכיוון האויב, והצד הרביעי פתוח לכיוון הארץ שממנו נכנסים. האם יכול לסטלט בתוך השקע הזה כיון שסגור משלש צדדים.

התשובה היא שזה רשות היחיד רק מדאורייתא, אבל מדרבנן צריך לסגור גם את הרוח הרביעית, ולמעשה אם רוחב הצד הפתוח הוא עד י' אמות [4.80 מטר], מספיק

שיעשה "פס ד' טפחים", דהיינו שיעמיד משהו לסגור ד' טפחים, וזה כאילו סוגר בקו ישר את כל הצד הזה. אבל אם יש יותר מ"י אמות, צריך לעשות צורת הפתח. [אמנם אם זה רק מעט יותר, יכול לסגור עד שימעת מ"י אמות, ואז המחיצה שהעמיד תהיה כמו פס ד', כי מודדים מה שנותר אחרי העמדתו. אלא שכל זה רק ברוח רביעית כמו במקרה זה, משא"כ בשאר כיוונים צריך שיהיה עומד מרובה על הפרוץ כבשר'ע ס"י שס"ב ס"ט].

האם במלחמה שיזמנינו יש את הדין שפטורים מעירוב הצרות

שאלה שהגיעה מחיל מילואים, שנמצא במקום כלשהו שיש לו היקף גדד מסביב, האם הוא צריך לעשות עירוב חצרות, או שמא יש להקל כיון שהם במלחמה. שאלתי אותו מדוע לא לעשות עירוב הרי זה קל מאוד להקנות את הלחמניות ואמר השואל כיון שיש במתחם גם חיילים שאינם שומרי שבת, ולשכור מהם זה דבר קשה, לכן רוצה לדעת מה עיקר הדין בענין זה.

והנה במשנה בעירובין (סוף פ"א דף יז.) כתוב, ארבעה דברים פטור במחנה, והכוונה ליוצאים להילחם, ואחד מהם זה לערב. ומבארת הגמ' שם שפטור רק מעירובי חצרות, ולא מעירובי תחומין. עוד מבואר שם דהיינו רק מהשיתוף בהנחת הפת, אבל מחיצות שהמקום יהיה מוקף ולא יהיה כרמלית, זה צריך גם במחנה, כי הקולא היתה רק על הדין דרבנן של עירוב בפת. דין זה לא הובא בשר'ע, אבל הביאור הלכה (סי' שס"ז ס"ב ד"ה או מחנה) כתב על מש"כ השר'ע

בשבת, בזה לכאור לא נתנו לו אלפיים אמה, כי בחזרה אינו בגדר יוצא להציל, ויצטרך להישאר בד' אמותיו, או אם הבסיס מוקף במחיצות כדין יהיה מותר בכל הבסיס כדין הנכנס בתוך דיר וסרה בהיתר. אבל לא יוכל להסתובב מחוץ לכך. וצ"ע למעשה.

התקנת עירוב שכוונתי הדש בימים אלו

במסגרת פעילות התקנת העירובים שע"י מוקד העירוב, יש כמה עירובים שמעובבים מחמת הקושי לעבוד עם המצב הקשה של המלחמה, בפרט שעבודות העירוב נעשים בשטח, במקום שאין מיגונית או מבנה להיכנס בשעת אזהרה. וגם בדיקת העירוב בשובי הדרום היא בעייתית כעת ובכל זאת הצוות המסור משתדל לדאוג לבדיקה, ולקדם את העירובים במקומות שהמצב קצת פחות מתוח. בשבוע זה הוקם בס"ד הרחבה לעירוב שכוונתי בעיר אלעד. לאחר שהאחראי פנה למוקד העירוב, נערך סיור מקדים לבדוק את האפשרויות ואת החומר הנדרש להתקנת העירוב, ומיד למחרת באו הצוות לבצע את ההתקנה.

לעשות הרב השיב לו מה שנראה לך. ושוב שאל את הרב, אבל מה לבחור. השיב הרב, מדוע בסוגיא אתה לומד שני צדדים ומיד אומר שנראה כצד פלוני, ומסביר ומתעקש על כך, ואילו בשאלה זו אתה לא רוצה להכריע. התשובה כי אתה מבין שבהלכה זה לא כמו סוגיא, שאני יכול לומר מה נראה לי, כאן צריך לדעת שבאמת זה ההלכה, וזה רק רב יכול להכריע! יש דברים גם בהלכה, שנראה לנו שאנו יודעים ובטוחים בידיעתנו, כגון בסוכה שלא באים לשאול אלא רוב העולם מסתדר לבד, זה נראה לו שלוש דפנות, אפילו אצל אלו שלא עסקו בהלכות אבל צריך לדעת שבהלכה צריך שיהיה כפי האמת, ובשביל זה צריך ללמוד טוב מה ההוראה בכל דבר. וכמה חשוב הלימוד הזה, שבו לומדים את המציאות ואת ההוראה עם המחשה ובצורה ברורה. שה' יברך את כל הלומדים, ואת מוקד העירוב שפועל כ"כ הרבה גם בעירובין וגם בסוכה, ושיגיע לעוד הלכות וגם בהם יזכה ללמוד אותם לכלל ישראל כהלכה.

שיעור ומעמד הסיום במושב תפרה

האם יתכן להיות מורה הוראה בנושא מסוים ולא בכל התורה
בעיר מודיעין עילית השתתפו גם הרבה אברכים שהיו שותפים בנתינת מענה לציבור, והלכו לבדוק סוכות, לעמוד על השאלות הסבוכות, לחקור את ההכרעה ולהשיב לשואלים. ובראשם הרב אריה רביץ שליט"א, שטרח הרבה להקים ולהפעיל את כל המערכת בימים אלו. וכן השתתף הגר"י כהן שליט"א, שנשא דברים בחשיבות השיעורים והשילוב בין עירובין לסוכה. אחד מהבודקים שדיבר במעמד זה, הדגיש את החשיבות להתמקצע בנושא, כדי לדעת לענות עליו. וסיפר שניגש אליו ת"ח וגער בו, אין כזה דבר להיות מורה הוראה לדבר מסוים, אלא כל מורה הוראה צריך להיות בקי בכל התורה, והרב המשיב אמר שיש כזה דבר שמי שמשקיע בדבר מסוים, הוא בקי בו יותר מרבנים שבקאים בכל התורה, וזה אינו אומר שהוא יותר גדול מהרבנים, אבל למעשה כשיש שאלה, יש לו יותר ידע ומענה נכון ממי שמשי בכל התורה. וראה לדבר, שאם יש לאדם צורך בניתוח ברגל, הוא לא יקח רופא לב, ולא מומחה אונקולוגי, אלא אורטופד דוקא. ואם תאמר לי על רופא שהוא מטפל בכל הלתווי גם ניתוחי לב וגם אונקולוגיה וגם אורטופדיה, אני לא ילך אליו לאף אחד מהם. אבל הת"ח ההוא המשיך בתוקף, ואמר שבתורה זה אחרת, אין רב לנושא אחד.

באותם ימים נקלע לידי הרב המשיב ספר על מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל, ושם הביא את הסיפור על הגר"ח נאה זצ"ל שנחלק על מרן החזו"א זצ"ל בענין השיעורים, ושאלו אותו מרן החזו"א מרא דכולה תלמודא, ואיך אתה חולק עליו. והשיב הגר"ח שבנושא הזה אני חקרתי יותר, ויש לי יותר פרטים ממה שיש לחזו"א, לכן בענין הזה אני יכול להכריע. והביא ראייה מרופא, שפונים לרופא המיועד לאותו דבר, ואם יש כאב בשיניים, לא יטפל אצל רופא לב, אלא רק רופא שיניים. והדברים שימחו את המשיב. אך המשיך שם שהביאו את הטענה למרן החזו"א, ואמר שבתורה יש את המעלה למי שמונה בכל חלקי התורה. ושוב נראה שצדק אותו מעורר.

אבל בהבדל הרב המשיב את הדברים, שלאחר העיון נראה לחלק, שאם יש ענין שצריך הכרעה הלכתית, יש צדדים לכאן ולכאן, או כמו בעניני שיעור חז"ל שיש ראיות שסותרות זו את זו וצריך להכריע מה עדיף, בזה יש עדיפות למי שמונה בכל חלקי התורה, כי יש לו רוחב דעת תורה. אבל כאן במוקד הסוכות אנו מקבלים את ההוראות שמסרו רבני ופוסקי זמננו, וכפי שנקבץ ע"י רבני מוקד העירוב, ומה שאינו מוכרע הרי הורו לנו שלא להכריע לבד, והתועלת הגדולה שלנו היא להגיש את ההלכות למציאות, לראות נכון את הדפנות, לשים לב לדברים שאחרים אינם שמים לב, ובזה היחוד שלנו, [וכן של עוד ארגונים העוסקים בנושאים מיוחדים]. ובזה נכון גם להגדרת מרן החזו"א, שמי שמומחה ומתעסק בדבר מסוים, יכול להועיל הרבה יותר ממי שמתפרס על כל חלקי התורה.

נפתחו קווי ההרשמה לשיעורי העירובין לזמן הורף, הודרו!
בימים אלו של תחילת זמן חורף בשנה מעוברת, אנו עומדים לקראת פתיחת מסגרות חדשות ללימוד הלכות עירובין הלכה למעשה, כפי שהתקיים בשנים האחרונות לימוד מקיף ויסודי בס"ד, המלמד את ההלכות הנוהגות בהתאם למציאות בשטח בזמננו. אין צורך להכביר בהסברים על התועלת הגדולה להתמקצע בהלכות עירובין, בפרט שהכל נעשה בצורה ברורה גם למי שלא למד כלל הלכות עירובין, ובמיוחד לאברכים שלומדים בכלל הלכות עירובין, שהתועלת עצומה לכל הלימוד, שיהיה קשר ביל הלימוד למעשה, ובין ידיעת ההלכה לשמירת השבת למעשה. בימים אלו נפתחו קווי ההרשמה, ניתן לפנות לנציג לשמירת הפרטים ולהרשמה.

חדשה. באחד מהמקומות עשו בהתאם לתנאי השטח במקום עמוד רגיל, עמוד דק מרובע [שנקרא פרופיל], והעמידו לחי לפניו. כשבאו להעמיד את הלחי בדקו באמצעות מכשיר הבקבוק את המיקום המדויק, והבחינו שהפרופיל מתכופף לכיוון החוט, מחמת מתיחת החוט. והנה זה נקודה חשובה לציין, שכאשר העמוד לא רחב כמקובל (3 צול, 9 ס"מ), ובפרט אם הוא מרובע ולא עגול, יש לו יותר גמישות לכן בדרך כלל מומלץ לעשות עמוד עגול בקוטר כ 9 ס"מ.

כשהעמוד נוטה ונכנס מעל הלחי ועדיין החוט ג"כ מעליו

במקרה זה הלחי הורחק כפי הצורך, שיהיה מכוון תחת החוט היוצא מראש העמוד. אך יש להסתפק אילו העמוד היה נוטה עד שהראש עצמו מגיע עד מעל הלחי, האם ניתן להחשיב שהחוט מעל הלחי, שהרי החוט עובר על כל הכיפה ויורד בצד השני, א"כ החוט עדיין מגיע מעל הלחי רק יש גם את הכיפה ביניהם, או שמא החוט שמעל הכיפה אינו נחשב המשך של המשקוף, כיון שהוא כבר יושב על משהו, או שאמנם הוא יכול להיות המשך של המשקוף אבל הכיפה הוצצת בין הלחי לחוט. וכן יש לדון בעמוד רגיל שנוטה ועובר את הלחי בשני ס"מ, ועדיין בחלק מהמקרים החלק של החוט שיושב על תחילת העמוד נמצא מעל הלחי. האם יש להכשיר באופן זה.

בענין זה אמר הגר"מ לובין שליט"א, שאכן החוט שעל העמוד הוא המשך של המשקוף, אלא שיש מקרים שנחשב שהעמוד או הכיפה מפסיקים בין הלחי לחוט, וכדברי המשגיב (סי' שס"ג ס"ק קי"ב) שאם יש גג המפסיק בין הלחי לחוט, הוא פוסל את הפתח. אמנם לא כל דבר קטן נחשב גג, כגון אם זה העמוד שנוטה, יתכן שאינו גג, אבל במקרה ההוא שיש כיפה תלויה, אם יש בה חשיבות בגודלה, יתכן שנחשבת דבר המפסיק. ויש לדון כל מקרה לגופו. לכן יש להקפיד שהלחי יהיה מכוון תחת החלק הגלוי של החוט, אחרי העמוד והכיפה. ובמקרה של בדיעבד, יש לדון כנ"ל.

דברי הגרא"א יעקובזון שליט"א במעמד הסיום במושב תפרה
גליון הקודם הבאנו מגוון שאלות מעשיות בהלכות סוכה, מהדברים שנלמדו במסגרת השיעורים שע"י מוקד העירוב, ומהשאלות שהתפתחו בקו הסוכות שפעל בתקופת החגים. בימי חול המועד נערכו שלושה מעמדי סיום למאות האברכים שהשתתפו במסגרת אחד מהם נערך במושב תפרה, בהשתתפות המרא דאתרא הגרא"א יעקובזון שליט"א והגר"י קניגספר שליט"א, עם עשרות אברכים מהמושב. במעמד התקיים שיעור בכמה שאלות אקטואליות שנוגעות למעשה מאוד. וכן חולקו התעודות למצטיינים שלמדו ועשו את המבחן בהצלחה.

במעמד זה דיבר הגרא"א יעקובזון שליט"א על חשיבות השיעורים שמגישים ללומד את ההלכות הנלמדות כי למעשה גם אנשים שלמדו משנ"ב אינם ניגשים למציאות נכון, ונדמה להם שהם יודעים, וכשממחישים את ההלכות פתאום שמים לב שיש הרבה בעיות גם בסוכות שקיימות כמה שנים.

סיפר הרב שהגיע אליו אברך לשאול על איזה ענין, והשיב לו שיש צדדים לכאן ולכן, שיעשה מה שנראה לו. האברך תלה עיניו ברב ושאל מה

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגאון הגדול רבי מנחם מנדל לובין שליט"א
רב בית הכנסת לדרמן ושכונת רמת אהרן ב"ב

גליון זה נועד לחזק את שמירת קדושת בית הכנסת ותפילותיו. המעיין בו בשעת התפילה הרי זה רח"ל כמעיד עדות שקר

"יש עוד דברים שיכולים לעצור אותם, 'כבוד שמים', הכבוד של הבתי מדרשות והבתי כנסיות"

בשבת, ודאי שהשבת תובעת את שמירתה, רח"ל יש חילול שבת בפרהסיא אז השבת תובעת 'שבת', אבל אין זה סיבה לפטור את עצמינו, וידוע דברי ה"ז שאנו רגילים לומר (בברכת השכיבנו) בנוסח אצילנו כתוב 'ושמור צאתינו ובואנו לחיים ולשלום', בט"ז כתוב שבעצם בשבת לא היו צריכים לומר 'ושמור' כיון שהשבת שומרת, אמנם ה"ז אומר שאנחנו לא מוחזקים לשומרי שבת בדקדוק לכן אנחנו כן אומרים 'ושמור', אז ודאי שהתביעה נמצאת גם עלינו שאנחנו ג"כ צריכים להתחזק בשמירת שבת. הזכרתי כמה פעמים שצריכים להתחזק בשמירת שבת בהכנסת שבת שלא יהיה בצמצום, וידועים דברי היעדות דבש שמי שלא לומד הלכות שבת אז ודאי שהוא נכשל בחילול שבת, אם זה במוקצה דרבן, 'ודבר דבר' או דברים אחרים, או לפעמים גם יכול להיות 'בורר' 'מלבן' הרבה מלאכות ששכיחים. כל אחד צריך לדאוג שבני הבית גם יזהרו כל אחד בבית שלו ללמוד הל' שבת בדקדוק כמה שלומדים יותר אז נזהרים יותר, וזה ודאי שאם זה קורה בשבת אז ודאי שהשבת כאן מדברת, ולצערינו רבו רומסי השבת וכל דבר שבקדושה בפרהסיא, ואל לנו להנות ממעשיהם לכה"פ בשבת.

עוד חלק שרגילים לומר שאפילו אם בעוונותינו הרבים אנחנו לא זכאים אבל כשעם ישראל מקיים 'כבוד שמים' כמו שצריך זה גם סיבת ההצלה. בתנא דבי אליהו כתוב שפעם אליהו הנביא ראה מלאך שהולך עם עגלות טעונות באף וחומה לשונאיהם של ישראל, אז הוא לימד אותו ואמר לו כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים 'אמן' יא שמיה רבא' בכל כוחם זה עוצר את כל הגזירות, כביכול אנו מדברים כאן אחרי ראש השנה אחרי יום כיפור כבר נחתמו הגזירות, אבל יש עוד דברים שיכולים לעצור אותם, 'כבוד שמים', מה הפשט כבוד שמים, אפשר ללמוד מזה הכבוד של הבתי מדרשות הכבוד של בתי כנסיות הכל זה כבוד שמים, מה שאז לפני כמה שנים (בתחילת הקורונה) עוררו על הנושא שלא לדבר דברים בטלים, לא לדבר בפלאפונים בתוך בית הכנסת, אולי לצערינו זה התרופף הנושא הזה קצת, זה דברים שצריכים חיזוק, הם יכולים להיות סיבת הצלה, אבל הכוונה כבוד שמים מתוך הכרה אמיתית 'עם זו יצאתי לי תהילתי יספרו' לכבוד את הקב"ה באמת, לבקש על כבוד שמים.

הקב"ה יעזור ויציל אותנו מכל הצרות ונזכה במהרה לגאולה שלימה, אמן.

דברי חיזוק שנאמרו ממורנו ורבינו הגאון הגדול רבי מנחם מנדל לובין שליט"א בענין חיזוק קדושת ביהכ"נ לאור חומר השעה. [אנו חוזרים ומפרסמים שוב את הדברים מכיון שלא התפרסמו בשבוע שעבר ב'קובץ גליונות'] וז"ל:

בשמים מזכירים לנו את אימת הדין של ימים נוראים, ידוע שהושענא רבא זה זמן החיתום, והמהירות של הדברים מעוררת אימת הדין נפשי תבחיל, ודאי שאם היינו מתפללים יותר טוב והיינו מתקנים יותר טוב ואז היינו יכולים למנוע את זה, אבל מה ניתן עכשיו לעשות.

דבר ראשון צריך לדעת כי אנחנו אומרים כל יום בתפילה 'כי הוא לבדו פועל גבורות עושה חדשות בעל מלחמות' צריכים להכניס את המשפט הזה לאוזניים 'כי הוא לבדו בעל מלחמות' לדעת שכל הסיפורים והשמועות ששומעים 'זה טישטוש' כי הוא לבדו - הקב"ה לבד מנהל את כל המלחמות, ששומעים את כל הסיפורים והעובדות, מה היה ואין קרה ואין הם הצליחו ואין הם לא הצליחו, זה קצת מערער את האמונה והביטחון, אבל כשחושבים במהלך אמיתי לדעת שהכל הכל בהשגחה פרטית כל מקום לאיפה הוא צריך להגיע, למה הוא קיבל את המקום הזה, ולמה הוא נכנס למקום הזה, הכל בהשגחה מכוונת, אז הבני-אדם יותר שלווים, לדעת שהכל מנוהל בדקדוק כל דבר לאיפה הוא צריך להגיע, וזה גם סיבה גדולה להצלה.

חז"ל אומרים 'ה' צבקות עמנו משגב לנו אלקי יעקב סלה' וכו' שלוש פסוקים לעולם לא יהיה זו מפין פסוק זה, כך כתוב במדרש ומובא בכמה מקומות. כמה שבן-אדם יתחזק יותר באמונה ובטחון זה סיבת ההצלה.

וכן שיר של פגעים 'יושב בסתר עליין', חז"ל קבעו הפרק הזה מונח בו 'כי בי חשק ואפלטוהו', כמה שבן אדם יתחזק יותר באמונה ברורה זה סיבת ההצלה שלו, ולכן הוא נקרא השיר של פגעים שהוא מציל מכל מיני פגעים, אפי' רשע כשהוא בוטח בהקב"ה אז הבטחון מהווה את סיבת הצלה, רק מן הנכון להגיד אותו במתון וישוב הדעת ולהשים לב מה אומרים, חלילה אם יש צרה להגיד שיר של פגעים זה סיבת ההצלה והביטחון, וכן מקובל מהחזו"א כשיש אזעקה וכדו' לומר במתון שיר של פגעים.

אבל ודאי צריך להשים לב במה להתעורר, דבר ראשון עצם הדבר שזה קורה

בירורי הלכה

וכלו לבית המדרש), ודימה הגר"א הכנסת חמור וכליו להיתר אכילה ושתייה לת"ח בביהמ"ד ויסוד הדבר פירש שהוא כביתם עיי"ש, וצ"ב דלכאורה האי דינא דהכנסת חמור דומה להכנסת מקלו ותרמילו, ומה שייך לדין אכילה ושתייה.

ואשר מבואר מזה דתרי דיני הם, האחד דין ביוזן לביהכ"נ והוא נידון בסעי' ו', ומבואר שריקיה ולהיכנס במנעלים אינו ביוזן. ונידון סעי' א' הוא איסור אכילה ושתייה והוא מדין קלות ראש וכמבואר בביה"ל בסוף הסימן, ובוה נתחדש היתר דללומדי ביהמ"ד לא היו קלות ראש כיון דביהמ"ד חשיב כביתם ואף בביתם נוהגים כן. אבל למי שאין קובע מקומו בביהמ"ד, כשם שאכילה ושתייה היו קלות ראש כן גם הכנסת חמור היו קלות ראש.

מיהו צ"ב דמ"ש תרמילו שהותר גם למי שאינו ת"ח מהכנסת חמור שלא הותר, ונראה דלהיכנס לביהכ"נ עם מנעלו ותרמילו, הנידון הוא אם יש בזה משום חילול קדושת הקודש, ולזה קמ"ל דבבית הכנסת אין בזה משום חילול הקדושה, אולם אכילה ושתייה והכנסת חמור הוא מדין קלות ראש, דהוא סוג דבר שיש בו קלות ראש, ולכן לכל אדם לא הותר בביהמ"ד ורק אצל תלמידי חכמים נתחדש דלא היו קלות ראש והואיל וצורת תשימש בביהמ"ד הוא כביתם, (ומיהו בקלות ראש גמור כתב בביה"ל דפשיטא דאף לת"ח אסור, דאטו ת"ח אינו מוזהר על קדושת הבית הכנסת!?).

ומעתה יש לדון בהכנסת אופנים לבית המדרש ולבית הכנסת, דלכאורה אם אין דרך להכניס לביתו חמור ואופנים, לכאורה פשוט לאסור ואף לת"ח הלומדים בבית המדרש שהותר להם להכניס כליהם לתוך בית המדרש יש לדון לאסור דעך כאן לא הותר אלא מצד קלות ראש, דהוא כביתם ובביתו כן נוהג, אבל אם בביתו מקפיד שלא להכניס חמור ואופנים, לכאורה אין להתיר ויש לעיין בכל זה. (שוב דיברתי עם הגאון ר' אשר וייס שליט"א וצייד לומר

בדין הנחת שקיות קניות, והנחת אופנים בבית הכנסת

הנה מצוי הדבר שציבור המתפללים והלומדים עורכים קניות קודם התפילה והלימוד, ומגיעים לבית הכנסת ובית המדרש עם שקיות הקניות, ויש לדון אם מותר להניחם בביהכ"נ, וכן נמי אדם שמגיע עם אופנים להתפלל וללמוד, ומפחד להשאירם בחוץ ללא שמירה, האם מותר לו להכניס אותם לתוך ביהכ"נ בכדי שישתמר בו בזמן תפילתו ולימודו?

הנה בשו"ע סי' קנ"א סעי' ו' כתב, מותר להכנס לבית הכנסת במקלו ובתרמילו ובאפונדתו. ומקור האי ציין הגר"א מסוגיית הגמ' ברכות סג. דאיתא שם דאף דבמקדש אסור להיכנס במנעלו ואסור לרוק, מיהו בבית הכנסת מותר, וקאמרה הגמ' הטעם דביהכ"נ דומיא דביתו מה ביתו רוקק והולך במנעלים כן גם בביהכ"נ, ומינה למד השו"ע דגם מותר להיכנס בתרמילו ובאפונדתו דכן הוא הדרך בביתו ליכנס באלו. ומכאן יש לפשוט דמותר להיכנס עם שקיות קניה לביהכ"נ דהוא דומיא דביתו והוא כתרמילו דאין זה דרך ביוזן, ואף שבמקדש אסור זהו משום 'מורא מקדש' דקדושת המקום גורמת שאין להיכנס אלא בגופו, מיהו ביהכ"נ דהתנהגה היא דומיא דביתו ולכן מותר להיכנס עם תרמילו ומנעליו וזה"ל שיהיה מותר להיכנס עם שקיות דכן הוא הדרך בביתו (והיה מן הלומדים שטענו דאין דרך להניח שקיות בסלון, מיהו נראה דאין לחלק בין שקיות לבין תרמיל).

והנה בסעי' א' כתב הרמ"א דמותר לת"ח לאכול ולשתות בבית המדרש ואפילו שלא מדוחק, ובביאור הגר"א כתב דהוא משום שביהמ"ד הוא כביתם, וציין את הירושלמי במגילה ר' אמי מפקיד לספריה אלו אתי לגביכון אינש מלוכלך באורייתא תהוון מקבלין ליה ולחמריה ולמניה כו' (ר' אמי התיר ללומדי בית המדרש, ואפילו למלוכלך באורייתא היינו שיש בו קצת תורה, להיכנס עם חמור

דאופנים הוא כמו מקלו ותרמילו, דהוא כלי שמשמש אותו, וחמור גרע ממנו, ואולי משום שחוששים שמא יעשה צרכיו וכדו', אולם להנ"ל יש לעיין בדבר, דבמקלו הוא משום בזיון בית הכנסת, ובאופנים הוא משום קלות ראש, והנראה לענ"ד כתבת).

(ע"ע באגרות משה ח"א סי' מה דדן כלפי הכנסת כלב הנחיה של עיור לביהכ"נ, ומתחילה כתב להחיר למי שלומד שם, ועפ"י הגר"א הנ"ל דדימה דין הכנסת חמור לאכילה ושתייה בבית המדרש, ושוב כתב שיש לומר דבלא"ה מותר, דאין בהכנסת חיה כלל משום בזיון וכמו הכנסת תרמילו לביהכ"נ, וצ"ע על דבריו, דהא הגר"א דימה הכנסת חמור להחיר ת"ח באכילה ושתייה, ולפ"ד עיקר ההיתר הוא מדין סעי' ו' דמותר להכנס במקלו ובתרמילו וצ"ע).

[הדברים נכתבו ע"י הגאון רבי אביעד אברהם קורצטג, ר"מ ישיבת הרב מן ההר]

ומ"ר הגרמ"מ לובין שליט"א השיב: דיש לחלק בין מקלו ותרמילו שהותר ליכנס עימם לביהכ"נ כיון שזהו התיק הקבוע של האדם, וכן בחמור שזהו המלווה הקבוע, משא"כ הנחת שקיות בביהכ"נ דאינם חפצי האדם שהולך עימם, ולכן הבא לביהכ"נ יש לו להשאיר שקיותיו מחוץ לביהכ"נ, ובת"ח בביהמ"ד צ"ע.

ולעניין אופניים אין להכניסם לביהכ"נ ולביהמ"ד אלא רק בכה"ג שהתיר הירושלמי הכנסת חמור לביהמ"ד דהיינו לת"ח בביהמ"ד שזהו מקום תלמודו, אבל בביהכ"נ ודאי שאסור וכמו"כ אסור לילדים להכניס אופניים לביהמ"ד.

חיזוקים בבתי הכנסת

בית הכנסת נחלת סירוקה, קרית הרצוג. בראשות המרא דאתרא רבי יהודה אריה שוורץ שליט"א

בבית הכנסת זה בס"ד החיזוק בשמירת קדושת בית הכנסת הינו גדול, בכל הדמנות לחיזוק מתחזקים בני הקהילה בשמירת קדושת בית הכנסת. לפני כעשרים שנה חלה אחד המתפללים ובאו להתייעץ עם מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל שאמר להם להתחזק בקדושת בית הכנסת והתפילה. ומאז בס"ד בני הקהילה מתחזקים באופן תמידי בשמירת קדושת בית הכנסת. עתה לאור המצב הקשה, ביקש שוב המרא דאתרא שליט"א לחזק את בני

קהילתו בשמירת קדושת ביהכ"נ ובמיוחד ע"י הימנעות משיחת חולין בביהכ"נ ללא הוראת היתר לכה"פ לשבוע שלם, ובזכות כך יסיר ה' חרון אפו מעם ישראל. בני הקהילה נענו לבקשת הרב שליט"א, ואכן החיזוק מורגש היטב בביהכ"נ. יה"ר שיזכו מתפללי ביהכ"נ זה ומתפללי שאר בתי כנסיות להתחזק בשמירת קדושת ביהכ"נ, ונזכה לבנין ביהמ"ק בב"א.

קוראים כותבים

לוקח את הס"ת מהחזן ורק אח"כ פותח את האר"ק, הרי נמצא שתוך כדי שאוחז את הס"ת בימינו צריך לפתוח את הארון בשמאלו! אלא יפתח הארון לפני שהס"ת מגיע.

והנה אם מגיע גדול הדור או להבדיל מלך בשר ודם האם כשהוא כבר נמצא ליד הדלת, הוא יחכה עד שיפתחו את הדלת בשבילו? אתמהא! אדרבה 'שאו שערים ראשיכם! וזכורנו בילדותי בק"ק 'עדת ישראל' בלונדון שאמרו שכשהחזן מתחיל 'להללו' כבר צריך שהארון יהיה פתוח.

וכאן המקום לעוד נקודה בענין זה, כשפותחים רק דלת אחת מהארון-קודש, אם אין הס"ת יוצא בריוח אין זה כבוד הס"ת 'להשחיל' אותו החוצה, אלא יפתחו את שני הדלתות בכדי שהס"ת יצא בריוח גדול!

והראוי להזכיר מה שהגאון רבי פינחס שרייבר זצ"ל היה מעורר שבשעת ההקפות בשמחת תורה, יחזיקו את הס"ת ישר ובכל הכבוד ולא בצורה מרושלת, ולהקפיד שהמעיל יכסה את הספר כראוי, וכ"ש שלא להרימו בצורה לא מכובדת.

ואם בכבוד ס"ת עסקינן, ישנם בתי כנסיות שעשו לס"ת פלטות גדולות מקושטות תלוים עם שני שרשראות על שני עצי החיים ובהם מקום להכניס טס קטן שרשום עליו שבת/י"ט/ר"ח וכו', וזהו יופי וקישוט לס"ת. אמנם ישנם מקומות שיש שרשרת ארוכה (ולפעמים מדי ארוך) עם טס קטן שרשום עליו הנ"ל, ובהרבה פעמים בלא שימת לב תולים אותו הפוך או עקום לגמרי, ואין זה כבוד לס"ת אלא ח"ו בזיון, ולכן ראוי לזהר בזה להניחו בכבוד ובצורה מדויקת. נתייחס לס"ת ביראת הרוממות והדרת כבוד כמש"כ הרמב"ם, ועי"ז נזכה לברכת 'כי מכבדי אכבד' - כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות (אבות ד', ו'). בברכת התורה הקדושה.

סיפור השבוע

בנו לבית החולים לבדיקות לשם המשך טיפול, שם נאלצו הרופאים להודות כי הגידול פרח ונעלם לו.

*****

במענו של הבבא סאלי זיע"א, הגיעו זוג הורים שבורים ורצוצים, הם ספרו לרב, כי בנם המשרת בצבא ניתק עימם קשר, ולא קבלו ממנו אף אות חיים, והם חוששים לגורלו. הביט בהם הרב, ובקש כוס משקה, בירך ולגם ממנו מעט, ובעודו אוחז בכוס, קרא בקול, 'לחיים' והוסיף: 'ונקה לא ינקה'. איש לא הבין את כוונת הרב, הרב פנה אל האב ועוררו במילים חמות, הסירו דאגה מלבם הבן בריא ושלם, וישוב לבינתכם תוך זמן קצר.

שמחו בני המשפחה לשמע הבטחה מפורשת זו של הרב, והלכו. חלפו הימים, ועדיין אין שום סימן, אך ההורים לא איבדו תקווה והאמינו בדברי הרב בכל ליבם. היתה זו שעת בוקר מוקדמת, לאחר שבוע המתנה, נשמעה נקישה על הדלת, ובפתח מאובק ויגע עמד בנם האבוד.

את מסיבת ההודיה חגגו אצל הרב, ואז שאלו הרב: בני, איזו מצוה קיימת שהגנה עליך? נבון החייל והשיב: איני יודע, יהודי פשוט אני מתפלל במנין, שומר שבת, וזהו במצוות. שמח הרב לשמוע, אך לא הרפה, והמשיך איזו מצוה נוספת, קבלת על עצמך? התלבט החייל **אם יגלה סודו, ולבסוף אמר קבלתי על עצמי שבכל ערב שבת אנוקה את בית הכנסת שעל יד ביתנו, אף אחד אינו יודע על זה, מלבד הגבאי. אורו פניו של הרב, ניכר היה שהיה עוד מי שיודע על זה חוץ מהגבאי.** (דברי חיים)

סיפר הגאון רבי שמעון ליפשיץ שליט"א רב הקהילה החרדית בקריית אתא: בהלווייתו של הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל, הלכו שנים מתלמידיו. אחד רב ביהכ"נ, ואחד יהודי שעבד לפרנסתו. כמקובל, סיפרו הם על הנפטר הגדול סיפורים. היהודי סיפר לבן לווייתו - רב ביהכ"נ, שהרבה שנים אחרי נישואיו לא נפקד בזש"ק, והוא בא לרבי אביגדור לבקש שיתפלל עליו.

אמר לו רבי אביגדור: 'תפילה שלי תועיל אם גם אתה מתפלל', ומיד שאל אותו - **'האם בבית הכנסת שאתה מתפלל, מדברים בשעת התפילה?'** והלה הודה לו שכן.

אמר לו רבי אביגדור, **'במקום שמדברים בתפילה, התפילות לא יוצאות ועולות מגג בית הכנסת! תשנה מקום תפילה למקום שלא מדברים בתפילה.'**

ואכן, הוא שינה מקום ובאותה שנה נפקדו בשעת"מ, ע"כ סיפר אותו יהודי. ההלוויה הייתה בחודש אב, בשמחת תורה שלאחר מכן, ב'כל הנערים', ראה רב בית הכנסת הנ"ל את אחד המתפללים שפניו קודרות, ניגש הרב ושאל את היהודי העצוב לפשר דבר, אותו מתפלל שח לו בכאב, 'כולם עומדים ושומחים, והילד בן השלוש שכעת אני מרים על הידים - גילו לו גידול בראש, ומיד אחרי החגים צריך להתחיל בטיפולים, איך אני יכול לשמוח?!' הרב הנ"ל התרגש, ובעיצומו של 'כל הנערים' דפק על הבימה והזכיר את הסיפור ששמע לאחרונה עם רבי אביגדור מילר, והוסיף ואמר, יש בינינו ילד שגילו לו גידול בראש. **הבה נקבל על עצמנו למחלך השנה הקרובה, שאין דיבורים בשעת התפילה! כל המתפללים התרגשו וקיבלו על עצמם קבלה זו.** אחרי החגים חזר האב עם

לעילוי נשמת מזכי הרבים הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

יישר-בח לכל אלו שתורמו בעין יפה למען הרחבת הגליון, ישלם ה' כפעלם וזכו בעד"ה לשנה טובה. עדיין מבקשים אנו מכל מי שנשארו ליבו לבוא ולשאת בהוצאת הגליון באופן קבוע ובאופן חד-פעמי. נא לפנות לטלפון 0527101970, 0527176420 בשעות בין הסדרים ניתן להנציח לרפואה וישועה. לשליחת חומר ולקבלת הגליון: פהס: 15335748722

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן והסדר ושלמא רבא
מן שמיא ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתולי ויתים סביב
לשולחנכם. חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומזוני טבי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ח"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקווינילוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמאל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמדו או יפרסם דבריו
אני אטיב עננהם להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו ממנוי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שובע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לשוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ב, ובעוה"ב אם
יהיה בכוחי, אקוה שלא לחיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבושו בי תומכ.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגענשטערן זצ"ל
בהספרו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסיע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

צדקת הצדיק

רבי צדוק
ב"ר יעקב רבינוביץ זצ"ל
אמר קודם פטירתו
שמבטיח כמו הבטחת בעל
מלא העומר שמי שידפיס
דבריו יהיה לו למליץ יושר

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הג"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספרו בשעת הליה הכריז:
נצטויתי מאת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו.
(ברבות אפרים ארח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפו פרק מ"ב).

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשי הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נדר בכל יום על כל אלה שיעייץ
בספרי, ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ב ובעוה"ב.
וכל הלומד בספרי יזכה לר"ש,
ותצלחה בכל טוב, בזה ובבא
יסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

שערי זבול

רבי זבולון
ב"ר אברהם משה המבורגר זצ"ל
הבטיח כמה פעמים שיעשה
טובה וימליץ טוב למי שיעשה
טובה לנשמתו, וכך חרות על
מצבתו

מלליצי יושר

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב?
פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, צדקת הצדיק, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב, און ר' יחזקאל אברמסקי, ר' זבולון המבורגר זצ"ל וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס ז"ע

כי מלאה הארץ חמס מפניהם. יש לדקדק מהו לשון הכתוב 'כי מלאה הארץ חמס', דהיה ראוי לומר 'קץ כל בשר וגו' כי הם גוזלים וחומסים'. ויש לתרץ לפי מה שאמרנו (ב"ק קט). וברמב"ם הלכות גניבה פ"ו ה"א) שאסור ליהנות מן הגזלן, וכן אם רוב אותו הדבר גנוב, אסור ליקח אותו ממנו. והנה בני אותו הדור היו כולם גנבים וחמסים וכל ממונם היו בחזקת גזול, נמצא שהיה אסור לקנות מהם שום דבר, ואם כן אין אפשרות של מחיה במקום כזה, שהרי אי אפשר לקנות או ליהנות בשום דבר מן הגזלן ומחפציו הגזולים, והאיך יקנו אוכל או שאר כל דבר הנצרך לחיותם. וזה שאמר הקב"ה 'קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס', היינו שכל מה שיש בארץ הכל גנוב וגזול, ולכן מוכרח שיבוא קצם, כי אין להם אפשרות לחיות, שהרי אינם יכולים כלל לקנות או לקבל מתנה שום מזון ושום מחיה, שהרי הכל מן הגזילה. (זרע שמשון אות ה').

מי נח. איתא בזוהר דהמבול נקרא בשם 'מי נח' דכתיב 'כי מי נח זאת לי', כי לא התפלל על בני דורו שינצלו. ונראה דהטעם שנח לא התפלל על בני דורו, משום דאיתא בבראשית רבה (כו:): 'על הכל הקב"ה מאריך אף, חוץ על הזנות'. ואפשר דלכך לא התפלל נח עליהם, לפי שעיקר כוונת התפלה הוא להתפלל להקב"ה שיזכור את הרחמים אף לאחר שנתמלא סאתם, ובעון זה שאין הקב"ה רוצה להאריך אפיו, אין מקום כלל לתפילה, ומכל שכן שהיה בהם אף עון גזל, שהם עבירות שבין אדם לחבירו שהתפלה אינה מועלת בהם כלל. (אות ב').

לע"נ הר"ר מרדכי רוטנבערג ב"ר משה שמואל זצ"ל
יא"צ כ"ח תשרי

ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש.
ג' במסורה, כאן, ואידך 'ואך אם
טמאה ארץ אחוזתכם, עברו לכם אל
ארץ אחוזת ה' (יהושע כ"ב), ואידך
גבי בלעם 'ואך את הדבר אשר אדבר

אליך אותו תעשה'. ונראה לפי מה שאמרו (נדרים כב). עולא במיסקה
לארעא ד'ישראל (בשעת עלייתו לארץ ישראל), איתלו ליה תרין בני חוזאי
בהדיה, קם חד שחטיה לחבריה, קא תמה ר' יוחנן, מכדי כתיב 'ונתן ה' לך
שם לב רגז', בבבל כתיב ר' יוחנן דאין אירע מעשה כזה שיתרגז בן
חוזאי אחד על חברו עד שיקום וישחטנו בארץ ישראל, הרי הפסוק 'ונתן ה'

לך שם לב רגז' - בבבל כתיב ולא בארץ ישראל). אמר ליה עולא, ההוא שעתא
לא עבדינן ירדנא [והיה זה
בח"ל]. וכן אמרו במכות (דף י.)
בגלעד [שהוא בח"ל], 'שכיחי
רוצחים'. ונחל שיטים היה מסוגל
להרבות ניאוף (כדאיתא במדרש
במד"ר כ:כב).

וזה שאמר הכתוב 'ואך את
דמכם' היינו רציחה, זה בא משום
'ואך אם טמאה ארץ אחוזתכם',
[דטומאת ארץ העמים גורמת
רציחה], וכמו כן בבלעם שאמר
לו הוא הקב"ה 'ואך את הדבר',
נתחכם להחטיאם בזנות, וזה
גרם גם כן משום שלא עברו

הירדן, [דהזנות בנחל שיטים נגרם גם כן מפני שעדיין לא עברו את הירדן,
והוצרכו לשתות ממי נחל שיטים], שנחל שיטים גרם להם הזנות.

ויטע כרם. ג' במסורה, כאן 'ויטע כרם', ואידך 'ויטע ה' אלהים גן בעדן', ואידך
'ויטע אשל' גבי אברהם אבינו. ונראה, כי נח ביקש לתקן חטא אדם הראשון
שבא מנטיעת הגן, [דכתיב 'ויטע ה' אלקים גן בעדן וגו' ועץ הדעת], ועץ
הדעת גפן היה (ברכות מ.), אבל קלקל, 'וישת מן היין וישכר', אבל אברהם
התחיל לתקן החטא (זו"ח דף ס.), וזה 'ויטע אשל'.

לע"נ ר' בנימין זאב ב"ר מאיר וואזנער ז"ל יא"צ כ"ו תשרי

אם מחללין שבת על הוצאת שן. אמרו בע"ז
(דף כח.): מהיכן מכה של חלל (מאיזה מקום
בגוף נחשב כחלל הגוף שאם יש לו שם מכה
היא נחשבת מכה שבתון חלל הגוף ומותר
לחלל עליה את השבת), פירש ר' אמי מן
השפה ולפנים (-דחלל הגוף הוא מן הפה
ולפנים, אבל מכה שהיא מחוץ השפתים אינה
מכה של חלל). בעי ר' אליעזר, כמי ושיני מאי
(-מכה בשינים וחניכים אם מותר לחלל עליהן
השבת), כיון דאקושי מינה, כמכה דבראי דמו
(-כיון דשינים וחניכים הם קשים, לכן אינו
דומה לחלל הגוף, אלא כמכה שחוף לשפתים,
ואין מחללין עליהן השבת), או דלמא כיון
דגואי קיימי, כמכה של חלל דמו (-דכיון
שהשינים והחניכים נמצאים מהשפתים
ולפנים, הם דומים לחלל הגוף, ומחללין
עליהם השבת). אמר אביי, ת"ש החושש
בשיניו לא יגמע בהן את החומץ (-לא ינער

א ובקצות השלחן (סימן קל"ו) העיר על דבריו וז"ל: וקשה מה שמחלק את אברי האדם שבאותו
אבר שיתכן בו סכנה ומותר לחלל שבת מה"ח, אז התירו בו שבות דרבנן בכאיב ליה טובא,
ובאבר שאין בו אף פעם סכנה נפשות לא התירו שבות בכאיב ליה טובא, דאטו הסכנה נפשות
הוא לאותו האבר, או הכאב הוא לאותו האבר, הלא הכל שייך לאדם שהוא בסכנת נפשות

א' חשון ב' לסדר נח
יומא דהילולא של הגה"צ רבי יוסף ענגיל זצ"ל

אם לא עכשיו אימת? עכשיו הזמן לזכות לברכתו והבטחתו "כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי אהיה לו למליץ יושר בעולם העליון !!!"

חומץ בפיו לרפואתם כיון שאסור
לעשות רפואה בשבת, חושש הוא
דלא (-על כאב מועט אסור לגמע
החומץ), הא כאיב ליה טובא שפיר
דמי (-הרי דכאב שינים הוא כמכה של
חלל ומחללים עליו את השבת).

דלמא תנא היכא דכאיב ליה טובא, חושש נמי קרי ליה, ע"כ.
והנה כיון דלא איפשטא הך בעיא, כתב הרא"ש (שם סימן ח') דמחללין עליה
את השבת דספק נפשות להקל, וכ"פ בשו"ע (סימן שכ"ח סעיף ג'). אבל
במאירי שם משמע דאזלינן בה לחומרא ואין מחללין בה את השבת, וכן
דייק הב"י (שם) מדברי הר"ן (שבת לט: ד"ה ומהא).
ובאגלי טל (מלאכת טוחן ס"ק ל"ח אות ו') כתב וז"ל: ויראה לי, דאם כואב
לו הרבה אבר שהנשמה תלויה בו כגון מן השינים ולפנים, הואיל ואם היה

בו מכה היה סכנה גמורה
ומחללין עליה את השבת, שוב
בכאב הרבה לבד דינו כחולה בכל
הגוף, אף שאין בכאב הזה שום
סכנה, ולכן מותר לגוי לחלל עליו,
עכ"ל.

ומסיים דזה ראיתי אביי
מהחושש בשיניו הוא דלא הא
כאיב ליה טובא שפיר דמי ומותר
לגמע החומץ, דהוא חילול שבת
דרבנן, והיינו משום דבמכה
בשינים הוי סכנה ומחללין
באיסור תורה, ולפיכך בכאיב ליה
טובא ואין בו מכה התירו שבות

דרפואה.
וז"ל: יקשה להרמב"ם (פ"ב שבת ה"י) דסובר דאפי' ישראל מותר לעבור על
שבות לצורך חולה שאין בו סכנה, וגם להאוסרים לישראל עצמו, עכ"פ
מתירים אמירה לגוי, אע"ג דאמירה אסור משום "ודבר דבר" וכו'. ונראה
דכיון דסכנה גמורה דוחה גם איסור תורה, לכן הקילו חכמים בשל דבריהם
באין בו סכנה. ועיין בראב"ד (פ"ו שבת ה"ט) שקורא לחולה שאין בו סכנה
"מקצת חולי", ויש בו סכנה "חולי גמור". ולכן כיון שבחולה גמור מותר אפי'
מלאכה של תורה, לכן במקצת חולי מותר אמירה לגוי וכו'.
ולפ"ז יש לומר דהוא הדין החולה באבר אחד שאם היה מכה באותו אבר,
היה סכנת נפשות, התירו ג"כ אמירה לגוי אף באין בו מכה רק חולי באותו
אבר, כיון דבמכה מותר מלאכה גמורה. וכן הדין בכאב גדול דהיינו חולי
באותו אבר שהוא קצת כמכה וכו', התירו בו אמירה לגוי ודינו כחולה שאין
בו סכנה בכל הגוף.

וזהו ראיתי הגמ' בע"ז מהחושש
בשיניו "חושש הוא דלא, הא כואב
טובא שפיר דמי". דכיון דבמכה
מחללין אפי' במלאכה של תורה, על
כרחי בכואב טובא דנחשב כחולה
מותר בו שבות דרפואה, כמו שמותר
רפואה בחולי כל הגוף מהאי טעמא.
ולפ"ז בכואב טובא בשיניו לדידך דלא
איפשטא בעיין, אין מתירין בו אמירה
לגוי, ולא רפואה, כיון שהאיסור הוא
ודאי, וספק אם התירו. ונהי דבמכה
גמורה בשיניו מחללין דספק נפשות
להקל, אבל בכאב לבד בלא מכה דאף
לבעל האיבעיא ליכא ספק נפשות, אין
מתירין לו אמירה לגוי ולא רפואה, אין
כיון שהאיסור ודאי, וספק אם
התירו.

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$250 פאר גליון מליצי יושר
וועט מען מודיע זיין ביי די צייגנים פון די פלאצקע גאון - ווארשא, אבני נזר
- סוכאטשוב, צדקת הצדיק - לובלין, ילקוט סופר - פאקש, לב העברי - הר
הזיתים, ר' יוסף ענגיל - ויען, בן לאשרי חזון יחזקאל שערי זבול - הר
המנוחות

אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי
מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקח בלייבט מקח"!

gilyonmy@gmail.com 732-510-0560

סגולה פאר ערליכע קינדער

סגולת אריה'ה בהדרת ה"צ מ'אראד זצ"ל

**אריינברענגען יראת חטא אין איינערע קינד
דורך א שטיין ביי קברי צדיקים.**

וואס מוזט מכן דורות ישרים:

- מלאכות איר וויסען ווען די שטיין
ווערט געבאקטן. שהוא עת רצון
להתפלל. כדי איר זאלט קענען
מיט וואסן די תפילה.
- די ת"ח גיט אליין צום ציון און
מתפלל. נאכדעם וואס ער רופט
נשמת הצדיק אל קברו (המקובל
מהישגה משה).
- די שטיין ווערט באטראכטן ווי די
רייכטיג וועג און און וועג מען עס
נישט.
- משרייבט די נאמען נוסח אויפן
שטיין סיי פאר מען באקט די
תפלה און סיי נאכדעם און ווי אלע
שענוות. די שטיין בלייבט אין דעם
אויטען פאר 2 וואכען.
- מאכט די תפילה 18 מאל אויפן
שטיין, ביי די רייכטיג צייטען.

דאס איז דעם מנהג'דיג אפון פון חסיד דורות ישרים וועט מען יי עס ווערט מוקים די
ווערטער פון אריה'ה אויפן ראש ירכא הלב (אמריקאן וין מאנך א אריה'ה) מיטאק לב
לשם לזכרה (סינישט די נאמען נשמת) תורה מלא (וואס וועט ווארטער).

פאר מרשים ורפס-טקסט מכן דורות ישרים
917-635-3883 dorosyesharim@gmail.com

צופרינענע עלטערען פון מכן דורות ישרים זאגן:

"מיין קינד איז
געווארען א
מענטש. ער לערנט
נישט, ער וויל
ענדיגען א מסיבתא"

"מיין וועט בערער
פאר 5 מינוט
פאר סוף זמן תפילה
אויף 5 מינוט
אויף 5 מינוט"

"מיין יחלק האט
אריינגעלייגט א
פילטער"

"אין האב נישט
געוואלט קיין
נשמת פאדירען
נישט וויסנדיג וואס
מיין בחור וואלט"

"כחב
געוועהנע ווער
העלדן מיט
מיין קינדער באשען
מנחם זיין פאר מיין
חברם הינער"

והוא טובל הכאב, וכיון שהאדם בכלל יתכן בו מכה של סכנת נפשות שמחללים השבת, צריכים
להתיר להאדם שבות דרבנן בזמן שיש להאדם כאב טובא, כי אין הדין על האברים רק על
האדם.

אלה תולדות נח. אמרו חז"ל (שמו"ר ל"ג) שביקש הקב"ה ליתן להם לדור המבול ארבעה דברים, תורה, ויסורין, ועבודת קרבנות, ותפילה, ולא רצו לקבל אותם. והיינו שהשית' רצה להחזירם למוטב, ולתת עצות נגד יצר לב האדם הרע מנעוריו. 'תורה' - הוא עיקר תבלין ליציה"ר. 'יסורים' - הם כפרה על העבר, וגם בא לעורר על להבא. 'קרבנות' - ג"כ מכפרין על העבר, וגם על להבא, שעיד'ז מתקרב להשית'. ועוד, דדרכו של יצר הרע היום אומר לו כך, ולמחר אומר לו עשה כך, דעבירה גוררת עבירה, ועבר ושנה נעשית לו כחיתו, לכן כשנמחל לו עבירה הקודם ע"י הקרבן, לא יוכל שוב להתגבר עליו. 'תפילה' - אמרו חז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו, והשית' מוכן לעזור לכל אחד, רק שהאדם יתפלל לו על זה. ואם היו עושין תשובה, היה משה רבינו מוריד להם התורה, והיה נהפך להם מי המבול למים דתורה, והם לא רצו לקבל הארבעה דברים.

ואיתא בכתבי הארז"ל (שער הפסוקים פרשת שמות סימן א'). שנפשות ישראל שהיו במצרים בעבודת הפך ושקבלו את התורה, הם היו הנפשות מדור המבול ומדור הפלגה, שהיו ביניהם נפשות גדולות, רק שהיו מעורבים טוב ורע ביחד, כי מאכילת עץ הדעת נעשה הערבוב גם בנשמות, וגם הנשמה הטהורה היתה מעורבת עם הפחותה. עד שבא אברהם אבינו ע"ה וזכה להיות אב לנשמות ישראל, ואז נבדלו הנפשות הטהורות נפשות ישראל לאוצר בפני עצמו.

והנה מה שגרם לדור המבול להיות רבה רעת האדם בארץ, היה מרוב טובת עוה"ז שהיה להם, ולא היה עליהם עול מלכות שמים ולא עול דרך ארץ, כי לא נצרכו גם לעבוד בשדה, וכמו שאמרו (בר"ר לדיא) דאחת לארבעים שנה היו זורעים. והיו רק אוכלים ושותים ופוחים. ורוב השלוח הביאם שימרדו ויחטאו (סנהדרין קח). וכן מצינו גבי אברהם אבינו ע"ה כשעבר במקומות שהיו אוכלים ושותים ופוחים, אמר 'הלואי לא יהא לי חלק בארץ הזאת' (בר"ר לט"ח), כי דרך ארץ קדמה לתורה, שע"י מה שחורשין בשעת חרישה וכו', היגיעה בדרך ארץ גם כן משכחת עון, וכשאר עוסקים בדרך ארץ ומבלים בטוב ימיהם בתענוגי עוה"ז, זה מביא לידי חטא. והנה ידוע שעיקר חטא דור המבול היה ביותר בענין פגם הברית, ואברהם ידע שזרעו יהיו מהנפשות מדור המבול

שנכשלו בעון פגם הברית, וארץ ישראל איננה סובלת אנשים חוטאים כאלה, וכמו שהזכירה תורה 'כמעשה ארץ מצרים וגו' לא תעשו, ולא תקיא הארץ אתכם, ולכן כשאמר לו הקב"ה 'אני ה' וגו' לתת לך את הארץ הזאת לרשתה, שאל 'במה אדע כי אירשנה', שאף שהאמין שבדאי יתן ה' הארץ לזרעו, מ"מ שאל 'במה אדע' שיתקיימו בה, דבאיזו כח יתגברו שלא יכשלו

'מעגלי צדק' על פרשת ראה מסוגל לעשירות

ר' ישראל וואלף מאנדעל היה עשיר, ונהפך עליו הגלגל ונעשה יורד ונצרך לבריות, ואמר לו הרה"ק בעל מעגלי צדק מדעש: **תהגה בספרי מעגלי צדק פרשת ראה, ותוושע ממצוקתך ויהיה לך הרחבה גדולה בלי מצרים.** וכך היה, שאחר שלמד מעגלי צדק על פרשת ראה, נושע ויצא ממצר למרחב, והתברך בהשפעה מרובה בכל ענינו. (הקדמת מעגלי צדק).

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם. לפי עניית דעתי לפרש ה' את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם, לפי מה שאמרתי (בסוגיא דעליה, שערי צדק אור"ח סי' ל"א) מה דגילה לך קרא בכלאים בציצית דעשה דוחה ל"ת, אף שלכאורה ל"ת חמיר, דהא עושין מלקות על ל"ת, ולא מלקין על עשה, וא"כ מדוע עשה דוחה ל"ת. ואמרתי הטעם, על פי דברי הבעל העיקרים (פרק ד' מאמר ל"ו) שכתב, דשכר הוא בלי תכלית, ואילו עונש הוא בגבול, דהא אפילו משפט רשעים בגיהנם הוא רק י"ב חודש, ולכן עונש שייך גם בעוה"ז, כדמצינו באברהם אבינו ע"ה שבמקום גיהנם בירר שיעבוד מלכות בעוה"ז (בר"ר מ"ד כ"א), וכמו כן מצינו (איכה ד:כב) 'תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך', אחרי שכבר קבלו עונשם בעוה"ז, ולכן נאמר 'כי נתנו נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ', דחסידים הם אחרי שקבלו העונש כמאמר חז"ל.

והרמב"ם (פ"ט תשובה ה"א) הקשה דלמה נאמר שכר הרבה בתורה הק', הא שכר לא שייך בעוה"ז, דהרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כיון דהשכר הוא בלי גבול, ולא שייך בעוה"ז. ותרין הרמב"ם, דאין הברכות שכר, רק הברכות הוא רק למען יהיה לו הרחבה להכנות עשיית המצות ולעסוק בתורה הק'. [וזה הרמב"ם: הבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש, ונהגה בחכמתה תמיד, שייסיר ממנו כל הדברים המונעים אותו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורובי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שזוכה לחיי העוה"ב].

וזה הכוונה דמה שנאמר 'אם בחקותי תלכו', שמתחיל לילך בדרך הטוב, אז 'ונתתי וכו'', יהיה לך כל טוב שתוכל להיות עובד ה' בהרחבה, דאם לא כן, ח"ו עניות מעביר את האדם על דעת קונו.

והיינו דקאמר 'ראה', חידוש גדול הוא שאנכי נותן לפניכם היום, כלומר בעוה"ז, [כמו שפירש"י (סוף פרשת ואתחנן) ד'היום' קאי על עוה"ז], ברכה והקללה, [דהרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא], אבל באמת חילוק גדול [יש בין ברכה לקללה], דהברכה אינו לתשלום גמול כנוכר לעיל, [אלא הברכה הוא למען 'אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם', כדי שנוכל לקיים המצות כראוי]. (מעגלי צדק).

עוד בעון דור המבול ולא תקיא הארץ אותם ותהיה להם הארץ לירושה שאין לה הפסק. ועל זה השיבו השית' כי גר יהיה זרעך וגו' ועבדום וענו אותם, דע"י העבדות והעינוי, יתבררו ויתלבנו מחטא דור המבול, כי בחטא פגם הברית, העונש הוא להיות עבד, וע"י העבדות והעינוי תיקנו חטא דור המבול. ואחר שנתבררו במצרים ונגאלו וזכו לקבל התורה, לא נצרכו עוד לעבדות ועינוי, רק להיות עמלים בתורה וכו'.

והמקבל עליו עול תורה, הדברי תורה הם רפואה ותיקון לכל עון ולכל חטאת, ואף לפגם הברית שהחמיר בוה"ק (ח"א ריט:) כוונתו רק שאין לו תיקון לעשות מהם זכויות. אמנם בתשובה ובתורה מועיל שינצל מעונש על כל פנים, ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב.

לע"נ הר"ר אברהם מנחם מענדל ב"ר דוד מאיר ברנצקי זצ"ל יא"צ ב' חשוון

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. וברש"י: ללמדך שעיקר תולדותיהן של צדיקים אלו מעשים טובים. ויש לדקדק מדוע לא הקדים הכתוב תולדותיו הגופניים שהיו צדיקים כמו 'שם' בנו של נח. ויש לבאר בהקדם מה דאיתא בילקוט (סוף משלי): אין הקב"ה מונע מן הצדיקים נשים כשירות, כמו שמצינו באשתו של נח, שהיו שקולים מעשיה כנח, לפיכך זכתה וניצלה ממי המבול, ע"כ. ומבואר מזה כי אשתו של נח היתה צדיקה, ולכן זכה לבן הגון, שהאדם זוכה לכך ע"י שנושא אשה לשם שמים ולא נותן עינוי לממון או ליופי. ועל דרך שכתב במנורת המאור (נר ג' סי' קס"ח), דבעת שאדם רוצה לזרוע זרעונו, מבקש השדה הנבחרת שיוכל למצוא, וקונה אותה בדמים מרובין כדי שהגידול יהיה טוב, ואם זה עושה על התבואה, כ"ש שיש לו לעשות כן כדי להוליד בן כשר ראוי והגון, לכן יש לו לבחור אשה טובה והגונה שתהיה מגדלת בניה ועובדת לבעלה עבודה ראויה ומונעתו מן החטא, ע"ש. והנה אמרו (סוטה ב.) ד'אין מזווגין לו להאדם אשה אלא לפי מעשיו'. נמצא כי מה שזכה נח לבנו 'שם', הוא ע"י האשה שהיה לו, שזכה לזה לפי מעשיו הטובים. ולכן מובן שהקדים הכתוב תולדותיהם של צדיקים שהם מעשיהם הטובים, קודם שהזכיר הכתוב תולדות הגופניות, כי ע"י מעשים הטובים זכה לאשה כשרה ולתולדות גופניים צדיקים.

לע"נ הג"ר אהרן דוד ב"ר שמעון קומפלינסקי זצ"ל יא"צ ט' תשרי

ונח מצא חן בעיני ה', אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים. ביערות דבש (ח"ב דרוש י') כתב וז"ל: דוד המלך אמר 'לך לבדך חטאתי, והרע בעיניך עשיתי', והכוונה כי באמת הקב"ה ידע כי ראויה היתה בת שבע לדוד, אלא שאכל פגה, [והיינו שהקדים את השעה שהיתה ראויה לו, כדאמרו בסנהדרין קז:], א"כ הוא רק חטא בעלמא, אמנם המלאכים המקטרגים מלאכי דין, הם צעקו על דוד - כי הם לא ידעו כי ראויה היתה לו בת שבע - ולכן הם חשבו

ספר מנחה חדשה להרה"ק רבי ברוך פנחס מסקאליא זי"ע שכתב בהקדמת הספר בזה"ל:

ואקוה לה' מי שיחזיק ספר זה בביתו ובפרט מי שילמוד בו, כי זכות של תיבת "בראשית ברא" יגן עליו שיהיה לו רפואה לכל אבריו, כי "ברא" לשון רפואה. וזכות אבות הקדושים יגן עלינו ועל כל ישראל, שירפא לכל גופינו ויסלח לכל עווננו, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו.

בראשית ברא אלקים. נ"ל לחבר סיום התורה עם תחלתה - ל' של סיום התורה, עם ב' של התחלת התורה במילואה כזה: ב"ת, נטריקון בכל יום תמיד. ס"ת של בכל יום תמיד הם אותיות למד, הוא הלמ"ד של סיום התורה. לרמז כי קיום העולם בכל יום תמיד, הוא רק ע"י התורה הקדושה (פסחים סח ב) המתחלת בב"ת ומסיימת בלמ"ד, וד"ל. ובאופן אחר נ"ל בעז"ה לחבר סיום התורה עם תחלתה, ע"פ מאה"כ "הולך בתם ילך בטח" (משלי י ט). וז"ש ישראל בראשית ר"ת וס"ת גימ' בתם. ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ר"ת גמ' בט"ח עה"כ.

כי חטא חטא ועון גדול, וקמיה שמיא גליא כי אין חטאו כל כך גדול, אבל קמיה צבא שמים לא נגלה זו, וידוע כי מה שאמר הכתוב (זכריה ד:י) 'עיני ה' המה משוטטים בכל ארץ', הכוונה למלאכי השגחה, דהם נקראו 'עיני ה' וזה שאמר דוד המלך: 'לך' - אצל הקב"ה לבדו כי לו נגלה הכל - 'חטאתי' לבד, ואין בי עון, אבל 'בעיניך', היינו מלאכי השגחה, אצלם 'הרע עשיתי', כי הם מגדלים העון, ואצלם רק רע כל היום.

ולכן באמת לא לבד נגד ה' יש לתקן מעשיו, אלא אף גם נגד צבא מעלה, שהם 'עיני ה' המשגיחים על כל דרכי איש, צריך איש לראות לתקן, כי הם המקטרגים, ועל זה

נאמר 'דמוע תדמע עיני', בדמעות לתקן העינים המשגיחים, כי שערי דמעה לא נסגרו, כי המשגיחים הנ"ל הם הסוגרים שערים ע"י חטא אדם, אבל בדמעה נתקנים העינים, ונסתם פה מקטרגים ההמה לקטרג. ולכן אמרו (ברכות י: גבי חזקיהו המלך) 'והטוב בעיניך עשיתי', שגנו ספר רפואות. כי נודע מ"ש הרמב"ם כי היה ענינו של ספר רפואות, צורות כוכבים וצבא שמים ועל ידיו היו מתרפאים. וזה רע מאוד בעיני צבאות שמים להטריחם לעשות דבר חוץ לסדר ונימוס הטבע. וזהו שדייק הגמרא 'והטוב בעיניך עשיתי', 'בעיניך' היינו אצל מלאכי השגחה, שגנו ספר רפואות, שהיה לטורח ולעבודה למלאכי השגחה מנהיגי גלגלים וצורות הכוכבים, וזהו 'בעיניך', היינו 'שרי השגחה', עכ"ל.

ולפ"ז אמר מו"ח (הרה"ק ר' הלל מקאלמאי) נ"י, לפרש סמיכת הפרשה 'ונח מצא חן בעיני ה' אלה וגו' נח איש צדיק תמים', ד'תמים' נקרא מי שאינו הולך אחרי השבעות המלאכים, אלא הולך בתמימות, וכדכתיב 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', וזה שאמר הכתוב 'ונח מצא חן בעיני ה', הם מלאכי השגחה, ע"י שהיה 'איש צדיק תמים'.

ומכל החי. פירש"י אפילו שדים. ואפשר לומר כי ע"י השדים ידע להאכיל כל חיות איזהו מזון צריכין, כמו שאמרו (חגיגה ט"ז, ובפרק ערבי פסחים) שלמדו מהשדים כמה דברים.

לע"נ הרה"ק ר' שמואל אברהם ב"ר אליעזר חיים רבינוביץ
אדמו"ר ממעוזבז צ"ל יא"צ ד' תשרי

ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש. אמרו בעבודה זרה (דף י: גבי קטיעה בר שלום דנתחייב מיתה למלכות, ובעת שהיו מוליכין אותו להרגו, אמרה ליה ההיא מטרונתא: ווי ליה לאילפא דאזלא בלא מכסא (-אוי לספינה שהולכת בלי לשלם מכס, והתכוונה לומר לו, דחבל שלא מלתה את עצמך כדי לקבל חלק בעוה"ב), נפל על רישא דעורלתיה קטעה (-התכופף קטיעה בר שלום על ראש ערלתו, וחתכה בשיניו. יצתה בת קול מן השמים ואמרה: קטיעה בר שלום מזומן לחיי העולם הבא.

וכתב הגר"י ענגיל (גליוני הש"ס שם) וז"ל:

יש כאן קושיא, דכיון דקיי"ל דאינו גר עד שימול ויטבול, א"כ קטיעה שלא היה לו פנאי עוד לטבול, וידע שלא יעשה גר ע"פ הלכה, א"כ איך הותר לו למול, הא הו"ל חובל בעצמו, דגם בן נח מצווה על זה מקרא ד'אך את דמכם

לנפשותיכם אדרוש'. והנה הריב"א (פרשת לך עה"פ 'ואברהם בן תשעים שנה') כתב, דלכך לא מל אברהם אבינו עד שנצטוו, אף שקיים כל המצוות עד שלא ניתנו, היינו משום שלא רצה לחבול בעצמו ע"ש. ואינו מבורר אם כוונתו לאיסור ממש דהיה אסור בזה מדין בני נח.

בן נח שראה חבירו עובר על אחד משבע מצוות בני נח. כתב בשו"ת חכם צבי (סימן פ"ד) וז"ל: בן נח שראה את חברו עובר על אחד משבע מצוות שנהרג עליהם, מותר לו להרגו, שהרי הוא העד הוא הדיין, עכ"ל. והקשה הגר"י ענגיל (גליוני הש"ס ע"ז ס:) דאשתמיטיה דברי התוס' (שם

ד"ה איזהו) שכתבו וז"ל: כל זמן שלא דנוהו ב"ד אינו חייב מיתה, תדע דהא אמרין העובד כוכבים לא מעלין ולא מורידין, עכ"ל. והוסיף הגר"י ענגיל, דאם יש מקום לדברי החכם צבי, ובהצטרף דברי הירושלמי (קידושין פ"א ה"א) דבן נח נהרג ע"פ עצמו, נמצא דבן נח שעבר על אחת משבע מצוות אפי' בינו לבניו, מחויב להרוג את עצמו.

וז"ל: אילו היה מקום לדברי החכם צבי אלה, א"כ בהצטרף דברי הירושלמי דב"נ נהרג מפי עצמו, נמצא חידוש דבן נח שעבר אחת מ' מצוות אפי' בינו לבין עצמו מותר, ומחויב ג"כ מעתה להרוג את עצמו, דנימא ג"כ הוא העד הוא הדיין, דמה שכתב החכם צבי 'מותר', פשוט דלאו דוקא 'מותר', רק דמחויב להרגו מטעם דינים.

לרפואת רמב"ע ית.

ויקח אברם ונחזיר להם נשים. יש לדקדק דכל הפרשה מדברת כאן בלשון רבים, והיה לו לכתוב ג"כ כאן 'ויקחו'. ויש לתרץ על פי דברי המדרש דבעת שיצא אברם מאור כשדים, שאלו להן משל מי אתה, משל נמרוד או משל אברם? והשיב משל אברם אני, נטלוהו והשליכוהו לכבשן האש ונשרף, ע"כ. ונראה דהיה אברהם אבינו ע"ה מרגיש עצמו כמחוייב ליקח את היתומה שרה לאשה, דהלא אביה נשרף ע"י שאמר שמחזיק בשיטתו, בפרט שהיו לה סימני איילונית (ע' יבמות סד), ואיש אחר לא היה רוצה לקחתה, ובטח אברהם אבינו שהזכות הגדול של אביה שנשרף על קידוש ה' יעמוד לה שתיפקד, כדברי התוס' (שבת קנו. ד"ה אין), דע"י זכות גדול משתנה המזל לטובה, ועל כן הסמיך תיכף כאן 'ותמי שרי עקרה', דלכא' תמוה דלמה יפגום הכתוב בכבוד שרה לקרותה תיכף בנישואיה 'עקרה'. אבל לדברינו יכוין לומר דלא תימא דאברהם אבינו ע"ה הגם שהכיר בה שהיא עקרה, מ"מ לקחה בשביל יפיה, דזה אינו, שהרי זמן רב אחר הנישואין עד בואם קרוב למצרים לא הכיר בה לגמרי שיפה היא. וכמו שאמרו (ב"ב טז:). עפרא לפומיה דאיוב שאמר 'ומה אתבונן על בתולה', דאברהם אבינו אפילו בדדיה לא אסתכל'. אלא שנשאה את שרה

בהיותו יודע כשרון מעשיה, ובטח בזכות הגדול של אביה שנשרף על קידוש ה' שתפקד, אע"פ שעתה שרי עקרה.

מוסרי הג"ר אלחנן יוסף הרצמאן זצ"ל

'מבטיח אני להעושים לטובת נשמותי' אלחנן יוסף בן שמואל וצפורה', להתפלל בעדם שיהיה נפקד בכל מה שצריך במהרה ידין'

סיפר לי הרב מרדכי זאב שוואב שליט"א ממונסי, שאביו ז"ל היה רואה חשבון אצל רוטשילד בפרנקפורט שבאשכנז לפני מלחמת העולם הראשונה, ועשה שם אז ביטוח הנקרא 'אינשורנס', ואביו נפטר בינתיים ולא קיבל מעולם ביטוח זה, וכשהגיעו בניו של הרב מרדכי זאב שליט"א לפרקם, לא היה לו שום נדוניא להשיאם, ואז פתאום ברגע הנצרך בא לו הביטוח מאשכנז שאביו עשה כששים שנים קודם, והיה בדמי הבטוח כדי להשיא את ילדיו.

וראה זה פלא: עברו מלחמות העולם הראשונה והשניה, והיו כ"כ הרבה הריגות אנשים והרס בתים ומשרדים, והנייר הזה נשאר מונח שלם במבול של אש, לא נפגע ולא נשרף, והיה מוכן מן השמים לנשואין אלו, הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

ב ואמנם כתב המהר"ם שיק דמש"כ התוס' "בית דין" - לאו דוקא, דהרי בן נח נדון בדין אחד. מ"מ משמע דצריך להיות דין כדי לחייב מיתה.

ספרו נפלאותיך

עובדות ופנינים על התורה

נח תשפ"ד

טעם היתר אכילת בשר

כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל. [נח ט, ג]

כותב הדבר אברהם: ועל דרך זו אולי יש להמתיק מה שהותרה אכילת בע"ח רק לנח.

ידועה דעת חוקרי הטבע האומרים, שמזונות האדם כשם שהם משפיעים על בריאות הגוף כך משפיעים גם על התפתחות שכלו וכשרונותיו ומצב רוחו הקשורים עם הגוף שאם יהיו מזונותיו גסים ומגושמים גם כשרונותיו יגושמו, ואם יהיו מעודנים גם הם יתחזקו ויתפתחו, כמ"ש (ב"ק עא,ב): לצפרא אמר לו: "חמשה בקר" אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר, והאי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בשרא דתורא". ויותר מזה אמרו (שבת ל,ב) "אין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות", ועוד אמרו (שם צב,א): "אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה". שאלה מעניני הגוף המה ואפ"ה הם סיבה להשראת השכינה, והוא משום דלפי שנפש האדם קשורה בעוה"ז בקשר אמיץ עם גופו, לכן מצב הגוף משפיע גם על הנפש, ובהיות חסרון ועצב בגוף נשתנה ע"ז גם מעמד רוחו ומחשילו את הנפש. ולכן התיר ה' לאדם אכילת בע"ח שהם מזון מבריא ומעודן לגוף (שהצומח יונק מאטמי הדוממים ומהפכם בקרבו לחומר יותר גבוה, הבע"ח אוכל את הצומח ומזככו בקרבו יותר, והאדם האוכל את הבע"ח מוצא כבר חמרים שנזדככו ונתעדנו ביותר) בכדי שע"ז יתפתחו גם שכלו וכשרונותיו ולא יגושמו ע"י מאכלי עשב השדה להחשיל גם את הנפש בעקב קישורה עם הגוף, (כידוע שטענה זו יטענו החוקרים נגד אלה הנמנעים לאכול דבר מן החי, שמזון הצומח מטמטם שכל האדם ומפחית כשרונותיו השכליים).

אולם כל זה הוא רק אחר החטא, שירד האדם ממדרגתו הגבוהה שגירה בעצמו את היצר ונטיות החומר לבקש תענוגים והמשילו על הנפש ממשל רב עד שבהתנוונות הגוף תחשל גם נפשו כאמור, אבל קודם החטא, טרם שהוטלה באדם הזוהמא לרדוף אחרי עניני החומר ולהיות נכנע לנטיותיו ולא התגברה ממשלתו על הנפש, לא היה לו צורך במזונות אלו, שביכו"כ לא היה חמרו דורשם כ"כ ולא היה פועל כלל על מצב נפשו, ולכן לא ניתנו לו לאכלו אל עשב השדה ופרי העץ. ורק אחר החטא ואחר שכבר השחית כל בשר את דרכו על הארץ ע"י ממשלת החומר ואחר שהקים ה' את מבוול לשחת הארץ.

וא"כ ישאר כבר האדם קיים בתכונתו שרכש לו אחר החטא, הנה בא הצורך להתיר לו אכילת בע"ח ע"ד האמור. (דרוש לט"ו כסלו)

לפני האלוקים

"ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" (ו יא). יש להבין מדוע נאמר "ותשחת הארץ לפני האלוקים", ומדוע לא היה מספיק לומר "ותשחת הארץ ותמלא חמס", ומהי ההדגשה המיוחדת בכך שהארץ נשחתה "לפני האלוקים".

נח לבריות

כתוב בפסוק [ו', ט'] "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלוקים התהלך נח".

בפסוק זה מוזכר ג' פעמים נח, ובחרדים [מצוות התלויות בארץ פרק ד'] כתב וז"ל, "אם רוצה אדם למצוא חן בעיני ה' לא יכעוס שנאמר ונח מצא חן בעיני ה' ולא פ' למה, אלא בשמו פירוש, שהיה נח בדבורו ובמעשיו והלוכו, כדאיתא במדרש הנעלם לכן מצא חן, ח"ן ונ"ח חד הוא לכך תיקנו אתה חונן ברישא על שם כבד את".

ויש להוסיף, שהנה מצינו שנח בנה מאה ועשרים שנה תיבה והתרה בבני דורו שעתיד הקב"ה להביא מבול על ישראל, כמבואר ברש"י פרק ו' פסוק י"ד בד"ה "עשה לך תבת" וז"ל, "הרבה ריוח והצללה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה מאה ועשרים שנה ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקדוש ברוך הוא להביא מבול לעולם, אולי ישובו".

ומכיון שכל מהותו היתה נח לכן אפילו את התוכחה אינה אומרה ברעש ובצורה ישירה אלא אומרה בנח, שהוא בונה תיבה ומסקרן אותם שישאלו ויגיעו למצב של יודע לשאול ואז קיווה שהתשובה תתחלחל בקרבם. (מחזה אברהם להרה"ג ר' אברהם קופרמן שליט"א)

להשקיע בבנין

ווחל נח איש האדמה ויטע כרם [בראשית ט, כ]

מרגלא בפומיה של הגרא"ש וסרמן זצ"ל על הפסוק בראשית ט' כ' ווחל נח איש האדמה ויטע כרם שפירש רש"י ויחל עשה עצמו חולין שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה אחרת וצריך להבין מה היתה מחשבתו של נח ומדוע התעסק תחילה בכרם אלא שנח היה בעל לב רגש ובאשר יצא מהתיבה וראה את כל העולם חרב נעצב אל ליבו והרי בבר אמרו חז"ל עייובין ס"ה ע"א אמר רבי תנין לא נברא יין אלא לנחם אבלום וכו' שנאמר תנו שכר לאובר ויין למרי נפש דוקא מתוך כך שנח לא היה אדיש לחורבן העולם הוא מצא צורך לנחם את עצמו על ידי יין כדין אבל מה אם כן היוזה הטעות הגדולה שלו מחמתה הפך לחולין אלא ביאר הגרא"ש זצ"ל שהשורר מחרבן אין יעודו להתנחם אלא לבנות מחדש.

ברכה חדשה אחרי המבול

ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל דגי הים בידכם נתנו. [נח ט,ב] ושמעתי מידידי הרה"ג רא"י מנדלבוים שליט"א, אמאי התורה חוזרת שוב על הברכה שישלטו על החיות הרי זה כבר נאמר לאדם הראשון ורדו בעוף השמים.

וביאר דאחר שאריה נשך את נח, אז ראה נח שאין לו כבר את המעלה של רדו בדגת הים, וע"כ הוצרך שוב לברכה שמוראכם יהיה על החיות.

וביאר ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל כי אחת הבעיות הגדולות ביותר שהיתה קיימת באנשי דור המבול, שמחמתה נענשו בעונש חמור זה של כליון מוחלט, היתה בכך שלא הרגישו כלל כי הם חוטאים ומשחיתים את הארץ, ורק "לפני האלוקים" היתה הארץ מושחתת, דהיינו שרק הקדוש ברוך הוא הכיר בכך כי הארץ נשחתה, אך אנשי דור המבול כלל לא הרגישו כי הם מושחתים ומשחיתים, אלא החזיקו את עצמם שהם מתנהגים כראוי ואינם חוטאים, והיו 'נבל ברשות התורה'.

וזה היה חטאם הגדול, משום שכאשר מרגיש האדם שהוא כשר והגון, ועושה את כל החטאים והעבירות עם 'הכשר', ומוצא ק"נ טעמים להכשיר את השרץ, וכן בשאר כל העבירות, זהו הדבר הגרוע והחמור ביותר, ומשום כך נאמר בפסוק "ותשחת הארץ לפני האלוקים", שרק לפני האלוקים היה זה חטא, אך האנשים בפני עצמם לא הבינו ולא רצו להבין כלל שהם חוטאים.

וכפי שנאמר בפסוק בירמיה (ב לה) "הנני נשפט אותך על אמריך לא חטאתי", משום שכאשר האדם יודע שהוא חוטא אזי מתבייש הוא בחטאו ויכול לתקן אותו ולשוב בתשובה, אך כאשר האדם אינו מכיר בכך שהוא חוטא ועל כל עבירה שעושה אומר "לא חטאתי", באופן זה שהוא מורה היתר לעצמו על כל דבר, זהו הדבר הגרוע ביותר, שכן לעולם ימשיך הוא לחטוא ולומר "לא חטאתי".

כוח התשובה

"ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה" (ז יב). 'ויהי הגשם על הארץ. ולהלן הוא אומר (פס' יז) ויהי המבול, אלא כשהורידן, הורידן ברחמים שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול' (רש"י).

ה'בית ישראל' מגור זצ"ל למד מפסוק זה יסוד חשוב בכח התשובה, כי הנה דור המבול חטאו ועברו בעבירות החמורות ביותר, ועמד הקדוש ברוך הוא להביא עליהם מבול ולכלותם ולהשמידם מעל פני האדמה, אחר שהזהירם מקודם לכן ע"י נח כי יביא עליהם עונש זה, ואף על פי כן מגלה לנו הכתוב כי כאשר התחיל הקדוש ברוך הוא להענישם ולהוריד עליהם את מי המבול, התחיל להוריד אותם ברחמים, בכדי שאם ישובו בתשובה ייהפכו מי המבול הסוערים ויהיו גשמי ברכה עליהם.

וא"כ מבואר בזה כי אילו היו דור המבול חוזרים בתשובה, לא זאת בלבד שלא היו יורדים עליהם מי המבול ולא היו נשמידים, אלא אף היו להם גשמי ברכה והיו זוכים לברכה מן השמים, דהיינו לא רק מניעת העונש אלא אף השפעת הטובה והברכה, ויש לנו ללמוד מכך כמה גדול ועצום הוא כח התשובה, אשר ברגע אחד יכולה להפוך את מידת הדין לרחמים גדולים ועצומים, אשר כנגד העונש החמור של מי המבול יכולים היו להיות אותם מים למי גשמים של ברכה ושפע. (מלהבות אש להגרי"מ דרוק שליט"א)

זמן המבול

"ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ".

מבואר שנה חי שש מאות שנה עד המבול. והנה כתוב בהמשך הפרשה [י, כ"ח] "ויחי נח אחר המבול שלש מאות שנה וחמשים שנה".

ופסוק אחר"כ [ט] כתוב "ויהי כל ימי נח תשע מאות שנה וחמשים שנה וימות".

ושמעתי להקשות מהגה"צ ר' יצחק זילבר זצ"ל שהרי אם נח חי שש מאות שנה לפני המבול ושלש מאות וחמשים שנה אחר המבול היה אמור להיות שש מאות וחמשים שנה תשע מאות וחמשים ואחד שנה שהרי המבול היה שנה אחת[של שנות חמה!].

וביאר ע"פ מעשה שהיה בידידו- שהיה ת"ח גדול צדיק מיוצאי רוסיה- ששמו היה ר' יצחק מרגלנר זצ"ל, שהיה בכלל הרוסי במשך שבע עשרה שנה, ובסוף ימיו חי בירושלים, ובערב ר"ה של השנה שבו הוא נהיה בן שבעים, בא למר"ח ואמר לו שמפחד הוא שהשנה הוא ימות מכיוון שכתוב [תהילים צ, י'] "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", ואמר לו מר"ח שאין לו מה לחשוש וכך שנה ועוד שנה, ולאחר כמה שנים שאל את מר"ח מהיכן אתה כ"כ בטוח בזאת,

וא"ל מר"ח שיש לו ראייה מהפרשה, שהנה יש להקשות את הקושיא הנ"ל, והתירוץ הוא בהכרח ששנת ייסורים אינה נחשבת לחיים ולכן אינה עולה למניין שנות האדם, וכמו"כ אמר לו מר"ח שכיוון שהיית בכלל שבע עשרה שנה והתייסרת [כמבואר בספר להישאר יהודי], שנים אלו אינם עולים לך מן המניין, והדבר הנפלא הוא שהוא חי בדיוק שמונים ושבע שנים [וכמו"כ מר"ח חי פ"ז שנים כמניין "ראשו כתם פ"ז"]. (מחזה אברהם להרה"ג ר' אברהם קופרמן שליט"א)

אמאי לא בנו על ההר

ט"ו. [י"א, ב'] "ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם".

ובפסוק ג' כתוב, "ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשריפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה לחמר".

ובהמשך מבואר שאמרו שנבנה מגדל וראשו מגיע השמימה וכו'. ושמעתי להקשות בשם הגרי"ח זוננפלד זצ"ל הרי בבל היא נמוכה ומדוע לא הלכו להר אוורסט ויחסכו כמה קילומטרים של בניה?! עוד הקשה, מדוע לא לקחו אבנים, ומדוע עשו אבנים מחמר, שזה הרבה יותר עבודה ופחות חזק, אף א"ת שאין בבל אבנים כמבואר ברש"י הכא בד"ה "לבנים", מ"מ שיביאו ממקום אחר או שיבנו את המגדל במקום אחר.

ותירץ דבר נורא, שהם הלכו בכוונה למקום נמוך ולא לקחו אבנים לומר לקב"ה שכביכול אין אנו צריכים להשתמש עם ההרים שיצרת ועם האבנים שלך-אנחנו נסתדר לבד מהמקום הנמוך ביותר ואנחנו נעשה אבנים מעשה ידינו, ונסתדר כביכול לבד, וטעותם הייתה שגם את כל החומר ואת האדמה הקב"ה יצר. (שם)

להשפיע רק עם נקיות

בכתבי מוח"ז הגר"ט גולדשטיין זצ"ל מצאנו כתוב, מי שרוצה להיות משפיע על אחרים ברוחניות, ראשית כל הוא בעצמו צריך להיות טהור ונקי מכל פגם, מאמין ובעל ירא אלוקים, ואז אפשר ואולי יכול לפעול בעד אחרים. וגדול אחד אמר בענין זה, הנה רש"י ז"ל כתב בפרשת נח (בראשית ו, יד) וז"ל, הרבה ריוח והצלחה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כרי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין לו מה זאת, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם ואולי ישובו, עכ"ל. והנה רואין, מאה ועשרים שנה היה נח מחנך להם ביראת אלוקים, והיה לו כלים נוראים להחנין הזה, וזהו התיבה, ולא היה יכול להשפיע על אף אחד, אולם אצל אברהם אבינו מצינו(שם יב, ה) והנפש אשר עשו בחרן, הצליח לחנך והשפיע להרבה בני אדם להכרת הבורא, ולא היה לו הכלים, היתכן.

רק התשובה הוא, שתלוי מי הוא המחנך, אצל נח כתב רש"י(שם ז, ו) מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים, עכ"ל רש"י. נח בעצמו לא היה ברור לו אם באמת יבוא המבול. זה הוא החילוק, שאם בעצמו אינו ברור בהאמונה, היאך יכול להשפיע על אחרים, והגם שהקב"ה בעצמו אמר לו שיבוא המבול מ"מ מסופק היה בדבר. אולם באברהם אבינו ע"ה מצינו "והאמין בה" אמונתו היתה ברורה בלא שום צד של ספק, והכרתו באלוקים היתה כל כך ברורה עד שכשאמר לו ה' לשחוט בנו יחידו שהיתה לו אהבה עזה אליו לא התמהמה אף רגע כדכתבי "וישכם אברהם בבקר" משום הכי השפיע לכל העולם וגיור כמה אלפים והכניסם תחת כנפי השכינה, ע"ב מדבריו

הבדל בין חיה לבהמה

ואלה תולדת בני נח שם חם ויפת ויולדו להם בנים אחר המבול. [נח י, א]

שמעתי שהבדל בין אדם לבהמה, זה בנכדים, דהנה אמנם שלבהמה יש שיכות לבנה, ויש דינים של אותו ואת בנו וכד', אבל לנכדים כבר אין להשום שייכות.וא"כ אדם ששמה בלידת נכדו וכדו', הרי הוא יוצא מכלל בהמה, הוא שייך למדרגת אדם.

מֶרֶן הַמִּשְׁגִּיחַ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי אַבְרָהָם פּוֹלֵק שְׁלִיט"א

כ"ח תשרי תשפ"ד

אל אחי ורעי - בני ישיבתנו חק'.

עת צרה היא ליעקב - לנו ולאחינו בני ישראל הנמצאים בארץ ישראל.

יש רבים מאחינו שנהרגים ונטבחים הי"ד, בפגעים ונפצעים, הכאב, היגון והייסורים הם מנת חלקם של עם ישראל, ואוחזת חרדה פלצות, כשהכל תוצאה מהטבח הנורא שאירע, ומהמלחמה המתנהלת נגדנו על ידי אויבינו האכזריים.

בראשונים מבואר שדוד המלך ע"ה, כתב את ספר תהילים ברוח הקודש, כשדבריו מכוונים לכל הדורות, בהתאם למצבים שיארעו ויפקדו את עם ישראל. וגם את המצב הקשה השורר היום, חזה דוד המלך, והורה לנו תפילה ותחנונים על כך (קפיטל פ"ג): **"אלוקים אל דמי לך, אל תחרש ואל תשקוט א-ל. כי הבה אויבך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש. אמרו לנו ונכחידם מגוי, ולא יזכר שם ישראל עוד. כן תרדפם בסערך ובסופתך תבהלם. מלא פניהם קלון וגו', יבושו ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו"**.

אנחנו, אמנם מזדעזעים לנוכח המצב - אך עדיין צריכים להתחזק בכמה עניינים, ולעשות תשובה אמיתית!

מה נדרש מאתנו בשעה קשה זו? חשבתי לעורר על כמה פרטים חיוניים ונחוצים:

כוח התורה

הרמח"ל בספר דרך ה' (ח"ד פ"ח, סס"ו) מגדיר את כח התורה, וז"ל: **"שהוא הכח היותר חזק שלנו"**. ומכיון שכך, עלינו לדעת שבראש ובראשונה דרושה מאיתנו התחזקות בלימוד התורה.

מעלת התפילה כעת

בתוך "מזמור התשובה" (קפיטל נ"א) נאמר: **"ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך"**. ומבאר רבנו יונה (אבות פ"א מ"ב) שדוד המלך התפלל שתתקבל תפילתו, מפני שתפילה מכפרת במקום קרבתו ואף יותר מקרבתו. שהתפילה בכוחה לכפר על זדונות, מה שאין בכח קרבתו לכפר (עיי"ש דבריו). הרי לנו כח התפילה שמועילה גם במקום שישנו עוונות במזיד. ומכאן החובה להתאמץ ולהתחזק בתפילה בשעה קשה זו.

איך להתפלל?

בהגהות סמ"ק, הלכות תפילה (סי' י"א): **"ג' תפילות נשמעות, תפילת יחיד בדמעות וכו'.** וכל הבוכה בלילה בתפילה, כוכבים ומזלות בוכים עמו ותפילתו נשמעת". הבה ונחשוב, היתכן בשעה כזו להתפלל שלא בבכי ובדמעות?!

השתתפות בצער הזולת

כתב מרן החזון אי"ש זיע"א במכתב (קו"א ח"א קכ"א): **"חסר לך הרגש של השתתפות בצער זולתך! והעצה לזה ההשתדלות להטיבו ולהצילו מצער. והמעשה פועלת על הלב. וכן להתפלל על צרת זולתו אף שאין הדברים יוצאים מן הלב, ואף אם המצטער המוני הדיוט ובזוי"**.

ועוד בחובת ההשתתפות בצער הזולת בגמרא (גיטין נ"ז ע"א), שכפר סכניא של מצרים, מפני שלא התאבלו על ירושלים (ובמהרש"א בח"א שם, שהיו שונאים את אנשי ירושלים ולא נצטערו על מפתה), בעשו אף שהיו צדיקים.

איך מגיעים לביטחון בשם

א. ראוי מאד לכוון בתפילת תחנון, בתחינת "שומר ישראל" וכו', "שומר גוי אחד" וכו', "שומר גוי קדוש" וכו'.
ב. בסדר מוסר ראוי ללמוד בספר "חובות הלבבות" - שער הביטחון. וכן במאמר הביטחון בספר "המספיק לעובדי ה'" לרבינו אברהם בן הרמב"ם.

הבוטח בשם – ניצל מכל צרה

משלי פרק ג' **פסוק כ"ה**: **"אל תירא מפחד פתאם ומשאת רשעים כי תבוא"**. אע"פ שנגזר על המקום לבוא עליו שואת רשעים, אתה תנצל ולא תספה בעוון העיר, אחר שאתה נקי מעוון ונוצר תושיה ומזימה, ואתה בוטח בה'.
פסוק כ"ו: **"כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגליך מלכד"**. כי הצדיקים הניצלים מן העוון ובוטחים בה' יתברך, יעשה להם נס וינצלו אע"פ שהמקום נספה.

"ושמר רגלך מלכד" - ישמרך שלא תלכד בעוון העיר. כענין הזה מצאנו, **כי עם שמירת התורה והביטחון, יגן ה' יתברך בעד החוסה בו - מכל צרה ויגון, שנא' (תהילים י"ח י"א): "אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו"**.
פרק י"ט **פסוק כ"ג**: **"יראת ה' לחיים ושבע ילין בל יפקד רע"**. כי בעל היראה וכו', לא יגזרו עליו רע מן השמים וכו'. ביאור הענין, אע"פ שיגזרו גזירה על גוי ועל אדם יחד - הצדיק ינצל ממנה. וכתוב (תהילים קי"ב ו') **"ומשמעה רעה לא ירא"**.

לעת הזאת, נדרש מאתנו חיזוק התורה ותפילה וביטחון בשם, רגש אחריות, והשתתפות בצער הזולת. הבה ונתעלה לנוכח המצב הקשה השורר בא"י, כדי שנהיה רצויים לפני ה' יתברך, שזוהי עיקר המטרה בבריאה. והוא יושיענו ברחמיו במהרה בימינו. אמן.

אברהם פולק שליט"א

רבינו רה"י הגר"י הקר שליט"א כיצד נלחמים עם ישמעאל

לבני הישיבה ב"ב
כ"ז תשרי תשפ"ד

ארבע גליות משורש הבריא

המהר"ל בנר מצוה מבאר, ארבעת הגליות לא התפתחו במהלך הבריא, ארבעת הגליות נקבעו מסדר הבריא. בראשית הבריא אומר הפסוק (בראשית א, ב), "והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים", אומר המדרש (בראשית רבה ב, ד) "תהו", זה גלות בבל... "ובהו" זה גלות מדי... "וחשך" זה גלות יון... "על פני תהום" זה גלות ממלכת הרשעה... "ורוח אלוקים מרחפת" זה רוחו של מלך המשיח - רוחו של מלך המשיח פרוסה במרחב, צריך רק להוציאה מהכוח אל הפועל. כל כוח לעתיד לבוא כבר קיים, אנו צריכים לקרבו אלינו.

יש כאן פלא עצום, כפי שנראה, מודגש בחז"ל ובראשונים שמלכות ישמעאל היא המלכות האחרונה, מתוכה יבוא המשיח. ומעתה, מדוע מלכות ישמעאל לא מוזכרת בד' מלכויות. ואכן, נחלקו האבן עזרא (דניאל ב, לט) והרמב"ן (במדבר כד, כא; ובספר הגאולה ש"ג) האם מלכות ישמעאל כלולה במלכות הרביעית, ברמב"ן כותב שישמעאל אינו מהד' מלכויות. מדוע ישמעאל אינו נמנה כחלק מהמלכויות, הלא לכו"ע מתוכה יבוא המשיח? וביותר, ברמב"ם באיגרת תימן כותב שישמעאל היא המלכות החמורה מכולם, ולא הייתה לישראל מלכות רעה מהם, מדוע אינה במניין המלכויות?

במדרש (ויקרא רבה יג, ה) מביא, המשיח יבוא כשתחזור המלכות לישראל, אז תבוא הבריא לתכליתה. תכליתה היא "בראשית", בשביל ישראל שנקראים ראשית (ויקרא רבה לו, ד). ארבע מלכויות תפקידם לערער על עניין זה. דניאל (פ"ז) מתאר שהוא רואה בחזון הלילה ארבע חיות גדולות שונות זו מזו, החיה רביעית נראית יותר תקיפה. יש לה עשרה קרניים, ומתוכה עלתה קרן קטנה עם עיני אדם, ופה המדבר דברים גבוהים. ארבעת המלכויות מתוארות כחיות, בחיה הרביעית יש גם אדם, האדם עומד בדרגה גבוהה יותר, יש לו מעלה אלוקית. מובא מרבי סעדיה גאון, ישמעאל נראה כדמות אדם.

ישמעאל בברית בין הבתרים

בברית בין הבתרים אומר הפסוק (בראשית טו, ט-יב), "ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגוזל. ויקח לו את כל אלה ויבחר אתם בתוך ויתן איש בתרו לקראת רעהו ואת הצפר לא בחר. וירד העיט על הפגרים וישב אתם אברם. ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו", מבאר רש"י: "רמז לצרות וחשך של גליות", רמז לארבע מלכויות.

בפרקי דרבי אליעזר נראה, מלכות ישמעאל היא המלכות הרביעית. אומר בפרקי דרבי אליעזר פכ"ח, "רבי עקיבא אומר, הראה הקב"ה לאברהם אבינו בין הבתרים מלכויות מושלש ואובדין, שנאמר "ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת"..." ותר" אלו בני ישמעאל... תור זה השור, "וגוזל" אלו ישראל שנמשלו כגוזל". יש כאן קבוצה של ד' מלכויות, ובהם ישמעאל - "רבי יהושע אומר, לקח אברהם חרבו וכתר אותם אחד לשנים שנאמר "ויקח לו את כל אלה ויבחר אותם בתוך", ואלו לא בחר אותם לא היה העולם יכול לעמוד, אלא הואיל ובחר אותם תשש כחם והקריב כל בחר בתר לקראת רעהו שנאמר "ויתן איש בתרו לקראת רעהו", וגוזל בן יונה הניח בחיים שנאמר "ואת הצפור לא בחר".

ומוסיף בפל"ב, "ישמעאל מנין. שנאמר (בראשית טז, יא) "וקראת שמו ישמעאל". ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתיד הקב"ה לשמע בקול נאקת העם, ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל, שנאמר (תהלים נה, כ) ישמע קל ויענם" - ישמעאל אינו שמו, ישמעאל הוא מה שישמעאל יפעל עבורנו.

וכן בפל"ל, "אוי מי יחיה בימיו, שנאמר (במדבר כד, כג) "אוי מי יחיה משמו קל", רבי ישמעאל אומר, חמשה עשר דברים עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים... ובימיהם יעמד צמח בן דוד, שנאמר (דניאל ב, מד) "וביומיהו די מלכיא אנון יקים אלה שמיא מלכו די לעלמין לא תתחבל". ועוד היה רבי ישמעאל אומר שלש מלחמות של מהומה עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים... אחד

ביער בערב... ואחד בים... ואחד בכרך גדול שברומי... ומשם בן דוד יצמח". ומעתה נשאל ביתר תוקף מדוע מלכות ישמעאל אינה בארבע מלכיות?

ישמעאל רוצה לכלות את ישראל

מבאר רבי חיים ויטאל (עץ הדעת טוב; תהילים ככד, א) ישמעאל הוא סוג מלכות שונה מד' מלכיות: "כבר ידעת כי הגליות אינם אלא ד', בבל ומדי יון ואדום. אבל עוד עתידין ישראל להיות באחרית הימים בגלות ישמעאל... אבל עוד יש גלות חמישי אחרון לכולם וקשה מכולם, והוא גלות ישמעאל הנקראת פרא אדם כנזכר לעיל ואינו נמשל אל החיות... כי להיות אדם לסיבת היותו בן אברהם ויש לו זכות אבות כמו שמצינו שאמר (בראשית יז, יח) "לו ישמעאל יחיה לפניך", וגם יש לו זכות המילה, כי גם לסיבה זו נקרא אדם" - אך אינו אדם גמור, אלא "פרא אדם" כיון שהוא מל ולא פרע, בספורנו (בראשית טז, יב) מוסיף בביאור הלשון "פרא אדם", "פרא הוא חמור הבר. אמר שיהיה חמור במזגו מצד האם המצרית... ושיהיה אדם מצד אביו".

כל האומות נמשלו לחיות, ישמעאל נמשל גם לאדם וגלותו קשה יותר - "ולכן גלותו תקיפה משאר ד' מלכיות, וכמו שאמרו רז"ל כי לכן נקרא ישמעאל על שעתידין ישראל לצעוק צעקות גדולות בימי גלותו ואז ישמעם קל ויענם... רצונם למחות שם ישראל מתחת השמיים כדמיון הדבר הבלוע שאין מציאותו נודע כלל וכאילו לא היה כנזכר... מה שאין כן בד' גליות ראשונות... כי גלותם יותר קל והיינו אז דומים למי ששטפוהו המים וגופו קיים ולא נבלע לגמרי... כי לא הייתה כוונתן אלא על הנפשות לבד להוציאם מן הדת אלא שמזה היה נמשך לנו היזק אל גופנו שהיו הורגים אותנו כשלא רצינו להמיר את דתנו... מה שאין כן בגלות ישמעאל שהם רוצים להרוג נפשות וגופות ולכלות הממון של ישראל ולבולעם חיים ולא להשאיר להם שורש וענף".

בזוהר (ב, דף לב.) מביא באריכות, ארבע מאות שנה עמד שרו של ישמעאל וטען, מי שנימול יש לו חלק בשמך או לא, ענה לו הקב"ה כן, ישראל, כי הם נימולים ולכן יש להם חלק בשמו של הקב"ה. טען שרו של ישמעאל אם כן למה אין לישמעאל חלק כמו שיש ליצחק. ענהו הקב"ה כי יצחק נימול כראוי וישמעאל אף שנימול אבל לא היה זה כראוי. המשיך שרו של ישמעאל לטעון ומכל מקום הרי הוא נימול, מה עשה הקב"ה, הרחיק את ישמעאל מהדבקות העליונה שהיא חלקו של כלל ישראל, בעולם הבא ובכל הנצח, וממנה הרחיק את ישמעאל ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה, וזהו חלקו של ישמעאל, ועתידין לשלוט בארץ כשהיא ריקה מהכול זמן רב, וכשהיא ריקה דייקא. שמכיון והמילה שלהם ריקנית ואין להם שלימות, ולכן דווקא כשאין ישראל לא תהיה בשלימותה הם יכולים להיות שליטים בארץ, והם יעבדו את ישראל מלשום למקומם עד שתכלה הזכות ההיא. ולכן ישמעאל אינה מהמלכיות, ד' מלכיות משולות לחיות, אין להם מעלה אלוקית, לישמעאל יש דמות אדם, יש מעלה אלוקית.

סיבה עצמית למלכות

תירוץ נוסף מביא המהר"ל בנר מצוה, "ויש בני אדם שואלים, והיכן רמז מלכות ישמעאל, שהיא מלכות רבתא ותקיפא. ותשובת שאלה זאת מה שלא זכר מלכות ישמעאל, כי לא יחשב הכתוב רק המלכות שקבלו מלכות קדישין עליונים, שירשו מלכות ישראל וכוחם" - כדי להיקרות מלכות צריך כוח אלוקי, צריך לירש את המלכות מישראל - "והם אלו ד' מלכיות. ואם לא שבטל מלכות ישראל, לא הגיע להם המלכות", ומוסיף בהמשך דבריו, "ומצד החסרון הזה שהיה בבריאה עמדו ד' מלכיות אלו, שלקחו המלכות מן ישראל, אשר האומה הזאת נבראת לכבוד השם יתברך, וכדכתיב (ישעיה מג, כא) "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרי". ואלו ארבע מלכיות שנחלו המלכות מן ישראל" - ד' מלכיות מתנגדות ל"אתה אחד ושמן אחד", במלכותם נטלו מישראל את המלכות של הייחוד, אין להם סיבה עצמית למלוכה.

"אבל מלכות ישמעאל לא ירש כוחו מן מלכות ישראל, כי כוחו ותוקפו נתן לו השם יתברך בפני עצמו, בשביל שהיה מזרע אברהם, והשם יתברך אמר (בראשית יז, כ) "ולישמעאל שמעתיך", והנה נתן השם יתברך כוח ותוקף לישמעאל בפני עצמו. ומזה אין מדבר כאשר מזכיר אלו ד' מלכיות, רק אשר ירשו כוח ותוקפם של ישראל, ובסוף יחזרו הם המלכות לישראל" - נמצא שיש שני מיני מלכיות, ד' מלכיות לקחו מלכותם מישראל, אך ישמעאל לא נמנה עמם, יש לו מלכות בפני עצמו. וכך בפדר"א פכ"ח מביא בברית בין הבתרים, "תור" כנגד גלות ישמעאל, ישמעאל אינו נמנה עם הבהמות, הוא מלכות בפני עצמה, מקביל לגזל שהוא ישראל.

לפרא אין גבולות

הזכרנו, הפדר"א פ"ל מביא, המשיח יבוא בגלות ישמעאל. ומובא מרבי סעדיה גאון, ישמעאל הוא הקרן הקטנה בחיה הרביעית שראה דניאל בחלומו, היא מלכות בפני עצמה. לקרן יש עיני אדם ופה

המדברת דברים גבוהים, זהו האיסלאם. מה הם הדיבורים הגבוהים? הם אומרים ה' שלחנו. ברמב"ם בתשובה (מקיצי נרדמים, שמח) פוסק שהישמעאלים אינם עובדי ע"ז כלל, הגרש"ז אורבך פסק שמוסלמי המתפלל אסור לעבור בד' אמותיו! הם מאמינים בקב"ה, אבל יש להם צד פרא. משעבדים את רצונותיהם לאמונתם, ואמונתם משרתת את רצונותיהם. לכן זו הגלות הקשה ביותר.

על ישמעאל נאמר (בראשית טז, יב) "והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו", יש בו צד אדם, כוח האמונה, שנותן לצד הפרא שבו את הכוח. פרא זהו שעושה מה שהוא רוצה, פורץ את כל הגבולות. בכל הבריאה, בבני אדם ובבעלי החיים יש מוסכמות. בפרא אדם שולטים הרצונות, אין לו גבולות. רצונם הוא לכלות את ישראל. וכמובן הכול בשם האמונה. הם יכולים להחריב את הבריאה ולומר ה' שלחנו. ולכן רק אצל ישמעאל אומרים חז"ל שעם ישראל יצחקו.

יש לנו קצת הצצה איך חז"ל רואים את הדברים. ישמעאל היא האומה היחידה שנלחמה על ארץ ישראל. ארבע מלכיות לא נלחמו על ארץ ישראל, "תמיד עיני ה' אלוקיך בה" (דברים יא, יב). אין להם משיכה לאלוקות, הם בורחים ממנה. בישמעאל יש צד אלוקות, בזהר מביא שהוא אדם, הוא מאמין בקל. הוא נמשך לארץ ישראל, ארץ הקל. ואכן יש לו גם זכות בה, בזמן שארץ ישראל ריקה מישראל. כיצד מודדים אם ארץ ישראל ריקה או מלאה, לפי מדרגת כלל ישראל. כשכלל ישראל במדרגתו הארץ מלאה, כשיורדים מדרגתם, הארץ ריקה, אז יש לישמעאל זכות בארץ.

לנצח בכוח התורה

העולה, המאבק עם ישמעאל כלל אינו במהלך של מלחמה. תמיד הדברים מוכרעים במקום אחר, ובפרט עם ישמעאל. המלחמה היא מהו דרגתו של כלל ישראל. כדי לסלק את ישמעאל צריך למלא את הארץ, אז ישמעאל מופקע הימנה. איתא בגמרא במגילה (דף ג.) "תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי, ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה", ומדוע? יש שפירשו, שבתרגום יונתן בן עוזיאל התגלו סודות נוראים, לכך הארץ הזדעזעה. אך יש כאן תור"ד מבהיל! התור"ד מבאר, "דכיון דכתב תרגומא דקראי לא מסרי נפשיהו למילפינהו כדמעיקרא", בגילוי סודות אלו פחת כוח עמל התורה. כשפוחת כוח העמל היגיעה, ארץ ישראל מזדעזעת. כדי שארץ ישראל תיחשב מלאה, היא צריכה עמל ויגיעה. המלחמה עם ישמעאל היא בדף הגמרא! בעמל היגיעה! בעיון! איתא בחז"ל, קוב"ה אורייתא וישראל חד הוא, אומר החתם סופר (תורת משה דברים ד, יד; ועוד), זהו רק בארץ ישראל. כשישראל קוב"ה ואורייתא חד הוא, בכוח התורה, ארץ ישראל מלאה. לא ניכנס לחשבונות הרבים שישנם, כתוב כאן באופן ישיר, יש לנו תפקיד!

נשוב לנבואת דניאל (פ"ז). דניאל ראה חיה עם עשר קרניים, הקרן הקטנה עם העין היא ישמעאל. אומרים המפרשים, כל עשרת הקרניים הם עמי ישמעאל. נמצא, ישמעאל סובב את ארץ ישראל מכל צדדיה, וזהו שאמר הכתוב (תהלים קיח, י) "כל גויים סבבוני", מפרש הגר"א (מובא בסידור שיח יצחק), היקף מתוך היקף. כלומר, ישמעאל סובב את ארץ ישראל בכמה מעגלים, הקרובים והרחוקים. וכך הוא המשך הפסוק "בשם ה' כי אמילם", יש שביארו, בשם ה' אכריתם. אולם יש לבאר, התורה כולה שמותיו של הקב"ה. שם ה' הוא עצם התורה. כיצד מכריתים את העמים? בשם ה', בלימוד התורה. זו העצה לגבור על ישמעאל, בשם ה'. המלחמה על ישראל מוכרעת למעלה, כשהארץ מלאה בתורה, פוקעת זכותו של ישמעאל בארץ.

יש לנו משנה סדורה מה לעשות במקרים כאלו. כשיש אזעקה יורדים למקלט, זכורני במבצע סיני, נעמד מישהו לומר תהילים במקלט בישיבת פוניבז', הרב זצ"ל השתיק את כולם ואמר, תפסיקו, תדברו בלימוד! תדעו תמיד, את החבורה הזו אמרתם במבצע סיני! זה הנשק הסודי, שבו מוכרעת המלחמה.

קדושת שמחת תורה

רואים בחוש שכל מה שקרה כאן אינו בדרך אנושית פשוטה, שורשי הדבר נמצאים במקום גבוה יותר. גם בלא להיכנס לפרטים, רואים בחוש את יד ה'. וכמו שאומרים, אפשר למשש בידיים את יד ההשגחה. בהושענא רבה השלוחים יצאו, והם יצאו! יום הכיפורים בא לאחר ראש השנה וקדוש הימנו. בראש השנה "כל באי עולם עוברין", אך יום הכיפורים הוא לישראל לבד. כך בסוכות מקריבים קרבנות לכל האומות, וכיון ו"קשה עלי פרידתכם" חוגגים שמיני עצרת. אומר החת"ס (דרשות ח"א, דרוש לסוכות תקפ"א), שמחת תורה הוא תמצית "קראוהו בהיותו קרוב" (ישעיהו נה, ו), הוא בדרגה גבוהה מיום הכיפורים! בתקופה הזו, עשה עמנו הקב"ה שני ניסים מתוך רחמים, הראשון במלחמת יום הכיפורים, השני במלחמה בשמחת תורה! בכוח התקופה הזו אפשר להתרומם, לא לחשוב בחשיבה הפשוטה והשטחית. כשחשים בזה, וממששים את זה, התשובה היא אחת: גיטין! לתת גט...

קיבוץ לבני עליה 'דרכי שלמה'

ע"ש מרן המשגיח הרב שלמה וולבה זללה"ה

שיחה מפי מרן המשגיח הגר"י מנדלסון שליט"א

ישיבת דרכי שלמה, ד' בראשית, כ"ו תשרי תשפ"ד

העבודה בשעת חירום זו

אחר מה שקרה בשמחת תורה ואף קורה עכשיו, מה מוטל עלינו כעת? מה שנעשה עכשיו יש בו מימדים כלליים הסטוריים, אך זה לא נוגע לעכשיו. כעת מוטל עלינו עבודה מיוחדת לעת זו.

"על שלשה דברים העולם עומד על תורה עבודה וגמ"ח". א"א להעמיד דבר יציב על רגל אחת או שתיים, מוכרחים שלש רגליים כדי לייצב את עמידת הדבר שאותו הרגליים מעמידים. עבודת האדם מורכבת מעבודתו בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, ובין אדם לעצמו. עבודה היא בין אדם למקום, גמ"ח הוא בין אדם לחבירו, ותורה זה בין אדם לעצמו.

כך היא צורת העבודה באופן כללי תמיד, אך צריכים אנו להעתיק צורת עבודה זו גם לעת חירום כזאת. ראשית צריכים להתחיל עם עמוד החסד, בין אדם לחבירו, להיות נושא בעול עם חבירו. נושא בעול הוא המפתח להוציא את עצמינו מהחיים של עצמינו, מחיי פרט. אנו עסוקים בדרך כלל בחיים הפרטיים שלנו, בצד הטוב העיסוק הוא להעלות את הרמה שלנו, להתקדם בעבודת ה', אך עכ"פ ההסתכלות היא על עצמינו, כל אחד על החיים ועל העבודה שלו. ובצד הרע ג"כ אדם עסוק רק עם עצמו, לדאוג לספק לעצמו כל תאוותיו וכו'.

צריכים לצאת מחיי הפרט ולחיות את חיי הכלל. אנחנו יושבים כאן בירושלים ומרגישים די בטוחים ורגועים, אך הרי קרה מאורע נורא מאד, וגם בלי לדעת את הפרטים כל אחד מבין שאם הרוצחים השפלים ביותר בעולם לוקחים יהודים בשבי, הרי המצב הוא נורא, וכל אחד יחשוב אם היה לו קרוב משפחה וכד' שהיה נמצא שם הרי לא היה יכול לנשום מרוב דאגה. לזה צריך כח של 'ציור', בלי כח של ציור אדם נשאר אדיש ואינו קולט את המשמעות הפרטית של הדברים. צריך להיות נושא בעול גם עם כל אלו שלא נמצאים ממש בלב הסכנה אך עכ"פ גרים במקומות קרובים, שממש א"א לנהל חיים תקינים עם משפחה וכו' במקומות אלו.

כל זה הוא מתוך יציאה מן ההסתכלות של האדם על עצמו כפרט וכניסה לחיות חיים של כלל. בתפיסה כללית זו אין מקום לאדם להמשיך בכל הדברים שהוא רגיל בהם, אין מקום לסדר לעצמו את חייו באופן שהוא רגיל שהכל יהיה מושלם ונח עד הפרט האחרון. צריך לראות במה הוא יכול להשתתף עם האחרים ע"י שלא ידאג לשלימות של החיים הנוחים שהוא רגיל בהם, לוותר על איזה תענוג או הרגל של דאגה לשלימות גשמית. זהו העבודה בעמוד הבין אדם לחבירו, להיות נושא בעול ע"י היציאה מההתעסקות בחיי הפרט ולחיות בהרגש אחד עם הכלל.

הדבר השני שצריך להתחזק בו הוא עמוד של 'תורה', בין אדם לעצמו. החיזוק בתורה אינו רק בעצם הלימוד שזה ודאי נצרך אלא גם להעמיק ולהבין מהי תורה כלפי האדם, מה הם חיי תורה. אדם יכול לחיות כל חייו ולקיים מצוות אך באופן שאינו מביא לשלימותו שלו, זה לא 'בין אדם לעצמו', אלא רק מתגלגל מזמן לזמן ובכל עת מקיים את המצוה הנצרכת באותו זמן. אך באמת תורה צריכה לשנות את צורת חיי האדם, וכמבואר הצורה של הדברים בפ"א של המס"י איך ש'תורה מביאה לידי' כל המעלות רק אם מבין חובתו בעולמו.

ניקח לזה דוגמא מחיי חולין של אנשים שלא חיים בקיום תורה ומצוות. אדם עבד כל חייו באיזה עבודה, עשה את שלו וקיבל משכורתו וכך עבר כל ימי חייו. ודאי שלא 'יכתבו על המציבה שלו' שהוא עבד כפקיד וקיבל משכורת. אך אם היה בעל מקצוע, הוא היה מהנדס בכיר, רופא מיוחד, המציא פטנטים וכד', אז יהללוהו שהוא בחייו הגיע לאיזה דרגה מיוחדת, הוא עשה משהו בחיים. והיינו שאדם יכול להתרומם להתעלות להיות הוא בעצמו משהו בדרגה גבוהה יותר, עכ"פ לשיטתם.

להבדיל, גם בחיי תורה כך. אדם יכול להעביר את כל חייו וודאי יקבל שכר על כך, על כל מצוה שעשה. אך באמת האדם מיועד לדבר גדול יותר, ליצור משהו מעצמו. אדם צריך להתרומם ולהתעלות, להגיע לאיזה דרגה מיוחדת בעליה שלו, להיות קרוב לרבוש"ע יותר, עד שגם ינצל את כוחותיו להתייחד באיזה מקצוע, להיות ת"ח גדול, להיות פוסק, רב, להיות מזכה הרבים גדול וכו'. חיי תורה צריכים להעלות את האדם שהוא בין אדם לעצמו מתגדל ונעשה מרומם יותר.

בחור בישיבה צריך לראות האם הוא עושה מה שמוטל עליו בתורה, האם מנצל את השנים האלו כדי להתעלות. לא רק אם בא לסדר או לא, אלא האם בנה את עצמו, התקדם לאיזה דרגה בלימוד התורה, בידיעתה, בהתמדה. האם הוא ניצל את השנים האלו שיש לו 'חופש' לעבודת המידות, לרכוש אוזן שומעת שיוכל לשמוע וללמוד מאחרים?

הדבר השלישי הוא עבודה. הנושא של עבודה במסוים כעת הוא אמונה. צריך לדעת שחסד ה' הוא כ"הררי קל", כמו הר ניצב לגובה, רואים אותו, אפשר לטפס עליו, כך החסד ניכר לכל. אך "משפטיך תהום רבה", המשפט של הקב"ה הוא 'תהום', א"א לראות את עומק התהום, א"א להבין כמה הוא עמוק ומה הוא מכיל, וככל שמתבונן בתהום יותר הרי הוא רואה שיש שם עוד עומק ויותר נעלם. ודאי שיש מהלכים כלליים במשפט, אך בפועל אין לנו גישה לזה כלל. ודאי שיש מהלך ברור וכללי שהקב"ה טוב ומטיב, אך איך הדברים נעשים א"א לדעת כלל.

בספר חדש על הגר"י לוינשטיין זצ"ל שיצא לאחרונה מובא סיפור שכשהיהודים היו בשנחאי בזמן מלחמת העולם, היתה תכנית מעשית אצל הממשל ששיתף פעולה עם הנאצים להעלות את כל אלפי היהודים על ספינות כביכול להעביר אותם למקום אחר ולגרום בדרך לטביעתם של כל הספינות וכך ימותו כולם בלי לעורר מדי רעש בעולם וכו'. היה גוי אחד בתפקיד בכיר בממשלה ששמע על כך, והוא היה אדם הגון ולא יכול היה לסבול כזה דבר, להרוג אלפי בני אדם, אנשים נשים וטף בצורה כזו, והוא הדליף את הידיעה החוצה, ואחר שהידיעה כבר התפרסמה לא היה שייך לעשות זאת, כיון שהם הצטיירו כאנשים הגונים כלפי העולם והרי זוועות כאלו ברור לכולם שלא עושים [לא כמו היום]. וכשנודע לגויים שם מיהו המדליף תפסו אותו ועינו אותו ועמדו להוציאו להורג.

היהודים שם ידעו מכל הסיפור הזה, והם עמדו להכנס לגר"י זיע"א בשאלה: זה מעשה טוב וזה שכרו? אדם אחד יחיד היה שהתנגד לכל המהלך הנוראי הזה ולזכותו עומדת הצלת כל אותם אלפי יהודים, ומיד במקום הוא נענש בכאלו עינויים ועונש מיתה, היתכן? אך כשהגיעו לגר"י לשאול את השאלה, עמדו מחוץ לחדר ושמעו אותו בתוך החדר בוכה ומתפלל ואומר: 'רבוש"ע, איך יתכן שגוי כזה שלא עשה מאומה בחייו ורק עכשיו נזדמן לידו מעשה טוב אחד, מיד זכה למות על קידוש ה', ואילו אני עובד כל ימי חיי לעשות רצונך, ואני לא זוכה למות על קידוש השם'?! מיד הבינו שהם כלל לא מבינים את הסוגיא.

אצלינו זה נראה קושיא גדולה, איך אדם כזה נענש כ"כ, אך האמת היא בדיוק להיפך, למות בצורה כזו זה הזכות הגדולה ביותר, עד שהמגיד הבטיח לבית יוסף שהוא יזכה למות על קידוש השם, זה תכלית הרצון של אנשים גדולים.

אין לנו מושג בדרכי שמים לא לגבי הכלל ולא לגבי הפרט. המשגיח זללה"ה היה אומר שהוא שמע מאדם שעבד במשרפות באשווין, תפקידו היה להעביר את הגופות של המתים למשרפות, והוא סיפר שהגיעו רכבות של אלפי בני אדם שלא היו שייכים לתורה ומצוות כלל, אנשים כופרים, נאולוגים וכו', ולא היה משלוח אחד שלא זעקו בשעת מיתתם 'שמע ישראל'. אמר על זה המשגיח זללה"ה וכי זה לא היה כדאי? מאות אלפי יהודים שהיו מתבוללים לגמרי, כופרים גמורים, וזכו למות עם 'שמע ישראל', זכו לזכות של נצח נצחים, הוכרחו מתוך המצב הנוראי שהגיעו אליו להתקרב לרבוש"ע בסוף חייהם.

אמונה היא מתוך ידיעה שאין לנו שום מושג במידת הדין שיש בעולם, וזה סוגיא שעלינו לבנות אצל עצמינו בשעה זו.

עוד עבודה באמונה בשעה זו היא להבין ולהכיר שלכלל ישראל אין שום הצלה בעולם ואין במה לבטוח מלבד בהקב"ה. וכי עם ישראל יכול לעמוד כנגד מליוני ערבים שכל חפצם להרוג ולהשמיד? אלא "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' נזכיר", הנוראות של הקב"ה זה הדבר היחיד שיכול לעצור אותם ולהושיע את ישראל. התרגלנו לתפיסה כאילו יש לנו איזה כח, אך צריכים להתנתק ולעזוב את כל התפיסה הזו, הכח שלנו זה רק "הקב"ה מצילנו מידם". זו עקבים אל הקב"ה "ממעמקים", זה מעמקי עוה"ז כשרואים שאין שום הצלה מהמצב הזה, אלא רק תולה את עצמו ברבוש"ע.

חובה לומר פרקי תהלים, אך בצורה שכל אחד אומר לעצמו, שיקשיב למה שדוד המלך אומר. להבין שגם כשעומדים במצב כמו קריעת ים סוף, אין מנוס ומוקפים בכל צד בסכנה, אך ממעמקים אלו הקב"ה מושיעים. ברגע אחד אפשר להוושע כמו מסנחריב שבבבלה אחד מתו מאה ושמונים וחמש אלף חייליו, וי"א בחז"ל שהללו רק ראשי גייסות היו. זה מאד נחוץ לעבוד על אמונה זו, לתלות את ישועת ישראל רק ברבוש"ע.

להגיע לתפילה מתוך הכרה זו צריך השראה, שאדם יעמוד תחת הרושם של המלים של דוד המלך, וקשה מאד להגיע לזה כשאומרים שני פרקי תהלים אחרי התפילה. בעצם היה צריך שכל אחד יאמר תהלים לבד, בקצב שלו מתוך הבנה והשראת המלים, אך עכ"פ בציבור, ההצעה שלנו פה היא שאצלינו יאמרו פרקי תהלים דוקא קודם התפילה ולא אחריה, לא כחלק מהתפילה אלא כדבר בפני עצמו, שמבינים שאומרים תהלים בפני עצמו, לומר את מילות התהלים כמות שהם.

"יפול מצדך אלף ורבבה ממינך", וכי יש מצב יותר אנוש מזה? אך אין זה מכריח כלום – "אליך לא יגש"! בזה צריך לפתח את האמונה, באופן של עבודה עצמית ופנימית. מוטב שלא ישמעו כלל מה שקורה ומה שעושים, הפצצות פה ושם וכו', זה רק מחליש את האמונה ברבוש"ע, עדיף להעמיק באמת האמיתית, לתלות הכל ברבוש"ע, להתחזק בעמוד העבודה באמונה, יחד עם שלימות האדם בתורה ונושא בעול עם חבירו.

עת מלחמה

לקט מתוך שיחות שנאמרו ע"י מרגן ורבנן זצוק"ל ושליט"א לפני מעל 30 שנה בימי מלחמת המפרץ לעורר הלבבות ליראת שמים טהורה (מתוך הספר "עת מלחמה")

מרגן הגר"ח פרידלנדר זצוק"ל

להשתדל בשעת התפילה לכוון היטב במיוחד בפסוקי דרחמי. כמו בתפילת יה"ר בברכת השחר, ובברכת השכיבו בערבית, ובפסוקי הנקמה והמלחמה משונאי ישראל, כמו בעזרת ישראל, ובברכת ולמלשינים לכוון על מלכות הרשע שתיעקר וכו'. וכן בברכת אמת ואמונה הקל הנפרע לנו מצרינו. ובפסוקי הישועה ובברכת כהנים לכוון על כל כללות אחינו בית ישראל, שיפרוס עלינו סוכת חיים ושלוש.

מרגן הגראמ"מ שך זצוק"ל

בינו שנות דור

ברצוני להציב שאלה, מחשבה שמנקרת אצלי הרבה שנים, הייתה שואה לפני עשרות שנים, בשואה זו הושמדו ששישה מיליון יהודים, עד השואה גם לא הייתה רגיעה בעולם, ממלחמת העולם הראשונה, אין מנוחה בעולם. גם ברוסיה סבלו מיליוני יהודים בכל רחבי רוסיה נהרגו יהודים. ועדיין לא נראה הסוף.

השאלה הניצבת לפנינו עם כל הכאב על אבדן ששה מיליון מאחינו בני ישראל. אין משפחה שלא סבלה מהשואה, אם הורים, או אחים, צאצאים, וסתם קרובים, כולם נפגעו מהשואה הנוראה שנגזרה על עמינו, הלא דבר הוא, אנו לא נעצרים לרגע לשאול, מדוע זה קרה, וכי ח"ו הקב"ה נוהג באכזריות הרי הוא מלך חנוך ורחום, מה זאת עשה ה' לנו הלא דבר הוא, האם זה בחינם? האם יש בכוחו של בשר ודם פרא אדם שהיטלר ימ"ש, להשמיד ששה מיליון יהודים? אם אנו סבורים כך, לקויים אנו באמונה בהשגחת בורא העולם על ברואי.

אני שואל, איך וכיצד צריך יהודי לחשוב לנוכח שואה נוראה כזו, בודאי שיש חשבון לכל זה, הרי מאות בשנים לא קרה מקרה כזה כהשואה הנוראה הזו.

נתמלאה הסאה

ברור הוא שהתשובה ברורה עד למאד, הקב"ה ניהל חשבון אחד לאחד, חשבון ארוך המשתרע על פני מאות שנים. עד שהצטבר לחשבון של ששה מיליון יהודים וכך התרחשה השואה, כך צריך יהודי להאמין, ואם היהודי לא שלם באמונה זו, הוא כופר בעיקר, והביאור הפשוט הוא שזה עצה של הקב"ה, וזה בהכרח עונש. ואם לא נקבל את זה כעונש, הרי כאילו שאנו לא מאמינים בהקב"ה ח"ו.

ולאחר השמדת הששה מיליון מתחיל חשבון חדש. עם ישראל, אין לנו מושג כלל על כמה שנים ישתרע חשבון זה, מתי תתמלא הסאה, אם שנה או שנתים ואולי עשר שנים. הרי נוכחים אנו לדעת שהקב"ה גבי דיליה ומשלם את מה שנגזר, א"כ צריכים אנו לחשוב, אמנם כעת אנו רגועים וטוב לנו, כי עדין לא נתמלאה הסאה, אבל שתתמלא הסאה אז יהיה חשבון חדש, האם זה לא כך? האם יש משהו שיכול להכחיש דבר זה, הרי לא יתכן אחרת, ואסור לומר אחרת.

ומה שאנו רואים שהרשעים שולטים, זה כל עוד שלא התמלאה הסאה. אנו עדים לכך שהמצב הרוחני נהיה יותר גרוע, זה ממלא את הסאה, וזה עלול להיות עוד שנה או עשר שנים או אפילו מחר. לפני השואה חיכו מאות שנים במצב של רגיעה עד שהתמלאה הסאה.

הצעירים לא יודעים כי מתוך ששה מיליון היהודים שהיו ברוסיה לפני המלחמה. כמה ישיבות היו, מתי מספר, מעט מאוד! וילנא עיר יהודית, היו בה בסך הכל שתיים או שלוש ישיבות. כמו כן בעיר קובנא היתה ישיבה, והבחורים שלמדו

בה באו מהישובים בסביבה לא מהעיר עצמה. היכן היו כל אלפי הבחורים, הם התחנכו בגמנסיה הרוסית, ההשכלה הייתה ללא רחם בבחורי ישראל. עד שנתמלאה הסאה.

כאן, בבתי הספר החילוניים מתחנכים אלפי ילדים יהודים. האם הם יודעים משהו מיהדות? ומה יהיה עם הדור הבא. האם הילדים שלהם ידעו מי זה משה רבינו ע"ה, הרי אלו שלומדים היום בבתי הספר הממלכתיים לא יודעים מי זה משה רבינו, ומי זה אברהם אבינו, ואחרי עשרים שנה גם יהיה אותו דבר, אז גם יהיה ח"ו נתמלאה הסאה.

רצוני לומר לכם כי עד עתה בעצמי לא עמדתי על דברים אלו. בשואה הרי היה אסון נורא בהם ניספו גם גאונים וצדיקים, בוודאי ובוודאי שיש להקב"ה חשבון, והקב"ה אינו עושה כחוט השערה בחינם.

ובימינו בעקבתא דמשיחא, אי אפשר להחזיק מעמד רק ע"י לימוד התורה. כי הלא בלבול המוחות והשקפות שונות ומשונות תופסת מקום בראש, ואך ורק ע"י לימוד התורה אפשר להגיע לצלילות הדעת ולהאמת היחידה, כי עדות ה' נאמנה מחכימת פתי.

ובסוף מס' נידה מובא הברייתא: תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב. שנאמר הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות, ונראה שביאור הדרש הזה הוא, ששם בחבקוק ג' נאמר בפסוק: "עמד וימודד ארץ ראה ויתר גויים, ויתפוצצו הררי עד שחו גבעות עולם, הליכות עולם לו". שהנביא מזהיר בזה, בזמן שאין הנהגת ה' עם עולמו בדרך הרגילה, אלא עמד וימודד ארץ, כפרש"י שם, שדן את העולם מידה כנגד מידה, ויתר גויים, שהפיץ אומות, והררי עד מתפוצצים וגבעות עולם שחו, בזמן הנהגה זו, כל החיים הם סואנים ורועשים, והרבה הרבה שנסחבים עם סאון החיים, ואז אין שואל ואין דורש ואין מבקש, וכן סדרי החיים נהפכו, כדאיתא בסוף מסכת סוטה בזמן עקבתא דמשיחא. הנביא בדבר ה' נתן העצה הליכות עולם, ע"י הלכות הקבועות, בלי שום צירופים של דעות ומחשבות ורעיונות, שכל אלו אינם עומדין מפני הנסיון, היום יש לו דעה והשקפה זו, ומחר אחרת. אבל הלכה הקבועה עומדת לעד. והתורה היא נצחית לכל הזמנים והתקופות, והפוך בה והפוך בה דכולה בה, ובה נמצא מנוח בכל זמן. וקיום עם ישראל בכל אורך הגלות יוכיח, שרק בארצות שלא רפו ידיהם מהתורה והמצוות, החזיקו מעמד ולא התבוללו בין האומות, ולא כן בארצות שרפו ידיהם מלימוד התורה, והבנים והבנות נתחנכו על ברכי לימודים אחרים, הרבה מהם התבוללו, ואין זכר לשום דבר הקדוש לנו.

מזן הנרא"ל שטימן וצוק"ל

ואמנם מצבינו עתה הוא מצב של צרה, אבל מאידך ה"ה זמן לילה ויכולים להשיג עכשיו העונג הגדול ביותר שיכול להימצא, לבל נכנס לפרטים אם צריך השתדלות ומידת השתדלות, אלא זהו העיקר שצריך להשתדל להשריש האמונה האמיתית שאין דבר שנעשה לאדם בלי חשבון מצבו הכללי וכנ"ל, וככל שירבה להתחזק, הרי נכלל יותר בכלל ד"צדיק באמונתו יחיה" וממילא גורם שינוי בכל המציאות ומתחזק יותר בתורה ובתפילה ובקיום המצוות על כל צעד ושעל, וממילא יצא גם חיזוק בכל הענינים, וזהו מה שבא חבקוק והעמידן על אחת שכל התר"ג מצוות תלויים בזה ור"ל גם בהיפוך, וזה צריך לראות, ודאי שהצרה הזאת שנמצאת עכשיו על כלל ישראל ח"ו אין אנו מבקשים אותה, אבל זה ודאי שאם כבר הגענו למצב שהגיע צרה זו צריך לנצל מצב זה כראוי וע"ז להתחזק באמונה יותר ויותר וע"ז נוכל לגרום שינוי בכל החשבון וצדיק באמונתו יחיה.

מזן הנרמ"י ליפקוביץ וצוק"ל

ועלינו לידע, שהמצב של צרות ויסורים, אינו אלא מחסדי הבורא יתברך, שכל מידותיו אינן אלא רחמים, כדי שלא ידח ממנו נידת, ומטרת היסורים היא לקרב האדם לצור מחצבתו. כמו שאמר הנביא: "בכל צרתם לו צר ומלאך פניו הושיעם" וגו'. ופירשו שם רש"י והמצודות, דבכל הדורות דואג הקב"ה לישועתם של ישראל, עיי"ש. ובאמת פסוקים מלאים הם של אהבת הקב"ה לישראל – "אהבת עולם אהבתיך על כן משחתך חסד", "כי נער ישראל ואהבהו". מצב זה הוא תמיד, ללא הפסק, דור אחרי דור. ואם כן, ודאי שכל הצרות אינן אלא מאהבה, וחפץ הבורא לקרבנו אליו ית'. ובאמת דברים אלו הם מחובתו של כל אחד ואחד בכל הזמנים, אלא בכל הזמנים, כשאין ניסיונות של אמונה, לא

מתעוררים לחשוב בזה. ועוד, שבזמן שחיים חיי שלווה קשה לעבוד על קגית האמונה. אך בתקופה שלנו, כשעומדים אנו בפני מצבים של סכנת נפשות ויכולים חס ושלוה לבוא לידי הרהורים של ביטחון באיזו מדינה, לסמוך על כוחו של צבא ארה"ב או כדומה בזה, כעת הזמן להתחזק ולהשריש בליבנו את האמונה, ולדעת כי ה' איש מלחמה.

והאיש אשר הוא בוטח באמת, אין פחד בליבו, ואין לא בלבול וטרדה. כי אמנם מחויב הוא לצעוק אל ה', ולבקש את ישועתו. ואינו יכול לבטוח ללא תפילה, כי זה ביטחון של טיפשות (כמו שביאר זאת הר"א בן הרמב"ם בספרו). אך מכל מקום רגוע הוא, כי יודע את אשר מוטל עליו לעשות ומה תפקידו בעת הזאת, ומתוך כך שבוטח בה', ועושה את המוטל עליו בהתחזקות בתורה, בהכרה באמונה ובתפילה, אכן יכול להיות שקט ובטוח כי לא יאונה לו כל פגע. כי מידת הביטחון שלו תגן עליו.

אך לא כן האדם שחסר לו ביטחון – מסתובב הוא בחוסר מנוחה ומחפש משענת, שיוכל להידגע על ידה. ואדרבה, מתוך חוסר ביטחונו, מגדיל הוא את הסכנה אשר עליו, כמו שכתב החסיד בחובת הלבבות, כי מי שאינו בוטח באלוקים ובוטח בזולתו – מביר האלוקים השגחתו מעליו ומניח אותו ביד מי שבטח עליו. אם כן, עלינו לחזק עבודתנו בקגית הביטחון, שהוא על ידי האמונה שאין עוד מלבדו. לדעת שהכל מרצונו יתברך.

מזן הגר"י בורודיאנסקי שליט"א

יש לי הרגשה שכאן יש זכות גדולה בבית המדרש הזה. בדרך כלל האברכים לומדים רחוק מביתם, ואין להם אפשרות במצבינו כיום ללמוד במקום שלומדים תמיד. וכאן, רוב האברכים הם תושבי הסביבה, ואם חלילה קורה משהו, יש אפשרות להגיע מהר הביתה, ממילא יש אפשרות להמשיך את הסדרים כרגיל. ועכשיו חסר בדור הכח הזה של לימוד התורה של האברכים, שהוא כח מיוחד, שימשיך להתקיים כמו שצריך. אז צריך לנצל את הנשק הזה, שלא יהיה ח"ו "עת לעשות לה' הפרו תורתך". ללמוד תורה בעיון עם תפילה ולנצל את האור הגדול של הזמן הזה של "עימו אנוכי בצרה", שזה זמן קל יותר להתקרב לרבנו של עולם. אלא שאנחנו צריכים להיות ראויים לזה. ובזכות זה, הקב"ה ישמע לנו, ובמהרה יביא הצלה לישוב בארץ ישראל ולכל ההצלחה של הענין.

מזן הגר"ש זולכה זצוק"ל

ר' יחזקאל סרגא זצ"ל סיפר ששמע פעם ועד מאחד מזקני בעלי המוסר. וכך אמר: אביו של הנצי"ב ניהל תחנת קמח. כשהנצי"ב היה עדין צעיר היה חסר לאביו אחד מהפועלים ולחץ על בנו שיעבוד איתו. הנצי"ב לא השתכנע והמשיך ללמוד עד שנהיה מגדולי דורו. נתאר לעצמנו מה היה קורה אם הנצי"ב כן היה עוזב את לימודו והולך לעבוד. בוודאי היה עובד בנאמנות וחי כ"עהרליכער בעל הבית". אחרי מאה ועשרים היה מגיע לב"ד של מעלה והיו תובעים אותו למה הרגת את גדול הדור. והנתבע אינו מבין מה רוצים ממנו. אפי' זבוב לא היה מסוגל להרוג. אומרים לו אם היית ממשיך ללמוד היית גודל עד שנהיית גדול הדור – אם כן הרגת גדול הדור. ור' יחזקאל סרגא אמר שכל חייו חי עם הועד הזה. שיוכל להיות כל החיים בלי להכיר את עצמו ולדעת איזה כוחות יש לו – למה מסוגל להגיע!

הסבא מסלבודקא דיבר בשיחות דברים גבוהים. שאל אותו תלמיד אחד, למה אינו אומר לפעמים דברי התעוררות. אמר הסבא לבחור לגשת לחלון לראות מה הוא רואה ברחוב. אמר הבחור: אני רואה אנשים מסתובבים ברחוב. אמר לו הסבא: אני רואה כאן בית קברות מלא מצבות! כאן כתוב פה נטמן פה בערל ופה שמעריל. הראשון הצליח בשיבה והיה צריך להתפרנס. התחיל להתעסק במסחר, הריח כסף ובסוף הפסיק לגמרי ללמוד, וכך השני והשלישי. א"כ אני רואה כאן בית קברות של אנשים מסתובבים וכוחות אדירים קבורים. הכוחות הכי גדולים הולכים לאיבוד. ולמה שמו אותו בעוללם, אם לא להגיע לגדלות "שמונה בתוך היצירה שלו". אנשים מסתכלים על עצמם במבט: אני אדם קטן ולמה יכול אני להגיע. אפשר להיות כל ימיו ובסוף "עהר האט פארשפילט" (פיספס) את ההזדמנות ואפשרות שלו – שנתנו לו בעצם יצירתו.

כולם מחכים למשיח, ורק "מידת הדין" מעכבת. אנו חיים עכשיו בתקופה שלא יודעים מה יהיה. אבל אין לנו להיגרר אחרי הרחוב ולשמו מה מדברים בכלי התקשורת. כולם מבלבלים את המוח ולא יודעים מה יהיה.

אנו חייבים להרגיש, שאנו חיים בתקופה ש"מידת הדין מתוחה" ותובעים משהו מאיתנו. (דרך אגב, אם מידת תובעת כל כך, איך אפשר לזכות ולהביא את המשיח. בגל ערכין שהזכרנו מונח התירוף. מידת הדין תובעת גם את האדם הכי שלם והקב"ה נותן למידת הדין לתבוע – עד שבסוף הקב"ה מתערב ואינה יכולה לתבוע עוד. ציור לזה יש לנו מקריעת ים סוף.

כלל ישראל שרוי במצב קשה ומידת הדין מקטרגת. אומר הקב"ה למשה "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. עלי הדבר תלוי ולא עליך" (בשלח יד – טו ורש"י שם), אומר הקב"ה זה "ענין שלי" ואין כאן מקום לתפילה. הנס הזה בא ממקור ומקום גבוה מאד ששם תפילה אינה מגיעה. והנס הוא רק ענין של הבורא.

גם משיח בא ממקור זה וא"א לדעת מתי יבוא. כל המחשבי קיצין עושים חשבונות לפי הנהגה נמוכה אבל משיח בא ממקור אחר והנהגה גבוהה מאד שאין לנו שייכות לשם. והאבות הק' הגיעו בעבודה שלהם עד הנהגה זאת – ואז אין מקום למידת הדין לתבוע עוד. איננו יודעים מתי תתגלה הנהגה זאת – אם מחר או אחרי שנה, אבל כשהיא מתגלית מתבטלת מידת הדין. ועד ההתגלות עדין תובעים אותנו "לפי כח של אחד ואחד" ועד... "פן נמות" יש עדין בכוח של כל אחד ואחד!

החילונים צועקים למה בני ישיבה לא הולכים לצבא. צריכים אנו לדעת שאנו שומרים הקדושה של ארץ ישראל ואנו הצבא ששומר על ארץ ישראל. אבל ח"ו להרפות מלימוד תורתנו הק'. אם מתחזקים בתורה נהיה בטוחים כאן שלא יקרה שום דבר.

דברנו כבר על המציאות של רוחניות. והתורה שלומדים היא מציאות, זה הנשק שלנו! ומה נופלים האויבים. אין סיבה להכנס לבהלה! אנו חיים כאן עם הבורא וצריכים לדעת שזאת העבודה שלנו – רק עם התורה שלנו אנו בטוחים. אני ראיתי שאפי' החיילים בצבא יודעים שאם לומדים בבתי מדרשות הם יותר בטוחים ורגועים. במלחמת השחרור ישבו בני הישיבות בבתי מדרש ועשו משמרות ללמוד – זוהי התגובה הנכונה למצב קשה.

מגיעים עכשיו מרוסיה כמאתיים אלף עולים והרוסים הם "די טייגרסטע שבט פון כלל ישראל" (השבט הכי יקר). רק עכשיו פתחו הדלתות ונתנו להם לעזוב. הרי זה השגחה נוראה שדווקא עכשיו רוצה ההשגחה שהם יגיעו לא"י. האם צריכים אנו לפחד שמשהו יקרה כאן? אבל צריכים לגלות לרוסים שמהם נתן התורה – הם לא יודעים כלום. וכל הבעלי תשובה שיוצאים משם – זה בגלל מבצרי התורה.

העבודה שלנו להתחזק בלימוד התורה!

מן הגר"א וינטרוב צוק"ל

מן הסתם התאספו כאן לשמוע עצה מה לעשות במצב הזה עתה, על כן נקדים מעשה מר' איצל צוק"ל, שהיה מדבר בישיבת סלבודקא ביום הכיפורים לפני תפילת נעילה ואמר: מעשה באחד שהלך בדרך, והיה צריך לעבור ביער להגיע למקומו ולא ידע את הדרך ונסתבך ביער ולא מצא את דרכו. הלה נפל ליאוש גדול, כי היה יכול להישאר שם לעולם ר"ל, וזהו מוות בטוח עבורו. הוא החל להסתובב, ופתאום ראה שמרחוק מסתובב אדם נוסף. נכנס בו זיק של תקווה, שבודאי אותו אדם יראה לו את הדרך לצאת מהיער. כשהגיע לאותו אדם, ראה שהוא אדם זקן ואמר לו: ר' יהודי, אני מסתובב כאן כמה שעות, אנא הראה לי את הדרך לצאת מפה. בוכה הזקן לעומתו ואומר לו: צעיר אתה, מסתובב כאן כמה שעות, אני מסתובב ומסובך כאן כבר כמה עשרות שנים, קרוב לשישים שנה. עד כאן המעשה וד"ל. הדברים שיאמרו כאן הם דברים שעומדים על הלב, דברים לבני החבורה, ומתוך הדברים ובזכות הרבים יעזור ה' ודברים היוצאים מהלב יכנסו אל הלב.

והנה באמת צריך לדעת, שהעובדות הן לא כפי שההמון מדבר, מה יהיה האם בדרך זו או אחרת, ומה יהיה בעתיד, האם כך יראה העולם בעוד כמה ימים, או אחרת. מקובל בידינו מפי הגר"א וסרמן זצ"ל והובא בספריו, שבזמן שהיו לבני ישראל נביאים, הקב"ה היה אומר לבני ישראל את תביעותיו מהם ע"י הנביאים להוכיחם ולהשיבם לדרך הישר, ואם לאו, חלילה, היה הנביא מספר אלו תוצאות יהיו לאי השמיעה לדברי ה'. ומעת שפסקה נבואה מישראל מי יוכיח את בני ישראל, מי יאמר לנו מה אנו נתבעים משמים והיכן תהיה ההתרעה על כך משמים? אומר הגר"א וסרמן זצ"ל,

דבר זה ניתן בפיהם של שונאי ישראל – והיא ע"ד ניתנה נבואה לשוטמים ולקטנים.

[מהם דרכי ואופני הישועה אין זה נוגע כלל, גם מרדכי לא ידע מהם דרכי ההצלה אף שהיה ברור שההצלה תהיה בכ"ז צריכים לזעוק זעקה גדולה ומרה] וכן הוא בכל הגזירות ר"ל על כלל ישראל, לא כפי שמשתמע בפי ההמון דדבר זה תלוי בכך וכך זמן, בכך וכך ימים תגמר הצרה ולכך שלום עלי נפשי, אמשיך בשגרת חיי כרגיל ומה נוגע לי כל הענין. האמת היא, שאין הדברים כך והם נוגעים לכל אחד ואחד. שמשמים נתבעים על כך, שמשמים העמידו מלך רשע כהמן וכהמן בשעתו, ליבו ומחשבותיו רק להשמיד חלילה. ובאמת גזירה זו מיוחדת ביותר על הציבור דכלל ישראל ובא"י דווקא. והדברים חמורים מאד, שאין אלו רק דיבורים, אלא חלילה... ולכך אין מקום לחשוב מה יאמרו מחר בעולם וכו', אין מקום למחשבה כזו בכלל, אין זה מדרכו של בן תורה לחשב דברי שטות והבל...

ונביא כעת מדעת תורה המקובלת בידינו במצבים שכאלו. נביא מדברי הח"ח זצ"ל שאמר, כפי הנראה בזמן מלחמת עולם הראשונה (הובאו הדברים במכתבי הח"ח): מה היא הסיבה שכלל ישראל סובל כאלו צרות גדולות וקשות בזמן זה דווקא. ובאר דבר זה דרך משל. בנהג שבעולם, בעל חנות דרכו למכור לקונים בהקפה. לפלוני נותן אשראי לזמן מסוים, ולאלמוני לזמן אחר. מה שאין כן כשהוא רוצה לסגור את החנות, מגיע אדם שרוצה לקנות בהקפה, ואומר לו, כל זמן שניהלתי את החנות נתתי בהקפה וכעת שאני עומד לסגור את החנות איני מקיף יותר אלא תובע את כל החובות שחייבים לי מן החנות, כך אומר הח"ח בעניינו: הרבש"ע עומד לפני סגירת החנות דהיינו עומד להביא משיח צדקנו במהרה בימינו. וכל גלגלי העוה"ז עתה לפני הסיום, ואינו מקיף יותר אלא אדרבא תובע מאיתנו אפילו החובות הישנים עכ"ל הקדוש ובאמת כשתובע הקב"ה, לפעמים תובע לפי הדור, לפי השנים ולפי החודש ואם הח"ח אמר דבר זה בשעתו לפני שבעים שנה, מה נאמר אנו על זמנינו שעומדים על סף חיסול הכל בוודאי הדברים אמורים יותר לבני דורינו. ומי יודע על אלו חובות אנו נתבעים.

מזן הגר"ב ויסבקר שליט"א

תפילה

מקום מיוחד והכרחי בשעת צרה, וכן למילוי בקשה מאת הבורא יתברך, היא התפילה. ברור שהיסוד לזכות להארת פנים מאת ה' הם מעשיו וזכויותיו של האדם בכללו. אולם מצינו שגם אם לפי זכויותיו ולפי החשבונות של צורך הפרט והכלל, יכול האדם לקבל ולזכות – עדין צריך לתפילה, לבקשה מאת ה' יתברך שיתן.

האבות הקדושים העתירו בתפילה. וודאי שהייתה שלמות המעשה בהם, ובוודאי שענין העמדת הבנים הייתה תכלית הבריאה, אולם התכלית העיקרית הייתה הצורך בתפילה.

הרמב"ן שואל: מדוע לא ריפא הקב"ה את משה מהיותו כבד פה, והרי היה זה לצורך ישראל? ותירץ, כי משה רבינו לא ביקש זאת. גם כדי להפסיק את המכות לפרעה, היה צריך תפילה, ומקום תפילה מיוחד, למרות שכך, הייתה צריכה להיות ההנהגה וגילוי כבודו יתברך, מ"מ לא נעשה הדבר מאליו, אלא צריך היה לתפילת משה רבינו.

וכך יש לנו ללמוד לעניינו אנו. אע"פ שעיקר עיסוקינו בתורה – שהיא מגנא ומצלא – ועיסוקינו בתורה ועליתנו בה היא קיום כל העולמות, מ"מ בשעת צורך ובשעת צרה, צריכה לבוא תפילה ובקשה. לא די בריבוי זכויות ואפילו במקום עסק התורה, צריך להוסיף נופך של תחנונים לפני ה'.

וודאי שעיסוקינו בתורה, והיות מרכז התורה של כלל ישראל כאן בארץ ישראל, הוא גם קידוש ה' בעולם, וזו גם תכלית קיומנו. לכך יש להוסיף את מעלת ארץ ישראל, שאנו יושבים בה, ויש בה השגחה מיוחדת מאת הבורא יתברך. כל אלו וודאי נותנים לנו את הביטחון בקב"ה שיסובב הדברים לטובה. אולם אין בכך כדי לפטור מהחויב להרבות תפילה ותחינה.

כן גם בימים אלו, הציבור – ובמיוחד ציבור בני התורה בארץ ישראל, יש לו ביטחון גמור בה' שיהפוך הכל לטובה. היחיד צריך להיות חלק מהציבור ומחזקו, והציבור כולו כאחד מחזק בתורה ובתפילה, בהנהגות טובות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו. ישתדל כל אחד ואחד להיות מהמחזקים.

מזן הגר"נ בהן צוק"ל

כל המתחזק מזכה את הרבים

היום, כאשר איומי המלחמה ממש על פתחנו, ושונאינו מאיימים במפורש שהם רוצים לגזור גזירת המן ימ"ש על הישוב בא"י רח"ל, צריך להתחזק ולהבין, שאין זה מקרה ואין כאן דבר טבעי של שנאת עם לעם, אלא מה' היא זה שבט אפו. וה' הכביד את ליבו ולא הוא בעצמו, והכל כדי לעוררנו לתשובה ולהביא לידי ישועת ה' וקידוש ה'. ואם באמת נבין כך וכל הפחד יהיה רק פחד אלוקים ולא חרדת אדם, ורק אליו יתברך נתלה עינינו ונשליך ייבנו ונבטח עליו באמת ונתפלל לישועתו, נזכה בעז"ה לישועה גדולה ונראה בישועתו ובנפילת שונאינו במהרה בימינו.

על כל אחד להתחזק בתורה, באמונה ובתפילה, ואז יהיה לו חלק בישוע והוא מציל את כלל ישראל. לא רק נפש אחת ששקולה ככלל ישראל, אלא הוא מציל ממש את הכלל, ושכרו אין לשער, כי הוא גם יהיה הגורם לקידוש ה' שיצא מזה. ויה"ר שיהיה לנו חלק בזה ולא ח"ו להיפך, שלא תהיה חלילה תביעה של לא תעמוד על דם רעך. וכמו שאמר הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל בשעתו, שכל מי שלא מתחזק בתורה ובתפילה, עובר חלילה על הלאו הזה.

בזכות הרצון להתחזק נזכה לישועת ה' כהרף עין, אמן.

מזן הגר"ד סג"ל שליט"א

תכלית המצב – כדי שתבוא הזעקה והתפילה לה'

לעת אשר כזאת, אין לנו אלא להשען על אבינו שבשמים. המצב הנוכחי מביא אותנו לראות, שאין לנו לסמוך על שום כוח, לא שלנו ולא של אחרים, רק על הש"ת. וא"כ אין לנו אלא להתפלל אליו יתברך. ובאמת, כוח התפילה הוא כוח המועיל לכל. "כה' אלוקינו בכל קראנו אליו" – ובתרגום: "בעדנא דעקתא" – בעת צרה ח"ו. התפילה מוכיחה, שהאדם סומך על הקב"ה ומאמין שהכל ממנו והישועה תלויה בו, ואז הקב"ה מציל, כמו בא במדרש שוח"ט בתהילים (לה) באחד שתפסוהו השומרים בלילה ורצו להענישו. אמר – בנו של המלך אני, והניחוהו עד הבוקר. הביאוהו למלך ואמר – אינני מכיר, אך כיוון שסמך עלי ונשען על קרבותי – הניחו לו.

לכל מצב יש את הניסיון שלו. במצב זה אפשר להתעלות הרבה ואפשר ח"ו ליפול הרבה. מלבד מה שעלולים להתפס ח"ו לכוחי ועוצם ידי וליחס לכוחות אחרים. העבודה של הזמן הזה אינה להיות צמוד למכשירים (רדיו) ולא לבלות את הזמן בחדשות, שבד"כ מזנח בהן מה שבני אדם אוהבים חדשות וסקרנות, ומחליש את ה"קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך". התכלית של הזמן לשמוע מה ה' מבקש "שובו אלי ואשובה אליכם". יש לנצל את הזמן, הרי לא יודעים מה ילד יום ומה הקב"ה צופן פה. אבל זה ברור שזו קריאה משמים לשוב אליו ית'. כל אחד יודע נגעי לבבו, ומה שנגוע – לקבל להיזהר בזה מכאן ולהבא. חיזוק בתורה כמה שאפשר. תורה מצלא ומגנא, כמשאחז"ל בילקוט תהילים: הקב"ה אומר לדוד, האם אתה צריך למגן וצינה, עסוק בתורה ואני נלחם את מלחמותיך. תפילה-ויזעקו אל ה' בצר להם. חיזוק אמונה, להתעלות בזה, זו תכלית התקופה. כי פה האדם נבחן, כשמזעזעים אותו. כמו שאמר החזו"א בנוגע לאלו שהתקלקלו, שגומה הדבר לכוס מים שיש בה חול, ובזמן שהכוס עומדת במנוחה החול שוקע וגורמים המים צלולים, אך כשמזעזעים את הכוס החול עולה ומתערבב עד למעלה. וכך אלו שהתקלקלו, כבר היה בהם הקלקול קודם, רק שבימים כתיקונם הקלקול היה שקט. וכך בתקופה זו, הקב"ה מנענע את הכוס, וצריך לראות שיהיו המים צלולים. צלילות הדעת, הדבר היחיד הוא להתחזק באמונה בו יתברך. מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים, ואז מתגברים.

בהשתדלות המעשית שנוהגים היום, הוא כמש"כ – ב"תומר דבורה" שכ"א דואג לעצמו. מסתגרים בחדר (אטום) ואף לא רוצים לעזור לשכן שלא יודע ללבוש את המסכה. איני יודע למעשה, עכ"פ כשמתפללים לבקש על כלל ישראל, לראות שתהיה תפילת הכלל. זה אהוב לפנינו ית', כמשאחז"ל כשכלל ישראל עושים חסד זה עם זה. אומר הקב"ה, מה אלו שבעצמם נצרכים לדבר עושים חסד עם אחרים, אני, שאיני צריך לכלום, וודאי שאעשה חסד. רואים שבהנהגה זאת מעוררים רחמיו וחסדיו ית' לכל ישראל.

נפש החיים שער ג' פרק י"ב

ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים, שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו

שום רשם כלל, כשהאדם קובע בליבו לאמר, הלא ה' הוא האלוקים האמיתי, ואין עוד מלבדו יתברך שום כוח בעולם וכל העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתברך שמו, ומבטל בליבו בטול גמור, ואינו משגיח כלל על שום כוח ורצון בעולם, ומשעבד ומדבק טהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא, כן יספיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו עליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעל לו שום דבר כלל.

מזן הגר"ח מישקובסקי שליט"א

ואלו הם, אחי היקרים, דברים פשוטים לכל בר דעת. מי שבאמת מפחד רק מהעונש, מהאיזמים, מההפצצות הכימיות, יכול להשאיר רגוע. הגאון ר' חיים קניבסקי זצוק"ל אמר, שלא יקרו אסונות בגפשי. כשהלכו לברר מה בדיוק אמר, הסתבר שלא אמר זאת באופן כה פשוט, הוא התנה תנאי נוסף אותו נשמע עוד מעט בס"ד.

דף הגמרא ינצה במלחמה

וזו משמעותם של הדברים שאנו שומעים ללא הרף – עוד דף גמרא, עוד דף גמרא, זו ההשתדלות הפשוטה. ואם הזכרנו מה היו דבריו המדויקים של הגאון ר' חיים קניבסקי זצוק"ל, שאלו אותו אם תהיה לוחמה כימית, (שאלו את ר' יוסף כהן, הוא יודע בברור) ענה הרב: אני לא נביא, אני לא יודע להגיד אם יהיה או לא יהיה, אני רק אמרתי, שבמקום שיש ישיבות, לא יהיו נפגעים. כח של תורה יכול לעמוד כנגד הכל, ובמקום שיש ישיבות לא יהיו נפגעים. ושמעתי מפי כמה אנשים ששמעו מפיו, שאמר בסברא כי לא יהיו נפגעים בשום מקום, אבל במקום בו יש ישיבות – וודאי שלא ייפגעו, ובבני ברק ודאי וודאי. דרך אגב, אומרים בשם החזון אי"ש, וביררו זאת אצל הגאון רבי ניסים קרליץ, כי בזמן המלחמה נפלה פצצה ליד "ארגמן", והיא התפוצצה והזיקה. משספרו זאת לחזון אי"ש, אמר: כנראה שמקום זה – "ארגמן" אינו בתחום בני ברק. זה המקור לכך שהחזון אי"ש אמר שבבני ברק לא יהיו פצצות. ואין אלה נבואות, אלא דברים פשוטים, ברור שבמקום של תורה לא יהיה שום דבר. שמעתי מהרב רפאל וולף, נאמן ביתו של מורינו הרב שך, שהרב שך אמר, שמי שישב ליד דף הגמרא, יכול להיות סמוך ובטוח שלא יאונה לו כל רע. והרב מנסה אמנם להחזיר את החיים לתקנם, החזיר את הכיתות הגבוהות של החיידרים, את הישיבות הקטנות, לכל בחור שבא להתייעץ איתו יעץ לחזור, אם רק אפשר. בחור הסובל מהיסטוריה הוא ענין אחר, וזו מחלה. בחור אחר אולי גם נוסע הבית כדי להיות בריא. אבל בחור בריא, שרוצה את האמת, מקומו הבטוח ביותר הוא בישיבה, ליד דף הגמרא.

מזן הגר"א קלרמן זצוק"ל

ועל באנו לעורר ולהתריע. גם בימים שקטים ושאננים, ומכל שכן בימים טרופים אלה, עלינו להזהר מאוד שלא להיגרר אחרי דרך החשיבה הפסולה והמוטעית של הרחוב. הנה, בעצם ימים אלו מתפרסמות מידי פעם הערכות על הסיכויים ועל ההתפתחויות הצפויות. ידיעות אלו (והמופיעות גם בעתונות החרדית) סוקרות בהרחבה את כמויות הנשק האדירות שבידי האמריקנים וגומרות את ההלל על איכות הנשק ועל שכלוליו הרבים. הן גם אינן פוסחות על ריבוי האומות, שחברו יחדיו בקואליציה רחבה נגד העיראקים. ואנו קוראים מאת ה"הלל הגדול" הזה, ו... נרגעים. בהכרה או בתת הכרה חולפת המחשבה שיש על מי לסמוך, יש כבר מי שיעשה את המלאכה עבורנו וכו'. לאור הדברים האמורים כאן יוצא, שדווקא ההישענות על קנה רצון זה (ואשר בסופו של דבר באמת אי אפשר לצפות לו נצחון בטוח), עלולה להיות ח"ו הרת אסון. שכן אם נשים את בטחוננו בהם, נשיג את התוצאות ההפוכות. את מעורבות האומות בנושא המלחמה במפרץ אנו יכולים אמנם לראות כגורם ההפוכות. את מעורבות האומות בנושא המלחמה במפרץ אנו יכולים אמנם לראות כגורם מרגיע, אולם רק במחינה זו שהם שליחי ההשגחה העליונה להסחת דעתו של העריץ הרשע ממזימתו נגד העם היושב בציון. אך אסור לנו לראות אותם כגורם המבטיח את שלומנו ובטחוננו מצד עצמם.

דברי התעוררות מהגאון ר' יחיא-ל פישוהף שליט"א

כתב הרמב"ם פ"א מהל' תעניות הל' א,ב, מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות, כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב עונותיכם הטו וגו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. הנה בפשוטו ה' נראה שטעם התפילה בעת צרה הוא שע"י התפילה והזעקה לה"ת הוא יצילנו מהצרות, וכן שע"ז יכירו שהכל מהבורא עולם, אמנם הרמב"ם מחדש שדין תפילה בעת צרה הוא שנדע ונכיר שכל זה בא בגלל מעשינו הרעים, וע"ז הביא קרא דעונותיכם הטו, וזה עיקר התפילה והזעקה בעת צרות.

ובודאי אין לתלות צרות אלו בכך הוא דרכה של הבריאה להביא את העולם אל תיקונו וזה חלק מהחבלי משיח, אלא עיקר תפקידנו הוא לדעת בבירור שהכל בא בגלל מעשינו הרעים, ועלינו להתעורר ולחזור בתשובה.

כשבאה כזאת צרה אחרי כאלו עבירות אין לתלות במקרה וזה בא בגלל העבירות החמורות שעליהם נאמר ולא תקיא וגו', אבל לא יאמר שלו' עלי נפשי, כי א-ל אמונה ואין עול, ואם גם אנחנו מפחדים, ע"כ ג"ז ה' כלול בחשבון, ואם לנו לא ה' מגיע הפחד זה לא ה' קורה, כל אחד יש לו חלק בזה, וכ"א צריך לחזור בתשובה כי חלקו, וזהו מש"כ הרמב"ם לעולם יראה האדם שהעולם חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה א' הכריע העולם לכף זכות, כי הכל תלוי בכא"א.

אין לנו היום חפץ חיים שיאמר על מה הסער הזה, אבל עכשיו זה ברור, ה' עכשיו ר"ה ויוה"כ, כ"א עשה חשבון נפשו, ויודע בדיוק מה הקב"ה תובע בו, ובמה הוא צריך לתקן את דרכיו, ויש שבמוצאי הושע"ר ושמח"ת האדם חוזר למדרגתו שה' קודם הימים נוראים, ושוכח מתיקון דרכיו, ועל זה בא הקב"ה לומר את היודע מה אתה צריך לתקן, את זה אתה צריך לתקן עכשיו, ואל תחזור לשגרה שה' קודם, בגר"א על מגילת אסתר כ' ששה חודשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים וגו' ובה הנערה באה אל המלך, שמחילת יוה"כ לא נעשית מיד, אלא הקב"ה בודק את האדם כל השנה אחרי יוה"כ ששה חדשים בתיקון דרכיו הרעים ותאות המותרות, וששה חדשים ירגיל עצמו במצוות עשה ול"ת, ובה הנערה, הנשמה, באה אל המלך נקי' ע"י תשובתה ויוה"כ, ומי שכ"ה דרכו שבמוצאי הימים הנוראים חוזר להרגליו הישנים, נמצא שעובר עליו כל חיינו בלא לזכות אפי' פ"א לסגולת הימים הנוראים.

כ' החינוך (שפד) בעת הצרה צריך האדם כיוון גדול בהתחננו לפי בוראו שירחם עליו ויצילהו מצרתו, ולכן נצטוו בתקיעת החצוצרות בעתים אלה. לפי שהאדם מהותו בעל חומר צריך התעוררות גדול אל הדברים. כי הטבע מבלי מעיר יעמוד כישן, ואין דבר יעוררהו כמו קולות הנגון וכו', ומבואר שאף שזה עת צרה, ויש פחד, הפחד מצד עצמו לא יועיל לעורר את האדם אלא א"כ יבוא לזעוק ולהריע, וכך גדול כוחו של היצה"ר שבלי לבוא לזעוק ולהריע לא יכנע לבבו הערל.

יש עוד ענין ששמעתי מר' ישראל אלי' וינטרוב זצ"ל שכל יום כשאדם מודה לפני הקב"ה 'על חיינו המסורים בידך' יחשוב עשרים שניות על זה, שהכל תלוי רק בו ית', אין אחר יכול להצילו ואין אחר יכול להיטיב עמו, ואין חיינו אלא מוסרים בידו ית', וכשירגיל בזה יתעלה כל מדרגתו. וכ"ש בעת הזאת, שגם אחינו התועים בזה"ז רואים שאין להם שום כח והכל תלוי בעצת ה', אבל אצלם זה כנראה יעבור, ואנחנו לעולם נזכיר בשם ה' אלוקי אבותינו כי הוא יחיד ואין בלתו, ואין שום כח אחר זולתו, ולא להתענין ולתלות בטחון ותקוה במעשיהם.

דברי חיזוק ממרנן זרבנן גדולי ישראל שליט"א בעקבות המצב הקשה השורר באה"ק (חלק ב')

רבינו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

דברי חיזוק לאברכים

ביום ג' נשא מרן שליט"א מביתו דברי הדרכה לאברכים, לדעת את המעשה אשר יעשון בימים קשים אלו, הדברים נאמרו במיוחד עבור עצרת חיזוק שנערכה בשידור טלפוני לאלפי אברכים בקו קול מבי מדרשא, ואמר להם את הדברים הבאים:
לאברכים ובני המשפחה, לא להתעדכן במה שקורה מעבר להתענינות כללית, זה גם מפריע ללימוד, זה גם מוסיף דעת מוסיף מכאוב, זה גורם למתח ופחד מיותר, פרק צ"א יושב בסתר זה סגולה להנצל, לשמור על מצב רוח מאוזן ותקין, להיות בקשר עם ההורים והסבים.

רבינו מרן ראש הישיבה הגרב"ד פוברסקי שליט"א

לא עושים חשבונות

היו שטענו בפני מרן שליט"א, כי אם יתחילו את כעת את הזמן, הדבר יכול לגרום רפיון בהמשך הזמן, כיון שלא היה לבחורים בין הזמנים. והוסיפו לטעון, כי לפני חמישים שנה במהלך מלחמת יום הכיפורים בה בוטל כליל בין הזמנים של חודש תשרי, אחר כך זמן החורף כולו התנהל בעצלתיים ומשך אולי ראוי לתת לבחורים כמה ימי מנוחה.
מרן שליט"א השיב על כך: בזמן של מלחמה לא עושים חשבונות כאלו, כעת זה מצב של פיקוח נפש, וכעת חייבים את זכות התורה, כי אנחנו יודעים ומאמינים שתורה מגנא ומצלא, ואסור ואין להתחשב במה שיהיה בהמשך! פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה!

השתתפות בצער

ביום רביעי כ"ו תשרי, נשא מרן שליט"א בישיבת פוניבז' דברים נוקבים בחובת השעה, השתתפות בצער אחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, ועורר בדבריו כי "חייבים להרגיש את הכאב של השני ולבקש רחמים מהקב"ה, אנחנו פצועים" להלן דבריו המלאים:
לפני השיעור אני רוצה להגיד כמה מילים שאני מרגיש כעת בלבי על הצער הגדול שקורה כאן בעם ישראל, 1200 הרוגים, ופצועים, זה פחד נורא, צריכים להתרגש, אני אגיד לכם, הייתי פעם בירחי כלה בלונדון אמרתי שם גם שיעור וגם שיחה.
רציתי לפגוש את הגה"צ רבי יהודה זאב סג"ל זצ"ל הוא היה צדיק גדול במנשסתו, נסענו אז כמה שעות עד שהגענו, והוא שאל אותי מה אמרתי בירחי כלה, רצה לדעת מה דיברתי.

אמרתי לו - כתוב במדרש בויקרא (ויקרא רבה ד' ו') תני חזקיה שה פזורה ישראל, נמשלו ישראל לשה, מה שה כשלוקה על ראשו או באחד מאבריו כל אבריו מרגישים, כך ישראל וכו', כתוב כאן חידוש גדול, כשאחד כואב לו היד, ודאי שהוא לא מרגיש טוב, אבל ישאלו אותו מה יש לך? הוא יאמר כואב לי היד, אחד יגיד כואב לי הראש, וכדומה אבל כששה לוקה על ראשו אז הכאב שהוא מרגיש זה בכל אבריו במידה שווה, שה הוא אחרת מכל הבעלי חיים ככה חז"ל אומרים, כל אבריו מרגישים.

זה כתוב כאן, מחוקי הבריאה בטבעו של עולם של כל בעלי החיים יש חילוק אברים, אבל בכל בעלי חיים כואב היד כואב הרגל, אצל שה זה לא ככה, כשכואב לו היד אז כל האברים כואבים, זה חידוש. הוא זצ"ל מאד התרגש מהרעיון עד שנשקני על מצחי, והראני שהחפץ חיים בשער התבונה פרק ו' מרמז על רעיון כעין זה.

וכלל ישראל זה גם ככה, אנחנו שה פזורה ישראל, כלל ישראל זה לא סתם אחד, יש מאמר של הסבא מרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל, במאמר איחוד הנפשות הוא מאריך שם מה זה נקרא ואהבת לרעך כמוך, שנאמר רעך כמוך, זה כמוך ממש, כי אנחנו באמת אחד, ככה מאריך שם רבי ירוחם.

אז כשאנחנו רואים היום פצועים אז לא הם הפצועים אני הוא הפצוע, אחד שבור לו היד שבור לו הרגל, לי שבור היד ולי שבור הרגל, זה אנחנו צריכים להרגיש, זה חובה, זוהי המידה של כלל ישראל ואהבת לרעך כמוך, כמוך ממש.

ולמדנו מידה זו ממשה רבינו, בפרשת שמות נאמר וַיְהִי בַיָּמִים הֵהֵם וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו וַיֵּרָא פְּסָלָתָם (שמות ב' י"א) אומר רש"י הק' בשם המדרש נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם. משה רבינו כשהיה תינוק הוא גדל בבית פרעה, וכשגדל יצא משה לרחוב, והוא שומע שהיהודים מתענים וכואבים, אז הוא רצה לראות את זה, הוא בא וראה איך שהיהודים סובלים, מה זה וירא בסבלותם.

מה הוא ראה, הוא ראה שיהודים הולכים כפופים עם משא על הראש, הוא נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם, וכתוב במדרש עוד יותר שמשה רבינו היה נותן כתיפו ומסייע, וירא בסבלותם זה לא להביט מהצד אלא להשתתף ממש בצער השני אם הוא ראה יהודים הולכים כפופים וכל אחד סוחב משאות על הראש, אז הוא ירד מבית פרעה ומרגיש בגופו את צערן של ישראל.

ובאמת הנהגת הקב"ה עמנו היא ג"כ במידה זו של בכל צרתם לו צר, וכשהקב"ה בא לגאול אותנו ממצרים הוא אמר למשה רבינו ראה

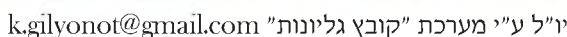
זה מה שצריכים אנו לדעת בשעה זו, אנחנו חייבים בשעת צרה להיות מאוחדים כל כך להרגיש את הכאב, לא לדעת שכואב לו אלא להרגיש שזה כאב שלי.

מרן עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א

מזן שליט"א הוסיף: "אנשים הגיעו אלינו באמצע הלילה, מרוטים וסחופים עד דכא, ותיארו את סבלם ויגונם בעקבות חוסר - המידע אודות יקיריהם, וביקשו שנתפלל לשובם בריאים ושלמים", והמחיש את המצב הנורא והאיום אליו נקלע העם היהודי בארץ ישראל.

מִרְיָן שְׁלִיט"א כתב מיוחד עבור "לומדי תורה ומקדשי שמו ברבים, נשות האברכים היקרים, ואחי בית ישראל האהובים", בו הביא מה שכתב בספר שומרי ישראל לרבנו החיד"א (סימן י'): "קיבלתי, כל האומר פסוק 'ויהי בנסוע הארון', ומכווין כסדר זה (הקריאה היא טור טור מלמעלה למטה), לא יוזק כל היום - אפילו שיהיה במקום סכנה".

להלן המכתב המלא:

אמירת תהלים בלילה

שאלו את מרן שליט"א בימים אלו, האם מותר לומר תהלים בלילה, אחרי תפילת ערבית (שהרי עיקר ההלכה שאסור לקרוא תנ"ך בלילה), והאם שונה הדין בין יחיד לציבור?

והשיב: בשער הציון (סימן רלח סק"א) כתב בבאר היטב שאין לקרוא מקרא בלילה, ובפרי מגדים משמע דיכול לקרוא מקרא. ונראה דאפילו להמחמירין לית בזה אסורא, אלא שלכתחלה יותר טוב ללמוד מקרא ביום. ונובע דבר זה ממה דאיתא במדרש שהיה הקדוש ברוך הוא לומד עם משה מקרא ביום ומשנה בלילה.

אולם באורחות רבינו הביא שמרן בעל הקהילות יעקב היה אומר תהלים על חולים אף לפני חצות. ובפרט בענינו שמה שאסור לקרוא מקרא בלילה, זה מדין מקרא, וזה לא מדין תפילה, ובפרט שתפילה בעת צרה היא דאורייתא והיא דוחה כל העניינים של קבלה. כשהגיעו השמועות הנוראות על הטבח הנורא באירופה היתה עצרת בבית הכנסת החורבה, והאדמו"ר האמרי אמת עלה על הבימה ואמר ארבעה מילים, ויתחזק דוד בה' אלוקיו. אומר התרגום, במימרא דה' אלוקיה, והכוונה היתה על התפילות ועל תהלים, וגעו כל העם בבכי נורא.

נשים שבאו למו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ואמרו לו מה נעשה שאנו אומרות תהלים ואנו לא מבינות כלום, השיב להם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל תהלים לא צריך להבין, מספיק שהקב"ה מבין.

לסיכום: חובה גדולה לומר תהלים ביום ובלילה בין ביחיד ובין ברבים.

אמירת תהלים בשבת

עוד נשאל מרן שליט"א, האם מותר לומר תהלים בשבת, במצב הנוכחי שיש עדיין מלחמה, ועל כולנה שיש למעלה ממאה שבויים מאחב"י?

והשיב מרן שליט"א: נאמר במסכת תענית (דף יט ע"א) על אלו מתריעין בשבת, על עיר שהקיפוה נכרים. ובענינו רח"ל הנכרים הקיפו, ולכן מצוה גדולה לזעוק זעקה אפילו בשבת.

לקרוא על המלחמה בשבת

מרן שליט"א נשאל, האם מותר לקרוא תיאורים מהמלחמה בשבת, והשואל הוסיף, שיש להניח שרוב הדברים כבר ידועים ומוכרים, ובעיתונים רק מסדרים מחדש ומביאים עדויות שונות, אך עיקר הידיעות כבר מוכרות.

והשיב מרן שליט"א: כתב בבאר היטב (סימן שז סק"ב) מחלליה נאמר על מי שמדבר ג"כ דברים בטלים בשבת. וכתב במשנה ברורה (סימן שז סק"ג) אסור לספר בשבת איזה דבר שמצטער בו. ואפילו לקרוא דברים שאין בהם צער גם כן אסור, ובפרט בעת כזו שהיא עת צרה וקטרוג שצריך לנצל כל רגע לתפילה ולתורה, ולהגדיל שמו הגדול, ובפרט בשבת, שכידוע מהבן איש חי, שהתפילה והתורה בשבת, הוא כפול אלף מאשר בימות חול.

אדם נכנס לבית הלוי בליל שבת בבכי נורא שאשתו מקשה לילה, שאלו הבית הלוי כבר עשית קידוש, אמר לו רבי, כבר שלשה ימים אין לי זמן לאכול, ואיך אוכל לעשות קידוש, אמר לו הבית לוי תשב תעשה קידוש, ואחר מכך תאכל כזית פת, ותראה ישועה. לאחר הקידוש אמר לו הבית לוי, כעת כבר יש לך ישועה, ואכן לאחר כמה דקות באו לבשר לו שהיא נושעה, שאלו את הבית הלוי זה רוח הקודש, השיב לא, זה פסוק מפורש בתהלים (לז ד) וְהִתְעַנְּג עַל ה' וַיִּתֵּן לָהּ מִשְׁאֵלֶת לִבָּהּ. לסיכום: אסור ובמקום זה ילמד הלכות שבת ויזעק על הצרה.

האם מותר להתעדכן בשבת משכיניו שאינם שות"מ

מרן שליט"א נשאל, בדבר אדם שבשכנותו יש יהודים של"ע אינם שומרי תומ"צ, ומקבלים עדכונים בשבת רח"ל. האם מותר להתעדכן באופנים הבאים:

1. לפנות אליהם ולבקש מידע.
  2. אם הם מיוזמתם מספרים האם חובה לאטום אזניו וכד'.
  3. אם שמע באופן דממילא (וכגון ששמע אותם מספרים אחד לשני) האם מותר לו לספר לאחרים.
  4. ומה הדין אם יש בשכנותו עובד נכרי, האם ממנו מותר להתעדכן? והאם יש הבדל אם הלה ניזון ממקורות איפורמצייה של יהודים או של גויים?
- והשיב מרן שליט"א:

1. חס ושלום, אין לך חילול השם גדול מזה.
2. לא לאטום אזניו, רק לפתוח פיו, ולומר הפה שלי עסוק בלהתפלל ולבקש רחמים על הקב"ה.
3. בשבת חבל על כל דקה וכל דקה זה מעורר רחמים, ובמקום לספר סיפורים, ירבה תחנונים.
4. חס ושלום, חבל על כל דקה בשבת.

טלטול למקלט

מֶרֶן שְׁלִיט"א נשאל, בדבר מי שנצרך לרוץ למקלט בשבת, האם רשאי במקום שאין עירוב, לטלטל ע"י קטן דברים שיזדקק להם שם? ומה הדין בשעת חירום, שצריכים לרוץ למקלט לכמה שעות, האם יכול לטלטל ע"י גדול, או בשינוי? (ולסמוך על כך שכיום כמעט ואין רה"ר דאורייתא)

והשיב: בביאור הלכה (סימן שמג סעיף א) הביא תשובת רע"א שמותר לטלטל ספרים ליתן להתינוק חומש וסידור שישא לבהכ"נ לצורך עצמו להתפלל ולשמוע קריאת התורה, וממילא יצטרף הגדול עמו להתפלל יחד.

וגם בענינו מותר על ידי שילמד עם התינוק את הספרים שהוא צריך, וגם אוכל ושתיה, מותר אם זה לצורך התינוק, או שצריך כח ללמוד עם התינוק.

ולגבי גדול, התיר החזו"א ללכת בשבת מרשות היחיד לרשות היחיד ללא עצירה באמצע.

חס ושלום לעזוב את ארץ ישראל

מֶרֶן שְׁלִיט"א נשאל בימים אלו מאשה שחוששת מהמצב הבטחוני בארץ, ורוצה לברוח לחוץ לארץ לכמה שבועות. מֶרֶן שְׁלִיט"א השיב, כי **חס ושלום לעזוב את ארץ ישראל**, הרי זה המקום הכי קדוש, ובכל רגע מקיימים מצוות יישוב ארץ ישראל, וציטט את לשון הפסוק בעובדיה "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש", מה שחרט הרב מפוניבז' זצ"ל על כותל הישיבה.

מֶרֶן שְׁלִיט"א נשאל בכמה שאלות הנוגעות להלכות שבת החמורות, על ידי הג"ר ירון אשכנזי שליט"א, עבור ארגון "שומרי הארץ" המקיים כיתות כוננות בכל רחבי הארץ.

ומֶרֶן שְׁלִיט"א השיב על כל השאלות במכתב מפורט, כדלהלן:

בס"ד, לכבוד הגאון רבי ירון אשכנזי שליט"א, רב 'קו ההלכה הספרדי', שלום וברכה,

במענה לשאלותיכם החמורות בהלכות שבת בענייני המלחמה, הריני להשיב, ויהי רצון שיהיה הלכה ולא למעשה:

א. עקב המצב הבטחוני והצורך בהגברת השמירה על הערים, הוקם ארגון של מתנדבים בשם "שומרי הארץ", שתפקידם להיות כיתות כוננות ולהגיע ראשונים לכל מקום שיש בו אירוע בטחוני בעירם או ביישוב ולתת מענה מול הבעיות שנוצרו, הכל כמובן בחסות החוק, ופנו ובקשו לשאול לגבי 'נוהל שבת' מה עליהם לעשות בנושאים הבאים:

האם מותר להשאיר טלפונים פתוחים בשבת, והאם יש הבדל בין תקופה בה יש מלחמה או מתח, לזמנים שבהם המצב רגוע אבל ייתכן שתהיה קריאה במשך השבת כפי המצוי שדברים כאלו באים בהפתעה?

תשובה: מקובלני מתקופת מלחמת המפרץ, ממו"ח מֶרֶן הגר"ש אלישיב זצ"ל וממֶרֶן ראש הישיבה הגרמ"מ שך זצ"ל שמותר בעת צרה ופיקו"נ כזה להשאיר טלפונים פתוחים בשבת, ובשעת הצורך ידברו אליו. וכן להשאיר רדיו מערב שבת על תדר 'גל שקט' כדי שבעת הצורך יהיה ניתן להתעדכן על אירועי חירום.

ואין הבדל ואין חילוק בדבר אם יש מלחמה או אם יש מתח שהמצב הוא שכולם מרגישים שעלול להיות התפרעויות וטבח ח"ו, בכל אלה מתירים להשאיר טלפון פתוח.

ב. האם יש מגבלה לגבי הנסיעה למקום האירוע או שאפשר לנסוע רגיל?

תשובה: עדיף לנסוע על ידי גוי [יוצא צבא או כזה שידוע לנו שאין עמו בעיה בטחונית, שאין חשש לשיתוף פעולה עם האויבים]. ואם אין גוי נוסעים רגיל על ידי ישראל ולא מתעכבים, ואסור כאן להתעכב אפילו דקה אחת, שהרי מדובר בפיקוח נפש והצלת נפשות.

ג. פעמים שיש צורך מבצעי לכתוב ביד או להקליד בטלפון נייד או מחשב, האם מותר?

תשובה: לכתחילה יש לכתוב או להקליד בשינוי, כלומר ביד שמאל באצבע הקטנה, או בגב היד, אך אם אי אפשר לעשות על ידי שינוי מותר לכתוב כרגיל.

ד. במקרה של אירוע האם מותר לדווח בסופו על סיום האירוע למנוע חילולי שבת נוספים?

תשובה: אם יש צורך בכך מותר, אך יותר טוב ועדיף היא למנוע את זה, וזאת על ידי שיסכמו מראש שיהיה גל פתוח, ולאחר סיום האירוע ישאירו חמש דקות של שקט ללא שום דיווח או עדכון ויבינו שנגמר האירוע.

ה. ארגון 'שומרי הארץ' הוקם ביוזמה פרטית של כמה אנשים יראי שמים והם זקוקים לצידוד רב העולה הון תועפות, האם יש מצווה לתרום למטרה זו?

תשובה: זו לא רק מצווה אלא פיקוח נפש, ויותר גדול מכל המצוות שבעולם, ואשרי מי שעוסק בזה, וכל מי שתורם לזה שידע שהקב"ה נוהג בעולמו 'מידה כנגד מידה', אם הוא גורם שאנשים לא יהרגו, כך גם לו תהיה זכות שלא יהרג בעז"ה.

בברכה שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו

יצחק זילברשטיין

שבת ברזל

בעקבות דבריו של מֶרֶן שְׁלִיט"א בדבר חשיבות החיזוק בשמירת השבת בתקופה קשה זו, פתחו עבור הציבור הכללי יוזמה של "שבת

ברזל", כאשר בשבת זו - שבת בראשית יקבלו על עצמם המוני בני ישראל שאינם זוכים לשמור שבת - להתחזק בשמירת שבת זו. מרן שליט"א נשאל על ידי המארגנים, על איזה נקודות יש לעורר לציבור הכללי להתחזק בהם, והשיב שיש לומר להם להתחזק בשלשה דברים: א. להדליק אור מערב שבת, ולא לכבותו במשך כל השבת, ובה יקיימו מצות הדלקת נרות שבת, ומי שיכול להדליק נרות ממש ודאי עדיף לעשות כן. ב. להשתדל מאוד להתגבר לא לנסוע ברכב בשבת. ג. לא לבשל בשבת, אלא להכין את כל האוכל מערב שבת [מרן שליט"א נשאל האם יש לעורר גם על פלאפונים וחדשות וכדו', והשיב שבזה הם לא ישמעו, כיון שזה נסיון מדי קשה בשבילם, ועדיף לומר להם דברים שיעמדו בהם]. לאחר מכן המארגנים סיפרו למרן שליט"א כי הם מחלקים ערכה של נרות שבת ויין לקידוש, ואמר להם מרן שליט"א, כי יש בזה ענין גדול מאוד, כיון שעל ידי הקידוש האדם נעשה שותף עם הקב"ה במעשה בראשית. מרן שליט"א הוסיף וביקש לומר לציבור הכללי, שמי שיתחזק בשלשה דברים אלו, הוא מקרב את הגאולה ואת ביאת המשיח. מכל העולם היהודי שולחים ומבקשים למרן הגר"י זילברשטיין שיאמר שוב ושוב את דבריו, כאשר בני ביתו של מרן הרב זילברשטיין מוצפים בבקשות מכל רחבי העולם היהודי, בארץ ובעולם כולו, לשמוע ולראות את הרב בהבטחתו הנדירה. לימוד הלכות שבת

לקראת שבת בראשית, נשא מרן שליט"א שוב דברים מביתו, בדבר חשבות לימוד הלכות שבת, ואלו דבריו: "עם ישראל אומר בזמירות של שבת, מה ידידות מנוחתך, אומר העם היהודי, מעין עולם הבא, יום שבת מנוחה, כל המתענגים בה, יזכו לרוב שמחה, מחבלי משיח יוצלו לרווחה, היום זה חבלי משיח, כל עם ישראל, מי שמענג את השבת ונוהג בה כבוד יזכו לרוב שמחה, מחבלי משיח יוצלו לרווחה, פדותנו תצמיח ונס יגון ואנחה, אין יותר יגון ואנחה. אלו הם דברי גדולי עולם שהראו לנו את הדרך, אתה רוצה היום להתפטר מחבלי משיח? דע לך, ללמוד הלכות שבת, כל המתענגים בה... יוצלו לרווחה. מה לעשות? ללמוד הלכות שבת, שתי הלכות".

לקבל שבת קודם הזמן

כמו"כ נשא מרן שליט"א דברים מביתו על החשיבות לקבל שבת מוקדם עשר דקות קודם הזמן, כדלהלן: "לבני ישראל, עם קודש, השואלים שאלה, לקבל תוספת שבת מוקדם, וכמה זה חשוב. אני רוצה לספר לכם, הייתה ברמת אלחנן מגיפה של אנשים שנפטרו בלי זמנם, ממש מגיפה, לא יכלנו להשתלט עליה, אדם אחד נפטר לפני זמנו, עוד אדם, ועוד אדם, תלמידי חכמים, לא ידענו להשית עצות בנפשנו. פניתי להרב שטיינמן, ואמרתי לו הרב שטיינמן היקר, גדול הדור, אנא תבוא אצלנו ותגיד עצה מה לעשות, הוא הגיע ואמר ככה, אם אתם תקבלו שבת עשר דקות מוקדם, קוראים זה בתורה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, מה זה לעשות - להוסיף על השבת, אני מודיע לכם שום נגע לא יהיה, וכדבריו כך היה. ברוך השם עד היום הזה, שום נגע, שום פגע, אין אצלנו מיתה לפני זמנה, אין אצלנו דבר כזה בכלל, כולם ברוך השם מאריכים ימים כיון שהשכונה קיבלה על עצמה עשר דקות להוסיף, קוראים לזה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, הם מוסיפים לבד עוד עשר דקות, וככה אני מציע היום לעשות, להוסיף, וברכתו של הרב שטיינמן, לעשות את השבת ברית עולם, ולא יהיה שום נגע ושום פגע!".

עונג וכבוד שבת

כמו"כ נשא מרן שליט"א דברים מביתו בדבר החשיבות של מצוות עונג וכבוד שבת, מרן שליט"א ציטט בדבריו דבר נדיר ומיוחד הכתוב בספר "שפתי כהן", לאחד מתלמידי האריז"ל (פרשת בראשית), הוא הוא כותב שישנו כוכב הנקרא "שבתאי", שהוא שולט ביום שבת, והוא מורה על חורבן ושבי ורעב. ולזה כתוב "ויכל אלוקים" - כילה כל דינין שבו, במה כילה אותם? ביום השביעי, כשבא יום השביעי, לזה היה שבתאי ביום שבת להתיש כוחו באכילה ובשתיה ובמלבושים נאים ובעונה ולענגו בכל מיני עונג, היפך מכל מה שמורה כוכב שבתאי. על כן - סיים מרן שליט"א - כי כל מי שיענג את השבת ויכבד אותה, יזכה להינצל מכל אותם דברים של חורבן, שבי ורעב.

מרן הגרמ"צ ברגמן שליט"א

מרן שליט"א נשאל אודות אשה שנכנסה ללחץ נפשי בעקבות שמיעת יתר של החדשות, כשנימוקה עמה, שהיא רוצה להשתתף בצער של כלל ישראל. מרן שליט"א השיב, אם היא רוצה להשתתף עם כלל ישראל שתגיד תהילים! לשאלה אם צריך לשמוע בכל אופן קצת חדשות, השיב מרן שליט"א לא צריך לשמוע בכלל! אם יהיה משהו שצריך לדעת יגידו לה כבר!

מרן הגר"מ גרינמן שליט"א

בליל שישי בסוף השיעור הקבוע בביתו לבחורי ישיבת בית מדרש עליון נשא דברים מיוחדים על המצב, על הסיבות לכך שנגזרה

הגזרה, ועל מה שיש להתחזק בזמן הזה, והוסיף דברים ממרן החזון איש בעניין זה כפי שראה בזמן מלחמת השחרור, להלן תמלול הדברים:

יש דבר מעניין ברמב"ן על התורה שצריך לדעת אם כולם סוברים כמו הרמב"ן ופעם חיפשתי ובדקתי ברש"י ובאחרים ולא ראיתי שאומרים זאת, הרמב"ן אומר שזה ששרה אמנו גרשה את הגר זה היה לא בסדר והיה חטא, ולכן נגזר שבניה של שרה יסבלו לדורות מהבנים של הגר (הערבים), ולא מצאתי שעוד אומרים זאת אך הרמב"ן הוא כמו אמורא ויכול לומר מעצמו שאומר כך, וכאן הוא אומר מעצמו ולא מביא מחז"ל או מדרשים.

צריך לדעת שיש מידת הדין ומידת הרחמים ואנו לא יודעים את הסודות האלה, והעולם לא יכול להתקיים בלי מידת הדין ומידת הרחמים, "בראשית ברא אלוקים", אלוקים זה מידת הדין, הקב"ה רצה לברוא את העולם במידת הדין וראה שהעולם לא יכול להתקיים כך אז שיתף גם את מידת הרחמים, כפי שכתוב ביום בשני "ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים" וה' זה מידת הרחמים. וכנראה שנתפסנו עכשיו במידת הדין וזה שמידת הדין מתוחה זה כמובן בגלל חטאים שגרמו לכך שהעולם יתנהל במידת הדין, ואנו לא מבינים את הנהגת ה' ואנו לא מבינים אפילו אחד ממיליון או אחד ממיליארד, מאיך שהדברים מתנהלים, למה הקב"ה מנהל במידת הדין ולמה במידת הרחמים וכל הדברים האלה הם דברים סודיים ורק המקובלים יכולים להבין זאת. וכנראה שהיתה תביעה על דברים שלא בסדר ולכן נפלנו במידת הדין.

וצריכים להתפלל ולהתחזק יותר בתורה, החזון איש בימי הפגזים בירושלים למד עוד יותר חזק, ואף שגם בזמנים רגילים הוא למד עם כל הכוחות שלו ביגיעות עצומות נוראות בתורה, אך למרות זאת ראיתי והרגשתי שבאותם ימים הוא יתחזק יותר בלימוד שלו, וסבר שזו ההצלה מהמצב, ואמר שבזמן שהגדולים (כר' שמעון שקופ ור' ברוך בער) והראשי ישיבות הגדולים היו חיים לא היה שייך שתייה השואה ויהרגו שש מיליון יהודים, כיון שהגנו ל הדור בכח תורתם, ורק לאחר הסתלקותם זה יתאפשר. וכח התורה זה מה שעושה הכל, ואנו צריכים לעשות את שלנו ואז מידת הרחמים תתגבר, וודאי שתפילה זה דבר טוב ומועיל, אך העיקר זה עמל התורה, ולכן התחילו את הזמן בישיבות קצת קודם, וצריך לעשות כל מה שיכולים.

מרן הגר"ד כהן שליט"א

שו"ת בעיני השעה

הרב אליאב מילר שליט"א יו"ר ארגון לב שומע נכנס למעונו של מרן שליט"א, כדי לשאול כמה שאלות בעיני השעה, ולקבל דברי חיזוק והדרכה בשעה קשה זו, להלן השו"ת המלא:

דברי רהב של כוחי ועוצם ידי

שאלה: כולנו הרגשנו קירבת ד', ימים נוראים, אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות, שמיני עצרת, קירבת ד' מיוחדת, ופתאום מגיע כזה דבר, וכך היה כבר במלחמת יום הכיפורים, זו אינה הפעם הראשונה, איך מסתכלים על הדבר הזה במבט של תורה.
מרן שליט"א: צריך לחלק את התשובה לשלשה חלקים. ראשית, רואים מול העיניים את דברי הערוך לנר במנחת עני פר' האזינו, שבשנים הכי קשות שהיו לכלל ישראל ר"ה היה בשבת וכפי שהיה השנה, ומצד שני היו גם שנים שהיו יותר טובות מכל השנים. בשנים שר"ה חל בשבת לא היה את כח השופר, מצד אחד חוסר התקיעות זה סכנה, וכשהיה חסר את הכח הזה היו השנים הקשות לכלל ישראל, ומצד שני היו שנים שהתגברו על הדין גם בלי השופר, ורבנן אמרו שיקוב הדין את ההר, שבשביל שמירת שבת לא עושים חשבונות, ועושים מסירות נפש, והערוך לנר מפרט דוגמאות למאורעות הקשים שהיו לעם ישראל בשנים כאלו, וגם לשנים הטובות.

החלק השני הוא העיתוי של חמישים שנה מאז מלחמת יו"כ, רבינו בחיי בפר' משפטים כותב שחמישים שנה נקרא 'ימות עולם' ועבדו לעולם נקרא חמישים שנה, ובפר' ויקרא הוא כותב שימות עולם, חוזרים לשורש הראשון ומתחילה התחלה חדשה, אחר חמישים שנה חוזרים לשורש הראשון, ומתחילה התחלה חדשה.

איננו יודעים חשבונות שמים, אבל אחרי מלחמת ששת הימים היה במדינה שכון גדלות וכו', דברו אז שהצבא הוא הצבא הכי חזק והכי גדול בעולם, וכשפרצה מלחמת יו"כ אמרו רבותינו שהייתה אז הרגשה מופרזת של כוחי ועוצם ידי, ובזכרוני עוד מהישיבה שדיברו על זה מרנן ראש ישיבת חברון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל, מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, שהכוחי ועוצם ידי התנפץ כנגד העיניים.

גם כעת אחרי חמישים שנה שפחות או יותר החזיקו מעמד, היה מעין הרגשה כזו, וזה כעת חזר והתנפץ באותה צורה, ובפרט שבתקופה האחרונה אנשים חסרי אחריות דברו הרבה דיבורים נוראיים בצורה של כוחי ועוצם ידי, על הכוחניות, ובמקום מסוים אף אחד לא מתבונן במצב הזה, מצב של סכנות נוראות, מדרום החמאס, מצפון חיזבאללה, מאחוריהם איראן, והשליט האיראני מדבר כמו היטלר בזמנו, רוצה להשמיד את כל יושבי ארץ הקודש ה"י, וזה מצב של סכנה, ומבחינתם לא קיים כלום חוץ מדברי גאווה ורהב, הפקרות שאין

כדוגמתה.

(ושמעת' על בחור שהיה בתהליך התחזקות ונפרד מרבו לפני סוכות כשהיה צריך לחזור לצבא, ואמר לו שיוצא בלב חרד כי רואים כל הזמן את הערבים בהתארגנויות ופורצים פרצות בגדר ולא עושים כנגדם כלום, ונודע שנהרג, הי"ד) ואח"כ הערבים טבחו למעלה מתשע מאות אנשים, ושוב חוזרים ומדברים כוחי ועוצם ידי באופן נורא ואיום, דברי גאווה ויהירות, **אנשים נטבחים לנגד עיניכם ואתם עומדים חסרי אונים, ואתם ממשיכים עם כוחי ועוצם ידי.**

אני רואה אצל הבחורים הצעירים שנגררים אחרי כל נוסחאות השחץ והגאווה כלפי השלטונות, שיש בהם אנשים מופקרים וחסרי אחריות וכאן שלחו לנו שוב משמים את התזכורת, לדעת שאנשים התרגלו לתעמולה הנוראה הזו שזה גאולה, יש לנו מדינה, כח של עם ישראל, **ושוכחים שכל זמן שמשיח לא הגיע אנחנו עדיין בגלות**, והכוחי ועוצם ידי הזה חדר גם לתוכנו, אנחנו רואים בעיניים שעל פי דרך הטבע אין לנו אפשרות לחיות כאן, ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים.

ובנוגע לתקופה שבה נפתחה המלחמה, זה לא רק בזמן של קירבת ד', אלא עוד יותר מזה, בזהר הקד' כתוב שעד שמיני עצרת הקב"ה שולח את השפע לאומות העולם, ומשמיני עצרת הקב"ה שולח את השפע והברכה לכלל ישראל, ובזמן זה של חלוקת השפע היה הסתר פנים נורא, וזה נושא שצריך לעורר אותנו, שההסתר פנים היה דווקא בזמן חלוקת הברכות.

ישנה בחינה של כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, והס"ק מקלם אמר שענין זה אינו נוגע רק לאדם, אלא גם נוגע לזמן, דהיינו שככל שהיום יותר גדול כח הקטרוג של השטן יותר גדול, ויתכן שיש עלינו תביעה להתחזק ולהתבונן מה תפקידנו, מה שהקב"ה הראה לנו כזה הסתר פנים ביום הזה, אי אפשר להמשיך את החיים כמו שחינו עד עכשיו, זה לא שייך.

העבודה באחרית הימים

שאלה: לאור האמור, מה העצה להתחזק ומה כדאי לעורר.

מרן שליט"א: יש שני נושאים שנראה שכדאי להתמקד בהם, הפסוק בירמיה ל' ז' אומר, 'עת צרה היא ליעקב וממנה יושע'. ובירושלמי ריש תענית אמרו, רבי אליעזר אומר אם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלין לעולם, אמר לו רבי יהושע וכי אם יעמדו ישראל ולא יעשו תשובה אינן נגאלין לעולם, איך יתכן, א"ל ר' אליעזר, הקב"ה מעמיד עליהם מלך קשה כהמן (נדמה שמבחינתנו המלך קשה כהמן הוא השאח הפרסי, והוא אכן נמצא באותו מקום, בפרס) ומיד הן עושין תשובה והן נגאלין, מאי טעמא, עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, אמר לו רבי יהושע והא כתיב חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו מה עבד לה רבי אליעזר תשובה וכו'. ופי' הקרבן העדה ולא בכסף תגאלו אלא בתשובה, וכסף היינו הצדיקים, וה"ק ולא בזכות הצדיקים שבדור תגאלו אלא כל אחד בזכות עצמו על ידי התשובה.

הגמרא קשה, אבל המבואר כאן שבזכות התשובה ובזכות הצדיקים יגאלו, ואח"כ אומרים שלא בזכות הצדיקים אלא בזכות עצמם. מבואר בירושלמי שבזמן אחרית הימים איננו יכולים להסתכל בהסתכלות של כלל, ובהסתכלות שניתן לסמוך על הצדיקים שיעשו בשבילנו את העבודה, אלא כל יחיד ויחיד נגאל בזכות עצמו, כלומר, לכל אחד יש את המקום שלו בגאולת אחרית הימים, בחבלי משיח יש לכל אחד את העבודה שלו, והנושא הזה אינו חשבון הנפש של כלל ישראל, אלא לכל יחיד ויחיד יש את העבודה שלו, וגם אם הוא לא צדיק, לב יודע מרת נפשו, אדם אינו יכול לסמוך על הכלל, אלא רק על העבודה העצמית שלו. ודאי שיש מושג של כלל וכפי שמצאנו שגוזרים תענית על הכלל, ותפילת רבים, אבל חלק התשובה שייך לכל יחיד בעבודתו העצמית, ובזה הוא משפיע על כל העולם.

הנושא השני הוא ענין התפילה, והוא שייך גם לנשים, והוא נוגע לענין כוחי ועוצם ידי.

המהר"ל מבאר פעמים רבות שכל ענין התפילה משמעותו שאדם אומר שאין לו כח עצמי, אלא נתלה לגמרי בקב"ה, דהנה נחלקו הרמב"ן והרמב"ם אם תפילה היא דאורייתא או מדרבנן, אבל גם הרמב"ן שסובר שתפילה היא דרבנן, מכל מקום בעת צרה היא ודאי דאורייתא, כנאמר בפסוק דברים (ד' ז') כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כד' אלקינו בכל קראינו אליו, שבזה נאמר חיוב תפילה דאורייתא בעת צרה.

וענין זה הוא שבעת צרה עבודת האדם היא לתלות את עצמו בקב"ה, יסוד התפילה הוא שאין לנו כח עצמי, וזה לדעת הרמב"ם בכל יום, אבל להרמב"ן, העבודה הזו היא בעת צרה, להרגיש שאיני יכול בעצמי, **אלא תלוי לגמרי בהקב"ה**, וזה בדיוק היפך ההרגשה שהרגישו עד עכשיו, כח ועוצם ידי, וכתב הרמב"ן שבתפילה תהיינה עינינו ולבנו אליו לבדו כעניי עבדים אל יד אדוניהם, והוא כדברי המהר"ל, שאין לנו כח עצמי כלל מלבד הקב"ה.

החלק הזה שייך גם בין הנשים, שיש להן כח תפילה, שהוא לתת את ההרגשה הזו כלפי הקב"ה, שאין לנו כח עצמי, **ויש מקורות לזה שנשים שייכות יותר לתפילה כי אין להם את הכח של תורה.**

אנחנו מצפים רק אליו, והלב מרגיש שרק הוא יכול לעזור לנו, ובזה יש חיוב מיוחד של תפילה דאורייתא.

שאלה: ההרגשה שחושבים מה יגידו ואת מי ומה יפציצו וכו'.

מרן שליט"א: זו השאלה, לאיפה עינינו, האם מה חיל האויר יכה, או שענינו אל ד'.

הדבר השלישי הוא, בפרשת האזינו (דברים ל"ב מ"ג) נאמר הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו. ברמב"ן מבואר שפרשת האזינו כוללת את כל ההיסטוריה של עם ישראל, ובסיום שיחה זו נאמרה ההבטחה של הקב"ה בפסוק זה.

וכתב רש"י שבאותו זמן, לעתיד לבוא ישבחו האומות את עם ישראל שדבקו בהקב"ה בכל התלאות שעברו עליהם, בכל הצרות הנוראות, מלחמות, אינקוויזיציות, שואות, פוגרומים, ולא עזבוהו, וזה לא סתם, יודעים היו בטובו ובשבחו. למה לא עזבו את הקב"ה - כי כלל ישראל יודעים שכל מה שהקב"ה עושה אינו לרע, אלא יודעים בטובו ושבחו, אין לנו הבנה והשגה במשפט הקב"ה, למה הקב"ה עושה את המשפט, ואיך התכלית שממנה יצא הטוב, אבל כלל ישראל לא עזבוהו מכיון שהם ידעו שהקב"ה אינו בא להרע לנו, אלא רק להיטיב. לפעמים צריך מלך קשה כהמן כדי להביא את הגאולה, היום זה מלך קשה כהמן שביקש להשמיד להרוג ולאבד, וזה פרס, והוא היחיד מכל אומות העולם שמדבר ממש כך, ואומרים שהאיראנים הם אלו שעומדים מאחורי כל זה.

בשלי הסער הגדול הזה

שאלה: ישנה הרגשה שמסתובבים איתה, נקווה שעכשיו יחזירו להם...

מרון שליט"א: הנושא כאן אינו נושא של נקמה, אין לנו שום ענין 'להחזיר את הרוממות של מדינת ישראל' ואת 'הכבוד הלאומי', יש לנו נושא אחד ויחיד, שהקב"ה ירחם על עמו שנוכל לחיות כאן חיי שקט ושלווה בלי להיות כצאן טבח, הרי עם כל 'הצבא החזק' אנחנו כעת כצאן טבח, בתרפ"ט היינו כצאן טבח, ועכשיו יש כאן צבא כביכול 'חזק וגדול', ואנחנו כאן שוב באותו מצב.

שאלה: ישנו בלבול מסוים שצריך לעשות בו סדר, מצד אחד יש לנו הרבה אמפתיה לכל יהודי באשר הוא, גם אם אינו שומר תומ"צ, אבל מצד שני אנחנו רחוקים מהציונות, ואיננו רוצים להזדהות עם המדינה, ואנחנו צריכים רק את התורה.

מרון שליט"א: הם יהודים, תינוקות שנשבו, אבל כעת הנושא אינו ציונות ולא מדינה, צריך להפריד את הנושא של המדינה והציונות, זה לא הנושא, אלא עכשיו זה עת צרה, הם באו להרוג את כולם, באג'נדה של להשמיד להרוג ולאבד, הם עושי דברו של איראן, ואם הם יכנסו הם עלולים ח"ו לשחוט את כולנו, החמאס מחפשים להרוג יהודים דתיים, כי הם סבורים שהם מעוניינים לעלות להר הבית, הם רואים ביהודי הדתי את היהודי האותנטי.

בני נוער אלו שאתם מדברים עליהם החזו"א אמר שהם תינוקות שנשבו, הם גדלו בבתים שלא קראו ולא שנו, ובזמנו באחת המלחמות אמר מרון הגרי"ז זצ"ל לרבי עמרם בלוי זצ"ל שיונה הנביא לא אמר 'הציונים אשמים' אלא 'בשלי הסער הגדול הזה'.

וככלל, מי נשאר היום ציוני חוץ מכמה יחידים, וגם אותם יחידים אינם ציונים באמת אלא מכוונים לעצמם.

עם ישראל נמצא בסכנה, המחבלים השתלטו על עשרות ישובים, באיזורים שנמצאים שם מאות אלפי אנשים, כו"ע מודו שהחיזבאללה יותר חזקים מהחמאס, עשו ועידת פסגה לפני שבוע, סתם עשו את זה? הם גם מחכים לרגע הזה, ואיזה סכנה יש עכשיו אם הם יכנסו ליישובי הצפון.

נתניהו הולך להוביל כעת לעזה, משהו יודע מה מחכה להם שם? הכל מלא מנהרות ומארבים, האם אין חשש שהולכים לקחת נוער שלם כצאן טבח, הוא משתולל וחושב אני יראה להם אני יעשה סוף, אבל כמה יכולים חלילה ללכת לטבח, הרי מדובר כאן על חיים ומוות, וכולנו נמצאים באותה סירה, כל הפיגועים האחרונים היו ביהודים חרדים.

המבט על כלל ישראל: כשהייתי בישיבה גם במלחמת יו"כ וגם במלחמת ששת הימים הנוסח של רבי יחזקאל ושל רבי מאיר חדש ורבי חיים שמואלביץ, כולם דיברו להשתתף בצער השבויים, החיילים, והפצועים, זה אחינו בית ישראל.

תפקידם של בחורי הישיבות

שאלה: השאלה המעשית היא האם בחור יכול לשבת וללמוד, ואם קשה לו אומרים לו בא תעזור, תקלף תפוז"א, תחפור קברים וכו'.

מרון שליט"א: בתקופות הקשות ביותר, עוד בזמן מלחמת השחרור לא נתנו לבחורים לצאת, אמרו להם להישאר בישיבה, התפקיד של הבחור הוא לשבת וללמוד. וגם בחור שקשה לו, איני יודע אם באמת צריך אותם. ולא מהעזרה של הבחור תבוא הישועה. תורה מגנא ומצלא, מדברים על תורה, ואתם עושים תורה, אתם צריכים לשבת וללמוד, תאמינו בכח התורה ותתחזקו.

תפקידם של ההורים

שאלה: מה תפקיד ההורים בבית בשעה זו?

מרון שליט"א: לא צריך לחשוף את הילדים לכל תמונות הזוועה, אין בזה שום תועלת, וזה בא רק מסקרנות גרידא.

צריך לחזק את הילדים מבפנים ולומר שכלל ישראל עבר הרבה קשיים והתמודדויות, ובכל דור ודור עומדים עלינו כלותינו כפשוטו, אנחנו בגלות, ומאמינים שהקב"ה מצילנו מידם, וכדאיתא בחז"ל שזה כבשה אחת בין שבעים זאבים, כבר אלפיים שנה שעומדים עלינו כלותינו, וביומא ס"ט ע"ב אמרו שלא רצו לומר גבור ונורא, איה גבורותיו איה נוראותיו, עד שאמרו שהן הן גבורותיו והן הן נוראותיו.

אדרבה, מבחינת טבע אין לנו קיום בין מאות מיליוני הערבים, אבל הקב"ה מצילנו מידם, וזה החיוב שלנו, אם אנחנו חפצים לעזור לכלל ישראל, וגדלנו עם תורה מגנא ומצלא, ואנחנו מאמינים בזה, אי אפשר לומר כעת זה בין הזמנים, קשה לי, אני רוצה להנות מהחיים, זה שעת חרום, נערים בני גיל מוסרים את נפשם - זה יהיה המסירות נפש שלך, מה רוצים ממך? את התורה מגנא ומצלא.

זה התפקיד שלך, וזה לא דרישה כ"כ גדולה, אתה בין כך לא יכול לנסוע לצפון או לחו"ל, ומה לקחו ממך, כמה ימי בין הזמנים, על מה

מדובר כאן? תעשה את זה בשביל כלל ישראל, ובשמחה.

תכיר בזה שאתה עוזר לכלל ישראל, תשמח על הזכות שיש לך להגן על עם ישראל, לחזק את עם ישראל. ולמה להסתכל על זה שאני מסכן שאיני יכול לבלות את בין הזמנים. כמה זמן עבר מבין הזמנים אב?
הרב אליאב מילר: ב'לב שומע' אנו אומרים לפונים, הקב"ה נותן לאדם כח להתמודד גם עם מראות נוראיים, בזמן השואה אנשים שרדו מראות קשים ולצערנו גם היום. אדם יכול להחזיק כי הקב"ה גוזר וגם מקיים את האדם בתוך הגזירה.
אבל יש מצבים שהקב"ה לא גזר עליך, אתה יושב בבית והולך לראות את כל המראות שרק בשדה הקרב רואים, מכיון שהוא לא גזר את זה עליך, אין לך את הכוחות להתמודד עם זה, מי אמר שהוא ייתן לך את הכוחות להתמודד עם הניסיונות שאתה מביא על עצמך.
מרן שליט"א: אלו דברים מאוד נכונים, חשוב שישמעו את זה.

מה לומר לילדים

שאלה: מה לומר לילדים שמפחדים מאזעקות וחוששים מכל סיפורי הזוועות שאירעו בטבח והחטיפות?
מרן שליט"א: ילד שמדבר כעת שמפחד מאזעקות, ועל זה שלקחו ילדים לשבי, צריך לדבר איתו אמונה. זה דבר שצריך לדבר כל הזמן, וצריך גם להגיד שב"ה אנחנו לא נמצאים בגבול, והערבים לא מסתובבים כאן, ולא צריך להיבהל, וכל השנים עם ישראל עבר צרות, ותמיד נשארנו עם הקב"ה.
הרב אליאב מילר: שלחו אנשים מ'לב שומע' לסייע נפשית לאנשים שרחוקים מאוד, הם מספרים שהאנשים הכי רחוקים יושבים ואומרים תהלים...
מרן שליט"א: אכן זה מה שדיברנו שבסוף כולם יודעים וחוזרים לקב"ה, חבל שנזכרים בזה רק ברגע האחרון. השיבנו ד' אליך ונשובה.

הגאון הגדול רבי ברוך ויסבקר שליט"א

מכתב חיזוק

ראש הישיבה שליט"א כתב מכתב חיזוק מיוחד לתלמידיו בני ישיבת בית מתתיהו, בו הוא קורא להם להקדים ולשוב לישיבה, מעט לאחר שעזבו את הישיבה במוצאי שמחת תורה.

שיעור פתיחה

ביום ב' כ"ד תשרי, בשעות הערב, עלה ראש הישיבה שליט"א למרות חולשתו להיכל ישיבת בית מתתיהו, ומסר שיעור פתיחה בפני מאות הבחורים ששבו לישיבה.
מאז שראש הישיבה שליט"א היה שרוי במצב רפואי קשה, הוא לא שב למסור שיעורים בישיבה, אך כעת לכבודם של הבחורים שהתאמצו ושבו לישיבה, עלה ראש הישיבה שליט"א להיכל הישיבה ומסר בפניהם את שיעור הפתיחה.

המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א

דברי חיזוק

המשגיח שליט"א קיים בבית מדרשו עצרת תפילה וזעקה עקב המצב הקשה, כאשר בתחילת העצרת המשגיח שליט"א נשא משא חיזוק מיוחד בפני הקהל הרב, ונביא כאן כמה ענינים מתוך השיחה:
אם אנחנו במצב שאנחנו נמצאים, בודאי שצריך בעזה"י ב"עמוד והתחזק", להתחזק בלימוד תורה הקדושה ביתר שאת ויתר עוז, להתחזק בתפלה לה' יתברך, שזה מעיקר הדבר, בעת צרה צריך להתפלל.
מספרים, שכאשר התחיל המצור בירושלים, הרב מבריסק זצ"ל אמר שיפסיקו את הלימוד ויגידו תהלים, אמרו לו, "תורה מגנא ומצלא", אמר "לכל דבר יש לו זמן, כעת צריכים ישועה והצלה - צריכים להתפלל".
אנחנו במצב שצריכים להתפלל להשי"ת, בבחינת "כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו". אנחנו כעת הולכים להגיד תהלים, אבל לא בזה זה מסתיים. זה רק לעורר, לעורר אותנו שמלבד להתעצם בלימוד התורה הקדושה, וחיזוק בענייני בין אדם לחבירו, להתעצם בתפלה, התהלים כעת הוא רק להורות שצריך להתפלל, כל התפילות, שמונה עשרה, פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע, הכל צריך להיות על גדר של חיזוק בתפלה, ב"עמוד והתחזק".
יהא שמיה רבא מברך

בסיום מעמד התפילה אמר המשגיח שליט"א:

"לרגל המצב צריכים להתחזק במה שכתוב בחז"ל הקדושים, הגמרא אומרת בשבת (ק"ט ב'), "כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו, קורעין לו גזר דינו", אפילו אם ח"ו היה גזירה, היה "גזר דין", קורעין לו אותו. אומר רש"י, מה זה בכל כוחו?! - "בכל כוונתו". ותוס' פשט אחד מביאים כמו רש"י, ופשט שני מביאים מהפסיקתא שהכוונה היא בכל הכח שלו, "בקול רם". איתא בחז"ל (פרקי היכלות רבתי פרק ו') - השומר אמונים (מאמר פתחו שערים פרק ז) מביא את זה - שהתנא רבי ישמעאל עלה למרום, לקח אותו המלאך הושיבו בחיקו, והתחיל המלאך בוכה, אמר לו רבי ישמעאל "הדר זיוי, למה אתה בוכה?!", אמר לו, בא ואני אראה לך, הוא פתח והראה לו צרות על שונאי ישראל. אמר לו רבי ישמעאל, וכי ישראל כל כך חוטאים?! אמר לו המלאך, בא מחר ואני אראה לך עוד, בא מחר והראה לו עוד גזירות על שונאי ישראל. התנא הזדעזע, אמר לו המלאך, עם כל מה שראית, דע לך, כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואומרים אמן יהא שמיה רבא בכח גדול, אנחנו מחזירים את כל הגזירות ולא יכולים לצאת. זאת אומרת, גם אם ח"ו לא ראויים להימחק העבירות והגזירות, אבל הם לא יכולים לצאת ולהזיק. אנחנו במצב שצריכים הרבה רחמי שמים, ואחד מן הדברים זה להגיד "אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כוחו", כוונתו, כוחו, וממילא על ידי זה יהיה לנו שמירה עלינו, והקב"ה יחזיר את הכל פנימה, כמו שחז"ל אומרים, ונזכה כולנו לישועה שמירה והצלה, ועל כולם ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן".

ולאחר מכן אמר המשגיח שליט"א קדיש, כאשר כל הקהל עונים יחד בכל כוחם יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמייא.

שיחת פתיחת הזמן

ביום ג' בלילה אור לכ"ו תשרי תשפ"ד, נשא המשגיח שליט"א את שיחת פתיחת הזמן לתלמידי ישיבת תפרח המתגוררים בירושלים, אשר התחילו את זמן חורף בבית מדרשו של המשגיח שליט"א בירושלים. בדבריו נשא המשגיח שליט"א דברי הודאה נרגשים על הנסים שהיו [כאשר ביישוב תפרח הרוצחים הנתעבים כבר היו בפתח הישוב, ובאורח פלא עזבו את המקום] ודברי צעקה ותפילה על העתיד,

הגה"צ רבי אורי וייסבלום שליט"א

שלשה ימים לבכי

המשגיח שליט"א נשא דברים בתחילת השבוע לאחר הטבח הנורא, ואמר את הדברים הבאים: כתוב בגמרא במועד קטן, שלשה ימים לבכי ושבועה להספד ושלשים לכיבוס. והפירוש הוא דעד שלשה ימים יש ענין לבכות ואח"כ עד שבועה ימים יש להספיד. ולכאורה יש לשאול מהגמ' בתחילת ברכות, אגרא דהספדא דלויי דהיינו עיקר תכלית ההספד היא הבכי? וצ"ע הרי מהגמ' מ"ק משמע שרק עד שלשה ימים לבכי וא"כ מה ענין הספד (שעיקרו להבכי) אחרי שלשה ימים. וצ"ל שיש שני סוגי בכי. יש בכי בשלשה ימים הראשונים. ואח"כ יש בכי של דלויי של הספד. הבכי בשלשה ימים הראשונים היא בכי של צער, של כאב תדירי, של הרגשת אבדון בלי שום הבנה (בכי מלשון נבוך). כשכואב לא שואלים האם ולמה בוכים ואיך אמורים לבכות. זה כואב. וצועקים ובוכים. וזה בכי מתוך הרגשה ואינסטינקט. ענין ההספד היא לתת משמעות לאובדן - וכלשון רש"י שם "להרים קול בלשון נהי ועגמת נפש, שיבכו השומעים" והיינו להכניס ענין הדעת והשכל ולהסביר ולהבהיר למה שיבכו. בוודאי ידברו המדברים ויסבירו המנהיגים וידרשו הדרשנים על מה חרי האף הזה ואיך לחשוב ומה לחשוב ועל מה לעשות תשובה ואיך להתחזק וכו' אבל עכשיו כשמתו מוטל לפניו, עכשיו בתוך ה"שלשה ימים". עכשיו אינו עת של "השקפה" ולא עת של "מוסר" ולא של "דרשה" ולא עת של חיפוש תשובות. עכשיו היא עת .....לבכות. יש רק לבכות. ומי שקשה לו להרגיש את הכאב הנורא שישתמש בכח הדימיון שלו. לו ח"ו הדברים הנוראים היה קורה לו בעצמו ולמשפחתו. לבכות על המתים המרובים. לבכות על הפחד הנורא לפני מוות המתקרב.

לבכות על פצועים ומעונים.
 לבכות על אלה שנחטפו ונמצאים בידי אלה שלא זוכים לתואר אדם אלא פרא אדם. (זה איום ונורא)
 לבכות על יתומים אלמנות אחים הורים השכולים.
 לבכות על ההעדר המרובה על הידיעה.
 לבכות על אמהות (ומשפחות) ששולחים יקיריהם ללחום בלי בטחון שיראו פניהם עוד בחיים.
 לבכות על נדודי שינה לכל אלו שלא יודעים מה ילד יום.
 לבכות ולבכות ולבכות
 ובוודאי עלינו להתפלל מקירות ליבנו על אחינו בני ישראל הנתונים בצרה.
 ובוודאי עלינו ללמוד תורה הקדושה בהתמדה.
 ובוודאי עלינו לעשות תשובה מעומק הלב.
 אבל.. שלשה לבכי.
 עת לבכות.

הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א

הרב שליט"א נשא דברי חיזוק והתעוררות בעקבות המצב, להלן דבריו המלאים:
 אנו נמצאים מצב שגם אנחנו המבוגרים לא זוכרים כזה תקופה קשה בהרגשה כאילו אנחנו חסרי אונים ע"ז כתוב לאין אונים עצמה ירבה.
 אבל זה מתחיל עם תחילת הפסוק שאדם מאמין באמונה שלימה שהנותן ליעף כח אז הוא יכול להמשיך שלאין אונים, שאדם נמצא בהרגשה של אין אונים הוא יכול לקבל עצמה ירבה, איך אבל אני מקבל את העצמה ירבה, ע"י שאני עושה דברים שמקשרים אותי למצב של היום.
 המצב של היום הוא שכל אחד מבין שאין עוד מלבדו, כל אחד מבין שהדברים שקרו פה זה דברים שכל מי שרק לא סוגר את העיניים בצורה הכי חזקה מבין שכמו שבסוכות היינו עם בורא עולם, אז גם כאן הקב"ה אומר זה אני זה אני, **חשבונות שמיים אנחנו לא מבינים אבל זה אני.**
 אנחנו צריכים להבין שברגע שאדם שומע כל מיני סיפורים שבעצם מבהילים אותו כי הוא לא יודע מה יהיה.
 אבל כשאדם מתקשר להקב"ה, התקשורת להקב"ה זה ע"י שמבקשים ממנו מדברים אליו ומחזקים את האמונה את ההרגשה שמי שנותן לי כל הזמן את הכח ללכת לקום בבוקר, ללכת, הוא גם יתמוך בי ויעזור לי לעבור את התקופה הקשה הזאת.
כשאדם חי עם הרגשה הזאת הוא יכול להתגבר על הפחד, פחד זה דבר ששומעים סיפור אז אני מרגיש פתאום אין אונים, הקב"ה מביטח לאין אונים עצמה ירבה, אבל זה אם אני חי את ההרגשה הזאת שהכל זה מאיתו יתברך שלנו.
התפקיד שלנו, של ההורים זה לחזק את הילדים, ברגע שהאבא או האמא מקבלים על עצמם את התפקיד שאנחנו תפקידנו כרגע לחזק, לחזק אחד את השני, לחזק את המשפחה, אז הקב"ה נותן כוחות, ברגע שאני מקבל על עצמי תפקיד ואני מבין שזה התפקיד שלי אז הקב"ה נותן כוח למלאות את התפקיד.
 אבל קודם כל אני צריך להחליט שזה התפקיד שלי כרגע, אז הדבר העיקרי הפעולות שאנחנו צריכים לעשות, להחדיר בעצמינו שאנחנו מבינים שאם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר.
 כל מה שאדם מתחזק אם זה בשמירת שבת קודש לימוד הלכות שבת קודש שזה אות ברית ביני וביניכם. וזה שאדם מתקשר ומחזק את השבת הוא מחזק את האות ברית ביני וביניכם ואז האדם מקבל כוחות ותעצומות.
 דבר שני מי שמקשר בינינו לבורא העולם זה הפה הקדוש, נשתדל לשמור עליו שהפה יהיה נקי, **שהפה נקי התקשורת עם בורא עולם היא אחרת, וכשאדם שומר על הפה זה גורם לו להרבות אהבה בין אחד לשני להרבות חסד.**
 כשאדם מרגיש אני עושה משהו להוריד את מידת הדין שמתוחה כל כך זה נותן לבן אדם הרגשה טובה, הרגשה פנימית שבאה בהרגשה רוחנית שאנחנו לא יכולים להבין אותה, אבל זה מציאות, יש אנשים שמוסרים את עצמם בשביל לעשות חסד, הכל הם עושים, בגלל שהנשמה שבתוכם שמחה עם זה.
 נרבה באהבה אחד לשני, בחסד בשמירת השבת קודש, בשמירת הפה, ובשמירת קדושת בית כנסת, בית מקדש מעט.
 ונתפלל לבורא עולם **אנא השם חוס ורחם על שארית עמך ישראל**, וכשאנחנו מתפללים לבורא עולם, אנחנו לא יכולים להבין אז כמה נחת זה גורם לבורא עולם, הוא יתן לנו את הכח להתגבר על כל הפחדים והחששות, ונזכה בעזרת השם לביאת משיח צדקנו בקרוב, אמן.

דברי חיזוק

הרב שליט"א נשא דברי חיזוק מיוחדים בעקבות המצב הקשה השורר בארה"ק: בשמים מזכירים לנו את אימת הדין של ימים נוראים, ידוע שהושענא רבא זה זמן החיתום, והמהירות של הדברים מעוררת אימת הדין נפשי תבחיל, ודאי שאם היינו מתפללים יותר טוב והיינו מתקנים יותר טוב ואז היינו יכולים למנוע את זה, אבל מה ניתן עכשיו לעשות. דבר ראשון צריך לדעת כי אנחנו אומרים כל יום בתפילה 'כי הוא לבדו פועל גבורות עושה חדשות בעל מלחמות' צריכים להכניס את המשפט הזה לאוזניים 'כי הוא לבדו בעל מלחמות' לדעת שכל הסיפורים והשמועות ששומעים 'זה טשטוש' כי הוא לבדו - הקב"ה לבד מנהל את כל המלחמות.

ששומעים את כל הסיפורים והעובדות, מה היה ואיך קרה ואיך הם הצליחו ואיך הם לא הצליחו, זה קצת מערער את האמונה והביטחון, אבל כשחושבים במהלך אמיני לדעת שהכל הכל בהשגחה פרטית כל מקום לאיפה הוא צריך להגיע, למה הוא קיבל את המקום הזה, ולמה הוא נכנס למקום הזה, הכל בהשגחה מכוונת, אז הבני-אדם יותר שלווים, לדעת שהכל מנוהל בדקדוק כל דבר לאיפה הוא צריך להגיע, וזה גם סיבה גדולה להצלה.

חז"ל אומרים 'ה' צבקות עמנו משגב לנו אלקי יעקב סלה' וכו' שלוש פסוקים לעולם לא יהיה ז' מפך פסוק זה, כך כתוב במדרש ומובא בכמה מקומות. כמה שבן - אדם יתחזק יותר באמונה ובטחון זה סיבת ההצלה. וכן שיר של פגעים 'יושב בסתר עליון', חז"ל קבעו הפרק הזה מונח בו' כי בי חשק ואפלטוהו, כמה שבן אדם יתחזק יותר באמונה ברורה זה סיבת ההצלה שלו, ולכן הוא נקרא השיר של פגעים שהוא מציל מכל מיני פגעים, אפי' רשע כשהוא בוטח בהקב"ה אז הבטחון מהווה את סיבת הצלה.

רק מן הנכון להגיד אותו במתון וישוב הדעת ולהשיג לב מה אומרים, חלילה אם יש צרה להגיד שיר של פגעים זה סיבת ההצלה והביטחון, וכן מקובל מהחזו"א כשיש אזעקה וכדו' לומר במתון שיר של פגעים.

אבל וודאי צריך להשיג - לב במה להתעורר, דבר ראשון עצם הדבר שזה קורה בשבת, ודאי שהשבת תובעת את שמירתה, רח"ל יש חילול שבת בפרהסיא אז השבת תובעת 'שבת'.

אבל אין זה סיבה לפטור את עצמינו, וידוע דברי הט"ז שאנו רגילים לומר (בברכת השכיבנו) בנוסח אצלינו כתוב 'ושמור צאתינו ובואנו לחיים ולשלום', בט"ז כתוב שבעצם בשבת לא היו צריכים לומר 'ושמור' כיון שהשבת שומרת, אמנם הט"ז אומר שאנחנו לא מוחזקים לשומרי שבת בדקדוק לכן אנחנו כן אומרים 'ושמור', אז ודאי שהתביעה נמצאת גם עלינו שאנחנו ג"כ צריכים להתחזק בשמירת שבת. הזכרתי כמה פעמים שצריכים להתחזק בשמירת שבת בהכנסת שבת שלא יהיה בצמצום, וידועים דברי היעירות דבש שמי שלא לומד הלכות שבת אז ודאי שהוא נכשל בחילול שבת, אם זה במוקצה דרבנן, 'ודבר דבר' או דברים אחרים, או לפעמים גם יכול להיות 'בורר' מלבן הרבה מלאכות ששכיחים.

כל אחד צריך לדאוג שבני הבית גם יזהרו כל אחד בבית שלו ללמוד הל' שבת בדקדוק כמה שלומדים יותר אז נזהרים יותר, וזה ודאי שאם זה קורה בשבת אז ודאי שהשבת כאן מדברת, ולצערינו רבו רומסי השבת וכל דבר שבקדושה בפרהסיא, ואל לנו להנות ממעשיהם לכה"פ בשבת.

עוד חלק שרגילים לומר שאפילו אם בעוונותינו הרבים אנחנו לא זכאים אבל כשעם ישראל מקיים 'כבוד שמים' כמו שצריך זה גם סיבת ההצלה.

בתנא דבי אליהו כתוב שפעם אליהו הנביא ראה מלאך שהולך עם עגלות טעונות באף וחימה לשונאיהם של ישראל, אז הוא לימד אותו ואמר לו כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים 'אמן יהא שמיה רבא' בכל כוחם זה עוצר את כל הגזירות. אנו מדברים כאן אחרי ראש השנה אחרי יום כיפור כבר נחתמו הגזירות, אבל יש עוד דברים שיכולים לעצור אותם, 'כבוד שמים', מה הפשט כבוד שמים, אפשר ללמוד מזה הכבוד של הבתי מדרשות, הכבוד של בתי כנסיות הכל זה כבוד שמים, מה שאז לפני כמה שנים (בתחילת הקורונה) עוררו על הנושא שלא לדבר דברים בטלים, לא לדבר בפלאפונים בתוך בית הכנסת, אולי לצערינו זה התרופף הנושא הזה קצת, זה דברים שצריכים חיזוק, הם יכולים להיות סיבת הצלה.

אבל הכוונה כבוד שמים מתוך הכרה אמיתית 'עם זו יצאתי לי תהילתי יספרו' לכבד את הקב"ה באמת, לבקש על כבוד שמים. הקב"ה יעזור ויציל אותנו מכל הצרות ונזכה במהרה לגאולה שלימה, אמן.

הגאון רבי ישראל אולמן שליט"א

דברי חיזוק במעמד נעילת החג

במעמד נעילת החג, כאשר החלו להגיע השמועות על האסון הנורא, נשא הרב שליט"א דברי חיזוק מיוחדים בעניני השעה, כאשר בסיום דבריו הזכיר, שלאחר מלחמת יום כיפור, היה לציבור הכללי הרגשה מאוד חזקה וברורה שאי אפשר לבטוח בצבא וכו', ובאותו

הזמן רבים חזרו בתשובה [אז נפתח ארגון אל המקורות, ועוד], וגם כעת תפילתנו שעם כל המצב הקשה, יהיה מכך תועלת להשיב יהודים לאביהם שבשמים.

עצרת תפילה

הרב שליט"א הורה לקיים עצרת תפילה מרכזית בביהמ"ד משכנות יעקב, בהוראת הרב שליט"א, נאמרו בעצרת התפילה סדר י"ח פרקים שנתקן על ידי אביו הגרש"ז אולמן זצ"ל בזמן מלחמת המפרץ, ואלו הן:
ג, יג, כ, כב, לג, לה, מד, מו, סה, עט, פ, פג, צא, צד, קב, קכא, קל, קמב.
[הפרקים המודגשים נאמרו חזן וקהל פסוק בפסוק, ושאר הפרקים נאמרו יחד על ידי כל הקהל]
לאחר מכן אמרו חלקים מתפילת אבינו מלכנו כל פיסקא חזן וקהל, ותפילת אחינו כל בית ישראל.

תהלים בשבת קודש

הרב שליט"א נשאל האם יש לומר תהלים בשבת קודש, והשיב שפשיטא שיש לומר, כיון שזה מצב של סכנה, כיון שישנם חיילים רבים שנמצאים במצב של סכנה מיידית, ועל כן יש לומר כרגיל פרקי תהלים ותפילת אחינו כל בית ישראל.

הכנעה

בשבת קדש התקיים קידוש של חתן בראשית, הרב שליט"א נשא דברים בענייני השעה, ועורר על כך שהקב"ה רוצה לראות שאיננו מרגישים כחי ועוצם ידי, ולא דווקא על הצבא וכו', **אלא כל אחד כלפי עצמו צריך לראות להיכנע יותר לפני הקב"ה.**
הרב שליט"א הוסיף, שבראש השנה ויום כיפור זה זמן שאנו צריכים להיות בהכנעה לפני הקב"ה, וכנראה לא היינו מספיק בהכנעה לפניו, ולכן הקב"ה הביא עלינו כזה אסון, כדי שניכנע מפניו.
הרב שליט"א הביא עוד, שמרן הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל דיבר בלוייתו של הגאון רבי משה גפן זצ"ל שהתקיימה למחרת יום הכיפורים, ואמר, שכנראה היה חסר בכפרה של יום כיפור. כעין זה כעת, כנראה היה חסר בהכנעה של הימים הנוראים.

עצרת תפילה נוספת

הרב שליט"א הורה לגבאים לקיים עצרת תפילה נוספת בשבת או במוצאי שבת, כאשר בסופו של דבר הוחלט לקיים את עצרת התפילה במוצאי שבת בשעה 10:00 בערב.

מִרְוֹן הַמִּשְׁגִּיחַ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי אַבְרָהָם פּוֹלֵק שְׁלִיט"א

מָה לַעֲשׂוֹת כְּשִׁישׁ קֶטְרוּג?

לְהַתְחַזֵּק בַּהֲנַחְגָּה שֶׁל "הוּא עִם הַשֵּׁם וְהַשֵּׁם עִמּוֹ"

מִתּוֹךְ שִׁיחָה מִיּוֹחַדֶּת שֶׁמֶסֶר מוֹרִינוּ הַמִּשְׁגִּיחַ שְׁלִיט"א בְּמוֹצָאֵי ש"ת לְבַחֲרוֹרֵי הַיְשִׁיבָה הַקָּדָה

הֵנָּה עֲבַרְנוּ אֶת הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים ר"ה יו"כ מֵאוֹת אֲלָפֵי אֲנָשִׁים עָשׂוּ תְּשׁוּבָה וּבִקְשׁוּ סְלִיחָה, הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וּש"ת, יָמִים רְצוּיִים לִפְנֵי הַשֵּׁי"ת, וְעַדִּינִי יֵשׁ תְּבִיעָה יֵשׁ קֶטְרוּג עַל עַם יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ טַעֲנָה עֲלֵינוּ, מָה אֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת כְּשִׁישׁ קֶטְרוּג בְּמָה נִיתֵן לְהַתְחַזֵּק?

הַרְמַב"ם מְלַמֵּד אֶתְנוּ יִסּוֹד גָּדוֹל שִׁישׁ קֶשֶׁר בֵּין הַדְּבָקוֹת שֶׁל בְּנֵי אֱלֹהִים בְּשֵׁם יִתְבָּרֵךְ לְבִין הַהֲשִׁיגָה שֶׁל הַשֵּׁם עַל הָאָדָם, כִּלְשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּסִפְרֵי מוֹרָה נְבוֹכִים ח"ג "וְהָאִישׁ הַשָּׁלֵם בְּהִשְׁגָּתוֹ אֲשֶׁר לֹא יִסּוֹר שְׁכָלוֹ מֵה' תְּמִיד תִּהְיֶה הַהֲשִׁיגָה בּוֹ תְּמִיד" יֵשׁ הַנְּהַגָּה שֶׁל הַקַּב"ה שְׁבִזְמָן שֶׁהִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם אִיתּוֹ אִזְ לֹא יִקְרָה לוֹ כְּלוּם, וְאִיִּךְ יֵשׁ הִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם עֲלָיו? מִבְּאֵר הַרְמַב"ם "וְהַרְשׁוֹת נִתְּנָה לָךְ אִם תִּרְצֶה תִּחְזַק הַדִּיּוּק הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְאִם תִּרְצֶה לְהַחֲלִישׁוֹ מַעֲט מַעֲט עַד שֶׁתִּפְסַקְהוּ תַּעֲשֶׂה, כִּשְׁתַּפְּנָה מִחֲשַׁבְתֶּךָ לְמַאֲכָל צָרִיךְ אִם לַעֲסֹק צָרִיךְ כִּבְר פִּסְקַת הַדִּיּוּק הַהוּא אֲשֶׁר בֵּינָךְ וּבֵין ה' וְאִיִּךְ עִמּוֹ אִזְ וְכֵן הוּא אִינוֹ עִמָּךְ". **לּוֹמְדִים מִכָּאֵן דְּבַר נִפְלֵא שִׁישׁ מוֹשֵׁג בַּהֲנַחְגָּה "הוּא עִם הַשֵּׁם דְּבַק בּוֹ וּמֵאֲמִין בּוֹ וְהַשֵּׁם עִמּוֹ מִשְׁגִּיחַ עֲלָיו" וְאִם הוּא לֹא עִם הַשֵּׁם ח"ו הַשֵּׁם לֹא עִמּוֹ**. וְכִמּוֹ שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ אֹמֵר "שְׁוִיִּתִּי הַשֵּׁם לְנִגְדֵי תְּמִיד כִּי מִיָּמִינִי בִּלְאֻמוֹת" כְּלוֹמֵר בְּמָה שֶׁאִנִּי שֵׁם לְנִגְדֵי וְאִנִּי פוֹנֶה מִחֲשַׁבְתִּי מִמֶּנּוּ וְכֵאִילּוֹ הוּא יָד יְמִינִי אֲשֶׁר לֹא יִשְׁכַּחַה הָאָדָם, לָכֵן לֹא אֲמוּט - לֹא אֲפוּל" מִכֵּיוֵן שֶׁהִיִּתִּי דְּבֹק כָּל הַזְּמָן בְּמִחֲשַׁבָּה לְשֵׁם יִתְבָּרֵךְ לֹא אֲמוּט. **לָכֵן בְּמִצְבִּים כָּאֵלֶּה רְגִישִׁים שְׂרוּאִים שִׁישׁ קֶטְרוּגִים בְּשָׁמַיִם סִימָן הוּא שִׁישׁ טַעֲנָה אֲלֵינוּ**, וְאַחַד הַטַּעֲנוֹת הֵם שֶׁאֲנַחֲנוּ לֹא מִסְפִּיק חוֹשְׁבִים עַל הַשֵּׁם עַל בִּיטְחוֹן בְּשֵׁם וְלָכֵן הַשֵּׁם מִתְרַחֵק מֵאֲתָנוּ. וְאִזְ כִּשֶּׁהֵשֶׁם מִתְרַחֵק יִכּוֹל לִהְיוֹת כָּל מִינֵי צָרוֹת ה"י. אֲבָל עִם הַבְּנֵי אֱלֹהִים עִם הַשֵּׁם אִזְ הַקַּב"ה לֹא רָחוּק מִמֶּנּוּ אֵל עִמּוֹ וְשׁוֹמֵר עֲלָיו.

וְכֵן בְּפִירוּשׁ הַרְמַב"ם עַל אִיּוֹב פֶּרֶק ל"ג "לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו" זֶה כְּתוּב מִפְּרֹשׁ עֲנִין גָּדוֹל בְּעִנִּין הַהֲשִׁיגָה, כִּי הָאֵל יִשְׁגִּיחַ וְיִשְׁמֹר אֲנָשִׁי מִן הָאֲנוּשִׁי, **וּמִן הַטַּעַם הַזֶּה יִשְׁמֹר אֶת הַצַּדִּיקִים כִּי כֹאשֶׁר לָבֶם וְעֵינֵיהֶם תְּמִיד עִמּוֹ כֵּן עֵינֵי ה' עֲלֵיהֶם**" עַד כִּי חֲסִיד הַגִּמּוּר הַדְּבַק בֵּה' תְּמִיד וְלֹא יִפְרֹד וְכִפִּי קִרְבָּתוֹ לְהַדְּבַק בֵּה' יִשְׁתַּמֵּר שְׁמִירָה מַעֲוֵלָה וְלֹא יִגְרַע צַדִּיק, וְהַרְחוּק מִן הַקַּל בְּמִחֲשַׁבְתּוֹ וּבְמַעֲשָׁיו אֲפִילוֹ לֹא יִתְחַיֵּב מִיָּתָהּ יִהְיֶה מְשׁוּלַח וְנִעְזָב לְמַקְרִים, לּוֹמְדִים מִכָּאֵן שְׂדַעַת הַרְמַב"ם שֶׁאִם הוּא מֵאֲמִין וְחָשׂ אֶת הַרְגֶּשֶׁת הַשֵּׁם עֲלָיו אִזְ הוּא יִשְׁתַּמֵּר שְׁמִירָה מַעֲוֵלָה. וְאִם לֹא ח"ו יִהְיֶה נִתּוֹן לְמַקְרִים כְּלוֹמֵר שִׁישׁ קֶשֶׁר הַדּוּק בֵּין הָאֲמוּנָה בְּהִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם לְבִין הַהֲנַחְגָּה שֶׁל הַקַּב"ה אִיתּוֹ.

הֵנָּה לְמַדּוֹ מִכָּאֵן שִׁישׁ הַדְּדִית בֵּין הִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם עַל הָאָדָם לְבִין הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הָאָדָם. אִם הוּא עִם הַשֵּׁם מִחֲשַׁבְתּוֹ דְּבֹקָה בְּשֵׁם וּמִרְגִּישׁ שֶׁהַקַּב"ה מְנַהֵּג אוֹתוֹ וְהוּא עוֹשֶׂה הַכֹּלל בְּשִׁבְלֵוֹ אִזְ הַשֵּׁם עִמּוֹ וְשׁוּם דְּבַר לֹא יִכּוֹל לְהִיזָק לוֹ. **וְזֶה עֲצָה לְמִצְבִּים כָּאֵלֶּה לְהַתְחַזֵּק בְּבִיטְחוֹן בְּשֵׁם וּלְהַחֲדִיר אֲצִלְנוּ שֶׁהַכֹּל תִּלּוֹי בְּרִצּוֹן הַשֵּׁם וְאִין לְהַתִּיַּאֵשׁ גַּם כִּשְׁנִרְאָה שֶׁהַמִּצְבָּ קֶשֶׁה וּמִדְּכָה כִּי הָעֵינָיו הַמִּצְבָּ הָרוּחָנִי שֶׁל הָאָדָם.!**

לָכֵן כִּשְׁנִדּוּעַ עַל גּוֹדֵל הָאֶסּוֹן אֲמָרוּ תַּהִלִּים וְלָמָּה לֹא הִתְחַזְּקוּ בְּלִימוּד בְּאוֹתָהּ עַתָּה. כִּי סִפֵּר תַּהִלִּים זֶה סִפֵּר שְׂמִדְרִיךְ אוֹתָנוּ וּמִחְנֵךְ אוֹתָנוּ לְהֵאֲמִין בְּשֵׁם וּלְתִלּוֹת הַכֹּל בְּקַב"ה. כָּל פֶּרֶק וְכָל פֶּסוּק בְּתַהִלִּים זֶה מִקְשֶׁר אוֹתָנוּ עִם הַקַּב"ה מְגַדִּיל אֲצִלְנוּ אֶת הַתְּחוּשָׁה שֶׁהַקַּב"ה מְנַהֵּג אוֹתָנוּ וְעוֹשֶׂה הַכֹּל, וּמִמִּילָא הַקַּב"ה יַעֲזוּר לָנוּ כִּי מִי שֶׁאִם הַשֵּׁם עִמּוֹ. וְלָכֵן כְּשִׁישׁ צָרָה אוֹמְרִים תַּהִלִּים אִף שֶׁת"ת כִּנְגַד כּוֹלֵם אֲבָל כִּיּוֹן שֶׁסִּפֵּר תַּהִלִּים מִקְשֶׁר אוֹתָנוּ כָּל הַזְּמָן לְהַשִּׁי"ת וּמַעֲזוּר אוֹתָנוּ וּמִחְנֵךְ אוֹתָנוּ לְהַרְגִּישׁ אֶת דְּרֹכֵי הַשֵּׁם לָכֵן בַּעַת צָרָה אוֹמְרִים תַּהִלִּים, וְכִשְׁבִּנֵּי אֶת מִתְקָרֵב לְשֵׁם וּמֵאֲמִין יוֹתֵר בְּהִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם גַּם הַקַּב"ה עוֹזֵר לוֹ.

לְפַעֲמִים הַקַּב"ה מְבִיא דְּבָרִים קָשִׁים כְּדִי שֶׁבְּנֵי אֱלֹהִים יִתְחַזְּקוּ בְּהִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם וּבְבִיטְחוֹן וְנִגִּיד לְעַצְמֵנוּ "שְׁוִיִּתִּי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד לָכֵן לֹא אֲמוּט". וְנִקּוּוֹה שְׁבִזְכוֹת זֶה יִנְצְלוּ כּוֹלֵם וְיִהְיֶה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה וְשֶׁהַקַּב"ה יִרְחַם עֲלֵינוּ.

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת נח תשפ"ד

לימודי המבול

תוכן

א' - לימודי התורה / א

ב' - לימודים של אימה / ג

ג' - לימודים של שמחה / ו

התשובה היא, שהפסוק בא ללמד אותנו את התכלית שלשמה עשה הקב"ה את הנפלאות הללו. הוי אומר: זכרו את הנפלאות אשר עשה למען תכלית זו של זכירתן. זכירת הנפלאות היא שלמות מצד עצמה, וזו התכלית שלשמה עשה ה' את הנפלאות. וככל שמרבה האדם לקיים "זכרו נפלאותיו", כך שכלו מתעלה ומתרומם, והוא קונה עוד ועוד שלמות בנפשו.

יש דברים רבים שכלולים בציווי לזכור את נפלאות ה', ואם היינו רוצים לקיים את הפסוק הזה כראוי, היינו יכולים לעסוק כל חיינו במצוה זו בלבד, כי יש די והותר נפלאות שיכולות להעסיק את מחשבותינו ללא הפסקה. לכן כדאי להתרגל לקיים את הפסוק הזה, ולהקדיש זמן לחשיבה אודות נפלאותיו של הקב"ה, ובלימודים שכל אחת מהן אמורה ללמד אותנו.

עולם של "יהי"

אם אתם מתכוונים לנסות לקיים מצוה זו, למה שלא תתחילו בפלא הראשון והגדול מכולם - בריאת העולם יש מאין. "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים" פירושו שלא היה כלום - לא חלל, לא אוויר, לא מולקולות - "אין" פירושו העדר מוחלט. רק רצונו יתברך ודברו המציאו את הבריאה כולה. פירוש הדבר הוא שהבריאה כולה תלויה ועומדת אך ורק על דברו, ורק זה מה שגורם לעולם להתקיים.

זהו רעיון כל כך כביר, שבכוחו לשנות את כל צורת ההסתכלות שלנו על העולם. משמעותו של הרעיון הזה היא, שכל מה שרואים בעולם הזה הוא אך ורק רצונו יתברך. איננו רואים "חומר" - החומר הזה הוא רק ביטוי של דבר ה' שאמר "יהי". הציבור היקר שיושב כאן - אתה, אתה ואתה, וגם אני - אנחנו יושבים אחד

א' - לימודי התורה

הרובוט החרדי

הבה נפתח בפסוק אותו אנחנו אומרים מידי בוקר: "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה" (תהילים קה, ה). כל יהודי שמתפלל - אם הוא מגיע בזמן לתפילה - אומר את הפסוק הזה. זה מודפס בסידור אז אנחנו אומרים את זה. השאלה היא האם אנחנו חושבים על מה שאנחנו אומרים? כבר התרגלנו לדקלם פסוקים, ואנחנו אפילו לא חושבים על מה שהם באים ללמד אותנו.

כיום יש מדי הרבה קהילות המורכבות מרובוטים חרדים. בשעת בוקר מוקדמת, חמישים רובוטי בשר ודם מגיעים לבית הכנסת, ובשעה 6:30 בדיוק ניתנת האות, והם מתחילים להתנועע ולדקלם מילים. כעבור 45 דקות הם מסיימים, ובכך הם קיימו את חובת השחרית היומית. מה הם אמרו - איש אינו יודע. כמה דעת הם קנו בזמן הזה - איש אינו יודע.

אבל אנחנו הרי לא אומרים את המילים רק כדי לצאת ידי חובה, ולכן יהיה זה הגיוני אם נקדיש זמן כדי ללמוד את המילים שאנחנו אומרים. למילים הנ"ל יש חשיבות מיוחדת, שכן הן מלמדות אותנו מצוה חדשה, מצוה שרובנו מעולם לא שמענו אודותיה עד כה: המצוה של "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה".

נפלאות עם תכלית

אם נתבונן מעט בפסוק הזה, מיד נשאל את עצמנו את השאלה הבאה: מדוע כתוב "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה"? לכאורה מילים אלו נראות כמיותרות, כי אם מדובר ב"נפלאותיו", בוודאי שהוא עשה אותן. מדוע נוספו שתי המילים הללו?

מול השני, מה אנחנו רואים? איננו רואים אנשים. אנחנו רואים דבר ה'.

ולא רק אנחנו, אלא החומר על כל צורותיו, כל תופעה הקיימת בטבע הבריאה, הכל הם רק גילויים של הבורא יתברך. אז בעודכם הולכים ברחוב וזוכרים את הציווי של "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו", אתם מתחילים לחשוב על כך שכל אבן, כל עץ, כל פיסת מדרכה, כל אלו אינם אלו סימנים וגילויים של הבורא. מה שאנחנו רואים כאן זה רק רצונו. אין שום חומר - החומר אינו אלא דמיון. המציאות האמיתית היא אך ורק השי"ת, וכל השאר קיים רק במחשבתו של הבורא.

המן הטוב הזה

אך כל זה הוא רק הראשון מבין נפלאותיו של ה'. יש עוד דברים רבים כל כך הכלולים ב"זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו", ועלינו לזכור את כולם. האם הקדשתם אי פעם מספר דקות - כמה דקות על השעון - כדי לחשוב על המן? נניח ואתם הולכים ברחוב, לכיוון הרכבת התחתית, או שאתם עושים את דרככם לבית הכנסת - מה שזה לא יהיה. יש לכם כעת הזדמנות לומר לעצמכם: "מכאן ועד סוף הרחוב, אני עומד לחשוב על המן שהוריד הקב"ה לעם ישראל במדבר". שמעתם פעם על רעיון מוזר שכזה? אדם פוסע ברחובות ברוקלין, ובמשך רחוב אחד, בכל פסיעה ופסיעה, הוא חושב על המן שאכלו ישראל במדבר. אף אחד אחר אינו חושב על כך. רק יהודי אחד בודד בברוקלין - שזה אתה - מקיים כעת את הציווי הגדול של "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו".

אכן, המן הוא נושא גדול ורחב מכדי לסיים אותו במהלך הליכה כה קצרה - יש מדי הרבה על מה לחשוב, מדי הרבה דברים שלומדים מזה. המן מלמד אותנו "כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יְחִיָּה הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יְחִיָּה הָאָדָם". איננו חיים על לחם אלא על מוצא פי ה', ואם ה' אמר שנחיה על ידי המן, אנחנו נחיה על ידי המן.

הלחם אינו מספק לנו שום תזונה. מדוע שהלחם יחיה אותנו? זהו נס, ותו לא! הקב"ה גזר שהלחם יהפוך בגופנו לחומרים הנדרשים לגוף כדי להתקיים - אלפי חומרים מסוגים שונים! מזון הוא נס! ולכן מי שמרגיל את עצמו לחשוב על המן, חושב בזה לא רק על הנס שארע במדבר, אלא על הניסים שמתרחשים ברגע זה בגופו.

וימתקו מי הברז

אם תרצו לחשוב על המן גם מחר - זה מצוין. אך אם תרצו לגוון, אפשר לנסות לחשוב על דבר נוסף.

למחרת, בעודכם עושים את אותה הדרך, אמרו לעצמכם כך: "מכאן ועד סוף הרחוב, אני עומד לחשוב על כך שכאשר משה רבינו השליך את הענף אל תוך המים המרים, מיד התרחש הנס של 'וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם' (שמות טו, כה)".

כשחושבים על הנס הזה, כיצד המר הפך למתוק, לאט לאט אנחנו מזכירים לעצמנו שהמים שלנו אינם שונים מאותם המים. מהיכן מגיעים אלינו המים? הם מגיעים מהאוקיינוס, וכידוע, מי האוקיינוס אינם ראויים לשתייה, הם מרים מדי. אולם הקב"ה עושה נס וממתק עבורנו את מי האוקיינוס.

כיצד זה קורה? הקב"ה ברא את השמש באופן כזה שהיא מאדה את מי הים, ובתהליך האידוי, המלח נשאר בים ואינו מתאדה, וכך נשארים רק מים מתוקים, שמתאדים והופכים לעננים, שמהם מגיע אלינו הגשם. זה אותו נס כמו שהיה במרה! "וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם"! אם תחשבו על הדברים לא רק פעם אחד, אלא תחזרו על כך עשרות או מאות פעמים, יתכן ותתרגלו בכל פעם שאתם שותים כוס מים, לומר בקול רם: "אה! וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם! כמה מתוקים הם מי הברז של העיר ניו יורק!"

זכרונות מצרים

ברגע שתתחילו להתרגל לקיים את הפסוק הזה, אפשר לנצל כל דקה בחיים לקניית שלמות הנפש. איננו צריכים אף פעם לבזבז זמן. גם כשאתה עומד ברכבת התחתית, או חוזר בידך ברצועה המשתלשלת מהתקרה - עצום את העיניים וחשוב על יציאת מצרים. שמור היטב על הארנק, כי האיש שעומד לידך לא חושב על יציאת מצרים אלא על הוצאת הארנק מכיסך. יד אחת ברצועה ויד אחת על הכיס, ואתה ממשיך לחשוב על "לִמְעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ".

אף פעם לא חשבת על הנושא הזה, סתם כך באמצע היום? הקב"ה מכנה אותנו "בְּנֵי בְּכֹרֵי יִשְׂרָאֵל", והוא גילה זאת באמצעות הניסים הגלויים שעשה למעננו. האם אתם מבינים איזו השפעה כבירה יש למחשבות הללו על שכל האדם? זה הופך אותו לאיש אחר, כי שכל חדש פירושו אדם חדש.

מה אנחנו משיגים באמצעות תרגול יומיומי של "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו"? ראשית כל, אנחנו מקיימים מצוה שאף אחד אחר אינו מקיים, ובכך אנחנו מיוחדים ומרוממים בעיני ה'. מלבד זאת, אנחנו קונים בנפשנו הבנה של ניסי ה' והלימודים שעלינו ללמוד מהם.

הימים הפכו לרדודים משום שהעולם התכסה במים. היתה זו מהומה אדירת ממדים בעולם כולו.

שכבות של גבי שכבות של חומר נפרסו על פני האדמה באותה עת, אחת אחרי השניה, ברצף מהיר ביותר. בני אדם ובעלי חיים נקברו בכמויות גדולות. להקות ענק של דגים נלכדו לפתע והתאבנו. איך זה שבימינו מוצאים מאות אלפי דגים מאובנים יחד? על פי רוב, דגים אינם הופכים למאובנים כשהם מתים, מכיוון שהם נאכלים על ידי דגים אחרים, והם מתכלים. אבל באותו זמן הם נלכדו באופן פתאומי. ברד של מינרלים ירד מהשמים ופגע בהם, וכך הם התמוססו במהירות ונקברו תוך דקות ספורות.

עידן הקרח

זה מסביר ממצאים שהתגלו בסיביר - אלפי ממותות קפואות שהשתמרו בקרח במשך אלפי שנים. ממותה היתה כמו פיל ענק, גדולה יותר מהפילים של היום, והיא צרכה כמות גדולה ביותר של דשא מדי יום. כאשר גילו את הממותות והוציאו אותן משכבת הקרח שבה הן היו קבורות, התגלו בגופן צמחים טריים שהן אכלו באותו היום. גם הבשר שלהם היה טרי, והכלבים שהצטרפו למשלחת שגילו את הממותות, התנפלו על הבשר וטרפו אותו. בחלק מהמקרים, אפילו גלגלי העיניים שלהם היו שלמים.

כיצד אירע דבר כזה? כיצד מתו אלפי הממותות באופן פתאומי ובבת אחת? זה קרה עקב שינוי פתאומי באקלים - כפור גדול שירד על אזור מגוריהם. אנחנו יודעים מהתורה הקדושה שבתקופה שקדמה למבול, בכל העולם כולו שרר אקלים אחד, מתון עדין, ועשבים צמחו בשפע גם בחלקים הצפוניים ביותר של העולם. זו הסיבה שחיות אלו נלכדו בהמוניהן בקרח, משום שהן לא מתו בהדרגה כפי שבדרך כלל קורה, אלא כתוצאה מכפור פתאומי שירד עליהם, ולכן הם הוקפאו במהירות והשתמרו במשך אלפי שנים, כהוכחה למה שקרה באותה תקופה.

ב' - לימודים של אימה

זכרונות קדומים

עברו אלפי שנים מאז המבול, וכיום נושא המבול נשכח על ידי יושבי תבל. אפילו אצלנו, העם היהודי, הנושא הזה מוזכר פעם בשנה בקריאת התורה. אבל זה לא מספיק. קריאת התורה נועדה כדי לחזק את

ככל שאנחנו מרבים לחשוב על הנושאים הללו, אנחנו מתקנים ומשלימים את שכלנו, ויוצרים בקרבנו שכל של תורה.

זכרונות המבול

כל מה ששמעתם עד כה היה רק הקדמה לנושא העיקרי שלנו. אחת הנפלאות הגדולות ביותר שכלולות ב"נפלאותיו אשר עשה" - הנפלאות שעשה כדי שנזכור אותם, מסופרת בפרשת השבוע - הלא הוא המבול, שמחה את כל היצור אשר על פני האדמה. אין ספק שמבין כל הנפלאות שברא ה' בעולם, המבול היה אחד המקרים הגדולים ואיומים ביותר שהתרחשו אי פעם.

אבל אם אף אחד אינו חושב על זה, ויוצא שהמבול היה לשווא ח"ו. איך אפשר לתת לאירוע כביר שכזה ללכת לאיבוד?! העולם כולו התמלא במים! איזה דבר מדהים! הימים הפכו לרדודים בעקבות תהפוכות בטופוגרפיה של כדור הארץ, והמים נשפכו החוצה, וכיסו את היבשות.

זה קרה פעם אחת ויחידה בהיסטוריה. "ויגברו המים" - לפתע החלו מי תהום לפרוץ החוצה, ויחד עמם פרצה גם לבה רותחת מאלפי הרי געש שהתפרצו באותה העת, וירקו מתוך בטנם נהרות של לבה רותחת. בימינו מצאו החוקרים אלפי הרי געש לשעבר, וזוהי תופעה שאינה קיימת בימינו - שאלפי הרי געש יתפרצו כאחת.

תיאוריות המבול

יש לדעת כי המבול לא כלל את כדור הארץ בלבד. יש מדען בשם וליקובסקי שכתב ספר בשם 'עולמות מתנגשים', שבו הוא מציג תיאוריה יפה שאין צורך לדחותה. הוא פיתח תיאוריה לפיה בשלב מסוים בהיסטוריה, חלק מכוכבי הלכת התקרבו לכדור הארץ - כמובן שזה היה מכוון, הקב"ה הוא זה שתכנן את הדברים כך - ומשכו את כדור הארץ אל מחוץ למסלולו הקבוע סביב השמש, והפרעה זו גרמה לתהפוכות רבות בטבע העולם.

כמובן שאינכם חייבים לקבל את התיאוריה של וליקובסקי, אבל מסתבר מאוד שהיתה איזו מהומה שבה השתמש הקב"ה כדי לזעזע את התפקוד הקבוע של העולם, שכן דברים כגון אלו אינם מתרחשים באופן טבעי. מה שלא היה, העולם עבר תהפוכות שכמותן לא נראו, מבריאת העולם ועד אז, ומאז ועד עתה. העמקים הפכו להרים והרים הפכו לעמקים.

ברמה הכי פשוטה, הבה נתבונן בשנים מתוך אותם לימודים רבים שאותם מצפה התורה שנלמד.

האחיינים והאחייניות של נח

במשך אותה שנה שנה ובני משפחתו הצטנפו בתוך התיבה, הם היו עסוקים בלחשוב. אמנם היו להם עוד הרבה עיסוקים אחרים, שכן היה עליהם לטפל בבעלי החיים שהיו יחד איתם בתיבה, אולם בד בבד הם חשבו לעצמם: "מה מתרחש שם בחוץ? מה קורה לבני דודינו כעת? ומה עם הדודים והדודות? והאחיינים והאחייניות?" בכלל אלו שמתו במבול היו הרבה בני משפחה! "ומה עם שכנינו וידידינו?"

הם ידעו היטב מה עוברים כל אלו שנשארו בחוץ, והם שוחחו על כך. הם היו מודעים לעבירות שבני אותו הדור היו עסוקים בהם, וכעת הם חזו בתוצאות של מעשים אלו. המים ירדו בזעף, הציפו את הכל, ולא היה לאן לברוח. אפילו ההרים הגבוהים ביותר התכסו במים בסופו של דבר.

היה זה מחזה מחריד. אילו היתה ניתנת להם האפשרות להביט מבעד לחלון התיבה, הם היו רואים בני אדם נאחזים בחפצים ונאבקים על חייהם, אבל הם אינם מצליחים לעמוד אל מול המים המגברים והולכים. והיו אלו מים רותחים! האנושות הולכת ונמחית מעל פני האדמה כעונש על עוונותיהם! איזה אסון!

תכלית העונש

ויושבי התיבה למדו את העונש הזה. במשך שנה שלימה, בעוד המוות משתולל בחוץ, נח ובני משפחתו למדו את המאורע האיום והנורא הזה, כיצד האנושות כולה הולכת ונשמדת. הם ישבו והתבוננו על כך שיש דין ויש דיין, וכי החוטא ישא באחריות על חטאיו וייענש עליהם.

העולם של ימינו שכח את היסוד הזה. היום ערך הענישה הלך לאיבוד לגמרי. כשמישהו מבצע פשע, זו רק שאלה של ההישג התועלתני של הענישה. באוניברסיטאות יש ועדות שיושבות ודנות במטרה הראיה לענישה. האם היא אמורה להיות "גורם מרתיע"? או שמא מטרת הענישה היא "שיקום" או "החזרה"? מה שזה לא יהיה, זה הפך לנושא לדיון וויכוח, ותוך כדי הוויכוחים, הערך העצמי של הענישה הולך לאיבוד, והמין האנושי מאבד את ההבנה הפשוטה שיש עקרון בסיסי של אחריות מהותית לעבירה.

הזכרונות הללו, לעורר אותם ולחדד אותם, אבל לשמוע אותם פעם בשנה ואז לשכוח מהם? היתכן? וגם כאשר אנחנו שומעים את הפסוקים הללו מהבעל קורא, האם אנחנו שמים לב למה שכתוב שם, או שמא מחשבותינו נתונות לשאלה מי יקבל "שלישי", או איזה הערינג יגישו ב"קידוש" שייערך בבית הכנסת? וביתניים, המסר שאנחנו אמורים לקחת מהסיפור הזה הולך לאיבוד.

אך זאת עליכם לדעת, כי בימי קדם, בדורות שבאו בעקבות המבול, המבול היה נושא לשיחה והתעניינות אצל כל באי עולם. קטסטרופה בקנה מידה שכזה עשתה רושם כביר על כל העמים כולם. אבות ואמהות שוחחו על כך עם ילדיהם, סבים סיפרו על כך לנכדיהם. היה זה נושא לשיחה שדנו בו רבות בכל בית.

זו הסיבה שבכל העולם כולו התגלו אזכורים עתיקי יומין למבול - בכתבים עתיקים, על גבי קירות של "מקדשים" קדומים, ועל אנדרטות למיניהם. הם נמצאים בשני צידי האוקיינוס האטלנטי, ואפילו אצל העמים הנורדיים בצפון הרחוק ואצל יושבי האיים הדרומיים, יש כל מיני סיפורים אודות המבול. יש ספר שקיבץ את התיעודים הללו מכל רחבי הגלובוס, ואם תרצו, יום אחד אצטט לכם מתוכו. זה נמצא בכל רחבי העולם! וזאת משום שהמבול עשה רושם חזק ומתמשך על האנושות.

חומר למחשבה

וזו היתה תכלית המבול. בכלל "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה" הוא, שהתכלית של המבול היתה כדי שיזכרו אותו. המטרה היתה להותיר רושם על שכלנו, וליצור אצלנו דרכי חשיבה מסוימים. וזה אכן הצליח! אנשים היו יושבים וחושבים על סיפור המבול, וזה שינה אותם. במשך דורות רבים, אנשים היו משתנים בעקבות זכרון המבול ולימוד הלקחים שלו.

לחשוב על המבול - זה נשמע כמו רעיון מקורי למדי, הלא כן? אז אולי יום אחד, כאשר אתם יושבים באוטובוס ואין לכם מה לעשות, נניח ששכחתם לקחת עמכם ספר ללמוד בדרך, הקדישו דקה או שתים לחשוב על המבול.

למען האמת, יידרשו כמה וכמה נסיעות כדי להקיף את הנושא הזה. יש אינספור לימודים שאפשר ללמוד מהמבול. אין ספק שאם הביא על העולם קטסטרופה בסדר גודל עצום שכזה, היו לו כוונות רבות לכך. אבל

התורה!" במילים אחרות, בוז לתורה, בוז לקב"ה. וכך זה היה בכל מקום.

מלחמת ה'

"היהודים באירופה הכריזו מלחמה נגד ה'" - כך התבטא הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל. "וכעת ה' הכריז מלחמה נגדם. לכן הוא שולח נגדם את צבאותיו". כך אמר ר' אלחנן על הצורך ימ"ש.

ר' אלחנן ידע על הישיבות הקדושות. הוא ידע יותר טוב מכם שהיו תלמידי חכמים גדולים וצדיקי עליון באירופה. אבל הוא גם ידע שבני הישיבות ורבניהם היוו טיפה מן הים של יהדות אירופה, ולא היה מי שישמע להם.

אין הכוונה שכל היהודים היו מחללי שבת. אך גם אצל אלו ששמרו שבת, כשרות וכל שאר מצוות התורה, ליבם כבר לא היה שלם עם דרכם של ראשי הישיבות, דרך התורה הקדושה.

כשהנוער מנהיג

ילדיהם הם אלו שהובילו את המחנה. אני זוכר כיצד היינו יושבים ומזמרים זמירות שבת, אבל הקולות שלנו טבעו בקולותיהם של הנערים והנערות שהתכוונו לעלות לארץ ישראל. הם הבעירו מדורות בשבת קודש, אכלו נבלות וטרפות, והשליכו מאחורי גוּם את כל יהדותם. היה זה דור חדש, והם התכוונו להתיישב בארץ ישראל! אה! יישוב הארץ! עליה! זה מה שהיה חשוב להם. שבת - לא חשוב. תפילין - לא חשוב. מקווה - לא חשוב.

ובעירה באירופה נשארו הזקנים, ללא דור ההמשך. אז למרות שהם המשיכו לשיר זמירות שבת, ליבם היה עם בניהם. כך הוא טבעם של הורים - כשהבנים עוזבים את התורה, ההורים מאבדים את התלהבותם לתורה.

עם ישראל באירופה הפסיק לשמור שבת. הוא הפסיק להניח תפילין. הוא הפסיק הכל. היה באירופה מרד גדול נגד השי"ת. הם התקלקלו יותר ויותר, עד שלבסוף אמר הקב"ה: "די! אני הולך לשים לזה קץ!"

אבל יהודים לא מעוניינים לדבר על כך. זהו נושא לא פופולרי, וממילא אנשים אינם לומדים את הלכה. כל אלו שנרצחו בשואה נהרגו ללא הועיל, כי אף אחד

העונש ביסודו הינו חובה מצפונית. המצפון חייב להרגיש שלחוטא מגיע עונש. כמובן שאנחנו גם מעוניינים שהחוטא יכלא בבית הכלא למען בטיחותנו, אבל לא זוהי הסיבה העיקרית לעונש. כאשר האנושות מטילה עונש על החוטא, יותר מכל הסיבה לכך היא שרָשָׁע הוא דבר בלתי נכון, שיש להתייחס אליו ולגמול לו בהתאם. אנחנו בעצם משמשים רק כשליחים של הקב"ה, שמתעב את החטאים והפשעים תיעוב גדול ביותר. החטא הוא רָשָׁע! התנהגות בלתי נכונה היא רעה! זה מה שהעונש בא ללמד אותנו.

כיום, התפיסה שהמבול בא ללמד אותנו איננה, והעולם כולו סובל מכך. כבר אין מושג של רע ורָשָׁע, ואין ערך לענישה. איזה מבול? למי כלל אכפת מזה? מי חושב על דברים כאלה? המושג "רָשָׁע" איבד את העוקץ שלו, וזה גורם להתמוטטות החברה מכל עבר. האנושות כולה סובלת מכך.

סוס כפָּרד אין הבין

איני מדבר כעת רק על הגויים. גם שומרי התורה שכחו את היסוד שמלמד אותנו המבול, שה' אינו מוותר לעושי רשעה. כיצד יתכן שרק לפני חמישים שנה, הקב"ה הביא מבול על עם ישראל באירופה, ואנחנו מגיבים לכך כפי שסוס היה מגיב. עונש? לא ולא! זה לא יתכן!

למרבה הצער, גם החרדים לדבר ה' חוששים לפתוח את הפה. אף אחד אינו מוכן לומר את האמת הפשוטה, שהשואה היתה מבול שהביא עלינו ה' מפני חטאינו. היהודים באירופה למדו לשנוא אידישקייט. לא כולם, אבל היו כל כך הרבה מהם, שזה הפך לגלגל של שנאת התורה.

יש ספר שנקרא "פנקס חובאשאב", שמתאר את העיירה חובאשאב שבאירופה. בספר יש תמונה שצולמה בשנות השלושים, שבה נראית תהלוכה ברחובות העיירה, שבה התושבים היהודים נושאים שלט ארוך, אורכו כאורך הרחוב, שעליו נכתב: "נידער מיט דער קלירקליזם" - "בוז לקלירקליזם". "קלירקליזם" הכוונה הרבנים, מוסד הרבנות. אתם שומעים? שלט גדול הפרוס בגאון ברחובותיה של עיירה יהודית, הקורא: "בוז לרבנות!" "בוז לשומרי

מערכת תורת אביגדור זקוקים לעזרתכם.

לפרטים נא ליצור קשר

ey@torasavigdor.org | 02-9665295

יש לו שבר בעמוד השדרה ר"ל, האם "אופס!" יספיק?
החטא הוא קטסטרופה! זהו אסון כל האסונות!

זו היתה אחת מכוונותיו יתברך בהביאו את המבול על הארץ, ומטרה זו אכן הושגה. אין כל שאלה שהמבול הפך את עולמנו לטהור יותר. וככל שנרבה אנחנו לחשוב ולהתבונן בדברים, ככל שנרבה לקיים את הציווי של "זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה" ולזכור שהחטא ממית אסון על העולם, כך נביא יותר ויותר לקיום תכליתו של המבול.

ג' – לימודים של שמחה

הלימוד השני

כפי שאמרתי בתחילה, בכוונתי לגעת בשנים מתוך הלימודים החשובים שלימד אותנו המבול, אך למען האמת אני קצת חושש לדבר על הלימוד השני, מחשש שזה יעמעם את הלימוד הראשון ויאפיל עליו, ויגרום ליסוד החשוב שלמדנו על הקטסטרופה שבחטא, ועל המבול שהוא מביא – להישכח. אבל מכיון שאנחנו אוהבים לדבר על דברים משמחים – אני רוצה שמישהו יצא מכאן כשהוא מדוכא – אזכיר את הלימוד השני, השמח יותר, וכולי תקוה שלא תניחו לדברים להאפיל על הלימוד הראשון.

הלקח השני והחשוב מאוד שנח ובני משפחתו למדו הוא, להרגיש עד כמה שפר עליהם גורלם שהם זוכים להיות בתיבה – כמה מתוקים ונעימים הם החיים בעצמם! בני אדם שרק אתמול חיו חיים נטולי דאגות והלכו על קרקע מוצקה – מסיימים את חייהם ברגעים אלה. "גם אנחנו היינו יכולים להיות שם! אבל לא, אנחנו חיים וקיימים!" אלו היו המחשבות שהעסיקו אותם במשך שנים עשר חודשי: "אה! אילו חיים מתוקים!"

הם גילו שלא צריך גלידה כדי להיות מאושרים. אין גם צורך בטיולים וריגושים, כי הריגוש הגדול ביותר הוא החיים בעצמם. ההנאה הגדולה ביותר, התענוג העז מכל, הלא הוא – לחיות!

כמה חבל שהאנושות שכחה את הדבר הפשוט הזה, ולכן כולם מתפשלים את הדובדבן שמעל הקצפת, ולא מבינים שהחיים הם הדובדבן והקצפת גם יחד.

הרופא החמדן

מתי האדם קולט את זה? רק כשהוא חווה "מבול" בזעיר אנפין בחייו האישיים, כגון התראת שווא

אינו לומד מזה דבר. אף אחד אינו משתנה כתוצאה מכך. אפילו רבים מבין ניצולי השואה, אלו שהיו במחנות וחוו את כל הזוועות, לא למדו דבר ממה שהם עברו.

אחת הסיבות

אכן, אין מי שיעז פניו לטעון שהוא מבין את כל הסיבות שהביאו לשואה – ובוודאי שאני לא אעשה כן; חס ושלום שאומר דבר כזה! אבל אני בהחלט מבין שזהו אחד ההיבטים של מה שאירע לעם ישראל. אין כל ספק שהשואה כללה בתוכה תשלום גמול לכל אלו שמרדו בה' באלימות ובארסיות; אילו לא באה השואה והם היו ממשיכים הלאה בדרכם, אין ספק שהתוצאות היו גרועות מכפי שניתן להעלות על הדעת. אין כל ספק שזוהי אחת הסיבות.

אלא שלימודי התורה ודרכי חשיבתה הם כל כך רחוקים משכלנו, שאף אף אחד אינו רוצה לגלות את הסוד הגדול, שהקב"ה מעניש את החוטאים. זהו סוד כל כך גדול, שזה נמצא בכל מקום בתנ"ך. לא רק במבול, אלא בכל רחבי התנ"ך, היסוד הזה חוזר על עצמו שוב ושוב, וזה אולי אחד המאפיינים הבולטים ביותר בתנ"ך. "וְאִם תִּמְאָנוּ וּמְרִיתֶם תִּקָּב תִּאָּכְלוּ" (ישעיה א, כ).

קטסטרופת החטא

אולם נח ומשפחתו כן השכילו ללמוד את הלקח המכוון. הם למדו שכאשר המציאות היא "מְלֶאכָה הָאֲרֶץ חָמָס" – העונש בוא יבוא. הם התבוננו במעשיהם של בני הדור שקדמו למבול, בחטאים ובתועבות שבהם הם היו עסוקים, והבינו את הסיבה שהביאה למבול. הם לא השלו את עצמם שהמבול הגיע במקרה, שאולי זוהי תופעה, שמפעם לפעם הטבע משתולל בצורה קיצונית, וכי האנושות נפלה קרבן לכוחות איתני הטבע. סוג הדיבורים הללו לא היה קיים בימי קדם, כי כולם הרגישו את נוכחותו של הקב"ה, והם הבינו שלכל דבר יש סיבה, ושום דבר אינו קורה מאליו.

זה היה ההישג הגדול של המבול. הוא נועד כדי ללמד את המשפחה שממנה עמד העולם להיבנות מחדש, שהחטא זה לא רק דבר רע, אלא קטסטרופה מוחלטת. בני משפחתו של נח שיצאו מן התיבה כעבור שנה, הרגישו בעצמותיהם שהחטא הוא אסון נורא. אי אפשר לחטוא ולומר: "אופס, סליחה על העבירה". לא! זה לא הולך ככה. אדם שנפל ושבר את גולגולתו ל"ע, האם הוא יכול לפטור את הענין ב"סליחה"? ואם

חרטה ליום אחרון

כמה חבל שהאנושות אינה חווה את האושר הזה. יש אנשים, אנשים רבים, שבהתקרב קיצם, מתחילים לחשוב מחשבות כגון: "מדוע לא ניצלתי את זמני כדי ללמוד יותר?" היה צדיק אחד, שכאשר הוא שכב על ערש דווי, ביכה את הדקות היקרות שבהן הוא ביטל תורה. צדיק נוסף בכה כך: "מדוע לא התייחסתי לקרובי משפחתי בצורה יפה יותר? למה לא התקשרתי אליהם בשיחת חוץ מפעם לפעם? שכחתי מקרובי משפחתי משום שהייתי עסוק בענייני". אנשים נוטים להתחרט על כל מיני עניינים.

אך עליכם לדעת שיש חרטה אחת יסודית, שכל האנושות תרגיש, והיא: "מדוע לא נהייתי מהחיים?" כאשר מתקרבים רגעי האחרונים של האדם, הוא מביט אחורה על חייו וחושב: "למה הייתי טיפש כל כך? הראש שלי היה עסוק בכל כך הרבה דאגות שווא ועניינים שטותיים". לפתע מכה בו ההבנה שהחיים מלאים בתענוגות אין קץ, אבל הוא אפילו לא התחיל להנות מהם. האושר הרב הטמון בעצם חיי השגרה מכה בו באחת, והוא משחזר את כל הרגעים היפים שהיו לו. "למה לא נהנתי מאותם ימים שמחים?"

תענוגות החיים

היו ימים רבים שבהם אכלת שלוש ארוחות משביעות, והיית יכול להנות מכך. כמה ימים היו שבהם גופך תיפקד כראוי, ויכולת להתפנות ללא כל קושי? תפקוד המעיין ומערכת השתן הוא נס עצום! כל כך הרבה לילות ישנת שינה עריבה ומתוקה על מיטתך. היו ימים רבים שבהם נהנית מבריאות איתנה, ויכולת לנשום נשימות עמוקות בלי לאמץ את ריאותיך הדואבות. כל כך הרבה ימים שבהם לא חווית כל כאב.

ומה עם הימים בהם היית מסוגל ללכת ללא קושי? ללכת! איזה תענוג! יכולת התנועה היא אחד הדברים המשמחים ביותר שיש. שתית מים מפעם לפעם? שתיית מים היא אחת הפעולות המענגות ביותר הקיימות בעולם! ומה עם כח הראייה? לראות זה תענוג! פשוט לשבת ולהביט דרך המצלמות המשוכללות שבהן חנן אותך ה', מצלמות שמסוגלות להתמקד על ראייה מרחוק, ומיד משנות את תפקודן לראיה מקרוב. והמצלמות הללו מצלמות תמונות ללא הרף. איזה תענוג גדול!

החיים מלאים בהנאות, אלא שאיננו שמים לב אליהן עד שאנחנו עומדים על סף איבודן, עד שמגיע

הגורמת לו לדאגה רבה. לדוגמא, יהודי קובע תור לרופא מומחה, בעקבות ממצאים מחשידים שהתגלו אצלו. הוא נכנס למרפאה בלב הולם, ובעודו ממתין בחדר ההמתנה, הדוקטור עובר בחדר, שמח ועליז לנוכח החדר המלא במטופלים - כל מטופל פירושו הרבה כסף - ולכן הוא שרוי במצב רוח מרומם. הוא פונה אל מיודענו ושואל: "ידידי, מדוע קדרו פניך? הכל בסדר?"

"תלוי בתוצאות הבדיקות", עונה הפציינט.

הרופא מנופף לעברו בחביבות ונכנס לחדרו. לא משנה מה תהיה התוצאה, הוא עומד להרוויח ממנה. את התשלום הוא יקבל בכל מקרה.

הבדיקה מתבצעת, אך התוצאות אינן מתקבלות מיד. האיש לא ישן בלילות. הוא לא מסוגל לאכול. הוא מתוח ודאוג, עד שאחרי עשרה ימים הוא מקבל שיחת טלפון מהרופא, המודיע לו בחגיגות שהבדיקה תקינה לחלוטין, והכל בסדר אתו.

שמחה בת עשר דקות

או ווה! זהו, האיש הזה כבר אינו זקוק לנופש. לפני מספר שבועות הוא החל לתכנן חופשה בפלורידה או בקליפורניה, אבל כעת זה מיותר לחלוטין. ברגע זה ממש הוא חי את הנופש. הוא יוצא לרחוב ומרגיש שכל העולם שלו. הוא הולך על גבי עננים. ליבו שר בקרבו, ועכשיו הוא שם לב עד כמה השמים יפים, כמה יפה הרחוב, וכמה יפה המדרכה. העולם כולו עטוף במעטה של תפארת, הלא היא תפארתם של החיים בעצמם, והאושר הרב הטמון בהם. לחיות! איזה תענוג גדול! כעת הוא מתחיל להעריך את מה שיש לו - לפחות למשך עשר דקות. בעשר הדקות הקרובות הוא יהיה אדם מאושר.

מאורעות מעין אלו מביאים תועלת גדולה לאדם. הם פוקחים עוורים ומראים לאדם את האושר שנמצא מול עיניו. מי שחי את החיים בלי להעריך את השמחה הגדולה הטמונה בהם, מאבד במו ידיו את ההזדמנות הנפלאה שניתנה לו. נמצא שכל התראת שווא כמו זו שתוארה, היא למעשה מתנה נפלאה עבור האדם, שכן היא מזכירה לו להנות מהחיים כל עוד הם מתנהלים על מי מנוחות.

כך הרגישו נח ובני משפחתו בשעה שיצאו מהתיבה: "מזל טוב! אנחנו חיים!"

כולנו מברכים את הברכה הזו מדי בוקר, ומוודים לה' על כך שהוא "רוקע הארץ על המים". האם חשבתם על כך שהברכה הזו קצת מוזרה? להודות לה' בכל בוקר על כך שאנחנו הולכים על קרקע מוצקה? למה צריך להזכיר את זה בכל יום? התשובה היא שאנחנו מזכירים את זה **לעצמנו**. אנחנו אלה שצריכים תזכורת. זוהי הנאה כל כך גדולה, וכמה חבל שאנחנו מאבדים חלק גדול כל כך משמחת החיים שלנו, מהחיות ומהאושר שאנחנו אמורים להרגיש, רק בגלל שאיננו משכילים ללמוד את הלקח הגדול אותו למדו נח ובני משפחתו.

התיבה היתה ביתם למשך שנה. במשך שנה תמימה, הם היו כלואים בתיבה שנשאה אותם על מים רבים, והם ציפו יותר מכל לסיומו של המבול הנורא, לרגע שבו יזכו שוב לתענוג הגדול של חיים נורמליים. הם כמו לאפשרות הפשוטה ללכת על גבי קרקע מוצקה.

הייחול הגדול

הם חיכו וציפו לדבר הזה. התורה חוזרת על כך שוב ושוב: "וַיִּתֵּל עוֹד" (ח, י), "וַיִּתֵּל עוֹד" (ח, יב) - כי ככל שחלפו הימים והשבועות, כמיהתו של נח להנאה הגדולה של הליכה על גבי אדמה יבשה, הלכה וגברה, הלכה והעצימה.

עד שלבסוף זה קרה. הם יצאו מהתיבה עם שמחת החיים גדולה מאין כמותה. והתלהבות זו שהמה יצאו מהתיבה - היא היא הלימוד הגדול שלימד אותנו המבול. "ברוך ה'! אנחנו זוכים שוב ללכת על קרקע מוצקה! מזל טוב! מזל טוב!"

סיפרתי בעבר את הסיפור אודות הגה"צ רבי משה רזנשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת לומז'ה. פעם הבחין המשגיח בבחור שהיה נראה עצוב ומדוכדך. ניגש אליו המשגיח, תפס אותו בדש מעילו, לקח אותו הצידה, ואמר לו בזה הלשון: "מזל טוב! אשריך! כולם צריכים לקנא בך!", וכך הוא המשיך לדבר אליו במשך חצי שעה. הבחור הביט במשגיח, ממתין לשמוע את הבשורה הטובה שטרם היה מודע לה. "מזל טוב! מזל טוב!" חזר המשגיח חמש או שש פעמים. מה קורה כאן? עד שסוף סוף הסביר המשגיח: "מזל טוב! אתה חי!" זה היה ה"מזל טוב" הגדול.

"מזל טוב" עצמי

המבול היווה תזכורת אדירה לכך שעלינו לאחל תמיד **לעצמנו** "מזל טוב" גדול. כל אחד צריך לומר לעצמו: "אשריך שאתה חי! הלא יום יבוא וכבר לא תהיה כאן, אז למה שלא תהנה מכל שניה שאתה

המבול, כאשר מלאך המוות כבר דופק בפתח. אבל אם נחכה עד אז, זה יהיה קצת מאוחר מדי מכדי להנות מהדברים הללו.

ההנאה העוצמתית ביותר

אולם כל אלו הם רק פרטים - ללכת, לראות, לנשום וכו' - אמנם פרטים גדולים וחשובים, אבל זה אינו הכל. מבין כל ההנאות שאנו חווים בחיינו, ישנה הנאה אחת, הנאה מקיפה ועוצמתית. ההנאה הגדולה ביותר שניתן למצוא היא ההנאה שבחיים בעצמם!

אין עוד הנאה גדולה כמותה! זו הסיבה שאילו היתה ניתנת לאדם היכולת לבחור כל הנאה שהיא, כל מה שהוא רק יעלה בדעתו, בתנאי שיוותר על חיו, אך אחד לא יסכים. אין מי שיעשה שטות גדולה שכזו. כי בסופו של דבר כל אחד מבין שהאושר האמיתי טמון בחיים בעצמם.

הידיעה הזו טמונה עמוק בתוך נפש האדם. היא עמוקה כל כך עד שהיא הופכת לכמיהה הגדולה והעוצמתית ביותר שלו. בספרות הקדומה קיימים תיאורים מעוררי חמלה אודות נסיונותיהם של בני אדם לפצח את סוד החיים, ולזכות לחיי נצח. יש כל מיני אגדות אודות אנשים שחיפשו מעיינות קסומים שמימיהם יקנו להם את היכולת לחיות לעד, או עובדי אלילים שהתחננו בפני אליל כזה או אחר שיעניק להם את המתנה הגדולה הזו. שוב ושוב אנו מוצאים שיותר מכל רצון אחר, האדם משתוקק לחיות על פני האדמה.

ויש לזה סיבה. הקב"ה ברא את עולמו כעולם מתוק, הרבה מעבר לכל סוג אחר של מתיקות שניתן להעלות על הדעת. אין מושג של יום בלתי נעים. עצם העובדה שזכית לפתוח את העיניים ולקום לעוד יום חדש - הרי שזכית לחוויה המענגת ביותר בעולם. היכולת לפסוע ברחוב ולראות אור יום - ולא משנה אם זה יום מעונן או שטוף-שמש - זהו האושר הגדול ביותר.

רוקע הארץ על המים

אבל היות ואנו נוטים להתעלם מההנאה הגדולה שמספקים לנו החיים בעצמם, ומתעצלים מלהקדיש לכך מחשבה, הקב"ה דאג לספק לנו תזכורת אחת גדולה ביותר. כמובן שהיו סיבות רבות למבול, אך אין ספק שאחד הלימודים הגדולים שהמבול נועד ללמד אותנו הוא "רוקע הארץ על המים" - האושר הגדול הטמון בעצם היכולת ללכת על פני האדמה, לנשום ולחיות חיים תקינים.

שלוש פעמים ביום: "ולמקללי נפשי תידום, ונפשי כעפר לכל תהיה".

אי אפשר לתאר את גודל מעלתו של הנעלבים ואינם עולבים, של מי שפוגעים בו והוא אינו מגיב. הקב"ה יתן לו שלמות הנפש. הוא יתן לו אושר בעולם הזה, ושכרו מובטח לו מן השמים, וכמו שאמרו חז"ל: "אמר רבי אילעא, אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה" (חולין פט, א).

מלבד זאת, זה טוב לבריאות. פעמים רבות אנחנו שומעים אודות אדם שנפטר לפתע פתאום. האמנם? האם הוא היה חולה? הלא עד כמה שידוע לנו הוא היה בריא לחלוטין! התשובה היא, שאנשים אינם מבינים שהוא נפטר בגלל מריבה עם אשתו, אבל את זה לא כותבים במודעות האבל. רוב רובם של מקרי השבץ שנגרמים כתוצאה מהתרגשות יתר, באים בעקבות מריבות וויכוחים. הוא אמר משהו לאשתו, והיא לא עמדה בזה. הוא התרגז על איזה ענין, והיא לא עמדה בזה. אני מכיר יהודי שומר תורה ומצוות שנהג להתעלל מילולית באשתו, והיא נפטרה. כשהיא שכבה על ערש דווי, הוא בא וביקש ממנה מחילה, אך היא אמרה שהיא אינה יכולה למחול לו. ואני מבין אותה לחלוטין. הוא היה איש מושחת. אמנם שומר תורה ומצוות - אבל מושחת. ישנן גם נשים שהרגו את בעליהן, לא באמצעות כלי נשק אלא דרך הפה. אחר כך, כשהיא באה לתבוע את דמי ביטוח החיים מחברת הביטוח, אף מילה מהענין הזה אינה מוזכרת. היא בוכה. על מה את בוכה? הלא את בעצמך הרגת אותו! כנראה שהביטוח לא היה גבוה מספיק. על זה היא בוכה.

אלו ששותקים - הם החכמים. מנהל בנק, גם אם מישהו צעק עליו והעליב אותו - הוא ימשיך לשמור על שתיקה. לעומת זאת, כשאתה יוצא מהמשרד ופוגש את המנקה, הוא יתרגז גם אם הוא חושב שהסתכלת עליו בצורה מוזרה. לכן הוא נשאר מנקה. צריך ללמוד איך לספוג עלבונות בלי להשיב בחזרה. ולכן, התשובה לשאלה כיצד להגיב לחמות על הערתה הפוגעת היא: למחוק את זה - לא רק מהפה, אלא גם מהזכרון! מי שנוהג כך הוא חכם! לעומת זאת, מי שממשיך לחשוב על זה, יוצר בעצמו פצע חס ושלום - פצע בריאות, בכבד, במעיין - אין לדעת היכן הדבר הזה יפגע בו חלילה. יום אחד הפצע הזה עלול לפרוץ החוצה ולגרום לטרגדיה גדולה חס ושלום. ולכן השותק הוא החכם - לא רק מבחינה רוחנית אלא אף מבחינה גשמית. מי שמוחק את זה כליל הוא אדם חכם ושקול.

כאן? נהנה מהחיים כפשוטם - נתענג על הרגע הזה. אל תניחו לדקה לעבור מבלי לשמוח בה! כל שניה שבה אנו נושמים והלב שלנו פועם, כל רגע שאנחנו בהכרה והמוח שלנו מתפקד כראוי, כל רגע כזה הוא רגע של אושר ושמחה!

כעת נשוב למצוה של "זכרו נפלאותיו אשר עשה" - לזכור את הנפלאות שעשה ה' במטרה שנזכור אותם. בכלל הנפלאות הגדולות הכלולות במצוה זו, אסור לנו אף פעם לשכוח את אסון המבול. אנחנו הולכים ברחובה של עיר וחושבים: "אה! איזו הנאה! כמה טוב לי שאני חי! כמה שאני נהנה ללכת על גבי קרקע מוצקה! מה יכול להיות יותר טוב מזה?"

כמובן שאנחנו מקפידים לא לשכוח את הלימוד הגדול של אסון החטאים, שגם אותו למדנו מהמבול. מעתה ניזהר יותר במעשינו. ניזהר לא לפעור את הפה נגד אחינו. נקפיד לא להסתכל איפה שלא צריך להסתכל. מעתה נפחד יותר מהעבירה. אולם בד בבד, לא נשכח את הלימוד השני, ונמשיך לחשוב ולהתבונן: "אני חי! אני נושם! הלב שלי פועם, ואני ממשיך ללכת על פני האדמה!" אין שום הנאה בעולם שתשווה להנאה הגדולה הזו!

שבת שלום ומבורך!

שאלה:

אני כלה, ותפיתי בעצמי את שמלת הכלה שלי. כאשר חמותי לעתיד ראתה את השמלה, היא העירה שהשמלה עשויה מבד זול ופשוט. דבריה פגעו בי מאוד - כיצד עלי להגיב?

תשובה:

אענה באמצעות תשובה שעניתי על שאלה דומה. יהודי עני שעמד לפני חתונת בתו, הדפיס הזמנות לחתונה, וכאשר חתנו לעתיד ראה את ההזמנות, הוא העיר: "אלו הזמנות פשוטות, עם הדפסה רגילה, ללא אותיות בולטות". האיש נפגע מאוד! חתנו היה בחור נחמד וטוב, וככה הוא פוגע בו? השווער התקשר אלי ושאל אותי כיצד עליו להגיב. כיצד להגיב? באמצעות חוסר תגובה! אמרתי לו שהנה נקרתה בפניו הזדמנות נהדרת לקיים הלכה למעשה את הבקשה שאותה הוא מבקש מאת ה'

כניסת שבת ב"ב 5:41

יציאת שבת ב"ב 6:39

פרשת נח

גיליון 72

שנה ב'

תשפ"ד

משלחן גבוה

חידושי תורה באגדה ובהלכה
מהרב הגאון ר' אלעזר יועץ קופל זצ"ל

פרשת נח

נח לא התפלל על בני דורו שישובו בתשובה

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ כֹּן כָּל בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חֲמָס וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ"

המפרשים שואלים כיון שהיה נח צדיק כמו שהעיד עליו הכתוב, למה לא התפלל על בני דורו שיחזרו למוטב, כמו שמצינו באברהם אבינו שמיד שהודיעו הקב"ה את הפורענות של סדום שהיו רשעים גמורים, התפלל עליהם?

וביאור בעלי התוספות (וכן ברבינו בחי) שנח ידע שקיום העולם יכול להיות רק בעבור עשרה צדיקים, אבל באי התיבה היו רק שמונה, נח ואשתו ושלושת בניו ונשי בניו, ולכן לא היו ראויים שינצל הדור בשבילם. **ומ"מ בזוהר** (חדש) נאמר שהקב"ה תבע מנח שהיה לו להתפלל, וכל העכבה של בניית התיבה "בגין דתבעי רחמין על עלמא", ומשום כך קראו הקב"ה 'דעיא שטיא' עיי"ש. מבואר החיוב על הצדיקים להתפלל על בני דורם. ואע"פ שנח הוכיח את בני דורו שיחזרו למוטב כמו שאמרו חז"ל, מכל מקום לא סגי בזה אלא היה לו גם להתפלל עליהם שיחזרו למוטב ושתוכחתו תתקבל.

היונה בדבריה ביטלה את ה'חמס' של דור המבול

"עלה זית טרף בפיה" (ח, יא)

פירוש רש"י: מדרש אגדה לשון מזון, כלומר אמרה היונה לנח [בגמרא עירובין יח, א] איתא: אמרה לפני הקב"ה [היו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידו בשר ודם]. ועד היום היא השירה של היונה כדאיתא בפרק שירה.

מבואר בזה, שעדיף שיהיו המזונות 'מרורין כזית', היינו שאינם בריח ואינם במידה מספקת כראוי, אלא בצמצום ובדוחק עד שהם משולין למרור, והעיקר שיהיו בידו הקב"ה, מאשר שיהיו 'מתוקין כדבש' בריח ובמתקנות בצורה קבועה ומסודרת, בידו בשר ודם.

והנה במדרש תנחומא (תצוה ה') אמרין ש'היונה הביאה אורה לעולם'. **וביאר מן הגר"ש אלישיב זצ"ל** (מובא בלקוט יוסיף לקח) שהאורה שהביאה לעולם, היא בתפילתה שפרנסתה לא תהיה מבשר ודם אלא ישירות מהקב"ה. בדבריה ביטלה ביטול מוחלט את התפיסה שהיתה מקובלת בעולם שלפני המבול. עד אז "מלאה הארץ חמס" והתעלמו לגמרי מהתלות בהקב"ה כמבואר בפסוקים, ואילו היונה מכריזה שאינה רוצה כלל ליהנות מבשר ודם. אפילו לא ממזון כשר, ואף לא מידיו של איש צדיק תמים כנח. היא מעוניינת לקבל את מזונותיה רק מידיו של הקב"ה, ולא מאף אדם אחר.

וזה משמעות דברי חז"ל "היונה הביאה אורה לעולם" שעל כל אחד ואחד להרגיש קשר עם הקב"ה, שמקבל את מזונותיו אך ורק מידו הרחבה, וכדאמרין בכתובות סז, ב' א"ל אטו מדידהו קאכילנא?! מדרחמנא קאכילנא שנאמר עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעיתו' ופרש"י שם "בעתו. הכל לפי מה שהוא צריך, כל יחיד ויחיד לפי לימודו".

חינוך - חברים טובים

מִן הַגֵּרָא"מ שֶׁן זצ"ל נשאל ע"י אברך שבנו נכנס לעול מצוות, מה עליו לקבל, השיבו שיקבל על עצמו להתרחק מחברים רעים ולבחור רק חברים טובים. וכך ידוע שמרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל נהג לומר שההשפעה של חברים היא חמורה ביותר, במיוחד בגיל הנעורים.

הגה"צ **רבי יעקב גוטמן זצ"ל** היה מעורר את תלמידיו עם מה שכתב ה"חיי אדם" בצוואתו אודות הזהירות מהתחברות לחברים רעים. וזה לשון הצוואה (הודפסה אחרי פטירתו בשם "בית אברהם"): "וכאשר הייתי בן י"ד שנים ונסעתי לשיבות, כאשר הגיעה השעה שיברך אותי אדוני אבי ז"ל קודם הנסיעה כנהוג, אמר לי בזה הלשון: בני, אתה נער ורך, תן לי תקיעת כף שלא תתחבר עצמך רק עם חבורת עובדי ה', ונתתי תקיעת כף לאדוני אבי וברוך ה' קיימתי דבריו, וכמה שבועות שהייתי בדרך ההיא בחברת לא טובים וכמעט נטיו רגלי, וה' ברחמי הצילני מידם תיכף". וזו היתה תקיעת כף להצלת "חיי אדם" - תרתי משמע.

בפרשתינו נאמר "את שם את חם ואת יפת". ונשאלת השאלה, הרי חם היה הקטן שבאחים, ולמה נכתב בין שם ויפת? (עיין רמב"ן) ואומרים בדרך צחות, לפי ששם ויפת ראו שאחיהם חם עושה מעשים שאינם ראויים, אמרו - נכניסוהו בין שני אחיו הטובים, שיהיה בחברה טובה כדי שיושפע ממעשיהם, ויטיב דרכיו...

"צדיק באמונתו יחיה" השיב הגרא"ל שטיינמן לרבי דוד אבוהצירה

הרה"צ **רבי דוד אבוהצירה שליט"א** שאל את מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל במכתב וז"ל

"לכבוד מרן הגאון הגדול ראש הישיבה שליט"א: ה'נועם אלימלך' זללה"ה בפרשת נח כתב וז"ל בכל דור ודור יש מצווה מיוחדת יותר משאר מצוות לתקן שורשה. למשל בדור שלנו יש שורש לתקן מצוות ציצית יותר משאר מצוות. ונח שחי ב"דורותיו" היה מתקן בכל דור שורש המצווה המיוחד לאותו הדור עכ"ל

ילמדנו רבינו שליט"א, מה שורש המצווה המיוחדת לדור שלנו, שממנה ימשך לנו הארה לקיים את כל התורה כולה בעזרתו. ושכרו כפול מן השמים וישר כח. חזק וברוך אמן."

מרן הגרא"ל זצ"ל השיב לו בכת"י: "להתחזק מאוד באמונה וביטחון בהקב"ה ולא בבשר ודם". [והסביר דזה עפ"י ד' הגמ' במכות כג, א בא חבוק והעמידן על אחת].

לתרומות להחזקת הגיליון אפשר לפנות בעמדות 'נדרים פלוס'

לפי החיפוש 'גיליונות משולחן גבוה'

וכן בהנצחה ע"ג הגיליון ניתן לפנות במייל mg036198046@gmail.com

איסור מאבד עצמו לדעת והאופנים שמותר

"ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש מיד כל היה אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו אדרוש את נפש האדם" (ט',ה')

מאבד עצמו לדעת א. בשעת השמד ולמנוע יסורין ב. בשאל ג. בחנניה מישאל ועזריה ד. בבן נח לאחר מתן תורה

ה. לשם כפרה ו. אם יש מצוה להצילו

מאבד עצמו לדעת בשעת השמד ולמנוע יסורין

פרש"י "אך את דמכם" אע"פ שהתירי לכם נטילת נשמה בבהמה, את דמכם אדרוש מהשופך דם עצמו.

ה"דעת זקנים" (מבעלי התוספות) הביא את דברי המד"ר (פרשה ל"ד, י"ג) יכול כשאלו בן קיש שאמר לנערו "שלוף חרבך ודקרני בה פן יבואו הערלים האלה ודקרני והתעללו בי. ולא אבה נושא כליו כי ירא מאוד, ויקח שאלו את החרב ויפול עליה, ת"ל "אך". מבאר ה"דעת זקנים" ד"מאך" ממעטינן שאם אדם ירא שמא יעשו לו יסורין קשים שלא יוכל לסבול ולעמוד בנסיון, שיכול להרוג את עצמו וכ"כ תד"ה "קפצו" גיטין דף נ"ז, ב'.

אולם ה"פה תואר" על המדרש ו"בשיירי כנה"ג" (יור"ד סימן קנ"ז הגב"י אות כ"א) כתבו לדחות שאין להוכיח מדברי המדרש היתר לכל אדם שירא שמא יעשו לו יסורין קשים שלא יוכל לעמוד בהם שיכול להרוג את עצמו, דשאני שאלו שידע שודאי ימות כי כבר נאמר לו ע"י שמואל הנביא "מחר אתה ובניך עמי", ומוטב שיהרוג עצמו ולא יתעללו בו פלשתים. אבל אחרים גם אם יקיפוהו אויביו וחרב חדה מונחת לו על צוארו, אסור לו לטרוף את נפשו באפו ולא ימנע עצמו מן הרחמים, כי הקב"ה יציל בחסדו גם הנלקחים למות ומטים להרג. עוד יש לדחות לפמש"כ ה"מתנות כהונה" ששאל הפיל עצמו בחרב שלא יתעללו בו הפלשתים ויהיה חילול שם שמים בדבר.

מון הגרי"ש אלישיב זצ"ל פסק שמי שמת מחמת שלא רצה לקבל טיפול שכרוך ביסורין גדולים, לא הוי כמאבד עצמו לדעת ונ"מ לענייני אבלות המבוארים ביור"ד סימן שמ"ה, וביותר דרך מונע עצמו מטיפול בשב ואל תעשה ולא חשיב מאבד עצמו, אך ודאי מן הראוי לסבול יסורין וכדמצינו בר"ח בן תרדיון בע"ז דף י"ח, א' שלא רצה לזרז מיתתו.

אם יש ראייה מחנניה מישאל ועזריה

עוד אמרו במדרש יכול אפילו כחנניה מישאל ועזריה? ת"ל "אך". מבאר ה"דעת זקנים" את כונת המדרש, יכול אפילו כמו אלו שמסרו נפשם עצמן על קידוש ה', שלא יוכל לחבול עצמו אם הוא ירא שלא יוכל לעמוד בנסיון? ת"ל "אך" שבשעת השמד יכול למסור עצמו למיתה ולהרוג עצמו, אם ירא שלא יוכל לעמוד בנסיון.

וכך מבואר בתוס' (ע"ז יח. ד"ה ואל יחבול בעצמו) דאר"ת דהיכא שירא פן יעבירוהו עכו"ם לעבירה כגון ע"י יסורין שלא יוכל לעמוד בהם אז מצוה לחבל בעצמו, כי ההיא דגיטין דף נ"ז, ב' גבי ילדים שנשבו לקלון שהטילו עצמם לים.

ויש שאוסרין ומפרשים את דברי המדרש דדוקא חנניה מישאל ועזריה שכבר נמסרו למיתה, אבל אינו יכול להרוג את עצמו. יכול כשאלו שמסר עצמו למיתה? ת"ל "אך" שאינו יכול לחבול בעצמו כלל, ושאלו שלא ברשות חכמים עשה.

אם באופנים שמותר לאבד עצמו מותר גם לאבד אחרים

ה"דעת זקנים" הוסיף שמכאן מביאין ראייה אותן ששוחטין התינוקות בשעת הגזרה. ודעה זו להתיר הביא הריטב"א בע"ז דף י"ח, א' בשם גליונות התוספות {ומעשה ברב אחד ששחט הרבה תינוקות בשעת השמד כי היה ירא שיעבירוהו על דת, והיה רב אחד עמו והיה כועס עליו ביותר וקראו רוצח והוא לא היה חושש. יעוי"ש שלבסוף נענש והרגוהו במיתה משונה.

ועי' בתשובות והנהגות (ח"א סי' תש"ב) דב' הרבנים שנחלקו אם מותר לשחוט התינוקות, מודו כצד הראשון דמותר לאבד עצמו בשעת השמד, ורק נחלקו האם ה"ה לאבד אחרים.

אם מאבד עצמו לדעת איסור עצמי או כלול ב'לא תרצח'

והנראה בבאור מחלוקת זו (ע"פ מה שיתבאר בארוכה לקמן) שהמתירין סברי שהמאבד עצמו לדעת כלול בלאו ד"לא תרצח", ולכן

אפשר לדמות שכשם שבשעת השמד מותר לאדם לאבד עצמו לדעת כך מותר גם לאחרים להורגו. - אולם החולקים סוברים שמאבד עצמו לדעת לא כלול בלאו ד"לא תרצח", ולכן נהי דלו עצמו שהאיסור נלמד מ"אך את דמכם" הותר בשעת השמד, מ"מ לאו ד"לא תרצח" שהוזהרו אחרים להורגו לא הותר.

הש"ך ביור"ד (סימן קנ"ז ס"ק א') כתב בשם הגהת סמ"ק דאותרן קדושים ששחטו עצמן שלא סמכו דעתן לעמוד בנסיון, קדושים גמורים הם וראיה משאול. (הראיה משאול צריכה עיון כדלעיל).

מיהו כתב ה"אורחות חיים" שיש חולקים שאינו רשאי להרוג את עצמו, וכ"כ ביש"ש (ב"ק פ"ח סימן נ"ט) דאסור לו לאבד עצמו, דאולי יסייעוהו מן השמים שיוכל לעמוד בנסיון. (ועי' בגליון רע"א יור"ד סימן שמ"ה סעיף א' שכתב דאי"ז בכלל מאבד עצמו לדעת).

איסור מאבד עצמו לדעת בבן נח לאחר מתן תורה

המנ"ח (במצוה ל"ד אות ח') כתב לחדש דלאחר מתן תורה בני נח לא מצווים באיסור שלא לאבד עצמם לדעת, דאיסור זה נלמד מקרא ד"אך את דמכם לנפשותיכם" וכיון שמקרא זה לא נשנה בסיני, א"כ האזהרה לישראל נאמרה ולא לבני נח כמבואר בסנהדרין דף נ"ט, א'. וכתב (שם) להוכיח שמאבד עצמו לדעת אינו בכלל הלאו ד"לא תרצח" מדברי הרמב"ם בהלכות רוצח (פ"ב ה"ב) שכתב "וכן ההורג את עצמו כל אחד מאלו שופך דמים הוא, ועוון הריגה בידו וחייב מיתה לשמים ואין בהן מיתה ביד". ומדכתב שחייב רק מיתה ביד"ש ואין בהן מיתה ביד, ונ"מ לענין קלב"מ אם שיבר כלים בשעת מעשה לגבות מירשיו, אלמא אי"ז בכלל לאו דרציחה. וכ"כ לחדש בשו"ת "שרידי אש" (ח"ב סימן ק"ד).

אולם בפסיקתא רבתי (פרשה כ"ה) אמרו "לא תרצח" לא תתרחצ והוא איסור למאבד עצמו לדעת, נמצא דאכן איסור זה נשנה בסיני ונכלל בלאו ד"לא תרצח", אלא שמכיון שעיקר הקרא מיירי בהורג אחרים, לכן במאבד עצמו לדעת אין חיוב מיתה ביד. - וכ"כ ה"בית מאיר" (יור"ד סימן רט"ו סעיף ה') שבודאי במיתה עצמו הוא מוזהר בלאו ד"לא תרצח".

והנראה שמה שהכריח את הפסיקתא לדרוש "לא תרצח" לא תתרחצ, דלא מסתבר שאיסור מאבד עצמו לדעת לא נשנה בסיני והותר לבני נח, שהרי זה דבר שהשכל מחייב כיון שהאדם לא מוחזק בעצמו לאבדו אלא הקב"ה מוחזק באדם וכמש"כ הרדב"ז הלכות סנהדרין (פ"ח ה"ו) וקוב"ש על ש"ש אות כ"ד.

המנ"ח שנקט שאין איסור לב"ז לאבד עצמו אזיל לשיטתו (מצוה רל"ז, ב') שכתב שבמאבד עצמו למיתה אין מצוה להצילו, דחיוב הצלת נפש מישראל נפיק מקרא ד"והשבות לו" לרבות אבדת גופו ובאבדה מדעת הבעלים אין חיוב השבה, מוכח דנקט דגופו חשיב כממונו ולא של שמים.

מאבד עצמו לדעת לשם כפרה

בשו"ת "שבות יעקב" (ח"ב סימן ק"א) ובהגהות הרד"ל כתבו להוכיח שמותר לאדם לאבד עצמו מחמת תשובה לכפרת עוונותיו, מהגמ' בקידושין (פא) דרב חיאי בר אשי התיישב בתוך תנור ופרש"י כדי להמית את עצמו, ומכיון שלשם כפרה עשה כן, ל"ה מאבד עצמו לדעת. וכך ביאר השט"מ ק"א את מה דאיתא בכתובות (קג): דבההוא יומא דאשכבתיה דרבי נפקא בת קלא ואמרה, כל דהוה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העוה"ב. ההוא כובס כל יומא הוה אתי קמיה וההוא יומא לא אתא, כיון דשמע הכי סליק לאיגרא ונפל לארעא ומית. יצתה בת קול ואמרה אף ההוא כובס מזומן הוא לחיי העוה"ב.

ונראה דאף היתר זה מקורו מדממעטינן לה מ"אך", שכל דהוי צורך גדול כשעת השמד או בשעת הגזרה למנוע יסורין שרי, א"כ ה"ה לצורך כפרה.

לעילוי נשמת רבי אלעזר יועץ בן ר' אברהם יהודה זצ"ל

אל המבקש

עלון חודשי להפצת תורת המוסר בדרכו של מרן הסבא מנובהרדוק זצוק"ל

חשוון תשפ"ד

שנה ט' גיליון מס' 117

אם יארע עת חירום - לא יגיע ללבבו כלל! מרן הסבא זצוקללה"ה

ישלים איתו כל שאלות החיים שלו.

ומי שיש לו דרך הבטחון - יש לו הכל, וכל ימיו הוא במנוחת הנפש, בלי טורח ועמל, ובלי שום בלבול הדעת; ובטוח, אשר כל דרכו הוא דרך החיים - לבטוח כן בה'.

וזה שכפל הנביא ואמר (ירמיה יז, ז): "ברוך הגבר אשר יבטח בה" - 'ברוך' בכל שאלות החיים שלו, כי ישיג את הכל בלי עמל וטורח, והוא ממלט את חיי החומר וחי הרוח שלו בל ישרו ע"י ההשתדלות המזקת. והעיקר הוא, מה שרק: "ה' מבטחו" - מה שיש לו על מי לבטוח; כי ה' הוא נצחי, וממילא הבטחון הוא דבר נצחי, שלא יוכל ליפול ולהבטל בשום פעם. כי הדרך הזה, לא יתפעל מכל המקרים - גם מאלה אשר יפוצצו גשר של ברזל. מפני, שהדרך הזה חזק מכל חזק - ולא יקבל שינוי מכל דבר שבעולם בשום פעם. ולעומת זה, הצד השני, הוא חסרון כפול. האחד: מה שיש לו פיזור הנפש, והוא מוכרח לסכן החומר, ליסע בדרכים המסוכנים, או להשתמש באמצעים של שקר - אשר פחד מוות תלוי בהם, אם יתוודע גבבתו; או, שיעמוד כל ימי חייו, עד אשר ימס כוחו מיגיעתו הרבה. וכן, מאבד את הרוח שלו, שמפני השתדלותו יהיה מוכרח לחנוף לכל, ולכרוע מלוא קומתו לכל מי אשר יוכל ליהנות ממנו; ולחיות כל הימים חיי צער, שמא לא חנף היטב, ושמא לא כיבד היטב, ופן תהיה טענה עליו, ופן לא יהיה שבע רצון ממנו. ואפילו אם מצד עצמו לא תהיה מניעה, מכיוון שהוא תלוי באחרים, וגם האחרים תלויים באחרים, כל אחד על חברו וחברו בחברו - נמצא שאם ישיג אחד בפילה ממצבו, אז יפלו כל הנתמכים עליו.

ושנית: אפילו ישיג דבר מה - הלא דבר קטן הוא, והוא רק מקרה אשר לא יתמיד. וע"ז אמר: "ומן ד' יסור ליבו" - שאין לו שום דרך ועסק נצחי, אלא הוא חי מן האוויר, אשר אינו בטוח אפילו בזמן אחד מן הזמנים שיהיה לו; ובכל פעם הוא מפחד, אולי יסתכן בדרך, ואולי ימות ברעב, ואולי לא ימצא חן בעיני חבריו, ואולי דיבר מי עליו - והגיד עליו חסרון אשר יזקק על ידי זה. ונמצא, שכל ימיו הוא בכעס ומכאובים, אין לו חיים, ואין לו דרך בחיים - וחסר לו הכל; וחסר לו גם כן הדרך של הבטחון - המשלים את החסרונות. ועוד, שהוא מפחד אפילו על מה שיש לו; כמו שאמר הכתוב (משלי יג, כה): "צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר" - כי הצדיק בעת שיש לו, אינו חושש על מחר, ואוכל לשובע; כי על מחר - יש לו דרך שלא לדאוג דאגת מחר, אשר דרכו, דרך הבטחון ישלים איתו המחר, ואינו צריך היום לדאוג עבורו. לא כן הרשע, אשר הוא חי על אחריות עצמו, וסומך על השתדלותו, 'בטנו תחסר לו' - משום שיחוס לאכול לשובע בשביל דאגת מחר, וירצה לקמץ מהיום בשביל המחר, לכן 'בטנו תחסר לו' תמיד. אבל הבטח בה' הוא כ"כ חזק, עד שלא יחת מפניו כל, ואוכל לשובע נפשו, ואצלו שווים כל הזמנים - כיוון שיש לו דרך הבטחון.

(מדרגת האדם - בדרכי הביטחון)

בעיקר מהות הבטחון, מצינו שאמר הנביא: "ברוך הגבר אשר יבטח בה" והיה ה' מבטחו" (ירמיה יז, ז); "כה אמר ה' ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור ליבו" (שם שם ה). וצריכין אנו להבין את כפל הלשון בשני הפסוקים האלו.

אומנם, כשנתבונן במהות הבטחון, נמצא כי היא טובה כפולה: האחת: היא מנוחת נפשו מכל טרדות העולם. כי הוא ניצל מפיזור הגוף והנפש, ומלהיות נודד בגוף ונפש בדרך של סכנה, ובאמצעים המזיקים, אשר יוכל להיכשל על ידם, ולהישרר גם בחומר, ומכל שכן ברוח. ואם יש לו רק על היום, אינו דואג דאגת מחר, פן ואולי יחסר לו - כי הוא בטוח, אשר יגיע לו כל צורכו בלי התגלגלות הסיבות, וטורח העבודה והעמל, וחיים של שקרים ורמאות.

אינו צריך לכולם, אינו מבקש להתרצות לברואים, ואינו מחניף להם; ואינו מוכר כל דעתו ודרכו בעד נזיד עדשים. אלא, מסיח דעת מכל שאלות החיים, והוא מובטח שלא יחסר לו; והוא אדם אשר מתנהג בקרירות לכל תיקון אופני מצבו החומרי, כי הוא יודע ברור, אשר לא יוסיף ולא יגרע על מה שגזר לו הבורא - אפילו כחוט השערה. וגם אם יארע ח"ו עת חירום, לא יגיע זה ללבבו כלל - כי הוא בטוח אשר לא יגיע אליו.

ונמצא, שהוא הולך בעולמו בטח, בלי שום דאגה ועצבות כלל, כי לא חסר לו כלום. ואינו דואג דאגת מחר, כי הוא מרגיש בעצמו, שכיון שיש לו בטחון יש לו הכל; כי כל שאלות החיים אשר יבואו אליו - את הכל יפתור עם גדרי הבטחון.

והשנית: שיש לו דרך הבטחון. ואשר מה שיש לו הדרך של הבטחון - גדולה כמה וכמה נגד מה שיפתרו לו שאלות החיים שלו; כמו, שמעלת הגבורה של הגבור, היכול לנצח את כל העולם כולו - גדולה מהריוח שישג בעד זה, אם מדינה אחת תיתן לו ממון הרבה בעד מלחמתו, כי התשלומין, הן רק מקרה המעיד על מעלתו, ואין המקרה הזה לוקח הגבורה ממנו תמורת הכסף, אלא מעלתו נשארת לו בעצם. ועוד, שהוא משיג ממון רב בעד זה. כן הבוטח, יש לו מלבד מנוחת הנפש מהמטרידים המעכבים אותו, ומרתיחים את דמו בכל רגע - שזה נקרא רק תשלומין של הבטחון - יש לו העיקר, והוא הדרך של הבטחון.

גם אם יארע לו לפעמים חסרון של דבר מה שהוא, לא יעשה החסרון ריעותא בנפשו. כמו, מי שיש לו עסק גדול וקבוע, אין לו שום דאגה, אפילו אם יודמן שיהיה יום אחד בלא פדיון; כי יודע, אשר העסק ישלם את הכל - והעתיד יכסה על ההווה. כן מי שיש לו דרך הבטחון, לא ישים לב גם כי יחסר לו יום אחד - ואפילו זמן מה - מה שצריך לו, ולא יתרעם כלל, אלא יבטח בדרכו המובטחת, כי תנחה אותו למה שטוב לו בעולמו ואחריתו בלי ספק; יען, כי הדרך הוא מקור החיים - ואין יכול הוא בעצמו להיטיב לעצמו יותר מן הדרך שלו! ואדרבה, כל החיים שלו הם רק מן הדרך. וכמו כן,

ניתן לקבל עלון זה במייל: elhamevakesh@gmail.com

הגישה למייל מתבצעת ממקום שמאושר ע"י ועדת הרבנים לענייני תקשורת

הבטחון הקיצוני – במשנתו של מרן הסבא מנובהרדוק זי"ע

יכלכלך" (תהלים נה, כג; וראה ר"ה כ"ו) - 'יהבך מלשון משא; כלומר, זרוק מעליך את כל המשאות והחבילות המיותרים, את הטרדות והדאגות - וה' יכלכלך. בעל בטחון כזה - היה טוען הסבא - הוא האדם המאושר ביותר עלי תבל; אינו דואג לעולם; ולא חסר לו כלום. כל צרכי חייו מוטלים על ה' - והוא יכול לשבת במנוחה גמורה! אולם, דא עקא, שבני האדם אין להם הסבלנות והאומץ לבטוח בה' עד הסוף; ובשעה שהם מגיעים לשלבים האחרונים של הבטחון, ועדיין אינם רואים את התוצאות הרצויות - הם מאבדים את אורך רוחם, ובאים לכלל ייאוש, ומפסידים איפה את הכל.

מדרגה המסחררת

הסבא היה מסביר את רעיונו זה, במשלו של הגר"א: משל במלך שבנה חומה גבוהה, ולצידה סולם לעלות לראש החומה. בין המדרגות העליונות של הסולם, התקין המלך דרגה אחת מסחררת, והכריז שמי שיעלה בראש החומה, ייתן לו את ביתו לאשה ויעניקהו עושר רב. רבים ניסו את מזלם לעלות עד קצה הסולם, אבל משהגיעו לדרגה המסחררת, הסתחרר ראשם ונפלו אחורנית. מתוך ניסיון זה, באו בני האדם לידי מסקנה שלמעלה ממדרגה זו, הסולם אינו מתוקן כראוי - והתייאשו מפרס המלך. אולם, במקום נמצא חכם, שהבין שיש כאן סוד בדבר, כי אחרת, לא יתכן שהמלך יכריז לזה פרס. והוא קבע בדעתו, שבוודאי יש בסולם פרשת דרכים שבה תקלה מסוימת - ואם האדם יתאזר בסבלנות ויצליח לעבור תקלה זו, יגיע לראש החומה ויזכה בפרס. החכם הזה עלה על הסולם, עד הדרגה שממנה היו נופלים, אשר זו הייתה המדרגה המסחררת, והוא אזר כוחותיו וקפץ בבת אחת לדרגה שלמעלה ממנה - והנה מצא את הסולם מתוקן וישר, ועלה לראש החומה.

מצבם של בני האדם במידת הבטחון - דומה לסולם הזה. רצונו של ריבון העולם, שהבריות יאמינו בו ויבטחו בו בלי הגבלה עד הקצה האחרון, ורק אז הוא מוכן לבא לעזרתם ולמלא את כל משאלותיהם. אולם הבריות אין להם סבלנות, וכאשר הם מגיעים למצב של מצוקה שאינם רואים ממנה מוצא - הם נופלים בייאוש ומאבדים את ביטחונם, ובזה הם מפסידים את הכל. אלא עליהם ללכת בדרכו של אותו חכם - ולא להתייאש עד הסוף, ואז מובטח להם שתבוא התשועה.

וזהו כוונת דברי חכמינו - לדעתו של הסבא - בקבעם שהרבה עשו כר' שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידם. דעתו של ר' שמעון בן יוחאי היא שעל האדם לא לעסוק בדרך ארץ, ומלאכתו תיעשה על ידי אחרים; אבל רבים לא הצליחו בדרך זו, מפני שלא הייתה להם סבלנות עד הסוף, ופקע ביטחונם.

הדע שיש לך אהובים בעולמך!

הסבא מביא דוגמא למדרגת הבטחון הקיצונית, מהמעשה בנקדימון בן גוריון. חז"ל מספרים (תענית כ.): "פעם עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשותת. הלך נקדימון בן גוריון אצל אדון אחד, אמר לו: הלויני שתיים עשרה מעלות מים לעולי רגלים, ואני אתן לך שתיים עשרה עינות מים. ואם איני נותן לך הריני נותן לך שתיים עשרה ככר כסף, וקבע לו זמן. כיון שהגיע הזמן ולא ירדו גשמים בשחרית, שלח לו: שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך. שלח לו: עדיין יש לי זמן, כל היום כולו שלי הוא וכו'. במנחה שלח לו: שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו: עדיין יש לי שעות ביום. לגלג עליו אותו אדון, אמר: כל השנה כולה לא ירדו גשמים, ועכשיו ירדו גשמים? נכנס לבית המרחץ בשמחה. עד שהאדון נכנס בשמחתו לבית המרחץ, נקדימון נכנס לבית המקדש כשהוא עצב, נתעטף ועמד בתפילה. אמר לפניו רבש"ע: גלוי וידוע לפניך שלא לכבדי עשיתי, ולא לכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך עשיתי, שיהיו מים מצויין לעולי רגלים. מיד נתקשרו השמים בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו שתיים עשרה מעינות מים והותרו. עד שיצא אדון מבית המרחץ, נקדימון בן גוריון יצא מבית המקדש. כשפגעו זה בזה, אמר לו: תן לי דמי מים יותר שיש לי בידך, אמר לו: יודע אני שלא הרעיש הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא בשבילך, אלא עדיין יש לי פתחון פה עליך שאוציא ממך את מעותי, שכבר שקעה החמה, וגשמים ברשותי ירדו. חזר ונכנס לבית המקדש, נתעטף ועמד בתפילה ואמר לפניו: רבש"ע! הדע שיש לך אהובים בעולמך. מיד נתפרזו העבים וזרחה החמה.

עובדה זו מוכיחה, כמה גדולה הייתה מדרגת הבטחון של הקדמונים, שעד הרגע האחרון לא נתייאשו, ועוד בשעת מנחה עמד נקדימון באמונתו בשלוה גמורה. "עדיין יש לי שעות ביום" - עד שעורר לגלוגו של האדון. ואף לאחר שהאדון בא בטרוניה שכבר שקעה החמה, לא נתבלבלה דעתו ולא התרפה בבטחונו שעוד תזרח השמש בעבורו.

הסבא הוסיף לדייק מכאן עוד, שאמונתו של נקדימון בדבר ה' שהוא עוזר לבוטחים בו, הייתה חזקה יותר מהכרת חושיו, ואף לאחר שראה בעיניו ששקעה החמה לא איבד את ביטחונו.

המשך בעמוד הבא

מתוך ההתפרקות הקיצונית מהמאווים הגופניים והאנוכיים - בא הסבא גם לידי שיטה קיצונית במידת הבטחון. עם הטפתו להתפשט מענייני החומר, ולהתמסרות קיצונית לחיי רוח - חייב בהכרח את הקיצוניות בדרכי בטחון, כי לא יתכן אחד בלי משנהו, אם שומה על האדם להזניח את הדאגות לעניינים הגופניים - הרי עליו להשליך בהכרח את יביו על ה' ולשים בו את כל מבטחו!

כמידת הביטחון - מידת ההשתדלות

ואמנם, חייב הסבא את מידת הביטחון עד הקצה האחרון. הוא כמעט לא גרס את ההשתדלות - ותלה את שיעורה בדעתו של האדם: כמידת הבטחון - כן מידת ההשתדלות; במידה שהוא בוטח פחות - באותה מידה עליו להשתדל יותר. ואם אדם ישליך את כל יביו על ה', ולא ישתדל כלל - ישיג הכל מבלי כל טורח ויגיעה! למדרגת בטחון זו - לא קל להגיע. טבע בני האדם הוא, שהם כל בטחונם בה', הם משאירים להם על כל צרה שלא תבוא, איזו משענת שהיא; והם דומים - אומר הסבא - לאדם שיורד אל הים ללמוד לשחות, ומרוב פחדו הוא משאיר יד אחת מחוץ למים - שאם יתחיל להטבע תוכל יד זו להצילו. והרי בדרך זו לעולם לא ילמד לשחות, אלא עליו לקפוץ בשתי הידיים והרגליים לתוך הגלים הסוערים - ורק בדרך זו יצליח לשחות. כן במדרגת הבטחון: כל מי שמטיל את כל חייו על ה' מבלי כל הסתייגות שהיא - מובטח לו שימציאו לו הכל משמים ולא יחסר לו כלום!

הטבע מיוסד על הנס

הסבא, בספרו 'מדרגת האדם', נתן להשקפה זו רקע פילוסופי. הוא מפתח רעיון, שאין כלל טבע בעולם - והטבע מיוסד על הנס. שהרי כל כדור הארץ עומד בנס, והוא מיוסד רק על מאמר השם "תולה ארץ על בלימה". וכן כל מציאות החיים: מה הוא הכח המניע את בעל החי? היאך עין רואה, היאך האוזן שומעת, והיאך הרגליים הולכות? ובמה נפסקים החיים? הרי אין אנו רואים הבדל בין החי ובין המת - מה היה בו קודם ומה יצא ממנו? ולמה נשללה ממנו התנועה והפעולה?

אלא הכל אינו אלא נס - ומתקיים רק על דבר ה'! ולפי זה, כל הבטחות התורה להולכים בדרך ה' ובטוחים בו - הן באותו מצב של הטבע, משום שגם הן גזירות ה'. ולא עוד אלא שנמצאים הדברים הפוכים. מה שמקובל לטבע הוא נס - משום שכל הטבע תלוי, כאמור, על דבר ה'; ואם אדם עובר על דבר ה', הרי יש בזה משום נס שהטבע עומד לשירותו - כי אין לו זכות קיום מדרך הטבע, כדברי הכתוב: "אם לא בריתי וכו' חוקות שמייים וארץ לא שמת". ולהיפך, הנס הוא טבע - כי אם אדם מקיים דבר ה', הרי אף דרכי הטבע הרגילות ישתנו לגביו; ואין זה אלא מטבע הדברים - כי כן הייתה גזרת ה' ביסודה של הבריאה: "כי מדרגת הטבע מן התורה כמדרגת העבד מאדוניו" (חז"ל 'שער הבחינה פ"ד). ואין פלא איפה, שאם אדם ישים מבטחו בה', הכל יזדמן לו אף בתנאים שלמעלה מן הטבע.

השיטות בבטחון

בעיקר חייב הסבא לבטחון קיצוני את תלמידי החכמים ותלמידי הישיבות. הוא עמד על שתי השיטות בבטחון: אחת, של רבינו בחיי בעל 'חובת הלבבות' - שאסור לסמוך על הנס וצריך לבטוח בה' על ידי השתדלות דווקא. והאחת, של הרמב"ן - שיש לאדם להשליך יביו על ה' בלי שום סיבה.

והוא קבע בשם רבי ישראל מסלנט, שמדת הבטחון של רבינו בחיי ראויה להמון העם; אבל תלמידי חכמים צריכים לנקוט בשיטתו של הרמב"ן ולבטוח בה' בלי כל השתדלות - כפי דרכו של ר' שמעון בן יוחאי. ואם כי חז"ל אמרו: "רבים עשו כרשב"י ולא עלתה בידם", דוק - 'רבים' דווקא; אבל יחידים ראויים ללכת בדרך זו. רבים תמהו על דרכו של הסבא, והיו שואלים: "היתכן שאדם לא ישתדל כלל לטובתו? הלא רואים אנו שאין אדם משיג פרנסתו בלי שיעשה בזה מאמצים!" והסבא היה משיב כלפיהם במשל: משל בפחמי, שהביע פעם שמחתו ואמר: "אשרי שבחרתי להיות פחמי, כי לוא בחרתי להיות צורף זהב, הייתי גווע מרעב; שהרי זה כמה שנים שאני עוסק במלאכתי - ומעולם לא בא אלי איש להזמין להתקין לו טבעת". והרי אין לך שוטה גדול הימנו, כי הלא דווקא משום שבחר במלאכת הפחמות - לא פונים אליו בצירוף טבעות. אבל אילו בחר להיות צורף - היו פונים אליו במלאכת הצריפה. כן הדבר הזה: אנחנו בחרנו בעבודה ובהשתדלות, ומשום כך אין אנו רואים דרך והזדמנות אחרת - כאותו פחמי. אבל לוא היינו בוטחים בה', לא היינו זקוקים לכל המאמצים האלה.

לאחר שיחה כזו, היה הסבא מסיים לרוב בהוכחה מניסיון עצמו: "בדידי הווי עובדה, שישבתי שלוש שנים בבדידות מבלי לדאוג לפרנסתי, ועם זה עניכס ראות שלא מתי ברעב..." הוא היה מפרש בדרך זו את הפסוק: "השליך על ה' יהבך והוא

בעקבות המצב ניתן לקבל קונטרס, ובו ביאור מיוחד על מאמר הקיווי של הרמח"ל, פסוקי בטחון, ובסופו מאמרי בטחון מגדולי ישראל. כמו כן ניתן לקבל קונטרס נוסף ובו מאמרי חיזוק מהגה"צ ר"א וינטרייב זצ"ל שנאמרו בזמני מלחמה. ע"י בקשה למייל novardok@gmail.com

הבטחון הקיצוני – המשך

ובהברחת הגבולות - תקצר היריעה מלהכילם. הם לא נפחדו מפני כל מאורע, ולא נרתעו מפני שום אימה וסכנה, ולבם היה תמיד סמוך ובטוח בה' שיפלטם מכל צרה.

יש אלוהים שופטים בארץ!

קרה בשנת תר"פ בעיר ז'יטומיר, שאנשי הכנפיות, לאחר שערכו טבח ועשו כלה בתושבי המקום, התפרצו גם לתוך ישיבת גבוההרודוק, אספו את כל התלמידים, ולאחר שהלמו בהם באכזריות על ימין ועל שמאל בקתות רוביהם, ציוו עליהם להסתדר בשורות כדי להוציאם מחוץ לעיר להורג. התלמידים לא איבדו את בטחונם, כל אחד לקח איתו תחת שחיו את תפיליו וגמרתו - והלכו אחריהם במנוחה, כשהם מלחשים בשפתותיהם תפילה לבוראם. בדרך התעללו הרוצחים בהם ולעגו לתפילותיהם, באמנם שהנה בעוד רגע קט לא יישאר מהם זכר, אבל התלמידים השיבו להם תוך שלוות נפש, שלא הם שופטים, וכי יש אלוהים שופטים בשמים - ואם הוא לא ירצה, לא יוכלו לנגוע בהם לרעה! ואמנם, כשהגיעו לתחנה ידועה, ציווה המפקד לכלאם בבית המשטרה, ולאחר שישבו שם ימים אחדים שחררו אותם, ונמצא שכל מאסרם היה לטובה, להצילים מכף המזונה הפרעים.

בדומה לזה קרה בשנת תרפ"א בעיר מוהילוב, כשהקלגסים האדומים דרשו מתלמידי ישיבת גבוההרודוק, שיחתמו כי יפסיקו את לימודיהם. התלמידים לא צייתו לפקודותיהם, ובזמן שהולכים לבית האסורים, לקחו איתם את ספריהם ותפיליהם - תוך תקווה ובטחון שיצאו מצרה לרווחה ומאפילה לאורה.

ידוע מקרה בבחור אחד בישיבת יליסבטגרד, שניגש אליו מפקד החילות הלבנים, ואמר לו שהתלמידים הם קומוניסטים, ועוד מעט ויחסלו אותם - וכי הוא הראשון שיירה בו. הבחור השיב לו, שאם לא נגזר עליו למות - לא יקרה לו כלום! המפקד לעג לו ואמר: "היאת אתה בוטח באלוקיך, והרי אתה רואה שחיך בדי, ועוד רגע ונשמתך פרהח". אבל הבחור לא התבלבל והשיב לו, שאם האלוהים לא ירצה - לא יוכל לעשות מאומה! המפקד התרגש מאד מתשובתו ואמר: "גם אני מאמין באלוהים, אבל באמונה כזאת עדיין לא נפגשתי". והוא נשאר בישיבה ושמר עליהם במשך שלשה הימים שנערכו הפרעות בעיר, שלא יאונה להם כל רע.

לולא מדת הבטחון בדרך קיצונית כזו, לא היה בכוחם בשום אופן לבצע את ההרפתקה רבת העלילות של הברחת הגבולות, תחת אש יריות ותוך אימת שודדים ומרצחים, אשר בכל רגע היו מרחפים בן החיים והמוות, ונפשם תלויה להם מגד. קרו גם מקרים שבחורים נתפשו בעת גנבם הגבולות ועונו בעינויים אימים, ולאחר שנשתחררו ערקו, ושוב הבריחו את הגבול כשפסוקי הבטחון בפייהם.

עד למדה כזאת הגיע רוח בטחונם של אנשי גבוההרודוק, כי שנים על שנים עמד על גבם רבם הגדול וחישל בהם את הגבורה הזאת, לא לאבד את התקווה והבטחון בה' בכל הנסיבות והמצבים - ולהאמין בו עד הסוף!

לא תזוז מדבר ה' אפילו כחוט השערה!

ולא נחה דעתו של הסבא, עד שחייב את הבטחון גם לעניינים רוחניים. אמנם, אסור לאדם לסמוך על ה' בחובותיו הרוחניות, ועליו להשתדל בכל כוחותיו ומאמציו לקיים את המצוות המוטלות עליו, להשיג את כל המעלות הטבועות בכוחו, לזכות את הרבים ולהרבות כבוד שמים בעולם. ברם, השתדלות זו מוגבלת במידה שהתורה מחייבת אותה, ומכאן ואילך יש לבטוח בסייעתא דשמיא. אין לאדם לחשב חשבונות לפי שיקול דעתו, ולהוסיף מאמצים יותר ממה שכתוב בתורה - אם כי כוונתו לפעול לטובה. וזהו כוונת הכתוב: "בטח אל ה' בכל לבך ואל בינתך אל תישען" - "גם אם תרצה לפעמים לשנות את דבר ה' בחשבון אשר בדרך זו יגדיל קידוש ה' עוד יותר - גם בזה, על בינתך אל תישען, אלא לא תזוז מדבר ה' אפילו כחוט השערה, ותבטח בה' שהוא יוציא מבוקשך הטוב לפועל".

הסבא הסביר ברעיון זה את חטא 'מי מריבה', שכל מפרשי התורה מתקשים לבארו. משה רבינו תחילה דיבר אל הסלע ולא יצאו מים - משום שנתחלפו לו האבנים - כפי דברי המפרשים - והוא חשש שמא יצא חילול ה', ומשום כך: "ראה שהשעה צריכה לכך לבטל דברי המקום להגדיל קידוש ה' לדורות, כי לפעמים ביטולה זהו קיומה", והכה את הסלע. אבל כאן היה המשגה: כי משה היה צריך לבטוח בה', שבוודאי יצא קידוש שם שמים, למרות שכל החשבונות מראים אחרת, ולא לשנות כלום על פי שיקול דעתו ובינתו.

מכאן יש ללמוד, שאין לאדם לעשות אלא כדברי התורה - ולאחר שעשה את שלו אין עליו המלאכה לגמור, ויבטח בה' שהוא יסייע בידו, והכל יבוא על מקומו בשלום ובשלמות. וכבר התווה רמח"ל דרך זו בספרו "מסילת ישרים" (פרק כ') - שעל האדם לעמוד בעבודת קונו על שלושה דברים: "תמימות המחשבה, עיון המעשה ובטחון". ואז מובטח לו שיצליח בדרכו, ועליו נאמר: "אשרי אדם עוז לו בך וכל לא ימצא טוב להולכים בתמים".

הדאגה לא מצאה משכן באוהלי גבוההרודוק

הסבא הטיף לביטחון ממדרגה כזו, כי אין באפשרותם של בני עלייה להחזיק מעמד בנאמנותם והתמסרותם לשאיפותיהם הרוחניות בימים טרופים וסוערים אלה - בלי שיהיו מזויינים בכוחות איתנים של הבטחון. ואכן, הוא הצליח להחדיר ביישובתו רוח של בטחון קיצוני. תלמידיו הסיחו כל דאגה מלבם לקראת מטרת חייהם בעתיד - כדרך טבעם של הבריות - ולא הופרעו מזה כלל בתוכניותיהם ובפעולותיהם. ולא רק משום זה שהמטרה החומרית לא תפשה אצלם מקום - אלא ליבם היה סמוך ובטוח שישגו את הדרישות ההכרחיות בשעתן, כגון: גישואי אישה, סידור חיי משפחה; מקורות פרנסה וכו', והכל יבוא על מקומו בשלום. הדאגה וההשתדלות החומרית לא מצאו משכן באוהלי חניכי ישיבת גבוההרודוק, ואם הרגישו דאגה בלב איש, ראו בזה נפילה!

את רפיון ה' בטחון - חשב הסבא למפריע הרציני ביותר בעבודת ה'! באשר רפיון זה שולל את שלוות הנפש ומבלבל את האדם. פעם שמע איך בני חבורה אחת מטכסים עצה כיצד להגיע לתפילה בכוונה, ואמר להם שבמקום זה יטכסו עצה להגיע למדרגת הבטחון, כי אם יתאזרו בבטחון, תסולקנה מהם כל הדאגות וממילא יכוונו בתפילה.

בטחון בימי מלחמות ומחפירות

כוח ביטחונם של אנשי גבוההרודוק התגלה בעיקר בימי סערת המלחמות והמהפכות ברוסיה. הם היו מוכנים תמיד לכל פקודה, ללכת לאן שישלחום; לפעול מה שיצווהם - ומעולם לא בחנו את התנאים והאפשרויות שבדבר, ולא שאלו: "מה נאכל? איפה נישן"? יש שיצאו לדרכים ארוכות בלי פרוטה בכיס, ואם לא נודמנו להם דמי הוצאות לנסיעה - הלכו ברגל, נסעו בעגלות, דלגו מרכבת לרכבת - והגיעו.

ואף בתקופה שיצאה פקודה שאין לעבור ממקום למקום בלי דרכון ובלי רשיון מעבר וכדו', שוטטו חניכי גבוההרודוק מקצה ארץ רוסיה האחד עד לקצה השני, מבלי לנקות אצבע כלל להצטייד בתעודה מסוג שכזה. לא פעם קרה שתפשו בדרכים בלי רשיונות, והם היו מיתממים ועושים עצמם כלא מבינים. ויש שהיו גם משיבים גלויות: "למה לי פספורט אם יש לי בטחון"? קרו הרבה קוריוזים בינם לבין בודקי התעודות. הרוסים שלא הבינו פירוש המילה בטחון, חשבו שהיא מעין תעודה כזו. ויש שהראו במקום הפספורט, ספר מוסר או את הציצית - כאילו לציין שבזה בטחונם; ולא פעם עוררו גיחוך או הטילו מבוכה, והביאו לידי חקירות ודרישות ודיון בין הממונים הגבוהים. כמה פעמים היו נאסרים ונשלחים כשהם עצורים למקומות מגוריהם. ואולם, תמיד היו מגיעים לבסוף למטרתם, וחוזרים חלילה.

אחד שהיה צריך פעם להחליף שם משפחתו, קרא לעצמו בשם: "בוטח". ואופייני היה הדבר לשמוע, כיצד הפקידים והפקחים קוראים אחריו: "אדון בוטח".

כשעה שכל הצעירים ברוסיה נתגייסו למלחמה - לא נענו צעירי ישיבות גבוההרודוק לפקודת הגיוס, ותלו בטחונם בה' שלא יארע להם כל רע. היו מקרים בעת שלטון הצבא האדום, שניתנה פקודה שכל איש אישה מגיל שמונה עשרה עד חמישים או שישים שלא יופיע לגיוס עד יום פלוני, יובא אל הקיר, כלומר, יומת בירייה, כפי הנוהג הרגיל יום יום באותה תקופה. הפקודות הללו הטילו אימה על כל התושבים ואיש לא ההין להמרות צו זה. אבל תלמידי הסבא סמכו על בטחונם ולא הופיעו, ונמלטו בדרכים שונות.

פעם הרגיש הסבא, שלרגלי פקודה אחת על דבר גיוס כללי שנתפרסמה ברחובות העיר ובעיתונים, קמה איזו תסיסה ביישיבה. הוא עלה מיד על הבמה, דפק על השולחן וקרא בלעג: "מי זה קורא עיתונים - ומי חייב להתעניין במודעות שמדביקים על הקירות? יכתבו הם מה שרוצים, ומה איכפת לנו הדבר"? הרוחות ביישיבה שקטו, ואיש לא התעניין עוד בכל הפקודות ובכל המודעות.

פעמים רבות הופיעו חיילים בבתי המדרשות שלהם, לערוך בדיקת הפספורטים של הבחורים. הבחורים נשארו במנוחה במקומותיהם, המשיכו ללמוד או להתפלל, כפי דרכם בהתלהבות ובסערה, והחיילים שלא רצו להפריע באמצע, פקעה סבלנותם לחכות, ועזבו לנפשם. במקרים אחרים יצאו לקראת החיילים, דווקא אלה שהיו להם תעודות שחרור, ובעת שהקיפו כולם את החיילים בבת אחת, הקימו מהומה ומבוכה ועזרו לאחרים להתחמק. ועוד מקרים דומים. יש אשר גם נתפשו ונאסרו, אבל השעה שיחקה להם תמיד, והצליחו להשתמש ולהתחמק, ומכל התלמידים לא שרת איש בכל התקופה ההיא בשום צבא.

ואף בעת השתלטות הכנפיות ברוסיה הלבנה ובאוקראינה, שהאדימו את כל הסביבה בדמי אלפי חלליהם, לא נשברה רוח הבטחון של אנשי גבוההרודוק, ובתוך היריות והפרעות, בתוך המהומות והמגיפות, עסקו בפעולותיהם ועברו ממקום למקום בשקט ובקור רוח. רבים גם נתקלו בפורעים ונלכדו ברשתותיהם, ויש אשר גם הובילו אותם לגרדום - אבל עד הרגע האחרון לא איבדו את בטחונם וניצלו לבסוף. לפעמים היו גם מגלים לרוצחים שאינם יראים אותם, ושהם תלויים רק בהשגחתו של מקום, מבלי לשים לב ללעגם ולהתעללותם.

אם לספר כמה את גבורתם ההרואית ותוקף בטחונם של תלמידי גבוההרודוק תוך אותה תקופה, בזוויות האיומות של גודי הצבאות הלבנים למיניהם, בגזרות השמד הרוחני של שליטי הצבא האדום; ובהרפתקאותיהם הנועזות עת עזבם את רוסיה

כל כדור יש לו כתובת משלו!

בכוריהם מרוב פחד. אולם אדמו"ר זצ"ל לא התרגש מכל זה, והורה לתלמידיו שיערכו את ההקפות כדת, וישישו בשמחת התורה כאילו לא אירע דבר.

ואלא כדי שלא להרגיז את האנשים הנפחדים, ציווה עליהם שיחלצו מעליהם וירקדו בפודמקאות בלבד לרגליהם. אף הוא עצמו יצא לרקוד עם ספר התורה בידו מתוך התלהבות רבה, והיה מנגן בדביקות עילאה את המילים: 'אם תחנה עלי מחנה וכו' בזאת אני בוטח' כשעיניו זולגות דמעות חמות.

אחר כך עמד לקדש על היין כמצות החג. באותו רגע חלפו הפורעים על פני הבית. קול השירה והריקודים הגיע לאזניהם למרות כל אמצעי הזהירות, אך כנראה היו מופתים להיכנס פנימה, ועל כן ירד ברוכיהם אל תוך הבית (כותב השורות נתקבל כעבור שנה כתלמיד צעיר בישיבה, ובמו עיניו ראה את החורים בדתות הבית אשר ניקבו כדורי הפורעים) כל הנוכחים השתטחו מיד על הרצפה מרוב אימה, זולת אדמו"ר זצ"ל, אשר לתדהמת כולם הוסיף להחזיק בידו את כוס הקידוש, ולא קם ולא זע, ידו לא רעדה אפילו כדי נייע קל, ומן הכוס המלא יין לא נשפכה אפילו טיפה אחת! - והכל הודות לאומץ לבו ובטחונו המופלא בחסד השי"ת!

הוא היה אומר באותם הימים שלכל כדור יש כתובת משלו, והמאמין לא יחוש. אך הפחד הטבעי של כל אדם נובע מתוך עצבנות ומרוב אהבת עצמו! הליכותיו בקודש של אדמו"ר זצ"ל שימשו אז כבחינת הוראת דרך לתלמידיו ולכל חניכי ישיבות נובהרדוק - אשר חרף כל הפורענויות והבלהות המשיכו לקיים את כל סדרי התורה והתפלה כמו בשנים כתיקונן. במיוחד יש לציין את ישיבת קיוב שהוא זצ"ל עמד בראשה, בה לא הופרעו ולא נשתנו הסדרים כמלוא נימה, בלימוד גפ"ת ומוסר ובתפילות תמידין כסדרן, ותפלות מיוחדות על צרות כלל ישראל - עד שהיו קרובים ורחוקים מתפלאים ומשתוממים על גודל גבורתם הרוחנית של התלמידים ורבותיהם, להחזיק מעמד בתקופה קשה זו למרות כל הוצעותם והניסיונות. דרכם לא היתה סוגה בשושנים כל עיקר, אבל גיבורי רוח אלה בוו לכל הקשיים וההפרעות, הקריבו את טובתם ונוחיותם הפרטית על מזבח התורה, והגבירו פעלים לתורה!

על חניכי נובהרדוק ניתן להמליץ את דברי חז"ל במדרש (במדבר רבה), לגבי שבט לוי ומשפחת בני קהת, שאמרו יש דבר מעולה בשבט לוי ובמשפחת קהת מה שאין בכל ישראל. כיצד? כל השבטים לא איכפת להם בכלי בית המשכן, אבל שבטו של לוי טוענין בכלי המשכן ומשפחת בני קהת בארון וכו' שישראל היו מהלכין בסנדלים אבל שבטו של לוי היו טוענין בכלי המשכן יחפים ואת משאיהן בעגלות. ושבט קהת היו מעולים מכל שבט לוי, שהיו טוענין את הארון על כתפיהם, ועוד היו מעולים, שכל הלויים היו מהלכין וטוענין וכו' ופניהם כנגד הדרך ובני קהת היו מהלכין אחוריהם ופניהם לארון וכו' ולא היתה רוחן גסה עליהן, אלא משועבדים לפני הארון והיו טוענים בו כעבדים, ע"כ.

חניכי נובהרדוק היו ממש בבחינת בני קהת הנושאים את ארון התורה במדבריות שממה. במקומות שלא נשמע בהם קול התורה אף פעם מיום נתינתה, והיו עומדים בנסיונות, ועושים את מלאכתם הקשה בכל מיני מצבים ותנאים קשים ביותר, בבחינת מהלכין יחפים והמעמסה על כתפיהם ממש, מפני שהיו כלבים משועבדים אל התורה כעבדים לכל דבר, וגם הארון היה נושא את נושאי כסיעתא דשמיא מיוחדת ומפלאה. בגבורתם הרוחנית היו משולים לארזים בלבד המושרשים במעמקי האדמה, שאפילו כל הרוחות שבעולם אינן מזיזות אותם ממקומם, מלבד שהיו מתרוממים מעל שאלות החיים הפשוטים ובוטחים בה' מסתפקים במועט ושומחים בחלקם, בבחינת: 'חלקי ה' אמרה נפשי' - מלבד זאת היו פשוט מפקירים את חייהם, אינם חשים לסכנות ולא מתפעלים מאיומי הסביבה וכל רוחות הזמן אינן מסוגלות להזיז את אנשי נובהרדוק כמלוא נימה מדעתם!

הימים היו ימי הרג וחורבן, הדרכים נשתבשו בגייסות, כנופיות המרצחים השתוללו בכל רחבי רוסיה העקובה מדם, באין לאל ידם של אנשי המשטרה המפקחת על שלום הציבור להשתלט עליהם. המצב היה ללא נשוא, והנה הופיעו המשררים - חיילי הצבא הסובייטי, שנתקבלו בכל מקום בתרועות שמחה, וראו אותם כמושיעים מן הזוועות האיומות, עד שלב רבים הלך שבי אחרי סיסמאותיהם, ואלפי צעירים מבני ישראל נלכדו ברשתם. הם ניהלו תעמולה עזה, בכל עיר ועיירה פתחו מועדונים ובתי שעשועים חנים למכביר, והעבירו רכבות רבים על דעתם ועל דתם. ודווקא בשעה גורלית זו חירפו את נפשם אדמו"ר זצ"ל ותלמידיו להגביר פעלים לתורה, ולהציל נפשות טהורות מן השריפה הרוחנית בכל הדרכים האפשריות בעגלות ורכב או רגלי היו נעים נדים ממקום למקום ומייסדים בעיירות ישיבות קטנות בתנאי מחתרת מבלי להתחשב בסיכון החמור שבמעשים כאלה.

אדמו"ר, הסבא זצ"ל היה נאה דורש ונאה מקיים. 'מדרגת האדם' היא גם מדרגתו שלו. דברים שהיה תובע מאחרים - קיימם תחילה בנפשו. היריעה תקצר מהכיל את כל שפעת מדרגותיו הרוחניות המופלאות, את סגולותיו האישיות ומידותיו התרומיות. אך מעל לכל נשתבח הוא זצ"ל כל ימיו במידת ה'בטחון' ועוז נפש עד כדי מסירות נפש. האמת היתה בעיניו יקרה מכל ושום דבר שבעולם לא עיכב אותו בדרכו.

והרי מעשה: הנדיב המפורסם ר' דוב זלדוביץ זצ"ל איש מינסק, העניק בשעתו לאדמו"ר זצ"ל סכומים עצומים למען יסוד ישיבותיו וקיומן, אחרי שהכירו זה את זה באמצעות הג"ר בצלאל אלכסנדרוב זצ"ל מח"ס משכן בצלאל, והיה שולח אליו מדי חודש בחדשו בדייקנות רבה סכומי כסף ענקיים בלי מספר. לימים אירע ועבר זמן רב מבלי שאדמו"ר זצ"ל יקבל את משלוח הכסף מן הנגיד, והוא נזדמן באותו פרק למינסק ויצא לבקר את העשיר הנ"ל בלוויית הרב אלכסנדרוב (מפיו שמעתי את הסיפור הנוכחי). מלווהו חשב להזמין כרכרה עבורו - כי דירת ר"ד זלדוביץ נמצאה במרחק רב. אולם אדמו"ר זצ"ל עיכב בעדו, ולא הסכים להוציא על זה ממעות הישיבה והלך רגלי.

כיון שהגיעו אל הנדיב קיבל הפעם את פני אדמו"ר זצ"ל בקרירות רבה שלא כדרכו (מאחר שבינתיים הבאישו המשכילים בעיניו את ריחה של נובהרדוק והלשינו כל מיני עלילות שהאמין בהם לתומם), ופתח בטענות על שיטת החינוך המוסרנית ועל סדרי הישיבה שלא נראו בעיניו. מיד השיבו אדמו"ר זצ"ל בתקיפות רבה: הנה עד עכשיו זכר אותך מן השמים בעושר רב ועשאוך שליח נאמן לרומם את קרן התורה בישראל, אך בתנאי שלא תתערב בענייני החינוך, ותשאירם לאנשים המומחים באותו שטח. ואילו החל מן הרגע שחדלת לרחוש אימון מלא לעומדים בראש הישיבות, ורצונך להביע דעה בתחום שאינו שלך, בטוחני שרווח והצלחה יעמוד לתורה ממקום אחר! הקב"ה ימצא בודאי שליח נאמן חדש לתמוך בישיבות! איננו חוששים מפני הפסקת תרומותיך ומשיטתנו לא נזוז!

ככלות לדבר, עזב אדמו"ר זצ"ל את בית העשיר ויצא אל הרחוב כשהוא אומר למלווה הרב אלכסנדרוב: עכשיו יכולים אנו להזמין כרכרה! מקודם היינו נוסעים על חשבונם של בשר ודם - אשר להונו יש גבול, והיינו מחויבים לחסוך בכסף. עכשיו אנחנו נוסעים על חשבונם של הקב"ה ואין צורך לקמץ בהוצאות! וסוף דבר היה, שעמדתו התקיפה של אדמו"ר זצ"ל עשתה על העשיר הנ"ל רושם עז, עד שחזר בו מדעתו והוסיף לשלוח אליו את תרומותיו הגדולות כמימים ימימה.

בינתיים התרגשה ובאה המהפכה הגדולה במדינת רוסיה: ממשלת קרנסקי הזמנית שהוקמה אחרי מפלת השלטון הצארי ירדה מעל הפרק, ובמקומה באו הבולשביקים והשתלטו על חיי המדינה בכת הזרוע והטילו אימה; וחשכה גדולה באה על כל יושבי ארצם. ראש לכל נפל פחד גדול על בני העם היהודי, שאמנם זכו לנשום לרווחה במשך זמן קצר, והשליטים החדשים העמידו פנים כדורשי טובתם; אבל עד מהרה חזרו והופקרו לביזה ולמשיסה. התחילה תקופת אופל שכמותה לא ידעו אבותינו ואבות אבותינו, לצד הריסת החיים האזרחיים והכלכליים, הרג המונים רבים, נישול כל בעל רכוש מנסכיו, הרעבת האוכלוסייה והתמוטטות יסודית בכל שטחי החברה, והכל בשם הצדק הסוציאליסטי - החלו רדיפות הדת האיומות: נחרבו כל בתי הכנסת, ומרבית המשמשים בקודש הושלכו אל ארץ גזירה או הומתו במיתות משונות, נגזרו גזירות אכזריות על קיום התורה והמצוות לעקור את עם ישראל ואמונתו ח"ו מן השורש.

ביני לביני קמו כנופיות מרצחים אשר התנגדו למשטר הקומוניסטי החדש, ואשר יצאו כביכול ללחום נגדו בעודנו בראשית צעדינו. אבל עיקר פעולתם התבטאה בעריכת פוגרומים בכל ערי ומושבות היהודים, להרוג ולאבד לבזו ולהתעלל הם המה הצמאים לדם, אנשי דניקין פטרילוריא זיליאניא ועוד, ימ"ש, אשר נתנו פורקן ליצרניהם המשתוללים ולמרדנותם כלפי השלטון החדש בשפך דם יהודי טהור על לא עוול בכפם. השרידים היהודים מן העיירות הקטנות נמלטו על נפשם לעבר קיוב העיר הגדולה, כשהם מקווים למצוא בה מקלט בחסות ההגנה המקומית.

אבל גם על יהודי קיוב עבר כוס התרעלה. ביום חג שמחת תורה תר"פ, החג האחרון לחיי אדמו"ר זצ"ל, השתלטו קלגסי כנופיית המרצחים של דניקין ימ"ש על קיוב, וערכו בה פרעות עד שנהפך יום החג לתוגה גדולה בכל בתי ישראל, אחרי שמחוץ שיכלה חרב ומחדרים אימה וחשכה גדולה כל בתי הכנסת, שעוד טרם הספיקו להחרים. באותו פרק הרחובות היו ריקים מאדם; קול משק כנפיו של מלאך המות נשמע בחוצות קיוב; מאכלת הדמים נשלפה מתערה; הצוררים ערכו בעיר טבח דמים אכזרי, ועברו מבית לבית כשהם שודרים ובוזרים ורוצחים נפשות נקיים בלי חזלה. ובמיוחד התנכלו לצעירים ולכל מי שנחשד בעיניהם בהשתייכות לקומוניסטים.

שכנים רבים שהתגוררו בקרבת מעונו של אדמו"ר זצ"ל וישיבתו (בשכונת פודול) באו להסתתר בביתו, מתוך בטחון ואמונה שבזכותו לא יאונה להם כל רע. מן הרחוב הגיעו הדי יריות וזעקות מחירדות. האנשים בפנים, קפא דמם

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוח"

ללכת "עם האלקים" גם בשעת הסתר פנים

את האלקים התהלך נח (ו, ט)

שם "אלקים" רומז למדת הדיון.

בזמן שזוכה אדם להנהיגה של מדת הרחמים, קל לו ללכת עם הקב"ה. כאשר הבריות טובה, והפרנסה ברוח, ויש נחת מהילדים, לא קשה להיות בעל אמונה.

אבל הגדלות האמתית היא לדבק בקב"ה גם כשמדת הדיון שולטת, ויש חשק, צרות וקשיים, ושום דבר שהאדם עושה לא מצליח לו - ובכל זאת הוא לא מהרהר ולא מערער, חס וחלילה, אלא דבק בבואר יתברך באמונה ובאהבה.

זאת היתה גדלותו של נח - "את האלקים התהלך נח", גם בזמן ששלטה מדת הדיון הוא המשיך לדבק בקב"ה בכל כחו ומאודו.

בזכות הנהיגה זו של נח הוא זכה להיות "איש צדיק תמים", בזכותה יש קיום לכל העולם, ובזכותה זכה נח לשלש מאות וחמשים שנה של חיים אחרי המבול, ויצאו ממנו שבעים אמות.

כל אדם שעומד איתו בעבודת ה', ולא נשבר למרות הסתר הפנים, זוכה להגיע למעלות גדולות ויסקל על כך שכן עצום.

ספר לי רבי צבי נקור, מחבר סדרת הספרים "אמונה שלמה", ספור ששמע מרב, ששמע מזקן מפלג שהוא בעצמו היה בעל המעשה:

כשפרצה מלחמת העולם הראשונה, תפסו השלטונות הרוסיים אותו ואת כל האזרחים שיכלו לתפוס, כדי לשלח אותם כחילים לחזית מול הצבא הגרמני. הצבא הרוסי היה פרימיטיבי וחלש, וכלי הנשק של חיליו היו מישינים, ולא זו בלבד, אלא שרבים מהחילים לא צידו כלל בכלי נשק, ונתנו להם רק סכינים וחרבות כדי להלחם מול הגרמנים, שהיו מצידים במכונות יריה ובתותחים, והיו טובחים בהם בלי רחם.

מה עשו הרוסים? הם השתמשו בחילים ובאזרחים שלהם כבשר תותחים. הם לקחו קבוצה של עשרת אלפים חילים ומגייסים שרירים, ושלחו אותם להלחם נגד הגרמנים. הם שיערו שהגרמנים ייהרגו ששת אלפים או שבעת אלפים מאנשיהם, אבל הארבעת אלפים הנותרים יגיעו אל הגרמנים ויהרגו בהם עם החרבות והסכינים. מובן שרבים מאותם ארבעת אלפים ייהרגו גם הם בקרב, אבל הם יצליחו לגרום תוך כדי כך לאבדות גם אצל הגרמנים.

היהודי בעל המעשה, שהיה עם עוד אלפי מגייסים-בעל כרחם במבנה שהחרם על ידי הצבא הרוסי. הם עמדו להשלח אל החזית, והמתינו רק לבואו של גנרל שאמור לשאת בפניהם נאום תעמולה נלהב כדי לחזק בהם את המוטיבציה להקריב את עצמם למען רוסיה.

אותו יהודי ידע, שאין כמעט סיפק שהוא יהרג תוך שעות ספורות. הוא החליט להתפלל מנחה אולי בפעם האחרונה בחייו, ונעמד והתפלל מעמק לבו. הוא לא ראה ולא שמע מה נעשה סביבו.

תוך כדי כך הגיע הגנרל, וכלם נעמדו והצדיעו וחלקו לו כבוד גדול, ורק היהודי עמד בצד ולא התניח כלל אל הגנרל. הגנרל כעס מאוד. הוא שאג פקדה, ושני חילים תפסו את היהודי והשליכו אותו לכלא, כדי שישב שם עד שיערוך לו משפט צבאי.

הוא ידע שמדבר בגור דין מות. ההתנהגות שלו נחשבה כמרד בעצומה של מלחמה, ובנסבות כאלו אין סגורים ואין עורכי דין. רק משפט מות. אותו יהודי לא אמר לעצמו ח"ו: "זו תורה וזה שברה? עניש מות על תפלת מנחה?!" הוא אמר לעצמו, "לא משנה מה אמר או לא אמר לשופט בזמן המשפט. בכל מקרה ייהרג אותי. אני אתפלל לה' גם במהלך המשפט".

כאשר הובא לפני השופט הצבאי, שאל אותו השופט, "מה השם שלך, חיל?!"

הוא ענה: "למנצח מזמור לדוד".

שאל השופט: "מה הדרגה שלך?!"

והוא ענה: "ענה ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב".

"מה יש לך לומר להגנתך?!"

והוא אמר: "ישלח עזרך מקדש ומציון יסעדך".

אמר השופט: "אין עם מי לדבר... החיל הזה משגע, חולה נפש. סלקו אותו מכאן, תשלחו אותו לבית חולים לחולי נפש".

ישב האיש בבית החולים לחולי נפש מספר שבועות, ולאחר מכן בדק אותו רופא ואשר שהוא בריא בנפשו, ושחרר אותו מבית החולים.

הוא זכה להנצל מן המלחמה, והאריך ימים, וכשהיה מספר את הספור לנכדיו ולנניו, היה מוסיף ואומר: "בתחלה היה נראה כאלו תפלת המנחה עומדת להביא עלי מות ודאי, אבל האמת היא שהתפלה הצילה את חיי. בזכות התפלה הזאת לא נשלחתי לחזית כבשר תותחים, ולא נהרגתי כפי שנהרגו מרבית החילים שהיו אתי באותה שיחת מוטיבציה של הגנרל".

השעה שבה העמד למשפט צבאי היתה שעת חשכה והסתר פנים, ועל אף זאת התחזק היהודי באמונתו והתפלל: "ענה ה' ביום צרה", כי ידע שרק הקב"ה יכול להושיעו.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך בראשית)

הטמאה אינה נדבקת בקדושה

וישלח את הערב (ו, טז)

בתם ארבעים ימי המבול, פתח נח את חלון התבה ושלח את העורב, שרחף סביבותיה ולא אבה לצאת לשליחות. כפי שנאמר: "ויצא יצוא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ" (בראשית ח, ו). מדברי רש"י המבאר מפני מה סרב העורב לבצע את השליחות, אנו למדים על גדל טמאותו. על פן שלח נח את היונה השוהרה, שבתחלה יצאה לשליחות ולא מצאה מנוח לכף רגלה, ולאחר שבוע שבה כשעלה זית בפינה, וכעבור שבוע נוסף לא שבה עוד. כך ידע נח כי תמו המים מהארץ.

הדברים מעוררים תמיהה, מדוע שלח נח את העורב בתחלה, ולא שלח מיד את היונה?

כמדמני שנתן לישב את השאלה על ידי הרגשה עדינה מאד. נח הרי ידע שהמבול בא מפני שהבורא יתברך התעצב על מצבם הרוחני הירוד של בני הדור, כעס על הנהגתם המשקצת והטמאה, ולכן החליט להשמיד את הבריא והאמר לנח: "קח כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ" (שם ו, יג).

עתה, לאחר המבול, בקש נח לבחון האם רוח השמאה כבר נכחדה מהעולם, ובאה תחתיה אורה של קדושה. אשמוספירה חדשה שבה אפשר לבנות את העולם מחדש. לכן שלח ראשית כל את העורב, שהוא עוף שמא, ובקש לראות כיצד ינהג, והאם ימצא את מקומו בעולם החדש ובאווירה השוהרה.

רק לאחר שהעורב השמא סרב להתרחק מהתבה, שלח נח את היונה שהיא עוף שוהר, ועם ישראל נמשל אליה, כפי שדרשו חז"ל במדרש (פסיקתא שיר השירים ב, יד) על הפסוק: "יונתי בחגי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאוה" (שיר השירים ב, יד).

לא לחנם הלך הורזיר אצל העורב

רבי משה איסרליש זצ"ל, הידוע בכינוי "הרמ"א", כהן כרב, כאב

בית דין ופראש ישיבה בעיר הולדתו קראקא, ומצודתו נכרשה על כל ערי פולין, גרמניה וצפון איטליה. בתקופת תפסידו כרב העיר קראקא, הטלה עליו האחריות להשגיח על כשרות הבשר שמכרו קצבי העיר היהודים.

מעת לעת התקנים בעיר קראקא יום השוק, בו היו מתאספים מאות אנשים מהעיר ומסביבותיה, ומציעים את מרכלתם למכירה. באחד מימים אלו, בשעה מקדמת בבוקר הלך הרמ"א לתפלת שחרית בבית הכנסת. בדרך הוא חלף בשוק וראה קבוצת יהודים מתגודדת סביב קצב צעיר המציע שמן בהמה למכירה.

הרמ"א נגש אל המוכר ושאלו: "למי שנה השמן הזה שאתה מוכר?" "השמן שנה לאבי", השיב שלית הקצב, "הוא בעל אטליו הנמצא תחת השגחת הרב".

הרמ"א פנה לצבור הקלוחות וצוה עליהם שלא לקנות מהשמן, עד שאבי הבחור יופיע במקום. "ברצוני לדבר עם בעל האטליו בעצמו".

הזמן חלף, ובמקום התאסף צבור ענק של לקוחות, אך הרמ"א לא הניח לאיש לקנות מהשמן, וכמוכן שאנשי העיר שסרו למשמעתו לא העלו על דעתם לנהל כנגד הוראתו הנחושה של המרא דאתרא.

בינתיים הגיע זמן התפלה. הגבאי פנה לרמ"א ורמז לו בעדינות כי בבית הכנסת כבר ממתינים לרב העיר כדי שיוכלו להתחיל בתפלה. כשראה הרמ"א כי השעה התאחררה, פנה לבן הקצב והודיע לו בתקף: "אני מזהיר אותך לבל תעז למכר אפלו בבית אחד מהשמן הזה, עד שאסיים את התפלה ואחזור מבית הכנסת".

הרמ"א הלך לבית המדרש, ובינתיים הגיע למקום בעל האטליו, שראה צבור ענק עומד סביב דוכן השמן, וממתין בצפייה. "מה קורה כאן?" שאל הקצב את בנו בפליאה, "מדוע אינך משרת את הקונים?".

"מה אעשה, אבא?" הצטדק הצעיר, "רב העיר עבר ליד הדוכן, והזהיר אותי באזהרה חמורה, שלא אעז למכר מהשמן עד שיסיים את התפלה ויחזור לשוק".

בעל האטליו שמע את הדברים והקים קול זעקה: "מה ארע פתאם! מדוע הרב אינו מתיר למכור את השמן? הרי הוא נלקח מבהמה כשרה שנשחטה למהדרין תחת השגחתו!" אבל הצבור החכם הבין שערב לא היה מזהיר באזהרה כה נוראה שלא לקנות מהשמן, אם לא היה צל כבד המעיב על כשרותו.

בינתיים שב הרמ"א מהתפלה, הגיע לשוק, נגש לבעל האטליו והחל לחקור אותו בכל תקף: "מה מקור השמן הזה שאתה מוכר כאן?".

"מה השאלה?" התגונן הקצב, "השמן נשל מבהמה שנשחטה למהדרין, הרב בכבודו ובעצמו פקח על השחיטה".

אבל הרמ"א לא קבל את דבריו והרעים לעברו בקול נוקב: "תגיד לי עכשיו, מהיכן השומן הזה שאתה מציע למכירה?".

הקצב נסה לספר במבוכה כי מקור השמן מכאן ומשם, אך הרב לא קבל את מעשיותיו והורה לו בחריפות: "תגיד לי תכף ומיד, מאיפה הבאת את השמן הזה?".

וכך, בלית ברירה, הכרח הקצב להודות בבשת פנים ובקול עגום כי מדבר בשמן אסור של דבר אחר, רחמנא ליצלו!

לנכח ההתרחשות המרעישה, פערו הנוכחים את עיניהם בפליאה, וקראו בהתרגשות: "כזו רוח הקדש! כזו קדשה של הרמ"א! אשרי העיר קראקא שזכתה לרב בעל מוסת שפנה".

מיד מהרו לשאל את הרמ"א בסקרנות ובהשתוממות, כיצד ידע כי מקור השמן בבהמה טמאה.

אולם הרמ"א חיך והשיב בענות חן: "לא נביא ולא בן נביא אנכי. חז"ל אמרו במדרש (בראשית רבה סה, א): 'לא הלך העורב אצל החרזיר אלא שהוא מינו', ולמדונו שהואיל והחרזיר הוא עוף טמא, לכן הוא שוהה משבעו במחצת העורב שאף הוא עוף טמא.

הבקר כשהלכתי לתפלה, ראיתי עורב חג מעל השמן, וחשבתי לעצמי, מה יש לעורב טמא לחפש מעל דוכן בו נמכר שמן כשר. אמנם היה זה בשוק הפתוח, אבל בכל אופן לפי אמר לי, שאם העורב הטמא מעוכף מעל השמן, הרי שיש דברים בגו ומן הראוי לברר ולחקר את פשר הדבר.

ואכן לאחר חקירה ודרישה התברר כי מדבר בשמן שמקורו מבהמה טמאה. והיות והעורב הוא עוף טמא, לפיכך הוא רחף מעל שמן החזיר שאף הוא בעל חיים טמא".

הנוכחים שמעו את הדברים, ונכעמו להנכח עד היכן הרחיקו לראות עיניו הקדושות של הרמ"א.

(רבי אהרן טויסיג שליט"א - דורש טוב בראשית)

הירא את ה' אינו מפחד

האדם המפחד מה' אינו מפחד משום דבר אחר כלל.

כשאדם מאמין שהכל מאת ה', וכל מה שה' עושה - לטובה הוא עושה, אין לו שום סבה לפחד ולדאג כלל, מכל המאורעות העוברים עליו. פעם, בעת מלחמה, שמע רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל שני יהודים מתווכחים ביניהם. האחד תאר בפני חברו את המצב הקשה שבו נתון עם ישראל. "מי יודע מה ילד יום? וכיצד נסתתר אם תתחיל, פתאם, הפגזה?"

השיב לו חברו, "וכי אינך יודע שהכל בידי שמים, וכל מה שעושה הקב"ה הרי זה לטובה? מה יש לנו לפחד?"

"כן", אמר האיש, "ודאי, שגם אני יודע זאת, אבל פונתי היתה לתאר מה יקרה מבלעדי זה, כלומר - איך נסתדר בזמן הפגזה על פי דרך הטבע, בלי שנחם בחשבון שהכל בידי שמים?"

כשמע זאת הרב דסלר לא היה מסגל להבליג. נגש אל האיש והוכיחו: "כיצד יכול יהודי להעלות בדעתו מצב תאורטי כזה, שהקב"ה לא משגיח על העולם, חלילה? והרי אין מציאות כזו כלל וכלל! מה טעם יש להגות בדמיונות שוא, בנסח 'מה יהיה אם הקב"ה לא ישמר עלינו?'".

ככל שמדרגתו של האדם גבוהה יותר, ואמונתו חזקה יותר, הריהו שלו יותר בכל תקופות חייו, והנו מאשר יותר בכל עת.

הצדיקים פוחדים מן החטא, כפי שנאמר: "אשרי אדם מפחד תמיד" - ירא מחטאים שבידו, אך הם פוחדים רק מן החטא, ואינם יראים מפגעי העולם וסכנותיו.

דאגת החטא מסירה את שאר הדאגות, ופחד ה' מסיר כל הפחדים! כך היא מדתה של יראת שמים, שכאשר ירא האדם באמת מהש"ת, נצול הוא מיראת זולתו.

ב"חובות הלבבות" (שער י פרק ו) מובא מעשה באחד החסידים שהתבודד במדבר, במקום חיות רעות וליסטים. שאלוהו היאץ אין הוא מתירא, והשיב: "בזש אני מבוראי שיראני ירא מזולתו יתברך".

כאשר הפליג יונה הנביא בספינה, וסער הים סערה גדולה, באו אנשי הספינה ושאלו את יונה: "הגידה נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו, מה מלאכתך ומאין תבוא, מה ארצך ואי מזה עם אתה?"

לכאורה, אמורים היו לסים שאלתם בפשטות, ולומר: 'מי עמך?'. מדוע אפוא שאלו: "ואי מזה עם אתה?" - איזה מין עם הוא עמך, מהי תכונת העם הזה?

אנשי האניה נממו על טיב עמו של יונה הנביא, אשר נראה בעיניהם כחידה סתומה. סופה נוראה מתחוללת, גלים אדירים מכים בדפנות האניה. האניה מונפת לגבה על ידי הגלים, ושוב משלכת לתהומות, ועוד רגע קט היא עומדת להתפרק ולטבע במצולה. במצב זה, כל נוסעי האניה אחוץ אימה, ומרבייתם כבר אבדו את עשתונותיהם. רעש גדול ומהומה סביב, וכלם זועקים איש אל אלהיו, ומטילים לים את הכלים להקל מעליהם.

ומה עושה יונה באותה עת?

"יונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם..." לא זו בלבד שרגוע היה, אלא נרדם וישן בשלווה.

כשמצאוהו, לא יכלו אנשי האניה להבין - איך יכול אדם להרדם במצב כזה, ועל זה תמהו: "ואי מזה עם אתה?" איזה סוג בריה אתה?

משיב להם יונה: תמהים אתם היאץ הנני כה רגוע ושלו, עד שאף עלה בידי להרדם? דעו לכם, "עברי אנכי ואת ה' אלוקי השמים אני ירא, אשר עשה את הים ואת היבשה". כלומר, את הכל עשה ה', גם את הים וגם את היבשה. והנרא מפני ה' ומאמין בו, אף בעת סערה רגוע הוא, כמי שמצוי בארץ מבטחים, שהרי הכל מעשי ה', וים כבישה לפניו, ואין צורך לפחד מפני סערת ים כלל!

זוהי מדת היראה - הירא את ה' אינו מפחד משום דבר שבעולם, כי יודע שאין עוד מלבדו.

(הנני בידך)

מגלים עולמות

באור החיים הקדוש

בראשית

עיון בפירוש האור החיים הקדוש מתוך הספר עקבי דרך

שבת - סוד קיום העולם

הפסוקים בפרשת השבת בברית העולם לכאורה נראים כסותרים זה את זה.

1. פרשת בראשית, ספר בראשית, פרק ב פסוקים א-ג,

וַיְכַלֵּה הָאֱלֹהִים וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם, וַיְכַלֵּה אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיְשַׁבֵּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשֵׁהוּ אֵת כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת.

מלשון הכתוב "וַיְכַלֵּה אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי" משמע שסיום המלאכה היה בשבת עצמה ולא מקודם. וזאת בניגוד למשמעות לשון הכתוב "וַיְשַׁבֵּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה", שכל מלאכת הבריאה הסתיימה קודם השבת, וצריך עיון.

עוד יש לעיין בדברי הגמרא דלקמן:

2. מסכת שבת דף קט, א

אמר רב המנונא, כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, שנאמר וַיְכַלֵּה, אל תקרי וַיְכַלֵּה, אלא ויכלו. רש"י: ויכלו, הקב"ה וזה.

דברי הגמרא תמוהים מאד, ואילולא דברי חז"ל, וכי יעלה על הדעת שהאדם נעשה כביכול "שותף" להקב"ה במעשה בראשית, ויש לבאר פשר הענין.

שאלה נוספת: בדברי הגמרא נתבאר דינו של התועה במדבר ואינו יודע אימתי שבת.

3. מסכת שבת דף סט, ב

אמר רב הונא, היה מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת, מונה ששה ימים [מיום ששם אל לבו שכחתו], ומשמר יום אחד [ומשמר השביעי].

ותמוה ביותר, מה פשרה של קדושת היום השביעי במניינו של התועה במדבר, הרי "שבת קביעא וקיימא" (פסחים קיז, ב) ואף אין בכח בית דין [שלא כבקדושת המועדים] לשנות זמן המיוסד וקדוש עד מששת ימי בראשית - ואם כן כיצד איפוא, "מתקדש" יום השביעי במניינו של התועה, וצ"ע.

כדי לעמוד על סוד הדברים, ניכנס לפני ולפנים ממחיצת הבנת עומק מהות השבת וקדושתה, המתבארת בדברי חז"ל, ומוסברת בדברי האור החיים הקדוש.

4. זוהר הקדוש, פרשת קורח, דף קעו, ב

כִּדְ בָּרָא קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמָא, לֹא יָכִיל לְאַתְקִימָא, עַד דְּאַתָּא וְשָׂרָא עֲלִייהוּ שְׁלֹם. וּמָאִי הוּא. שְׁפָתָא, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּעֲלָאִי וְתַתָּאִי, וְכִדּוּ אֶתְקִיָּים עֲלָמָא. פִּירוש הסולם: כשברא הקב"ה את העולם, לא היה יכול להתקיים, עד שברא עליהם שלום. ומה הוא, הוא שבת, שהוא שלום של העליונים והחתוננים, ואז נתקיים העולם.

5. אור החיים הקדוש, פרשת בראשית, ספר בראשית פרק ב פסוקים ב-ג

ונראה שיכוון הכתוב לומר על דרך אומרים ז"ל, כי העולם היה רופף ורועד עד שבאה שבת, ונתקיים העולם ונתייסד. והכוונה הוא, כי ביום שבת ברא ה' נפש העולם, והוא סוד אומרו (שמות לא, יז) הָאָרֶץ וַבַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיְנַפְּשֵׁהָ. פירוש נשפע שפע החיוני בכל הנבראים, כי קודם השבת לא היה נפש לכל הנבראים.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשֵׁהוּ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת. צריך לדעת כוונת הכתוב במאמר זה. ונראה לפרש לפי מה שכתבנו למעלה, כי העולם היה חסר הקיום, עד שבאתה

רבי חיים בן עמר אור החיים הקדוש

נולד במרוקו בד' אב ה'תנ"ו, ושם הרביץ תורה ברכים בישיבות בסאלי ובפאס. בדרכו לארץ ישראל שהה באיטליה ובה את ספריו. בסוף ימיו השתקע בירושלים שבין החומות, ובה הקים את ישיבתו, מדרש כנסת ישראל.

ברור כי לא נוכל להקיף ולו מעט מאפס קצה גדולות בתורה והליכותיו הנשגבות, רק נציין לדברי תלמידו, החיד"א, שלמד בישיבתו בירושלים (שם הגדולים, מערכת הגדולים, אות ח) "עיר וקדיש מק"ק סאלי ובא לעיר הקודש תבנה ותכונן סוף שנת תק"ב. ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו הרמה ועיני ראו גדולת תורתו עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא. ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר. והן בעוון הדור כמעט שכ"ב ובחדש תמוז תק"ג [בט"ו בחודש] עלה לשמים, בן מ"ז שנה [ונטמן בהר הזיתים], זכרוננו לחיי העולם הבא. חיבר ספר חפץ ה', ראשון לציון, אור החיים, פרי תואר. וחכמתו ניכרת מספריו. אך זה אחד מחכמתו ורוחבו לבו וחורפתו הפלא ופלא, וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מענייני העולם הזה, ורבו עוזו נוראותיו". מקובל בשם צדיקים, כי האור החיים הקדוש שלא זכה לפרי בטן, השקיע בפירושו על התורה את "הכח המוליד", ועל כן הלימוד בו מסוגל לישועות גדולות בכל מילי דמיטב.

זכר ו לעילוי נשמת

הר"ר אליקים גצל
בן הר"ר יעקב יהודה ז"ל
מרת זיסל הניה בת הר"ר
שלום יוסף ז"ל

מחשבה נוספת

השמחה בשבת

משפיעה על כל ימי השבוע

על פי דברי האור החיים הקדוש, מובן מדוע אסור שתהיה צרה ביום מנוחתנו, כפי שאנו מבקשים בברכת המזון "וברצונך בנות לנו ה' אלקינו שלא תהא צרה ויגון נאנחה ביום מנוחתנו". וביאר הבני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ז אות יג) "נמצא השבת הוא שורש לכל הששת ימי המעשה. והנה אם יש ח"ו איזה חסרון דקה מן הדקה בשורש, הנה ניכר הענין אחר כך בהשתלשלות הענפים, מה אין כן כשהשורש והזריעה הוא בשלימות יוצאים הענפים מושלמים. והנה לפי זה, זה הוא נוסח תפילתנו ביום המנוחה שלא תהא צרה ויגון נאנחה ביום מנוחתנו. וכיון שיום המנוחה [שהוא שורש לכל ששת ימי המעשה], יהיה במושלם בלי חסור, אזי בוודאי יבואו ששת ימי המעשה מושלמים".

ומובן הענין שמשמחים את החתן בשבת קודם החתונה, כפי שביאר בספר ברכת אבות (סימן יג, אות טו) "שמעתי ממרן המשגיח הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, שביאר על פי דברי האור החיים הקדוש, את הענין בשמחה שמשמחים את החתן בשבת שלפני החתונה, שנקראת שבת שמזמרים אותו (עיין ביאור הלכה סימן קלו). דכיון שבתוך השבוע יש שמחת החתונה, לכן צריכים לשמח גם את השבת [קודם לכן]. כי כאשר השבת היא שמחה, אם כן הרי השבוע יונק משבת, וממילא גם בתוך השבוע יהיה השמחה".

על פי יסודות הדברים שנתבאר לעיל, נבין את כוחם של הצדיקים לבטל מכח קדושת השבת גזירות רעות, כפי שכתב הבני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ד אות ד) "ובזה תבין מה שאמרו בזוהר (ח"ב דף קל"ה ע"ב; נאמר בקבלת שבת "כגוונא") על קדושת יום השבת, וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא פלגו ערקין ואתעברו מנה, כי בשבת יכולים כל הגזירות וכל הדינים להתבטל כיון שבכל שבת הוא בריאת עולם חדש. ואין לך כל דור שלא יהיו שומרי שבת, המה בצדקתם בכח קדושת יום השבת, יבראו הזמן וכל אשר בו מחדש. על כן על ידי זה יכולים לבטל כל הגזירות, כיון שהעולם הוא חדש".

שבת ועמל העולם. ויש להעיר בזה, שאותם ימים קודם שבאה שבת, במה היה העולם עומד, וכשם שהספיק לחיות באותם ימים בלא נפש השבת, היה מתמיד והולך. אכן מצינו כי הקב"ה גילה הדבר במה שאמר בעשרת הדברות (שמות כ, יא) **כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וגו'.** הרי גילה כי בשעת הבריאה לא ברא ה' כח בעולם, וזולת לעמוד ששת ימים, לטעם הנודע לו, גם ידוע ליודעי אמת. ונתחכם ה' וברא יום אחד הוא יודע לה', **ובו ביום חזר ה' ומשפיע נפש לעולם שיעור המקיים עוד ששה ימים,** וכן על זה הדרך. וזולת זה היום, היה העולם חרב בגמר ששת ימים, וחוזר לתווה ובוהו, וצריך ה' להכינו פעם ב', **ובאמצעות שבת העולם עומד.**

יסוד זה, שהשבת היא סוד קיומו של העולם, מיישב את הפסוקים, שאכן הבריאה הסתיימה קודם השבת, אולם ה"נפש" המקיימת אותה שהיא השבת, נעשתה "ביום השביעי".

על פי זה ביאר האור החיים הקדוש מהי בחינת "השותפות" באמירת "ויכולו" בתפילה בערב שבת.

6. אור החיים הקדוש, שם

ולמה שפירשתי אמת יהיה חכים ודבר ה' בפיהם אמת בטעם צודק, כי להיות שהשבת הוא המקיים העולם כל ששת ימים, ואחר עבור ששת ימים, יבוא שבת אחרת, ויחייבו ויקיימו עוד ששת ימים אחרים. ולך לדעת כי מציאות השבת בעולם הוא קיומו שמקיימים אותו, כי אם אין מקיימים שבת אין שבת. ולזה כל המקדש את השבת וכו' פירוש מקיים וטומד קדושתו, באמצעות זה ישנו לשבת, ובאמצעותו מתקיים העולם. הראת לדעת, כי הוא המקיים העולם, ואין לך שותף גדול מזה כדין וכהלכה.

על פי יסוד זה, שהשבת היא סוד קיומו של העולם, יבואר דינו של התועה במדבר, בהקדם דברי המהר"ל מפראג, בסוד חביבותו של המספר שבע.

7. רבי יהודה ליוואי, מהר"ל מפראג, דרך החיים, מסכת אבות פרק המשנה טו

מספר שבעה מורה על המדרגה שמתחבר ביחד הגשמי ובלתי גשמי. וידוע מספר שבעה כנגד שש קצוות, והאמצעית שהוא נקרא היכל הקדוש אשר ביניהם. ולפיכך תמצא בכל מקום כי במספר שבעה חול וקדושה. שבעת ימי שבוע - ששה ימי חול והשביעי הוא קודש. ובחדשים - השביעי גם כן קודש הוא חודש תשרי. ובשנים - ששה שני עבודה והשביעית שמיטה והיא שנת קודש. וכל זה, מפני כי מספר הששה הם חול, והם כנגד ששה קצוות הגשם שהוא חול. ואילו השביעי הוא כנגד היכל הקדוש, שהוא השביעי והוא באמצע, ודבר זה ידוע.

8. מדרש ויקרא רבה, פרשה כט, יא

כל השביעין חביבין לעולם. בשנים שביעי חביב, שנאמר (שמות כג, יא) וְהִשְׁבִּיעַת תִּשְׁמִיטָה וְנִטְשָׁתָה. בשמיטין שביעי חביב, שנאמר (ויקרא כה, י) וְקִדְשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה. בימים שביעי חביב, שנאמר (בראשית ב, ג) וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. בחדשים שביעי חביב, שנאמר (ויקרא כג, כד) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָאָחֶד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שָׁבָתוֹן וְכָרוֹן תִּרְוָעָה מִקָּרָא קֹדֶשׁ.

9. רבי אליהו די וידאש, ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק שני

שמעתי מפי מורי ע"ה שעל זה אמרו ז"ל, ההולך במדבר ואינו יודע מתי יום שבת, מונה שבעה ימים מיום שנתן אל לבו שכחתו, ומקדש שביעי שעושה קידוש והבדלה. הרי בפירוש כי הותר לו לעשות שבת אף על פי שבאמת אינו שבת, והיינו מטעם כי הנקודה האמצעית שהוא השבת הולך עם כולם להשפיעם, וכל יום ויום יש בו מקצת שבת. ולכן בכל יום ויום אינו עושה מלאכה יותר מכדי פרנסתו, מפני שכל יום הוא ספק שבת.

על פי המבואר בדבריו, כי השבת היא "סוד קיום העולם", הוסיף האור החיים הקדוש לבאר, מדוע ברית המילה נקבעה ליום השמיני - כדי שהרץ הנימול יעבור את השבת בטרם יכנס לברית, והשבת תפעל בו שתהיה בו "נפש" לקיומו.

10. אור החיים הקדוש, פרשת תזריע, ספר ויקרא, פרק יב פסוק ג

ורבותינו ז"ל (דברים רבה ו, א) אמרו וזה לשונם, למה התינוק נימול לשמונה ימים, שקנה ה' רחמים עליו להמתין לו עד שיהיה בו כוח, עכ"ל. וצריך לדעת מי גילה סוד זה כי בשמונה ימים יהיה בו כח, לא פחות ולא יותר. ונראה כי כח האמור בדבריהם הוא מה שאמר בזוהר (ח"ג דף צא, ב) שהוא כדי שיעבור עליו שבת, ותגיעו נפש החיונית הנשפעת בעולם ביום השבת כידוע, ואז יהיה בן קיימא, והוא שאמרו רז"ל כח החיוני. ותמצא שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה י, ט) שקודם שבא שבת היה העולם רופף ורועד, כיון שבא שבת נתחזק ונת. והוא מה שאמרו כדי שיהיה בו כח.

להרחבת העין ולשיעור המלא בנושא זה, ראה באתר עולמות, במדור שיעורי האור החיים הקדוש, פרשת בראשית

וארטים לפרשת השבוע

ו ט. אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. פרש"י יש מרבתינו שדרשו לשבח ויש שדרשים לגנאי, שרק לפי דורו היה צדיק, ואילו בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם. ואפ"ל דפליגי בפלוגתא דרבי יהודה ורבי נחמיה בשבת צח: על הפסוק ויחידו יהיו תמים על ראשי. דלמ"ד שהקרישים במשכן עביין היה אמה מלמטה ואמה מלמעלה, ס"ל שתמים כמשמעו. ה"נ צדיק תמים כאן כמשמעו. ולמ"ד שם שתמים הכוונה שמלמטה עביין אמה ולמעלה כליו והולכים עד כאצבע, ס"ל דתמים מלשון גמרים, א"כ י"ל שכאן כתוב צדיק תמים והיינו מתקטן והולך בדורותיו, וכשהגיע לדורו של אברהם כבר היה קטן יותר והרי כשמת נח היה אברהם בן נח שנים ואז כבר כלתה צדקותו. ערוגת הבושם.

ו יג. קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ר"ש שרלג מבאר את הפסוק כך: הנה הקב"ה ציווה לישראל את תצא את מואב בגלל שאמורה לצאת מהם רות המואביה. היינו שהקב"ה לא הורג מישוהו אם אמור לצאת מישוהו חיובי ממנו. וזמ"ש כאן קץ כל בשר בא לפני, היינו שהקץ שהוא הסוף שלהם בא לפני, וראיתי כי מלאה הארץ חמס מפניהם, ואין מהם מישוהו טוב שאמור לבוא, לכן הנני משחיתם את הארץ.

ו יז. קץ כל בשר וכי כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ואמרו חז"ל לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. ותימה עצומה הרי הם עברו על עבירות הכי חמורות בעולם ע"ז וגלוי עריות ולמה נעשו רק על הגזל? וי"ל **דהנה מתושלח** מת' ז' ימים קודם המבול, וא"כ היה צריך להיות מיתתו תכפר על כולם כדין מיתת צדיק שכתוב בגמ' שהוסק ליו"כ משום שמכר כיו"כ. אלא צ"ל שמיתת צדיק מכפרת כיו"כ רק על ב"א למקום, אבל לא על בן אדם לחברו, ונמצא ששאר העבירות התכפרו במיתת מתושלח, אבל על גזל נחתם יונים כי מיתת מתושלח לא מכפרת על בלתי"ח. איל המילואים. **עו"ל** שרצו לטעון שכל המצוות שנאמרו לאדם הראשון היו רק בשבילו, וד"ז היו יכולים לטעון רק על כל הז' מצוות אבל על מצוות גזל שלא שייך לאדם כי כל הארץ היתה שלו והוא הקריב לה' רק משלו וכמבואר ברש"י ריש ויקרא ד"ז לא יכלו לטעון שנאמר רק לאדם, לכן ע"ז נכתם דינם. כותנות אור. **עו"ל** **(מובא בספר 'תוספת ברכה')** ע"פ חז"ל **במסכת דרך ארץ** שכשחיים בשלום, אזי אפי' עובדים ע"ז אין השכינה יכולה לפגוע בהם. משא"כ בשעת פירוד ומחלוקת הקב"ה מעניש על הכל. וא"כ כל זמן שעבדו ע"ז וגו' ולא גזלו לא נענשו. ומתי נענשו כשהתחילו הרמיות, וזה נעשה ע"י גוגזלים אחד את השני ולא ריחמו על השני אז נענשו. **כע"ז** יובן גם מה שמובא בפרק יא פסוק ז' שבדור הפלגה אנשים לא הבינו זה את שפתו של זה, ואומר שם רש"י זה שואל לבנה וזה מביא טיט, וזה עומד שלא פוצע את מוחו. ומקשה שם הרב מבריסק בשביל שלא יבנו את המגדל ממסיק שלא יבנו אחד את שפת השני, ומדוע הוצרך שירצחו ג"כ אחד את השני? אלא, אומר הרב מבריסק, כשאנשים מאוחדים שום דבר לא יעצור בעדם מלהשיג את רצונם. הם יתגברו על כל הקשיים גם על אי הבנת השפה. וכדי שלא יצליחו לבנות מגדל הוצרך שאחד ירצח את השני.

ו טו. צהר תעשה לחתיבה. אומר רש"י יש אומרים חלון, וי"א אבן טובה המאירה להם. עוד איתא ברש"י על הפסוק נח איש צדיק תמים היה בדורותיו: י"א לשבח, שרק בדורותיו היה צדיק ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם. וי"א לשבח שהיה צדיק כמפוטט. ויש שדקדקו מדוע דרשים לגנאי כאשר אפשר לדרוש לשבח: וי"ל דהנה רש"י אצל לוט (יט ז) מביא שנאמר לו לא להביט לאחוריו משום שהוא רשע ואינו זכאי לראות בפורענותם, אך לעומת זאת בקריעת ים סוף נאמר וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ואמרו חז"ל שכא"א מבני"א ראה את נוגשו מת, וזאת משום שבני ישראל הגיעו לדרגה שהיו ראויים לראות במפלת רשעים, ולא כלוט. וא"כ מובנת המחלוקת האם צהר זה חלון או אבן המאירה פניהם. כי למ"ד חלון, נח היה צדיק ויכל לראות בפורענותם. משא"כ מי שסובר שצהר זה אבן מאירה, ע"כ ס"ל שהוא לא היה מספיק צדיק בשביל שיוכל לראות בפורענותם. וע"כ יש שדרשו לגנאי. (תורת משה. תורה תמימה. מהרי"ד מבעלז)

ו כא. ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל. מהיכן ידע נח איזה כמות לקחת, הרי לא ידע כמה זמן יהיו בתיבה? וי"ל כיוון שהקב"ה ציווה לקחת שבעה

מהבהמות הטהורות כדי להקריב מהם קרבן אחר יציאתו מהתיבה, ולהלכה אחרי שלוש שנים כבר נחשבת לזקן הפסול להקרבה, והנה ציווי הקב"ה היה שיקח אותם רק לאחר שדבקו במינים (רש"י ו כ), ודרכם להזדווג הוא רק לאחר ב' שנים (כמבואר בבבבבב) נמצא שלא יתכן שיהיו יותר משנה בתיבה, דא"כ הבהמה תפסל להקרבה. ראש יוסף.

ז א. ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. למה כשציווהו על מעשה התיבה לעיל פרק ו לא אמר כי אותך ראיתי צדיק לפני, הא כבר שם הוא הבדילו מכל הארץ? וי"ל ששם מתושלח היה עדיין חי וכמבואר ברש"י פסוק ד שהמבול התעכב בגללו, ומתושלח היה ג"כ צדיק, ורק כשמת יכל הקב"ה לומר לו כי אותך – לבד - ראיתי לפני צדיק בדור הזה. בנין אריאל.

ז ג. גם מעוף השמים שבעה שבעה לחיות זרע ע"פ כל הארץ. אומר רש"י בטחורים הכתוב מדבר. ורבים נתקשו בזה מדוע לא נכתב כאן מעוף שטור כדרך שנכתב בבהמה מכל הבהמה הטהורה; וי"ל, אומר האור שמח ע"פ נדה נ', על תרגולתא דאגמא דהיא טהורה והזכר שלה טמא, וגם אותה הוצרך להביא לחיות זרע על פני כל הארץ, ולכן לא נאמר טהורה כי יש בטהורה גם צורך להביא טמא.

ז ח. ומן הבהמה אשר איננה טהורה. הגמ' בפסחים ג. הביאה מהפסוק הנה ראיה שאדם צריך להזהר לא להוציא מפיו דבר מגונה. מזה שהפסוק כתב ומן הבהמה אשר איננה טהורה ולא קיצר וכתב מן הבהמה הטמאה. ורבים תמחו למה הגמ' לא הביאה ראיה כבר מתחילת הפרק בפסוק ב ששם כתוב שהקב"ה ציווה לנח לקחת לתיבה מן הבהמה אשר לא טהורה היא ולא כתוב מהבהמה הטמאה; וי"ל ע"פ חז"ל שהקב"ה אמר לאברהם בעקידה קח נא את בנך את יחידיך אשר אהבת. ולא נאמר שם בקיצור קח את יצחק, ולמה? אמרו חז"ל ליתן שכר על כל דיבור ודיבור. וכן לגבי לך לך מארצך וממולדתך ומביתך אביך וכו' ואומר רש"י ליתן לו שכר על כל דיבור וכו'. ועל כן בפסוק ב שזה היה ציווי של הקב"ה שיקח מהטהורה שבעה שבעה, אזי התורה האריכה בלשון בשביל שכר. אבל בפסוק ז שלא מדובר על ציווי, אלא על סיפור ביאת נח אל התיבה ובכ"א מאריכים, מכאן ראיה שלעולם אל יוציא אדם מילה מגונה מפיו.

ח ז. וישלח את העורב ויצא וישב. אומר רש"י הולך ומפיק סביבות התיבה ולא הלך בשליחותו. ולפ"ז הא דמצינו הרבה פעמים שאמוראים שאלו לחבריהם שאלות ואילו לא השיבו וענו עורבא פרח, אפס"ל שזאת כוונתם, כמו שהעורב לא ענה שום תשובה, כך אין לך לצפות לתשובה על מה ששאלת ממני. רבי חיים מבריסק.

ח יא. והנה עלה זית טרף בפייה. הטעם שהביאה היונה עלה זית ולא עלה אחר? י"ל דהנה אמרו חז"ל בסנהדרין שדור המבול השחיתו מין בשאינו מינו, וא"כ אף באילות עשו כן, ובן נח מצווה על הרכבת אילן, וזה גם הטעם שאמרו חז"ל שנעקרו כל האילות במבול ואפי' איצטרבולין של ריחים ניומוחו ולא נשאר כל ירק עשב. והנה אמרו בירושלמי כלאים א' על המקרא בניך כשתילי זיתים, מה זית אינו מקבל שום הרכבה גם בניך לא יהיה בהם פסול ממזרות, וא"כ כיוון של"ש בזיתים הרכבה, א"כ לא נעקרו במבול, ושפיר יכלה להביא עלה זית. גן רווה.

ח יט. כל רומש על הארץ למשפחותם יצאו מהתיבה. מבואר בפסוק כי מהרמשים יצאו מהתיבה רק ממשפחותם ולא הם עצמם וכן מבואר בגמ' בסנהדרין קח: והטעם שרק משפחותם יצאו מהתיבה י"ל משום שהמבול היה יב' חודש ומבואר בחולין נה. שבריה שהיא בלי עצם לא היה יותר מיב' חודש לכן יצא רק משפחותם כי הם עצמם כבר מתו, אבל משפחותם יצאו מהתיבה.

ח כ. ויעל עולות במזבח. כתב בתרגום יונתן שהעלה ארבעה קורבנות, והטעם שהקריב ארבעה קרבתות י"ל דאמרו חז"ל ברכות נד: ד' צריכים להודות, היוצא מבית האסורים, הולכי מדבריות (מפני חיות רעות), חולה שנתרפא, ויורדי הים. והנה לנח היו את כל הדברים הללו. יצא ממסגר של התיבה שהיה כבית סוהר; כחולכי מדבריות, שהיה במחיצת חיות רעות; חולה שנתרפא משום שהכישו ארי; ויורדי הים, שניצל ממי המבול. רבי נתן גשטטנר.

ט כג. ויקח שם ופת את השמלה וגו'. וברש"י הביא מהמדרש שהשכר של שם הוא טלית. ועונשו של שם הוא שיהיה עבד, ויש להבין מה עניין שכר טלית

פרשת נח תשפ"ד

לעונש עבד, הא שכר מצווה ועונש עבירה הם דבר והיפוכו! וי"ל דאמרו חז"ל בשבת לב: כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשים לו 2800 עבדים. וא"כ העונש של חם ההפך משכר ציצית, והיינו שהוא יהיה עבד. טעמא דקרא.

ט כז. יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם. אומר רש"י וישכון באהלי שם, ישכן שכניו בישראל. ומדרש חכמים אע"פ שיפת אלוקים ליפת בבית שני שנבנה ע"י בני יפת לא שרתה שכניה. והיינו שבדעה הראשונה ס"ל לרש"י שהשכינה שרתה אף בבית שני, ודעה של מדרש חכמים שלא שרתה השכינה בבית שני. ובביתא מחלוקתם י"ל דנחלקו בפלוגתא הרמב"ם והראב"ד בית הבחירה וידאם קדושה ראשונה שקדשה שלמה קדשה גם לעת"ל. דהרמב"ם ס"ל דהגם שלא קדשה לעת"ל, אבל קדושת המקדש וירושלים קדשה לעת"ל, ולכן פרש"י דשרתה שכניה בבית שני. אבל הראב"ד ס"ל דאין חילוק בין המקדש לארץ ישראל וגם קדושת המקדש לא קדשה לעת"ל. וזהו דעת המדרש חכמים דהביא רש"י.

יא י. אלה תולדות שם. מי שיעקב אחרי הפסוקים מאדם הראשון עד נח יראה שאצל כולם כתוב שנותיהם ואח"כ כתוב וימות. ואילו אצל שם ומשם ואיך לא כתב וימות ומה הטעם בזה. ותירץ ע"כ בספר בית יצחק מהמדרש שיש"ס בן נח בעל גמ' של לא שמות ואכל מהם החיים ונשאר בעולם כמב"ב של לא חי ולא מת, ורק אחרי מאות רבות של שנים גילה אותו שלמה המלך ועשה לו תיקון ומת. לכן לא נכתב אצלו וימות וכשם שאצלו הפסוק כך לא נכתב אצל הבאים אחריו.

יא כח – לא יומת הרן על פני תרח אביו וגו' ויקח אברם ונחור להם נשים וגו'. ויקח תרח את לוט בן הרן בן בנו. רבים נתקשו כאן שסדר הפסוקים אינו מתאים כי היה צריך לכתוב מיד לאחר וימת הרן ויקח תרח את לוט בנו, ומדוע הפסיק במצאע שאברם ונחור לקחו להם נשים? וי"ל ע"פ יבמות סב: שיש מצווה על אדם לשאת בת אחותו, וכתבו שם בתוסי' שה"ה בת אחיו, ובכ"א בת אחיו לכא' יש בעיה לשאת כי נמצא עוקר מצוות ייבום מהתורה וכמבואר בגיטין פג. ואמנם התיור, אבל חסידים הראשונים לא עשו גם מעשה מותר אם עי"ז יגרם שיעקר דבר מהתורה כמבואר בנדה לח. שחסידים הראשונים היו נמנעים מלפקוד נשותיהם ברביעי כי אישה יולדת בדיוק לתשעה וזה ייצא בשבת ונמצא עוקר מצוות שבת מהתורה, ולמרות שמותר החמירו על עצמם, וא"כ אפס"ל שבגלל שחרן מת אז אברם נשא בתו כי אין חשש שיבטל מצוות יבום כי אחיו מת, וכעת אפשר להמשיך, אבל החלק של אברם נשא את שרה בת הרן הוצרך לכתוב אחרי שחרן מת. מובא במאור שבתורה.

יא כט. הרן אבי מלכה ואבי יסכה. יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה ביארו בסנהדרין סט: שיטה אחת משום שסוכה ברוח הקודש. ושיטה שניה שהכל סכים ביניה. והנה רש"י כאן הרכיב את ב' הפירושים יחדיו. ולא כתב שזה שתי שיטות. ותירצו שב' הפירושים תלויים אחד בשני. שהרי עיני לאה היו רכות כי הכל אמרו הגדולה לגדול היינו שהיא תינשא לעשוי, ולכן היו עיניה רכות מרוב בכי ולא היתה יפת תואר. והנה להרן היו ב' בנות, הגדולה מלכה והקטנה שרה. ובני תרח הם אברהם ונחור היינו שאברהם היה הגדול, ואין לא חששה שרה שאברהם הגדול ישא את הגדולה מלכה, ועי"ז לא שהיה לה רוח הקודש, ולכן נשארה יפה ולא היו עיניה רכות. ז"א שבזכות הרוח הקודש היתה יפה.

ז חשו, ותן טל ומטר. הנה כידוע מתחילים לומר טל ומטר טו' ימים אחרי הרגל כדי שישפיקו עולי רגלים לחזור לבתיהם. רבים שואלים מפני מה אין פוסקין מלאשול טל ומטר טו' ימים לפני הפסח משום עולי רגלים מחשש לגשם בדרם לירושלים. רבי שלמה זלמן תירץ בילדותו שכשעלו לירושלים בתשרי עלו בבגדים קיצים ולכן היה צריך לסדר שלא יירד עליהם גשם בחזור. משא"כ בסוף החורף כשעלו לירושלים עדיין היה גשם. והיו מצוידים ומכוסים בבגדי חורף, ולכן לא הוצרכו להפסיק מלאשול טל ומטר. **עוד אפס"ל** שלפני שמתחיל השפע, אפשר לבקש מהקב"ה שיתעכב מעט, אבל בתוך עונת הגשמים לבקש שהקב"ה יפסיק את השפע! **תירץ נוסף**, שבהליכה לקיום המצווה של עלייה לרגל בפסח, האדם נמצא בשמחה גדולה והוא בכלל לא מרגיש בעיה ללכת בגשם ובבון. אבל בדרך חזרה הביתה אחרי סוכות, אחרי המצווה, כבר יש קצת רפיון בשמחה.

נקיון כפים. כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ענייני גזל. בגלל חומרות בענייני של גזל נביא לחלץ דברים שכתבו בשנים קודמות ובתוספת סיפורים ועניינים חשובים. כתוב בחז"ל שדור המבול נתחם דינם על הגזל. ז"א למרות שעברו על עבירות הכי חמורות ובהם ג' עבירות, אבל נפסק דינם לכליון בגלל הגזל. וגזל זה הדבר שמקטרג בראש, ודבר ראשון ששואלים אדם כשמגיע לשמים הוא ינארת ונתת באמונה!.. ובעניין זה של גזל ניכר עיקר הצדקת של האדם. וכתב רבי אברהם בן הרמב"ם עשר שנות צום מתוך חסידות יתבטלו בעוון אכילה אחת מהגזל, ובמהרש"א בכתובות מובא על אותם אלו שמקבצים עושר שלא באמונה ומנדבים אותו באמירת מי שברך לצרכי מצווה אין לך מצווה בעבירה גדולה מזו, ואין לעושר הזה קיום כלל, וכל אדם שיש בידו מעות של גזל יש מחסום מקבלת תפילותיו (הרמב"ם), ובענינה בזמן היז נעלה אנו מתפללים למען נחלד מעושיך ידיו. ונמצא בספרים, שאין עון בעולם שמעכב תפלתו של אדם לעלות למעלה בעולם העליון כמו עון הגזל רח"ל. וראה דרכיה וחכם אין ראוי לאדם להתרחק מעון הכבד הזה. ודי בזה. הח"ח בספר שפת תמים פרק ג' האריך מאוד בגנות הגזל כי מי שיש בידו גזל הוא מרוחק מהר ה' וממקום קדשו. גם תפלותיו אין מקובלות לפני ה' על עוד שהגזל בידו, שאותה התפלה נקראת תפלה עכורה. **האדמו"ר ה"שפת אמת מנורי** היה אומר שלפעמים רואים אברך בן עליה הלומד בהתמדה ואעפ"כ אין תלמודו מתקיים בידו, זה משום היותו סמוך על שולחן חותנו המאכילו מכוס שמיני כשר. ורבי אהרן קוטלר היה אומר כך על ישיבות שיש בהם תקלות לפעמים, הוא משום שלא כל הכסף טהור. וכסף לא כשר אין לו יכולות לעשות דברים מועילים ומצליחים. **ואיתא בחז"ל** בפרשתנו שאדם מגזל לא מרוויח כלום, והכסף הולך לתרופות ושאר נזקים שיש בבית. ולפעמים אדם חושב שיעשה קומבינה כאן ושם וירמה קצת אולי הוא ירוויח עוד כמה שקלים, אז שיידע דבר ראשון יש לו עבירה גדולה, ודבר שני הוא לא באמת מרוויח אלא מפסיד שמחר ישרב לו המקרר וזה יהיה בהכנות לשבת חשובה עם הרבה אורחים, והכל יתקלקל לו, וגם התפילות חלילה ועוד דברים. אז מבחינה פרקטית כדאי להימנע משל לא כשר. וצריך לזכור שגם ברוחניות אדם ניוזק מכסף כשיש לו ביושר והיה אומר ע"כ התפארת שלמה מרדומסק שאדם שהגיע לידו כסף לא כשר יכול לדרת מכל מעלותיו ומדברותיו הרוחניים שאסף בימיו... **החזו"א** היה אומר אדם נבחן ביראת שמים צדקות רק בכסף ואם ביקש הוא לא כ"ל. **אפי' שבשאר הדברים** הוא בסדר אזי הוא לא צדיק ולא יר"ש. ואצל גדולי ישראל האמיתיים רואים בחוש כמה הם בוים לכסף לא כשר. **מסופר שהסטיפלר שאל את החזו"א** מה הגדלות של הסנדלר, שכידוע החזו"א איש החשיבו מאוד. ענה החזו"א איש: הנקיות שלו בממונות. הוא מושלם וזך לחלוטין בענייני ממונות, ולהיות כך זה מעלה שקשה להשיגה. ולא צריך להגיע לסנדלר, כבר מצוינו במסכת תענית שהיה זמן של רעב ועצירת גשמים וכל גדולי התנאים התפללו אך לא נענו עד שהחליטו לשלוח משלחת לאבא חלקיה שיתפלל שיירדו גשמים ותיגמר חרפת הרעב בעולם, ואכן כך היה אבא חלקיה התפלל ומיד נעה והקב"ה הוריד גשמים בשעור המספק את כל כלי ישראל, ואומרת הגמ' שהסיבה והטעם שאבא חלקיה נענה משום שהיה זהיר ביותר בענייני ממונות.

נביא לחלץ סיפורים כמה נזהרו גדו"י בכשרות הכסף וד"ו אמור לעורר אותנו להתרחק ג"כ מממון לא כשר. חלק מהסיפורים הם מ'אוצר הסיפורים למחנכים'. **מסופר על הסטייפלר** שהגיע לביתו תלמיד חכם לבקש ברכה. בצאתו שחכ קופסת גפרורים, הסטייפלר רץ אחריו כדי לקרוא לו, אצל אבא חלציל להשיגו, אבל אזל מראה פניו. קופסת הגפרורים היתה מונחת בחדר במשך תקופה ארוכה. והנה הגיע היום ואותו אדם בפתח. מי שלא ראה את שמחתו העצומה של הסטייפלר בעת התרגומם ממקום מושבו כדי להשיב את קופסת הגפרורים לבעליה, לא ראה שמחה של מצווה... **הרב שטיינמן** נזהר שלא לנעת בחפץ שאינו שלו, ואמר שהוא חוזר בתשובה על שני חששות של גזל. בתקופת שהות שהו שטיינמן בעיר לוגאנו, הוא עבר ליד בית אחד, ובדרך כשהוא מהרהר בלימוד קטן משם פרח בלי לשים לב. עשרות שנים מאוחר יותר, כשבא לספר לו הרב פרידמן שהוא נוסע ללוגאנו, מיד ביקש ממנו הרב שטיינמן שייצק לרחוב פלוגי ובית מספר פלוגי, ויביא לבעל הבית מספר יורו, כדי שישלם על הפרח שקטף עשרות שנים קודם לכן, וזה הרי גזל עכו"ם! הרחוב אומנם עדיין היה קיים, אך הבית לא. הרב שטיינמן הצטער על שלא יכל לשלם לאותו גוי. סיפר נכדו רבי אשר שטיינמן שפעם אחת הרב שטיינמן הרים ידו ואמר: היד הזאת מעולם לא גזלה. רק אני חוזר בתשובה על שתי פעמים שהיה ספק אבק גזל עכו"ם. האחת שקטף את הפרח, ועוד פעם שלח מכתב עם בול שהדוור אמר שזה בסדר והתגרייץ'ל הסתפק בזה. מלבד זה עשה חשבון על כל ימיו שלא עבר על גזל. **מסופר על רבי מרדכי פורגמגנס** שבמשך הזמן שהיה בטון קובנה לא יישב על כיסא. בגלל שכאשר צופפ לא כל היהודים בטנו הצר הביאו רבים כיסאות מביים. ולפעמים החליפו דירות או נלקחו להשמדה והכיסאות נשארו מיותמים, ומי יודע האם הבעלים או הרושעים מרשים. **מסופר על רבי אברהם גניחובסקי** שהלך עם קבוצת תלמידיו, והחל לדרת גשם זלעפות. הם נכנסו תחת גג באחת החצרות. אחד הדברים רצה להדליק את החשמל בחדר מדורות, רבי אברהם מנע

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

ממנו ואמר: להיכנס – מותר, אבל להדליק את האור – הרי זה כבר ערלה כסף, ואין היתר לכך. באחד הערבים הקציצים, רבי אברהם דפק לביתו של שכן בבניין סמוך לדבר אתו לצורך טובה לאחד מבני משפחתו של רבי אברהם. השכן הביט ברב ושאל: מדוע הרב נוטף זיעה, מדוע לא עליתם במעלית? רבי אברהם השיב: בגלל שעליתי לצורך פרטי שלי, ולא בשבילכם כלל, אין מי הנראי שאשתמש ששעלית, שישכבת לכם. **רבי אליהו לופיאן** הדין פעם לקידוש של בר מצוה אחרי התפילה, ונשאר שם עד סוף הקידוש, אל הבינו מה יושב כ"כ הרבה זמן. לבסוף שלכולם הלכן, ביקש שאמו של הילד הבר מצוה תבוא, שרצה לברכה. אמר לה: **"אני צריך לבקש מכס מחילה,** בשעה שעשיתי קידוש ידי רעדה, ונשפך היין על המפה, ובהזדמנות לא עני מבקש מחילה בשם כל האורחים, הרי המפה הייתה קציה וסומדת כשבאנו לקידוש, ואח"כ לא אחז לקח המאכלים וטיפין את המפה ללא צורך, שהרי לא היו צריכים אלא לקחת המאכל ולא ללכלך המפה, ובהזדמנות זו שאתם מוחלים לי, תמחלו לכולם."

סיפר רבי שלמה לורנץ סיפור מחזק ביותר: "במושב החרדי קוממויות היתה מאפיה שסיפקה לחם לכל הסביבה תחת השגחתו המהודרת של הרב מנדלסון. המאפיה סיפקה את צרכיהם של 5000 משפחות באזור, אך ככל שגדלה תוצרת המאפיה גדלו גם הגירעונות הכספיים. בצר להם פנו אלי בעלי המאפיה, וביקשו שאבאו לעזרתם ע"י השגת הלוואות מגממח"ם שונים. ואכן כך עשיתי, הייתי משגי עבורם הלוואות, וכאשר הגיע מועד הפירעון הייתי משגי הלוואה ממקום אחר, וחוזר חלילה. לאחר זמן מה ערכתי חישוב והגעתי למסקנה, שלעולם לא יעלה העסק על דרך המלך, המאפיה תמשיך לצבור הפסדים. הודעתי לבעלי המאפיה שאני רואה לא אפשרות להמשיך ולגלות את ההלוואות. אבל בעלי המאפיה ניסו, הרב מנדלסון פנה אלי באופן אישי, וביקש ממני לחזור מהחלטתי, הוא הסביר שאין כאן ענין כלכלי בלבד, יש לקחת חם את הצד הרוחני, זוהי המאפיה היחידה המספקת לחם כשר בכל הסביבה, לא חשש טבל, ללא חשש תולעים וכו' ואם חלילה תיסגר, התוצאה תהיה חמורה, ולכן צריך להמשיך למרות המצב הכלכלי. אמרתי לו שאני חושש, אך אין סיכוי שיוכלו אי פעם להחזיר את ההלוואות. אך אני רוצה להכריע בזה. הצעתי לו שניכנס לרב מבריסק ומה שהוא יכריע – אני מוכן לקבל. נכנסנו לרב מבריסק, הרב מנדלסון הסביר באריכות את נחיצות המאפיה, והאחריות לדאוג לכולם לחם כשר. ואילו אני הצגתי את מעמדי בצורה תמציתית. ושבותי של הרב מבריסק מהווה ניסוד בחקשקה תורנית. וכך אמר: "לחם כשר הוא אכן עניין גדול עד מאוד. אך במה דברים אמורים? כשהלחם כשר מכל הבחינות... לחם כשר, שמויצר בעזרת כסף טרף' הטוב לחם כשר. כאשר לוקחים הלוואה, תוך ידיעה שבדרך חזרה אין כל סיכוי להחזירה – אין זה אלא 'כסף טרף', וגם אם מדובר בקיום מצוה, לא זו הדרך..."

ומי שמשתדל ונזהר מממון לא כשר הקב"ה מסייע בידו שיעלצו מאוד בכל מעשיו וזוכה כסספו מגיע רק ממקורות כשרים, וזוכה שאין לו חוב לאף אדם. סיפר רבי בן ציון פלמן שבהליה של החזו"א הגיע לבני ברק קצובניצק זקן והוא ראה המולה גדולה, הוא ניגש לרבי שמואל גריינימן גיסו של החזו"א ושאלו מה קרה: ענה לו רבי שמואל שהחזו"א נפטר. לאחר בירור קצר התברר לאותו יהודי שהחזו"א רב בשכונתו לפני המלחמה, והוא נזכר שפעם החזו"א לווה ממנו פרוטה והוא עדיין לא השיב לו, מיד רבי שמואל הוציא פרוטה והשיב לאותו אדם, ואמר רבי שמואל במשך שנים רבות שמעתי מהחזו"א שיש יהודי שהוא חייב לו פרוטה, וה' זימן שהחזו"א יפטר בלי חוב של פרוטה.

ויפטר מוטל על בני התורה להיזהר מאוד משל בעיסקם ביושר כי אם המראה של העולם היהודי ועליהם מתבוננים כל הזמן לראות האם מתנהגים הם ביושר וכראוי ועליהם לקדש שם שמים בכל הליכותיהם ובפרט בנושא הממון שבד"ו ממד האדם כמה הוא באמת יישר דך וצדיק. מסופר על האמרי חיים מוויזניץ שפעם מסר שיחה לבחור ישיבת ויזניץ בענייני קידוש ה' שמוטל על כל בחור ישיבה לעשות כשיצא לרחובה של עיר, ובאמצע השיחה פרץ בבכי של התרגשות ואמר אני בוכה מרוב שמחה כי שמעתי שמישהו מאיתנו זכה לקדש שם שמים. היה זה אחד הבחורים שעשה קנייה בבית מרקחת בתל אביב והוא קיבל עודף יותר ממה שמגיע לו והבחור חזר לבית מרקחת להחזיר את עודף לאחר כשעה ארוכה, הרוקח התפלל מאוד מהיחזק שקיבל הבחור ושאל אותו היכן לומד והבחור אמר שלומד בוויזניץ והרוקח פרסם ד"ו בעיתונות וד"ו גרם לקידוש ה' גדול. וסיפורים רבים התפרסמו על הרבי האמרי חיים מוויזניץ כמה היה זהיר בממוןו שיהיה בתכלית הכשרות, וכשהיה מקבל שירות מאיזה אדם לא היה נרגע עד שהלה היה מקבל את שכרו המלא והמושלם, ופעם ניקש אליו עני וביקש כסף לצדקה ולא היתה עליו פרוטה, רצה הרבי לזכות במצוות צדקה וביקש מאחד מהסובבים אותו שילוה לו סכום קטן של כסף, והלה עשה כך והרבי ביקש בתחנונים שיוכיר לו למחר שהלוה לו. המלווה כמובן לא חלם להחזיר, היתה זו בשבילו זכות גדולה על שזכה לשלם את הרבי, אך למחרת הרבי הגיע לאותו בימ"ד כשהוא עובר אחד אחד ומחפש מי הוא זה שהלוה לו את הכסף, וכשהתברר לו מי זה הוא הודה לו אך אמר מה אתה רוצה שאשוב מעולם העליון בשביל כזה סכום..

מסופר על החפץ חיים שלאחר נישואיו היתה לו מכולת קטנה, ופעם אחת הגיעה אליו גויה אחת וקנתה ממנו דג מלוח, שילמה הלכה ושכחה לקחת את הדג. כשראה זאת החפץ חיים הוא לא ידע מי היא. הוא מיד רדף אחריה ובירר להיכן הלכה, ולבסוף התברר שהלכה לשכונה אחרת ששם גרה, אך הוא לא ידע מי היא. אז הוא לקח את שארית פרוטותיו קנה דג מלוח וחילק לכל השכונה, וזה למרות שהיה היתה גויה, כיוון שלא רצה להשתמש בכסף לא כשר. **פעם הסבא** מנוברדוק פגש יהודי מסוים ומיד שפגשו הוא ניקש אליו ואמר לו הא אני כבר עשרים וחמש שנים מחפש אותך כדי להחזיר לך את העט ששאלתי ממך לפני 25 שנה וכעת אני פוגשך ומיד הוציא העט מהכיס והביא לאותו יהודי. **פעם רבי חיים קניבסקי** נצרך לכתוב איזה מכתב ולא היה עליו עט, אבא שלי שהואחטנו מיד הוציא את העט מכיסו והביא לרבי חיים, אך רבי חיים סירב לקבל וקם הביא עט של מהארון, אבא שלי הרגיש לא נעים שרבי חיים לא מסכים לקבל ממנו עט. מיד הסביר רבי חיים את הדברים ואמר אני עושה מה שאני יכול לא להצטרך לקחת מאנשים עט וכדו', כי הרבה פעמים זה דבר שנאשר אצלך ואתה לא מחזיר וזו יוצא שעוון בידך, לכן אני לא רוצה להרגיל עצמי בזה. אה, כמה גדו"מי! נזהרים וד"ו מלמד אותנו ששנתדל אף אנו לברוח מכל סרח של ממון לא כשר ונזכה לס"ד מיוחדת ונצליח בכל דרכינו. **ובאמת מי שגזל** מסתכן שלאחר כמה עשרים יצטרך לסבול ולדרת שוב לעולם הזה לפעמים באופן נורא בשביל לתקן מה שגזל.

וישנם הרבה סיפורים על אנשים שיידו בגלגול לאחר שגזלו או השתמשו בכסף לא כשר. מאידך מי שנזהר ונשמר מעוון גזל הקב"ה מסייע בידו שלא יצטרך לדרת בגלגול: סיפור מדהים שפורסם כשנה לאחר הפיגוע הנורא בקו 2 בירושלים שארע בליל יום רביעי כ"ב אב תשס"ג שבו מחבל מתאבד פוצץ את עצמו אוטובוס שחזר מהכותל וקיפחו את ציהים 22 קדושים. (הסיפור פורסם ד' באלול תשס"ד): אחד מההרוגים הוא המחנך הרב חנוך סגל הי"ד (התגורר ברח' חזון איש בבני ברק. בימות החול היה מתפלל בבית הכנסת חסדא בבני ברק, שם ראו את דמותו האצילית: ונועם הליכותיו) המנשר השכל שיש בחלום המיוחד הזה: הוא התעוררות באמונה על חיי הנצח של העולם הבא מחד, ועד כמה כל אחד מאתנו חייב להיזהר ולהישמר בענייני ממונות עם הזולת, מאידך. את הלילה הזה הוא לא ישחב לעולם, אותו בן משפחה של המחנך הדגול הרב חנוך סגל הי"ד, שהיה איש חינוך בכל ישותו, פגגו אומץ שהשיכל לטעת בתלמידיו את שידות התורה וקנייני התלמוד. הוא היה הרבה סגל ב כיתה זו בתלמוד תורה "תורת אמת" במשך ארבעים שנה. החלום שבו הוא מתגלה לאחד מבני משפחתו, מהווה מעין המשך למסכת החינוך המיוחד שלו, עם מסר ברור ליוצאי חלציו, על גודל החשיבות של זהירות בממונו של הזולת, עניין שהיה מלא ענין מאוד. זה קרה לפני ל"ג בעומר. הרב"ה סגל מופיע בחלום לאחד מבני משפחתו. בחלום הוא עומד ליד ארון ספרים בביתו ובידו פתק שעליו כתוב באותיות גדולות וברורות, את הפרשה-5 ותוך כדי הצגת הפתק בחלום, אומר הרבי"ה סגל לבן משפחתו: סכום זה שווה היום 14 ש. עוד אומר הרבי"ה סגל לקרוב המשפחה, כי את הסכום הוא חייב לאחד בשם ויין. בן המשפחה קם נסער ממיטתו, המתין עד אור הבוקר ומיהר ליצור קשר עם האלמנה הרבנית תח"י. הוא סיפר לו על החלום, והשניים ניסו ללא הצלחה לברר את זהותו של אותו אדם, שהרבי"ה אמר עליו בחלום שהוא חייב לו 14 ש. הצגת הפתק עם המספר 5, רק הוסיפה שיחול שני אביהרות בכל העניין, שכן היה ברור, כי מדובר ככל הנראה בחוב הישן נושן" וכי המספר 5 שהיה רשום על הפתק, הכוונה היא למטבע של לירות, כסף ישראלי שאבד עליו הכלח לפני חצי יובל שנים בקיורו. בתום בירורים קדחניים הגיעו לבית הכנסת של יוצאי סלבודקא הממוקם בכולל הלפרין. אב המשפחה המופתע הבחיר, כי אין לו ולא היה לו כל חוב עם הרבי"ה סגל, אבל נטל את הסכום, אמר "מחול לך" ותרמו לצדקה. האב הבטיח שיברר את העניין אצל ארבעת בניו שלמדו במרוצת השנים בת"ת "תורת אמת" בבני ברק. חלפו כמה ימים, האיח החל לברר דווקא עם אחרון הבנים וכך המשך עד שהגיע לבן השני. הלה השיב מיד, כי הוא זוכר עד היום את המקרה, לו הרבי"ה סגל לקח ממנו פעמיים תשלום של 5 לירות ישראליות מתקופת לימודו בביתה ז'. תשלום אחד יותר מיד. ומועשה שהיה כך היה: זה היה לפני 24 שנים. כיתה ז' התארגנה לטיול ל"ג בעומר, והרבי"ה סגל אסף כסף לטיול. יום לפני הטיול, פנה הרבי"ה סגל אליו וביקש ממנו לשלם על הטיול. הרבי"ה סגל שהיה ידוע כאיש מאוד מסודר, הבחיר לתלמידו, כי ברשימתו לא נרשם דבר, תלמידו שילם פעם נוספת 5 לירות ישראליות. האישה היה כאמור לפני 24 שנים על טיול של ל"ג בעומר. בני המשפחה מספרים, כי הרבי"ה סגל הי"ד, היה זהיר מאד בענייני כספים בצורה בלתי רגילה. לכן הגיע בחלום לפני ל"ג בעומר כדי לסקל את החוב הקטן הזה, וכדי לעורר את בני משפחתו ולאפי תלמידיו, שלמדו אצלו במשך השנים, התעוררות באמונה ועניין זהירות בממונו של חברך שהיה חביב עליך כשלק.

והגזל ואינו יודע ממי גזל יעשה צרכי רבים ויבקש מה' שיהנה מזה מי שנגזל ממנו או יורשיו ויקבל ע"ע להשתדל להישמר בממונו, והבא להיטתר מסייעים בידו ויזכה להשיב את הגזילה ולהימנע מלשוב לעוה"ו באופנים נוראים.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדו"י על המצב בו שרוי כלל יושבי הארץ ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: מה צריך להיות המבט לנוכח הזוועות שאירעו בשמחת תורה השנה? **תשובה:** בימים אלו העולם כולו עצר וישתמו לנוכח זוועות מקפیاتוה הדם בפוגרום שעשו הישמעאלים בישובים רבים בדרום הארץ, מספרים נוראיים של נרצחים שנרצחו בגלל שהם יהודים דברים שלא שמענו עליהם מאז השואה האיומה. ובפרט שזה קרה באופן פתאומי ומזעזע כ"כ כל זה צריך לעורר אותנו שאנו אז ורק בידיו של הקב"ה והוא היחיד שמגן ושומר עלינו מכל דבר רע וכשמתעוררים לכך אנו ניצלים מכל צרה. וכבר מובא בחז"ל שהאומה השפילה והאכזרית ביותר זה הישמעאלים והחז"ח זעק בערוב ימיו מי יודע מה הם עלולים לעשות לעם ישראל באחרית הימים. רואים כאן בחוש שאנחנו נמצאים רק בידים של הקב"ה והכל מתוכנן מראש שנהיה גלות של ישמעאל, שהרי הצבא כמעט הכי חזק ומשוכלל בעולם ועם נסיון ומודיעין כ"כ גדול, מול קומץ פרימיטיבים שכל פעולה שלהם מפוקחת במודיעין הכי מדויק ששידך. והמדינה מגודרת בגדר הכי משוכללת בעולם שהושקעו בזה מליארדים רבים וכל זבוב שעובר בסמוך לגדר נצפה ומיד ומה שצריך מיותר מיידו ע"י מערכת מלוכללת, ואין עוד מבלדו וזה האמונה בחוש.

שאלה: על מה עשה ה' ככה לנו מה חרי האף הגדול הזה? **תשובה:** אין לנו נביאים שיאמרו לנו מה עלינו לעשות ולהתחזק. וגם את השואה האיומה גדולי הדורות לא השבירו למה לא קרה כי זה פשוט וכבר כתוב בתורה שאם לא שומרים את התורה אז ענשו, אך גדולי ישראל אמרו שכיוון שהעניין זה קרה בשבת, וכתוב בערוך לנר שכשראש השנה חל בשבת אז באותה השנה השבת תובעת את לעבונה, וראינו ישובים שלמים שניצלו בגלל שממרו בהם את השבת. ובמצלמות רואים איד המחבלים מנסים להיכנס לאחד הישובים ולא מצליחים ופתאום יצא רכב מהישוב והשער נפתח ומיד נכנסו פנימה ורצחו שם עשרות ותושבים ר"ל. ומאידך בישובים שממרו בהם את השבת הרוצחים דילגו עליהם במרות שעברו וניסו להיכנס כמו הישובים סער ומפלים שניצלו ושם מקפידים על שמירת השבת. ולכן עוררו שצריך להתחזק מאוד בעניין זה של שמירת השבת כהלכתה, והעניין הזה כולל לימוד הלכות שבת, ועדיף שיוחלן שבת יחד עם בני הבית בשביל שתתקיים ההתעוררות והקביעות בעניין זה.

שאלה: בתוך הצרה הגדולה שעברה על יושבי הארץ היכן ניתן לראות עידוד מתוך ההסתר פנים? **תשובה:** החפץ חיים בבראשית כותב שכשמידת הדין גוברת ונגזר כליה על עם ישראל אז הקב"ה עושה שהנחפך לנרדפים ועי"ז הוא יצטרך לקיים את הפסק אלוקים יבקש את נרדף' והוא מצילנו מכליה, ואידך הוא עושה את ישראל לנרדפים התשובה היא כותב החי"ח שבקצה המחנה הוא יעשה אסון גדול שישראל הולכים כצאן לטבח להרג ולאבדון מכה וחרפה ועי"ז הנפך לנרדפים, ובגלל שנעשנו לנרדפים במידה כ"כ גדולה יקיים בנו הקב"ה את העניין של אלוקים יבקש את נרדף ומצילנו מכלילון. ויש להוסיף עוד שחנה הערבים ימ"ש עברו סמוך ונראה ליד ישיבות שבהם מאות ואף למעלה מאלף תלמידים לא נעשתה תפרח הצמודה לאלפקים שבה למעלה מאלף תלמידים ששמחו אז בשמחתה של תורה בבימ"ד אחד וצפוף, וכן ישיבות רבות באופקים ונתיבות שהרוצחים ימ"ש היו ממש על ידם ואילו היו נכנסים רח"ל לאותם ישיבות שהיו להם מפות מפורטות על כך היו רח"ל...

שאלה: ממה יש לברוח בימים אלו? **תשובה:** כל גדולי ישראל וכן המומחים לנפש מרתיעים שעלנו להתנזר משלל המידע הרב שמציף אותנו בימים אלו ובודאי לברוח ממראות וסרטונים שמראים את הזוועה הגדולה, ומותר להתעדכן בסוף היום אך לא לדבר ע"כ ולא להתעדכן בקווי ניסע וכדו'.

שאלה: מה עלינו לעשות בימים כאלו? **תשובה:** החינוך כותב שמי שלא מתפלל בעת צרה יענש ע"כ בעונש גדול מאוד. וכעין דברי הרמב"ם שכשלא מתחזק בזמן צרה ה"ה אכזרי ויתווסף על הצרה הראשונה צרות נוספות וקשות מאלה. ולכן עלינו להתחזק כ"א בתפילה על אחינו הנתונים בצרה ובשביה, וכמובן להתעורר ולהשתפר במעשינו בקבלות שאנחנו יכולים להחזיק בהם בעקביות, ולהיות נושא בעול עם כל מי שנמצא כעת בצער, וידוע שהחי"ח לא גישה במטיה בכל שנות מלחמת העולם הראשונה. רבי גרשון אדלשטיין היה אומר שעלינו לא להיכנס לדיכאון ואין אנו בדרגת החפץ חיים והצורה שאנו מקיימים כיום נשיאה בעול זה להמשיך בשגרת החיים אך להרבות בתפילות וחיזוקים. ובעיקר בתפילה כי הטביע הקב"ה בטבע העולם שאין דבר העומד כנגד כוח התפילה, תפילה היא מציאות ששוברת גזירות רעות.

שאלה: איזה דבר ראוי להיות שגור על לשוננו בימים אלו לומר בדרכים וכל זמן פנוי? **תשובה:** לומר פרק צא בתהילים. החזו"א כתב כמה פעמים שזה מציל

מהסכנה, ואף הגויים השתמשו בזה ומסופר שבשנות מלחה"ע הראשונה היה גדוד גדול של גויים שאף אחד שם לא נפגע בשל דרישת המפקד לומר מזמור צא מידי יום.

שאלה: מי הם המגוינים הגדולים על כלל ישראל? **תשובה:** כבר כתבו גדולי ישראל שכל בן תורה חובש בית המדרש הוא המגן הכי גדול על כל כלל ישראל ומובא בגמ' שרבנן אינם צריכים שמירה כלל וחובה כפולה וטולת על כל בן תורה כעת להתגרר להתאמץ בכל היכולת בשקידת והתמדת התורה ביתר שאת ועזו וזוהי שמירתנו דתורה מגנא ומצלא. יחד עם זאת כיוון שיש מאות אלפי יהודים ורבים מהם שותו"מ שנמצאים בחזית עלינו להשתתף בצערם להתחזק ולהתפלל לשלומם.

שאלה: האם מצינו בחז"ל שבזמן כמו שהיינו בשנה האחרונה האויבים נוצחים אותנו? **תשובה:** מובא בחז"ל שכשעם ישראל באחדות אז אפי' שאנו רשעים אנו מנצחים במלחמה ואחד לא יכול עלינו כמו שמצינו בגמ' שבודרו של אחאב ניצחו במלחמה אפי' שהיו רשעים וזה בזכות שהיו באחדות. ומאידך כשיש פילוג בכלל ישראל אז אפי' שאנו צדיקים אין אנו נוצחים במלחמות ואויבנו יכולים עלינו רח"ל. והנה בשנה האחרונה היה פילוג גדול בעם ישראל באופן שלא נראה כמותו. המלחמות ועל מערכת המשפט ועוד מחלוקות קשות שהיו בכל השנים האחרונות בבחירות וכדו'.

שאלה: מה מצינו בדרות האחרונים הסתכלות התורה על היחס לשבויים? **תשובה:** בשנת תש"ל, תפסו טרוריסטים ערבים שני מטוסים מלאים יהודים והוליקום לירדן, ואיימו להרוג את כולם. ובין השבויים היה רבי יצחק הוטנר ראש ישיבת רבנו חיים ברלין. ועלה אז על לב תלמידיו העשירים להגיש כמה מיליוני דולרים למשרד החוץ של ארה"ב שגישו את זה לטרוריסטים על מנת שישחררו את רבם. ודנו אז הרבנים דבשבוי המופלג בחכמה מותר לפדותו ביתר מכדי דמיו. וטען אז רבי יעקב קמניצקי שכל הדין הזה של פדיון שבויים אינו אלא בשעת שלום, אבל בשעת מלחמה אי אפשר לומר שמחויבים להפסיק מללחום על מנת לפדות את השבויים בממון. שהרי על ידי כן נמצינו מסייעים לאויב באמצע המלחמה, כי על ידי מתן הכספים הגדולים לאויב הלא יוכלו לחזק עוד יותר את מצבם במלחמה והיות ומדינת ישראל היתה בשנת תש"ל במצע של מלחמה אסור לפדותו.

שאלה: היכן מצינו השבוע לב מלכים ושרים ביד ה'? **תשובה:** הנה לפני שלוש שנים כשנבחר הנשיא הנוכחי של ארה"ב ביידן מול יריבו הנשיא הקודם טראמפ שהיה אחד גדול ועשה רבות למען היהודים כולם היו בטוחים שהנשיא הנוכחי ביידן יעשה רבות למען הערבים וילחם בישראל כמו רבו מר אובמה, אך בשבוע האחרון ראינו שהנשיא ביידן בשעה כ"כ קשה לישראל הוא עומד לימינה ונשא נאומים נוושים ואוהדים שלא היו כמותם מעולם למען כלל ישראל, ובנוסף הוא מניח באופן אישי לכאן כדי להזדהות. ומאידך, אותו נשיא לשעבר טראמפ דיבר בגנות ישראל, רואים שוב ושוב כשאדם נשיא הוא כלל לא אומר את דעותיו ולמרות שדעותיו שונות הוא אומר מה שהקב"ה שם לו בפה ואין לו בחירה כלל מה לומר מנה לחשוב בלבו.

שאלה: איך מונעים חרדות מהילדים? **תשובה:** הדור שלנו כמעט בקושי חווה אירוע מפחיד, אבל הילדים שלנו תוך 3 שנים חוו דברים שלא חווינו 50 שנה כגון הקורונה אסון מירון וכעת הרצח המזעזע הזה. ולכן יתכן שהרגשות שלהם גבוהה יותר ויכולים להיכנס לחרדות שיכולות לגרום נזק. לכן על ההורים בימים אלו לשדר רוגע ולא להיות לחוצים בכל מצבי המלחמה וברגע שאנו בדרך זה עלול לגרום נזק לילד. וכשהילד בפחד הוא צריך לממן חיבוק מההורים. ובעיקר נשנן בפניהם כי אבא שבשמיים מנהל את כל העולם, וגם את המצב הבטחוני בדרום ובצפון. אין שום דבר שיכול לקרות ללא רצונו, הוא שומר את עמו ישראל לעד, ואנו צריכים להאמין ולבטוח בו, ולהתפלל אליו.

שאלה: מה האדם צריך לעשות לפני שמחליט להתנהג בצדקות? **תשובה:** על הפסוק נח אַנֶּשׁ צְדִיק תָּמִיד הָיָה בְּדוֹרוֹתָיו, רבים העירו שלכאורה המילה **איש** מיותרת. וביארו בעלי המוסר שבא הכתוב ללמדנו יסוד גדול בעבודת ה', שלפני שאדם מבקש להיות צדיק עליו להיות בן אדם והיינו להיות **איש שהוא נח לבירות**, שכלו ועניו, מקבל כל אדם בסבר פנים יפות וכו', ורק אחי"כ הוא יכול להתקדם הלאה בעבודת ה'. וזו היתה מעלתו הראשונה של נח שהוא היה איש.

שאלה: בשבוע הקרוב ניתקן ע"י חז"ל להתענות ולצום ימי בה"ב, ע"ש מה נצטוונו בזה? **תשובה:** ד"ז ניתקן אחרי ימי המעד שהם ימי שמחה ומתוך שמחה לא ימלט שאדם יכשל באיזה עבירות, כגון שמתערבים אנשים בנשים באספות שמתקיימות במועד, וכן שעשו

מלאכה האסורה במועד, לכן מכפרים עליה בימים אלו. וי"א שהוא משום שמזג האוויר משתנה וזה זמן המועד לחולי ומתענים בשביל להינצל מכך. מתוך לוח עיתים לבניה.

שאלה: מה גובה המגדל שבנו דור הפלגה? **תשובה:** בילקוט שמעוני ס"ב מובא שהגובה שהם בנו היה 20 מיל שזה 31 קילומטר, הבניין הכי גבוה כיום בעולם הוא פחות מקילומטר והם בנו פי למעלה משלושים מכך.

שאלה: חיזוק להתמדה בלימוד תנחילת זמן חורף? **תשובה:** איך שאדם קם בבוקר כך ייילך לו לא אותו היום. אם אדם מתגבר כארי בבוקר לקום משנתו ולא שם ליבו ליצה"ר ואחי"כ מתפלל במתינות כמו שצריך אז כל היום מצליח לו כראוי בס"ד אדירה ללא שום בעיות, אך כשאדם בבוקר לא מצליח להתגרר על היצה"ר כראוי אז כל היום היצה"ר רודף אותו ולא נותן לו מנוחה וגם אין לו ס"ד להצלחה ביום. ורבותינו נתנו ע"כ את הפסוק בוקר ויודע ה' את אשר לו, והיינו שלפי הבוקר כך ה' נותן את הס"ד. וכן כל התחלת עניין כגון התחלת תפילה אס מתחיל את התפילה בזמן ומתפלל כמו שצריך אז כל התפילה עולה לו לרצון, אך כשמתחיל בחטף וצריך להזדרז וכו' אז התפילה ככה ככה ובקושי מסייעת בעדו. וכן בלימוד אידך שמתחיל כך נקבע על הסדר. רבי מנחם צבי ברלין סיפר שהיה לו חבר שקבל ע"ע לא לקום מהמקום בחצי שעה הראשונה של סדי"א אלא לפק"ע ממש. אחרי תקופה מסוימת הוא סיפר שכל הטרדות הרבות שהיו לו לפני"ז נעלמו. וידוע בשם רבי אליהו לופיאן שהקבלה הכי טובה שאפשר לקבל להצלחה בלימוד היא בשעה הראשונה של הסדר יעשה תעני"ד. וגדו"י קבעו שהיום מספיק רבע שעה, וכבר ממילא יצליח. וחשוב מאוד לכתוב חידושי תורה וסיכומי סוגיות. כל פעם שהייתי נוסע לישיבה רבי חיים קניבסקי היה מחייב אותי לכתוב מה שלמדנו ולשלוח לו וכשלא עשיתי את זה הוא היה מקפיד על זה וכמה פעמים הוא הגיע אלי לישיבה והעיר לי כשלא כתבתי לו חידוש תורה, וכשהייתי כותב הוא היה כותב מתכתי חיזוק ועידוד. **עוד דבר:** ידוע מכתבו של הרה"טויפלער. שעיקר רצון הקב"ה הוא שאדם יידע גמ' רש"י ותוס'. את המפרשים צריך לשמוע כדי ליישר השכל, אבל לא צריך לדעת אותם. וכל עיקר ההצלחה הוא בחזרה שמפתחת הכשרון. (וזמן חורף בעולם הישיבות הוא זמן שצריך בו הרבה סבלנות כדי להצליח, והרבה אומרים שעידוד לא חפירה) מצד ההורים כגון משלוח דברים מהבית, ונשיאה בעול, מאוד מסייע לעבור את הזמן בשמחה וברוגע, כי כשבחור יודע שיש מי שחושב עליו ואכפת לו ממנו, זה נותן הרבה כוחות). ואלו לו לאדם להתרגש מנפילות יו ש לפילות זה דבר טוב כי עי"ז אפשר לקום כי כשנופלים קמים ומתרוממים ורצון ה' בנפילות, וזה הדבר הטוב שיש ביצה"ר כי הוא מפיל אבל עי"ז אפשר לקום ולהתרומם, מה שלא קורה כשלא נופל, ובודאי על האדם לא להפיל עצמו, אך כשנופל שלא ישבר כי זה דרכו של צדיק אם לא נפלת לא קמת.

שאלה: הגיע ובה יאחרי החגים' והמצב הכלכלי קשה ביותר, איך עוברים את זה? **תשובה:** כבר הזכרנו זאת בשנים קודמות: ידועים דברי החינוך שכותב וז"ל: כל מי שברך ברכת המזון בכוונה אין שולט בו לא אף ולא קצף וכו' ומזונותיו מצויין לו ברווח ובכבוד כל ימיו. ומוסיף הבי"ח שהמדקדק יזהר לברך דווקא מתוך הספר. ורבים עושים זאת ורואים ישועות. ויש להוסיף שבמקביל יש לעשות את דברי החפץ חיים, שמלבד בשמיע' יש על האדם למצוא זמן פנוי באמצע היום ולבקש מהקב"ה בתחנונים שיחוס עליו בענייניו. והחזו"א כתב במכתבו בזה"ל: ומי שמתפלל ומרבה בתחנונים הוא פועל יותר מהמשתדל.

שאלה: אדם שהתפלל הרבה בימים נוראים על כל מיני עניינים, האם צריך להרבות בתפילה גם היום, הלא הכל נגזר ונתחם ברי"ה, ומה יועיל שיבקש היום שוב, כי אם נגזר אז נגזר ואם לא מה תוסיף תפילה? **תשובה:** הנצי"ב (במדבר כג הרהב דבר) וכו"ה ברבי צדוק הכהן (צדקת הצדיק סו) והוא מחז"ל, שאפילו שהתפלל בימים נוראים התקבלה, אבל הורונו חז"ל שהדך לקבל את השפע שנגזר בימים נוראים היא ע"י תפילה, ומביאים ראיה מתפילת אליהו על הגשמים שאפי' שהקב"ה הבטיח שידר גשם הצורך אליהו להתפלל ע"כ. והיינו שנגזר עלינו שפע וטוב באם נתפלל. ורבי שמשון פינקוס מביא משל לאדם שקיבל צ"ק ע"ס מיליון דולר אם הוא לא יפדה את הצ"ק לא יהיה לו את הכסף, אז צריך לפדותו. אותו אצל בשביל שיוכל להשתמש בו הוא שמשון שגזר, אותו אצל התמותות שקיבלנו ברי"ה, בשביל לשמש אותן צריך תפילה, כך טבע הקב"ה בבריאה.

שאלה: שכבני אדם רבים ופוגעים אצל שבני אפי' בני זוג, מה דרך חזור הנכונה? **תשובה:** כמעט אין מצב שבה חברים קרובים או בני זוג אינם נכשלים בפגיעה זה בזה, והאדם אינו מלאך, ובקשת הסליחה שהיא חובה וזה מראה שהתקריט לא קרתה מרוע לב אלא מחוסר ידע, למה שכתבנו אדם רבים ופוגעים אצל שבני אפי' בני זוג, מה דרך חזור הנכונה? **תשובה:** כמעט אין מצב שבה חברים קרובים או בני זוג אינם נכשלים בפגיעה זה בזה, והאדם אינו מלאך, ובקשת הסליחה שהיא חובה וזה מראה שהתקריט לא קרתה מרוע לב אלא מחוסר ידע, למה שכתבנו אדם רבים ופוגעים אצל שבני אפי' בני זוג, מה דרך חזור הנכונה? **תשובה:** כמעט אין מצב שבה חברים קרובים או בני זוג אינם נכשלים בפגיעה זה בזה, והאדם אינו מלאך, ובקשת הסליחה שהיא חובה וזה מראה שהתקריט לא קרתה מרוע לב אלא מחוסר ידע,

ופשוט שמעמד המבקש סליחה רק עולה אח"כ. כמובן צריך שהסליחה תהיה מלאה ולא רפויה, וראוי להוסיף שמבין את עומק הפגיעה, ואם יסיביר למה זה קרה זה הרבה יותר טוב. והמצב אחרי בקשת סליחה והתפייסות כשהיא טובה נהיה בדרי"כ יותר טוב מלפניו.

שאלה: בימים אלו חל יום השנה העשירי לפטירתו של רבי עובדיה יוסף זצ"ל, מה אחד המסרים החשובים שהעביר לציבור? **תשובה:** רבי עובדיה יוסף היה ענק שבנקים ועמל בתורה עד כלות הכוחות, בדרשותיו שלו היה מחזיר בליבות השומעים את ההשקפה וההכלות הנוגעות לחיי היום יום לתלמידי חכמים ולהמונן העם, אחד הדברים שהיה אומר מפעם לפעם בדרשותיו הם שהכח לכל הדברים מגיע רק מהתורה ולא אדם שיש לו שאלה או צרה בתוך ביתו ילך רק אחז חכם שעמל בתורה ורק לו יש ס"ד להורות את הדרך אשר ילך ורק לעצות של העמל בתורה יש להם את הכח להצליח והוא דבר חשוב מאוד להמונן העם.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת: רעיונות שנשלחו למדור זה להשפיע: א. גלילון ר"ה ביקשו עצה למי שתולש שערותיו ללא שליטה. זוהי בעיה מוכרת שנקראת טריכטילומניה. ויש לפנות לפסיכיאטר. ב. תגובה בעניין טיפול לאסטמה העור! שאלו לפני כמה חודשים מה אפשר לעשות לאסטמה העור שלא עוברת! צריך לדעת אסטמה העור בד"כ מתחיל קצת אחרי הלידה ולא אמור להתחיל אחרי חצי שנה והלאה (למרות שזה גם יכול לקרות). בכל מקרה יש דבר שבתקופה האחרונה התפרץ בעיקר בערים החרדיות וגם קצת בכל הארץ שנקרא "גרדת" (סקביאס) ורופאי משפחה הרגילים לא יודעים על זה כמעט ולכן כל פעם הם ישר מפנים לטיפול באסטמה. הגרדת יכולה מאוד לדבק (בעיקר במגע ממושך). בדרך כלל בני משפחה או חברים (במנון) הרופאים הפרטיים או בבתי החולים יותר מודעים לזה וכדאי מאוד לברר על רופא שטיפל בזה כבר ואז הוא יכול לזהות מיד אם זה. הסימנים הבדיל בין אסטמה לגרדת (בדרך כלל) הם שהגרדת מדבקת והאסטמה לא. הגרדת מתחזקת מאוד בלילה ובמגע של מים חמים. (כל האמור כאן הוא מניסיון אישי). ג. הבהרה: למשחה של היבלות קוראים 'בלי יבלת'. ד. לזה שגוגל חסמו לו את המייל ושלחו את ההודעות שלו לספאם: צריך לדעת שכל מי שקורא למייל שלו משהו עם 'קרן' גיימל מבנים שזה קשור לצדקה או הם שולחים אוטומטית לספאם. עוד דבר, אם שולחים להרבה אנשים בבת אחת ובפרט אם לא מגדירים עותק מוסתר! זה עלול לגרום לשליחה של כל ההודעות לספאם. להוסיף קובץ אפשר גם ע"י הוספת קישור לדרייב, מי שמקבל את המייל רואה את זה כמו קובץ מצורף. ה. קנימון מברחי נמלים, בדוק ומנוסה. טוב לשבת כי זה לא הורג אותם, הם מסתובבים ונעלמים. ו. רצייתו לפרסם עצה טובה שעלתה לי בשיטתא דשמיא, למי שהוא מצונן לקרב את האף לזרם מים חמים (אפשר לעשות את זה גם באמבטיה) - לעשות את היד כמו קערה כמי שבה לשתות להכניס את האף בפנים ולנשוף לאט לאט ובעדינות את המים (לא מהר זה עלול להכניס את המים לגרון - לא נעים!!!) כדך שהאדים של המים החמים נכנסים מקרוב עמוק לעומק לאף ומרפאים את הצינון כמו מכשיר אדים - בדוק ומנוסה מרגישים הקלה מיידית!!!

בקשות שנשלחו ע"י הקוראים. מי שיש לו תשובות לזה נא לשלוח למייל שבסוף העלון ותבוא עליו ברכה. ברצוני לשאול, אם יש למישהו מידע בנוגע לפצעים בפה, המרפעים לתפקוד היומיומי. ב. רצייתו לשלוח שאלה אם מישהו יודע על תכשיר טבעי לפצעים ובעיקר לצלקות אחר כך אפילו משהו שיכאב בעת השימוש בו. ג. אני מנסה לפתוח את המייל שלי ממשבח אחר שהוא חסום נטפרי והוא לא נותן את הפקודה של "אישר את מספר הטלפון" אלא רק כותב לקבל קוד סיסמא לטלפון ואין לי טלפון חכם לקבל סיסמא אלא רק קוד טלפוני וגם זה לא עובד. אשמח לעזרה בנדון.

הלכות מענייני הפרשה וענייני היום

בפרשת השבוע מובא שדור המבול חטאו באיסור כלאים. כמה פרטים באיסור שעטנו המפורסם ביותר באיסור כלאים: **אסרה התורה** ללבשו או להתכסות, ומדרבנן אף להציע תחתיו בגד כלאים. והאיסור הוא פשתן יחד עם צמר של כבשים בלבד. וכל הדומים לפשתן מותרים. **ואפי"ו הוא חוט אחד** בלבד מחובר עם חוט אחד או סיכה בלבד אסור. **ואסור לשבת** אפי"ו אם השעטנו נמצא מתחת לערמה ומעל יש עשר שמיכות או שטיחים שהם לא שעטנו אסור לשבת עליהם. **וכן אסור** שעטנו במגבות, מפות, שולחן, כורסאות, ווילון כיון שיכול להתעטף בו. **ואסור** להלביש לתינוק אפי"ו בן יומו. **ואסור** גיי"כ למוכרו אלא ישמידו.

ובמה חוששים: אם קונה במקום מוסמך עם תעודה שמוסמכת אינו צריך בלדוק. **אם הוא** עשוי מבד אחד בלי שום כפתור או ריקמה, ובדרך כלל אפשר להסתמך על התווית וכשדלוגמא כתוב שעשוי מאקרילן ל"צ לחשוש שיש בו חוטי צמר ופשתן. **אך כשעשוי** מצמר ויש בו ריקמה (ובכפתורים פחות חשש) וכדו"י יש לחשוש שמא יש בו

חוטים מפשתן. **ובבגד** המורכב מכמה חלקים כגון חליפה או מעיל חייב לשלוח הבגד לבדיקה. ולא לסמוך על התווית, כי התווית לא מודיעה על הביטנה והכריות בכתפיים ושאר תוספות ששם. **וכן במכנסים** כיוון ששמים במקום החגורה תוספות של בד לחזקה צריך בדיקה. **ובמקום ספק** התיירו ללבשו לצורך מדידה, אבל ללבשו ממש אסור אפי"ו באופן ח"פ דהוא ספק דאורייתא, **ואל רגע** ורגע שאדם לובש שעטנו עובר על איסור. **הוא חל** מגלגל ד"ו ברחוב והיה זה בשוגג, ילך הצידה למקום צנוע ויפשוט מעליו. **מובא בילקוט** ובקו הישר שהלובש שעטנו אין תפילתו אפי"ו בטוה מתקבלת. אין לסמוך ע"י למעשה אלא לעורר לב המענין. (חלק ניכר משערי תורת הבית' להרב טשנר)

ותן טל ומטר - קיצור שינון הלכות המצוות בענייני שאילת טו"מ.

מ-ז' חשוון מתחילים לשאול טל ומטר בברכת השנים. ואם לא שאל: **אם נזכר קודם** ברוך אתה ה' יחזור לותן טו"מ. אם נזכר אח"כ, **קודם שומע תפילה** יאמר בשומע תפילה, ויאמר ותן טל ומטר לברכה (ווי"א שמוסיף נמי על פני האדמה) כי אתה שומע. האומר קודם ז' חשוון (לאחר שמחת תורה) ותן טל ומטר לפני רבי שלמה זלמן אורידן אינו חוזר כי טו"מ מעיקר הדף הוא זמן מטר. ולרבי חיים קניבסקי חוזר. **ומהני נמי לומר אחרי סיום הברכה בשומע תפילה**, אבל לכתחילה יאמר לפני כי אתה. ואם נזכר אחר שומע תפילה **עד שלא אמר יהיו לרצון שבסוף התפילה (השני)** חוזר לברכת השנים. ואם נזכר אחרי רצה וחזר לשמע קולנו יצא בדיעבד.

ואם אמר יהיו לרצון בסוף התפילה (השני) חוזר את כל התפילה. **ובמסופק** אם הזכיר, עד ל' יום בחזקת שהזכיר ותן ברכה אחר הגלגל וחזור. לאחר ל' יום או אם אמר 101 (ווי"א 90) פעמים 'ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה' אינו חוזר, ויכול לומר ד"ז גם בשבת זו פרשת נח ועליו הוי מכין משבת לחול. ורש"י מוסק שאם מכיר בעצמו שעדיין לא הורגל בכך אז צריך לומר אף יותר פעמים כדי שיהיה שגור בלשונו. (סיכום מהשו"ע משנ"ב. וע"ע במשנ"ב הוצאת דרשו)

חידות:

חידות שינון הפרשה לילדים לפי סדר הא ב: א. נח זָכָה לְהַצֵּל מִן הַמַּבּוּל בְּזֻכּוֹת הַיּוֹת: **ב.** הַקֶּשֶׁת בָּעָנָן נִוָּצְעָה לְהַיּוֹת אוֹתָן: **ג.** אֶחָד מִבְּנֵי יִפֶּת׃ **ד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ה.** בְּנוֹ שֶׁל תֵּרַח׃ **ו.** הַתְּעַלְרָן׃ **ז.** הַיּוֹנָה הָיְתָה לְתִפְקָה וְלִפְקָה יֵלֵךְ׃ **ח.** אֶחָד מִבְּנֵי נֹחַ׃ **ט.** קִשְׁנֹן יָצָא מִן הַתֵּבָה הוּא הִפְלִיגָה עוֹלֹת מִבְּעֵלֵי חַיִּים׃ **י.** שֶׁם אֶחָד שֶׁל קִנְיָן׃ **יא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַם׃ **יב.** בְּנוֹ שֶׁל תֵּרַח׃ **יג.** שֶׁם אֶחָד שֶׁל קִנְיָן׃ **יד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **טו.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **טז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **יז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **יח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **יט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כו.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **כט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ל.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לו.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לפ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **לץ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **מט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נו.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **נט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ס.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **סט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **עט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **פט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ца.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **צט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ק.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קכט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קל.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קלט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קמט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנו.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קנט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קס.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קסט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קעט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קפט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **קצט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ר.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רו.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רי.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריו.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **ריח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רית.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רס.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רס.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רעט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רפט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצ.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצע.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצח.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רצט.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רס.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסא.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסב.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסג.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסד.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסה.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסז.** אֶחָד מִבְּנֵי קַיִן׃ **רסח.** אֶחָד מִבְּנֵי ק

העמוד היומי

אין שמיירה כתורה ברוכים אתם לך נוטרי העולם

כלל ישראל בכל רחבי תבל אשר החלו אמש
בלימוד מסכת ברכות במסגרת לימוד 'העמוד היומי',
בעת הזאת בה נדרש החיזוק הגדול בתורה לביסוס קיום העולם
שאם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת

22 **65.000** **187** **587** **56.700**

מדינות
בעולם

חברות
'עיון העמוד'

חברות לימוד
וכללי ערב

שיעורי
העמוד היומי

מצטרפים חדשים
ברחבי העולם

פלטפורמות השיעורים והמידע של 'העמוד היומי'

עברית, אידיש, אנגלית, צרפתית ספרדית

קו המידע דרשו
072-380-92-92

שיעורי אידיש ארה"ב
212-666-2800

קו השיעורים דרשו
4992*

עמוד היומי. info

דרשו גלובל Org.

תורה אני טיים

קול הלשון

AllDaf

למבקשים להעלות שיעור מוקלט לאיזור 'העמוד היומי' בקול הלשון - אימייל dirshu@dirshuglobal.org לקבלת לינק למילוי טופס מקוון

רישום לתכנית לימוד 'העמוד היומי': בעמדות נדרים

לראשי קבוצות כוללי ערב ואח"צ וקבלת מילגה בעמדות נדרים או במייל: d02562562@gmail.com לפרטים נוספים: 055-6774807

להקמת שיעורי 'העמוד היומי' וקבלת מילגה: בעמדות נדרים או במייל: d02560560@gmail.com לפרטים נוספים: 055-6717892

לסדנת הכשרה לרכישת כלים למסירת שיעורים: בעמדות נדרים או במייל: d02561561@gmail.com לפרטים נוספים: 052-7654220

לקבלת כוח הלימוד: dirshu@dirshuglobal.org

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 144 | פר' נח תשפ"ד | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

מדרן הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א בבני מרטיט על מאורעות
הזמן במשא פתיחת הזמן בהיכל ישיבת עטרת שלמה

מדרן המשגיח הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א בשיחת חיזוק

מדרן המשגיח הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א
בתפילה מול הכותל המערבי צילום: יצחק דוד

הגאון הגדול רבי זאב כהן מראשי ישיבת מאור התלמוד
בביקור במעונו של מדרן הגר"מ גרינמן

שיחת החיזוק שנמסרה ע"י רה"י הרב הקדש שליט"א
בישיבת ביה"ז שע"י הישיבה בבית הכנסת רמב"ם ב"ב

הגאון הגדול חכם משה צדקה בביקור
אצל מדרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א

בני העלייה לומדי 'שיח התורה' התכנסו בסוכתו של מרן הגר"ח זיע"א

לסיום חצי הש"ס בסדר הלימוד של 8 דפי גמרא בכל יום בשילוב שמחת המועד

המעמד התקיים בראשות מרן ראש השיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א שנשא את המשא המרכזי במעלת המסיימים * את סיום המסכתות מחצי הש"ס במחזור השני ואמירת קדיש דרבנן קיים בנו של הרב זצ"ל הגאון הגדול רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א * דברי הערכה לבני העלייה לומדי 'שיח התורה' נשא הגאון הגדול רח"פ בדמן שליט"א מראשי ישיבת פוניבז', הגאון הגדול רב"ד דיסקין שליט"א מראשי ישיבת 'ארחות תורה', הרב"צ הגר"ז בדוורמן שליט"א ראש ישיבת 'דרך אמונה', הרב"צ הגר"ד אפשטיין שליט"א מראשי ישיבת 'תורה בתפארתה', זנכדו ומקורבו של מרן, הגאון רבי גדליה הוניסבדג שליט"א

הפסק של גדולי הדור שליט"א:

"ובודאי שכל התומכים בעמלי תורה זכות התורה תגן עליהם ועל כל אשר להם לינצל מכל רע"

ר"ח חשון, פ"ד

בס"ד

אחז"ל כל יום יוצאים מלאכי חבלה להחריב את כל העולם ואלמלא בתי כנסיות ובתי מדרשות שת"ח יושבים בהם ועוסקים בתורה היו מחריבים את כל העולם וכו', וכאשר בימים הללו מלאכי חבלה מתעופפים כסדר להשחית חלילה, אין לנו שיור אלא התורה הזאת, והתורה מגנא ומצלל, ובצל החכמה בצל הכסף, ובודאי שכל התומכים בעמלי תורה זכות התורה תגן עליהם ועל כל אשר להם לינצל מכל רע,

ישראל בונים שרייבר

משה הלל הירש

דוב לנדו

13/10/13

13/10/13

כשזקוקים לשמירה עושים את הטוב ביותר אין שמירה כתורה!!!

תורמים כמנין תורה 611 ש"ל"שיבת ר' חיים

1 וזוכים לשליח מיוחד שיתפלל על שמכם במשך 40 יום על ציונו של מרן שה"ת הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל להנצל מכל רע.

2

2 וזוכים לברכת גדולי הדור ובודאי שזכות התורה תגן עליהם ועל כל אשר להם לינצל מכל רע.

3

1 וזוכים לשמירת התורה ע"י שותפות בתורתם של מאות אברכים מקבלי עול תורה הלומדים 10 שעות מידי יום.

10

לתרומות ולמסירת שמות

033-780-780

לתשומת לב:

בפרוט האשראי או בדף החשבון התרומה תופיע ע"ש "עמודי עולם"

התרומות מוכרות לצרכי מס

10 שעות תורה צדיק יום

מייל: A0527135590@gmail.com | ניתן לתרום בכל עמדות נדרים פלוס, תחת השם "שיבת ר' חיים"

בס"ד

מיומא טבא לחבריה

ממשיכים את קדושת הימים לכל השנה, בלימוד
מסכת יומא בהבנה עם געשמאק על פי סדר 'עמוד וחזור'

השבוע מתחילים פרק שני במסכת יומא, זה הזמן להצטרף,
לקנות את המסכת בקנין עולם וליהנות ממילגות והגרלות למצטיינים

חוזרים ונבחרים בסוף החודש
זוכים לידיעת התורה

חזרה שבועית
בסוף השבוע

חחרים על העמוד
של אתמול

לומדים
עמוד ביום
בימים א-ה

ללמוד
לחזור
לקנות

מפעל
עמוד
וחזרה

אורייתא

— לענין נחמן בן ר' משה ז"ל —

לקבלת לוח 'עמוד וחזרה' עד הבית ללא עלות,
חייגו: 073-3131-111 או במייל: support@doraysa.org

להצטרפות לנבחני אורייתא בתוכנית ההגרלות
חפשו 'אורייתא' בכל מוקדי נדרים פלוס